

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ELAZIĞ VE ÇEVRESİNDE HALK KÜTÜPHANESİ HİZMETİNİN PLANLANMASI

Doktora Tezi

Uzman Osman Tahsin ÖCAL

FIRAT ÜNİVERSİTESİ	
Kütüphane ve Dokümantasyon	
DANIŞMAN, 81	
Demirbaş No : 7724	

0106253

24

D.T.

SOS. BİL.

Elazığ 1984

ÖNSÖZ

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde 1954-1955 yılında kütüphanecilik bölümü kurulurken iki amaca ulaşılmaq istenmişti. Bunlardan birincisi, çeşitli akademik konularda eğitim görmüş ve kütüphaneciliğin temel ilkelerini kavramış yetenekli gençler yetiştirmek; ikincisi ise, kütüphanelerin önemleri bilim adamları, devlet yöneticileri ve halka anlatılarak geliştirilmesi idi. Bu amaçlarla ilgili olarak yapılan araştırmalar ve çeviriler yayımlanarak kütüphanecilik alanında bilgi birikimi sağlanacaktı. Bilgi birikimi, bir yandan kütüphanecilik eğitim ve öğretimine, öte yandan çeşitli kütüphanelerde çalışan kütüphanecilere yön verilebilmesi için gerekiyordu.

Ülkemizde üniversite düzeyinde ilk kütüphanecilik bölümünün kuruluşundan 25 yılı aşkın bir süre geçmiş bulunuyor. Bu süre içerisinde Ankara, İstanbul ve Hacettepe Üniversiteleri kütüphanecilik bölümlerini genel eğitim kazanarak ve kütüphaneciliğin temel ilkelerini öğrenerek bitirenlerin sayısı bini aşmıştır. Mesleki eğitim ve öğretim görmüş, deneyim kazanmış kütüphanecilerin sayısında geçen yıllara göre artış olmuştur. Ancak, bu nitelikleri taşıyan kütüphanecilerin toplamı, halk kütüphanelerimizin bile gereksinimlerini karşılayacak düzeye çıkamamıştır.

Kütüphaneciliğimizin geliştirilmesi için üniversitelerimizin kütüphanecilik bölümleri araştırma, eğitim ve öğretim çalışmalarını sürdürmektedir. Bu araştırmaların sonuçları ile kütüphaneciliğin çeşitli konularında çok sayıda yabancı eserin çevirileri yapılarak yayınlanmıştır. Kütüphanecilik meslek kuruluşları da araştırma ve çeviri çalışmalarına katılmıştır. Bu çalışmaların sonunda öteki alanlarda olduğu gibi kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesinin de kütüphanecilerin girişimleri ile gerçekleştirileceği anlaşılmıştır. Kütüphanecilik bölümleri ile mesleki kuruluşların girişimlerinin planlı ve eşgüdüm içerisinde olmasının zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi için kuramsal düzeyde ve ülke çapında planlama çalışmaları yapılmış ve yapılmaktadır.

Kuramsal olarak yapılan planların devlet yöneticileri ve halk tarafından benimsenmesi, uygulamaya yönelik bölgesel planların hazırlanması ile sağlanabilir. Elazığ ve çevresinin koşulları gözönünde tutularak halk kütüphanesi hizmetlerini düzenlemek üzere hazırlanan tezimiz, bir bölgesel planlama çalışmasıdır. Bu planın uygulanması, Doğu Anadolu'nun Yukarı Fırat bölümünde yer alan, Keban barajının yapılmasından sonra önem kazanan ve Karakaya barajı ile de gelişecek olan inceleme alanımızdaki halk kütüphanelerinin görevlerini daha verimli gerçekleştirmelerini sağlayacaktır. Uygulamanın sonuçlarından elde edilecek veriler ise, halk kütüphaneleri alanında önemli bir bilgi birikimi sağlayarak bu konuda yapılmakta olan çalışmalar-

la bütünleştirecektir.

Kütüphaneciliğimizin geliştirilmesinde ve hizmetin verilisinde boşluğu duyulan planlama çalışmalarından biri olan tezimizin, konusunun belirlenmesinden bitirilişine kadar geçen her aşamasında bizi yöneten, yönlendiren ve değişik bakış açılarından bakabilmemizi sağlayan hocam Prof.Dr. Osman Ersoy; planın hazırlanmasında ve uygulama alanının değerlendirilmesinde Coğrafya biliminin kaynak ve yöntemlerinden yararlanabilmemiz için bilgi ve ilgisini esirgemeyen, Prof.Dr.sayın Erdoğan Akkan; bilim ve meslek dallarının gelişmesi ve sorunlarının çözülmesinin ancak kendi üyelerinin bilinçli çalışmaları ile sağlanabileceğini gösteren kütüphaneciliğimizin sorunlarının başında gelen planlama konusuna yönelmemizi daha öğrencilik yıllarımızda öneren ve çalışmalarımıza destek olan hocam Doç.Dr.Özer Soysal'a teşekkürlerimi sunarım.

ELAZIĞ VE ÇEVRESİNDE
HALK KÜTÜPHANESİ HİZMETİNİN PLANLANMASI

ÖNSÖZ	I
İçindekiler.....	IV
1. BÖLÜM : GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı	1
1.2. Konunun Önemi	2
1.3. Yöntem	4
1.31. Çalışmanın Alan ve Zaman Olarak Sınırlandırılması	5
1.32. Kaynaklar ve İncelemeler	8
2. BÖLÜM : ELAZIĞ VE ÇEVRESİNİN GENEL GÖRÜNÜŞÜ	11
2.1. Yer Şekilleri	11
2.2. İklim	15
2.3. Nüfus ve Yerleşme	17
2.4. Ulaştırma	27
2.5. Ekonomi	31
2.6. Sağlık	41
2.7. Eğitim ve Kültür	43
3. BÖLÜM : ELAZIĞ VE ÇEVRESİNDE HALK KÜTÜPHANELERİ ..	50
3.1. Kütüphane Hizmeti	50
3.2. Yapı	54
3.3. Derme	60
3.4. Görevli	70
3.5. Bütçe	73
3.6. Okuyucu	78

4. BÖLÜM : ELAZIĞ HALK KÜTÜPHANESİ.....	82
4.1. Kütüphanecilik Alanında Planlama Çalışmaları.	84
4.2. Yönetim	92
4.3. Yapı	106
4.31. Konumları	106
4.32. Dış ve İç Kullanım Alanları	114
4.33. Gezici Kütüphane	128
4.4. Derme	131
4.5. Görevli	145
4.6. Bütçe	153
4.7. Okuyucu	157
4.8. İşbirliği	160
SONUÇ	164
Ekler	165
Kaynakça	<u>Vİ</u>

1. BÖLÜM : GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı :

Toplumun belirli bir kültür oluşumu ve ortak amaçlar çevresinde birleşmesini sağlayan en etkili araçlardan biri de kütüphanedir. Halkın sürekli yararlanacağı bu kurum, ülkenin bütün bireylerine nerede bulunurlarsa bulunsunlar ve hangi koşullar altında yaşarlarsa yaşasınlar, hizmet ulaştırmalıdır.

Yurdumuzda kütüphane kurumunun öneminin yeterince anlaşıldığı söylenemez. Bunun temel nedeni, kütüphanelerin amaç ve görevlerini gereğince yerine getirememeleridir. Başarısızlıkta, iç dokunun güçsüzlüğü ya da derme, görevli, bütçe, yapı gibi fiziksel öğelerdeki yetersizliğin etkileri de küçümsenemez. Kütüphaneler, kendi aralarında ve öteki kurumlarla işbirliği anlayışındanda yoksundur.¹

Çalışmamız, Elazığ ve çevresindeki halk kütüphanelerinin gelişmesini denetim ve gözetim altına alacak, bununla da kalmayıp onları çağdaş kütüphanecilik ilkelerine uygun olarak yönlendirebilecek bir planlamayı amaçlamaktadır. Planlamadan beklenen, yöreye uygun kütüphane modelini

¹ Osman Ersoy. Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma. Ankara, Güven Matbaası, 1966.55.s.

belirleyerek uygulama için gerekli yolları göstermektedir. Uygulanacak halk kütüphanesi modeli belirlenirken, önce fiziksel yapı ele alınarak bu yapıyı oluşturacak öğelerin (kütüphanenin konumu, iç ve dış kullanım alanları, oturma depo, kapasiteleri ve benzeri gibi) yaklaşık değer ölçüleri tanımlanacak, sonra üretilecek her tür hizmetin nicelik ve nitelik olarak açıklanması yapılarak bunların öngördüğü sayı ve türdeki meslek görevlileri saptanacaktır.

1.2. Konunun Önemi :

Ülke kalkınması, yalnızca teknolojinin ve bunun sonucunda ekonominin gelişmesi olarak tanımlanamaz. Kalkınma kavramı, ekonomik gelişmenin yanı sıra toplumsal değişimi de içerir. Toplumsal değişim, insanların içinde yaşadıkları çevreye bağlı olarak onunla birlikte değişmeleridir. Toplumsal değişimi istenen genel amaçlara ulaştırabilmek amacıyla ile hedefler koymağa ve bunların gerçekleştirilebilmesi için çeşitli araçları geliştirmeğe planlama denir. Plan ise, belirlenen amaç ve hedeflere ulaşabilmek için kendi içinde ve bu amaç ve hedeflerle tutarlı biçimde saptanan toplumsal ve ekonomik politikalar² Planlı çalışmaları,

"bir yaygın eğitim kurumu ve örgün eğitimin bütüncüleyicisi olarak, 'genel eğitim ve kültürün gelişmesi, özgür birey ve bundan kaynaklanacak ergin toplumun yaratılması için gerekli okuma, düşünme ve araştırma ortamı sağlamakla yükümlü hizmet birimi' olarak ortaya çıkan"

² Hasan Karacal. "Sosyal Planlamanın Problemleri Üzerine" Orta Doğu Teknik Üniversitesi Gelişme Dergisi. (1981 Özel Sayısı). 264.s.

kütüphanelerde de yapılmalıdır.³ Çalışma ve hizmet alanları çok geniş kurumlar olarak,

"kadın-erkek, her yaşta, her seviyede ve her meslekten okuyucunun çeşitli konulardaki fikir ürünlerinden ücretsiz ve serbestçe yararlanmasını sağlayarak, bölgesinin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasına yardımcı olan"

halk kütüphanelerinin de bir plan uyarınca hizmet vermesi zorunludur.⁴ Kütüphaneler, hizmetin sürekliliği ve verimliliğini canlı tutacak iyi bir denetim; amaç ve politikalarını uygulamaları ile karşılaştırarak, eksikleri saptayan ve bunların çözümleri için öneriler getiren planlama ile ulusal kalkınma çabalarının başarıya ulaşmasında kendilerine düşen görevleri yerine getirir.

Elazığ, ülkemizin geri kalmış ve kalkınma sürecinde bulunan illeri arasında sayılmaktadır. Bu görüş, Devlet Planlama Teşkilatı ve öteki kamu kuruluşları tarafından kabul edilmektedir. Üniversite ve benzeri kurumların çalışmaları da bu gerçeği doğrulamaktadır. Ülkenin toplumsal ve ekonomik yapısına olumsuz etkilerde bulunan bölgeler arasındaki dengesizliklerden kaynaklanan ya da kaynaklanacak sorunlar iyi bir planlama ile önlenebilir.

Tezimiz, Doğu Anadolu'nun bir bölümü olan yöremizin çeşitli kurumlarındaki toplumsal yapıyı etkileyecek değişimleri yönlendirecek çalışmalarda, halk kütüphanelerinin vere-

³ "Kütüphaneler Genel Müdürü Doç.Dr.Özer Soysal'ın Konuşması". Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. XXVIII(1-2/1979 37.s.

⁴ Ersoy. a.g.e. 1.s.

ceği hizmetleri daha verimli kılacak önerileri getirmektedir.

Halk kütüphanesi hizmeti verecek olan birim ve alt birimlerin nicelik ve nitelikleri saptanırken, nüfus ve alan ölçütleri ile Devlet Planlama Teşkilatı Kalkınmada Öncelikli Yöreler Dairesi'nin sosyo-ekonomik çekim bölgesi kavramından yararlanılmıştır. Büyük yerleşmelerdeki mahallelerde yaşayanlara halk kütüphanesi hizmeti verilirken de İmar ve İskân Bakanlığı Şehir Planlaması Genel Müdürlüğü'nün mahalle grubları ölçütü gözönüne alınmıştır. Bu ölçütlerin ışığında, halk kütüphanesi hizmetinin sunulacağı yapıların büyüklüklerinin belirlenmesinde kütüphanecilik ve mimarlık bilim dallarının verilerinden yararlanılarak uygun değerler saptanmaya çalışılmıştır.

Çalışacak görevliler ve yararlanılmaya sunulacak dermelerin özellikleri sıralanıp, halk kütüphanesinin toplumun tüm kesimleri tarafından her an aranılan ve başvuru- lan merkezler durumuna getirilerek saygınlıklarının artırılması istenmiştir.

1.3. Yöntem :

Elazığ ve çevresinde halk kütüphanesi hizmetinin planlanması ile ilgili çalışmamızda kütüphanecilik biliminin yanında coğrafya, antropoloji, eğitim, mimarlık, şehircilik ve yönetim bilimlerinde uygulanan yöntemlerden de yararlandık

Her planlama çalışmasında olduğu gibi, tezimizi hazırlarken belirli bir sıra izledik. İlk olarak planın uygulanacağı alan ve uygulama süresinin sınırlarını belirledik. Daha sonra uygulama alanı üzerinde araştırmalar yaptık. Topladığımız verileri değerlendirerek halk kütüphanesi modelini oluşturduk. Elazığ ve çevresinin halk kütüphanesi sorunlarına karşılık vereceği sonucuna vardığımız modelin ne yolda uygulanabileceğine ilişkin önerilerde bulunduk.

1.31. Çalışmanın Alan ve Zaman Olarak Sınırlandırılması :

Yönetim açısından İl İdaresi Kanunu, il yönetimini il, ilçe ve bucak olarak düzenlerken belirli kamu hizmetlerinin görülmesinde birden çok ili kapsayan çevreler için kimi kuruluşlara yetki vermektedir.⁵ Nitekim, kuruluş kanunlarında taşra örgütleri bölgeler biçiminde düzenlenen kamu kuruluşlarından Devlet Kitapları Müdürlüğü Bölge Şefliği, Devlet Su İşleri 9.Bölge Müdürlüğü, Karayolları 8.Bölge Müdürlüğü, Or-Köy Bölge Başmüdürlüğü, Orman İşletme Müdürlüğü, PTT Bölge Başmüdürlüğü, Yol Su ve Elektrik 11.Bölge Müdürlüğü Adıyaman, Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerini içine alan bölgelerde hizmet vermektedir.

Coğrafya açısından bir sınırlama yapmak gerekirse Alp sistemine bağlı dağlar, Doğu Anadolu'nun morfolojik

⁵ Türkiye Cumhuriyeti Kanunları. İl İdaresi Kanunu.
(Kanun No : 5442. Kabul Tarihi 10.6.1949) 3.Madde

özelliklerini belirleyen çok sık sıralar oluşturmıştır. Tunceli'nin doğusunda, doğu-batı yönünde uzanan dağ sıraları birbirinden uzaklaşarak açılırlar. Bu dağlardan Güneydoğu Toroslar, bölgenin güney kenarında bir yay çizerek duvar gibi uzanır. Güneydoğu Torosların üzerinde Elbistan havzasından başlayarak doğuya doğru uzanan büyük bir depresyon alanı yer alır. Bu depresyon içinde Darende, Malatya, Uluova, Yarımca, Karınca ve Bingöl ovaları birbirinden dağlık alanlarla ayrılır. Depresyon alanının kuzeyinde Munzur dağları ile başlayarak doğuya doğru Mercan, Bağırpaşa, Palandöken, Topçu, Sarıkom ve Aşağıdağ dağları ile ilerleyen Karasu-Aras sıradağları uzanır. Karasu-Aras dağlarının batı kısmı ile Malatya, Uluova, Bingöl ovalarının arasında Tunceli dağları bulunur.⁶ Akdağlarla Gökdere dağları arasındaki eşik alanı yaran Murat nehri, Palu'nun Seydili köyünden Keban'a kadar uzanan Keban baraj gölüne dökülür. Keban baraj gölünün yapılması ile oluşarak, Elazığ-Tunceli illeri arasında sınır çizen göl, karayolu ulaşımını zorlaştırmıştır. Göl taşıtlarının çok sayıda küçük yerleşme birimlerine gitme olanağı vermesi Tunceli'nin Çemişgezek ve Pertek ilçelerinin Elazığ sosyo-ekonomik bölgesinin etki alanında kalmalarını sağlamıştır. Doğudan Uluova ve Keban baraj gölü, batıdan Fırat nehri ile sarılan Baskil'in özellikle kıyı köyleri, gereksinimlerinin çoğunu büyük bir sosyo-ekonomik çekim bölgesi olan Malatya'dan karşılamaktadır. Kanımızca, Güneydoğu Toroslar

⁶ Sırrı Erinc. Doğu Anadolu Coğrafyası. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü, 1953. 6.s.

duvarını derin bir vadi ile yaran Fırat nehri üzerinde kurulacak Karakaya barajının gölü, Elazığ ve Malatya illeri arasındaki sınırı daha belirginleştirecektir. Güneydoğu Torosların orta kısmına yerleşmiş bulunan Dicle nehri sıradağları yaramamıştır. Dicle vadisinde yer alan Maden ilçe merkezi, yönetim açısından Elazığ'a bağlı olmasına karşılık, ulaştırma koşullarının daha iyi olması nedeni ile Diyarbakır havzasındaki sosyo-ekonomik çekim bölgesinin etkisindedir. Yukarı Fırat bölümünün doğusunu Muş ilini içine alan Van gölü çevresindeki sosyo-ekonomik çekim bölgesi sınırlar.

Öteki kamu kuruluşları gibi kütüphaneler de, baraj göllerinden yararlanarak göl çevresinde yer alan illere hizmet ulaştırabilir. Hizmetin daha etkili olarak ulaştırılabilmesi ve ileri bir düzeye çıkartılması planlanırken, morfolojik koşullar gözönünde bulundurularak bazı merkezler seçilmesi uygun olur. Bu merkezlerden çevreye doğru gelişen planlama halkalarının oluşturulması da hizmetin istenilen biçimde yayılmasını sağlar. Ancak, kütüphanelerle ilgili yasal düzenlemeler yapılmadığından bu konuda yapılacak planların il sınırları içinde kalması zorunlu olmuştur. Bu nedenle Yukarı Fırat bölümünde yer alan Elazığ ili planlama bölgesi olarak seçilmiştir. Yerleşme alanının Keban barajına yakın oluşu Elazığ'ı Doğu Anadolu'nun güney kesiminde önemli bir kalkınma merkezi durumuna getirmiştir⁷.

⁷ Erdoğan Akkan. "Elazığ ve Keban Barajı Çevrelerinde Coğrafya Araştırmaları". Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Araştırmaları Dergisi. (1-2/1972). 176.s.

Değişik yönlerden gelen kara ve demir yollarının birleştiği yerde bulunan il, Tunceli'yi içine alan ve Van'a kadar uzanan bölümün en büyük şehridir. Bir üniversite ve sanayi merkezi olarak gelişen Elazığ ilinde halk kütüphanesi hizmetinin planlanması üzerine yaptığımız çalışma, çevre illere de bu konuda örnek olacaktır.

Kütüphane planlarının süreleri zamanla ve ülkeden ülkeye değişmektedir. Bazı ülkelerde planlar onbeş yıllık yapılmakta ve ayrıca, üç-beş yıllık aralarla gözden geçirilmektedir. Ülkemizde kalkınma planları beşer yıllık hazırlanmaktadır. Bölgemizde son yıllarda görülen hızlı toplumsal değişimler geleceğe yönelik tahminleri zorlaştırmaktadır. Bu nedenle alanımızda kütüphanecilik konusunda yapılacak planların da, öteki toplumsal amaçlı planlar gibi kısa süreli olması zorunludur. Çalışmamız kalkınma planlarında olduğu gibi beş yıllık süreyi kapsamaktadır. Planın uygulanması sırasında ortaya çıkacak aksaklıklar ise gerekli düzeltmelerle önleneyecektir.

1.32. Kaynaklar ve İncelemeler :

Konu ile ilgili olarak ülkemizde yapılmış yayınların izlenmesinde Türkiye Bibliyografyası, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Yeni Yayınlar Aylık Bibliyografya Dergisi gibi kaynakları kullandık. Yabancı dildeki önemli bibliyografik kaynaklar arasında önde gelen Library Literature ve Library and Information Science Abstracts'dan halk kütüphanesi yönetimi, halk kütüphanesi organizasyonu, bölge kütüpha-

neleri ve öncü projeler konularındaki çalışmaları araştırdık.

Belirlenen yayınlardan halk kütüphanesi modelinin oluşturulmasında yararlandık. Kütüphanelerin planlanması ve yönetimi ile ilgili olarak Robert D.Stueart ile John Taylor Eastlick'in Library Management, Joseph L.Wheeler ile Herbert Goldhor'un Library Administration of Public Libraries adlı eserlerini inceledik. Godfrey Thompson'un Planning and Design of Library Buildings ve Peter Carolin ile M.J.Long'un "Kitaplıklar" Cevre-Mimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi (1/Ocak-Şubat 1977) 17-22 ss. adlı makalelerinden kütüphane yapıları ile ilgili kimi bilgileri topladık.

G.Edward Evans'ın Developing Library Collections adlı eserinden kütüphane dermesinin oluşması hakkında düşünce aldık. Okuyucularla ilgili sorunların çözümü için Guy Garrison'un "The Metropolitan Matrix of libraries and Users". Library Trends (October 1974) 193-205 ss. adlı makalesi ile Unesco'nun IFLA Section of Public Library'un "Standard for Public Libraries " adlı eserlerindeki standartlar belirleninceye kadar örnek aldık.

Gezici kütüphanelerle ilgili olarak Eleanor Frances Brown'un "Bookmobiles and Bookmobile Service" adlı eseri ile Paul H.Wyer'in "Selection of Bookmobiles" Library Trends IV (3/January 1961) 322-336 ss. ve Stewart W.Smith "Potantialities and Capabilities Bookmobiles for Librar Service" Library Trends IX (3/January 1961) 296-302 ss. makalelerden yararlandık.

2. BÖLÜM : ELAZIĞ VE ÇEVRESİNİN GENEL GÖRÜNÜŞÜ

Plan, yalnızca değişen dünya ve koşullarını izlemek için değil, aynı zamanda sorunların çözümünü sağlayacak, gereksinimleri karşılayacak etkinlikleri işbirliği ile en verimli şekilde yaymak için yapılır. Planlama çalışmalarının ilk adımını uygulama alanının tanınması amacı ile yapılan araştırmalar oluşturur.

Planımızı uygulamayı düşündüğümüz alanın yer şekilleri, iklimi, nüfus ve yerleşme biçimleri ile ulaştırma koşulları üzerinde yaptığımız araştırmalardan önemli veriler elde etmiş bulunuyoruz. Ekonomi, sağlık, eğitim ve kültür konularında alanımızla ilgili bilgileri de topladık. Modelin uygulanmasında karşılaşılabilecek sorunların çözümünde başvurulacak önlemleri bu araştırmalardan elde ettiğimiz bulgulara dayanarak belirledik.

2.1. Yer Şekilleri :

Toplumsal kalkınmaya planlarla yön vermek isteyenlerin, kalkınmanın coğrafi boyutlarına ihmal etmemeleri gerekir. Kütüphanelerin sağladığı hizmetlerde planlama yapılırken hizmetin verileceği alanın konumu ve yeryüzü şekillerini içeren morfolojik yapısı gözönünde bulundurulmalıdır.

Elazığ ili, Doğu Anadolu Bölgesinin güneybatısında-ki Yukarı Fırat bölümünde yer almaktadır. Güneydoğu Toros-

lar kıvrım kuşağı içinde bulunan alanımızda, Doğu Anadolu-
daki depresyon dizilerinin en belirginlerinden birisi uza-
nır. Bu geniş depresyon dizisinde sıralanan Malatya, Uluo-
va, Bingöl ve Muş ovaları gibi düzlükler birbirinden dağ-
lık eşik alanlarla ayrılmıştır.

Araştırma alanımızın güneyinde birbirine paralel
birkaç sıradan oluşan Güneydoğu Toros dağları, güneybatı-
kuzeydoğu yönünde uzanır. Batı ucunda Beydağı ve Buzdağı,
doğu ucunda Akdağlar gibi 2500 metreyi aşan bu sıradağla-
rın orta kısımları daha alçaktır. Güneydoğu Torosların
ilk sırasında Çelemlikdağı, Deveboynu gediği ve Mastarda-
ğı, Uluova ile Hazar depresyonu arasında yer alır. Hazar
depresyonunu güneyden Hazarbaba dağları çevirir.⁸ Hazar-
baba dağlarının kuzeybatısında Kürk deresi, Hazar depres-
yonunu dolduran Hazar gölüne birikinti düzlüğünden geçerek
dökülür. Hazarbaba dağlarının güneyinde Behremaz ovası uza-
nır.⁹ Güneydoğu Torosların en alçak kesimine Dicle nehri
yerleşmiştir. Derin bir yatak içinde ve kuvvetli eğimle a-
kan Dicle, bu sıradağları yarmayı başaramamıştır. Gezin ya-
zısındaki birikintilerden kaynaklanan bu nehir, Maden ilçe-
sinde Maden suyu adını alır. Maden suyu, Maden dağlarını de-
rin bir şekilde yarıdıktan sonra Diyarbakır havzasına açılır.¹⁰

⁸ Sırrı Erinç. Doğu Anadolu Coğrafyası. İstanbul, İstan-
bul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü,
1953. 109.s.

⁹ Hüseyin Saraçoğlu. Doğu Anadolu. Ankara, Maarif Vekale-
ti, 1956. 59.s.

¹⁰ Saraçoğlu. a.g.e. 60.s.

Elazığ'ın batısında Yolçatı çevresi bölgedeki depresyonların odak noktası gibidir. Bu odak noktasının batısında Fırat nehri Keban barajından sonra güneye yönelerek çevredeki platolar arasındaki derin bir boğazdan geçer. Bu boğazdan çıkan nehir bir yay çizerek Elazığ-Malatya il sınırını oluşturur. Geniş tabanlı bir vadide akan Fırat, Kömürhan yakınlarında Güneydoğu Toroslari yaran bir boğaza girer. Batısından Fırat nehri ve doğusundan Uluova ve Keban baraj gölü ile sarılan Baskil dağları bir ada gibi öteki alanlardan ayrılmıştır. Baskil ve Şefkat derelerinin vadileri ile kesintiye uğrayan bu alan bir plato görünümündedir¹¹.

Keban baraj gölünün Murat boğazından Keban'a kadar uzanan bölümünün kuzeyinde Munzur dağları uzanır. Munzur dağları ile Malatya, Uluova, Bingöl depresyonun sıralandığı alan arasında Tunceli dağları bulunur. Munzur dağlarının üzerindeki düzlükler Keban barajı gölüne doğru alçalır. Bunların Elazığ il sınırları içindeki uzantısı plato görünümündedir. Munzur ve Peri suyu, platonun önemli akarsularıdır. Peri suyu, Karabeğan dağlarının bulunduğu Karakoçan düzlüklerinin üzerinden geçer. Güneye yönelen Peri suyu, Munzur gibi baraj gölüne karışır¹².

Murat nehri yöremizin doğusunda Akdağlarla, Gökdere dağları arasındaki eşik alanı derin bir vadi ile yarar. Murat nehri bu çevrede Bingöl, Karınca, Palu ve Yarımca o-

¹¹ Erinç. a.g.e. 111.s.

¹² Erinç. a.g.e. 112.s.

valarının suları ile beslenir.

İnceleme alanımızın çevresinde yer alan bu yükseklikler arasında büyük-küçük birçok ovanın, dalgalı bir takım yeryüzü şekillerinin görüldüğü depresyonlar dizisi uzanır. Yolçatı çevresinde birleşen depresyonlardan birisi Uluova'dan bir eşikle ayrılan Elazığ ovasıdır. Ova, bölgedeki Hazar, Uluova ve bunların uzantısı olan öteki düzlükler gibi güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanır. Uzunluğu 12-13 km., genişliği 6-7 km. olan, ovanın kapladığı alan 35-36 km². 'yi geçmez. Elazığ ovasının sularını Uluova'ya taşıyan Elazığ deresi Gümüşkavak boğazından geçer. Ovayı Uluova'dan ayıran eşik, güneybatıda yer alan Meryem dağı ile birleşir. Meryem dağı ile Elazığ ovasının batı ve kuzeybatısındaki Sarini suyunun direne ettiği Kuzova'dan ayıran bir tepelik vardır. Elazığ ovasının kuzeyinde geniş ve dalgalı yüksek bir düzlük bulunur. Ova ile yükseltisi 1250 - 1400 metreler arasında değişen Karadağ-Kızıldağ kütlesinin arasındaki yamaçların dik oluşu ovanın kuzeyinde çok belirgin birikinti konilerinin oluşmasını sağlamıştır. Elazığ ovası, aslında kuzeydeki Karadağ-Kızıldağ kütlesinin üzerindeki düzlüklerin güneyi ile üzerinde Hazar depresyonunun bulunduğu yükseklikler arasındaki geniş depresyon dizisinden olan Uluova'nın bir parçasıdır¹³.

Yolçatı çevresindeki depresyonların en geniş Uluova'dır. Uluova Güneydoğu Toros dağlarının uzanış yönüne

¹³ Akkan. a.g.e. 178.s.

bağlı ve Hazar depresyonuna paralel olarak, güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanır. Yaklaşık 55 km. uzunluğunda, 15 km. genişliğindeki bu ova 325 km². lik alanı kaplıyordu. Ovanın sularını boşaltan Harinket çayı Elazığ deresini de alarak ovanın kuzeydoğusundaki Murat nehrine karışırdı¹⁴. Murat nehri vadisinin en dar kesimi olan Gülüşkür'de Uluova, Palu düzlüklerinden ayrılırdı. Murat nehri, Keban barajının yapılmasından sonra oluşarak, Palu'nun Seydili köyünden Keban'a kadar uzanan ve Uluova'nın büyük bölümünü kaplayan 125 km. uzunluğundaki baraj gölüne karışmaktadır.

2.2. İklim :

Topluma hizmet götürülmesi ve hizmetlerden yararlanmada karşılaşılan önemli bir etken de iklimdir. Toplumsal yapının oluşmasında yer şekilleri kadar ikliminde rolü vardır.

Elazığ'ın gelişmesine, bu ilin geniş ovaların çevresinde kurulmuş olması yanında uygun iklim koşulları da yardım etmiştir. Elazığ'ın iklimi içerisinde yer aldığı Doğu Anadolu Bölgesinin karasal iklim tipinden oldukça değişiktir. Bu değişiklik, Elazığ'ın yer aldığı alanın büyük kısmının depresyonlar dizisi içerisinde bulunuşundan ileri gelmektedir. Uluova'da pamuk, çilek daha yüksekte bulunan Hazar gölü kıyısında nar, incir gibi meyvaların yetişmesi, Elazığ ve çevresinde Akdeniz ikliminin değişik şekillerinin etkili olduğunu göstermektedir.

¹⁴ Akkan a.g.m. 183.s.

¹⁵ Akkan a.g.m. 188.s.

Elazığ ve çevresinde 1936-1980 yılları arasında yapılan gözlemlere göre yıllık ortalama sıcaklık 12.9°C dir. İlin Doğu Anadolu Bölgesinin güneybatısında yer alışı nedeni ile kışlar oldukça yumuşak geçmektedir. Kış aylarında sıcaklığın -20°C nin altına indiği günler görülürse de ortalama sıcaklık çok fazla düşmez (Ocak ayında -15°C) Yaz aylarının ortalama sıcaklığı ise 25.7°C dir. (Temmuz ayında 27.2°C). Kış ve yaz mevsimleri arasındaki sıcaklık farkı 28.7°C ye ulaşmaktadır¹⁶.

Sınırlı yağışların etkisindeki alanımızda yıllık yağış ortalaması 429.7 mm'yi bulmaktadır. Yağışların yıllara göre dağılımı ise en az 276.9 mm. (1956), en çok 527.3 mm. (1963) değerlerini aldığını görmekteyiz. Yağışların % 33.4 kış, % 40 ilkbahar, % 22.4 sonbahar ve % 4.2'si yaz aylarında olmaktadır¹⁷.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün klimatoloji gözlemlerine göre, ilde kar yağışlı günler Kasım - Mart ayları arasında dağılmaktadır. Bir yılda ortalama olarak Elazığ'da 19.9, Keban'da 14.5 ve Palu'da 11.0 gün süren kar yağışları daha çok Şubat ayında yoğunlaşmaktadır. (Elazığ'da 7.0, Keban'da 5.0, Palu'da 4.0 gün)¹⁸.

Gözlemler, kar örtüsünün genellikle Ekim-Nisan ayları

¹⁶ Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü. Ortalama ve Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni. Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1974.

¹⁷ Ümit Sergün. Beşeri Coğrafya Açısından Bir Araştırma Uluova. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü, 1975, 21.s.

¹⁸ Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısını Gösteren 1 Nolu Tabloya bakınız.

arasında yerde kaldığını göstermektedir. Kar örtüsü çevreyi, yılda ortalama olarak, Elazığ'da 31.0, Keban'da 29.2 ve Palu'da 24.6 gün etkilemektedir¹⁹. Bu gözlemlere göre kar kalınlığı 146 sm. ye ulaşmaktadır. (Keban'da Mart ayında 146 sm). İlin öteki ilçelerinde en yüksek kar kalınlıkları ise 34 ile 129 sm. arasında değişmektedir²⁰.

Kış aylarındaki yağmur ve kar yağışları kırsal alanlarda tarla tarımının durmasına neden olmaktadır. Kar yağışları ve karın yerde kalış süresinin uzun oluşu Elazığ'ın yüksek kesimleri olan Ağın, Baskil, Karakoçan ilçeleri ile Maden'in Hazar, Palu'nun Arıcak, Çaybağı ve Gökdere, Sivrice'nin Gözeli bucaklarında yer alan köylerle ulaşımı engellemektedir. Kar yağışlarının egemen olduğu dönemlerde iklim koşulları bu yerleşim birimlerine kamu hizmetlerinin götürülmesini önlemektedir.

2.3. Nüfus ve Yerleşme :

Bir bölgenin toplumsal yapısını etkileyen en önemli öğelerden birisi, toplumu oluşturan ve toplumsal olayları yaratan insanlardır. Planların uygulanacağı alanlarda yaşayanların sayısı, özelliği ve yapısı hizmetin niteliğini de etkiler.

Yukarı Fırat bölümünde yer alan Elazığ ve çevresi, Erzurum (801.809) ve Malatya (606,996) dan sonra Doğu Anadolu Bölgesinin üçüncü kalabalık ilidir. (440.808 kişi).

¹⁹ Ortalama Karla Örtülü Günler Sayısını Gösteren 2 Nolu Tabloya Bakınız.

²⁰ En Yüksek Kar Örtüsünü Gösteren 3 Nolu Tabloya Bakınız

Ekonomik ve toplumsal bakımdan çok geniş bir etki alanının bulunması, ilde yaşayanların sayısı üzerinde etkili olmaktadır²¹.

İl nüfusunun zaman içindeki gelişimini 1927 yılından beri yapılan sayım sonuçlarına göre değerlendirdik. Buna göre, il nüfusunda düzenli bir gelişme olmadığı gibi, zaman zaman da azalmalar olmuştur. Doğal nüfus artışının yanında, Elazığ demir yolunun yapımı nedeni ile işçi sayısının çoğalması 1927-1935 yılları arasında nüfusu yükseltmiştir. 1936'da il sınırlarında yapılan değişiklikler, nüfusun 66.000 dolayında azalmasına neden olmuştur²². Bu azalma 1935'e kadar Elazığ iline bağlı olan Çemişgezek, Hozat, Mazgirt, Nazimiye, Ovacık ve Pertek ilçelerinin yeni kurulan Tunceli iline bağlanmasından kaynaklanmış, 1927 yılından sonra, özellikle de 1933-1940 yılları arasında, bölgeye göçmen yerleştirilmiştir. Bu göçmenlerin büyük bir kısmı, Birinci Dünya Savaşı yıllarında boşalan eski yerleşme birimlerinde iskân edilmiştir. 1940-1945 arasındaki nüfus azalması ise İkinci Dünya Savaşı'nın doğurduğu ve bütün Türkiye'yi etkileyen ekonomik ve psikolojik nedenlere bağlanmaktadır. Bu dönemdeki nüfus azalmasının nedenlerinden biri de Elazığ'dan öteki sanayileşmiş şehirlere yapılan göçlerdir²³.

²¹ Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Genel Nüfus Sayımı. İdari Bölünüş 12.10.1980. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981.

²² "Elazığ" Yurt Ansiklopedisi. Türkiye, il il Dünyü, Bugünü, Yarını. IV (45/Eylül 1982). 2483.s.

²³ Sergün, a.g.e 55.s.

Türkiye tarımında, 1950'lerde birden ve plansız makinalaşma başlayınca, kırsal nüfusunda işsizlik sorunu ortaya çıkmıştır. İşsiz kalanlar daha iyi çalışma alanları bulabilmek amacı ile büyük merkezlere akın etmişlerdir. Bölgesel kamu kuruluşlarından birçoğunun Elazığ'da toplanması, demir ve kara yolu ağlarının Elazığ'ı çevreye bağlaması, çeşitli sanayi tesislerinin kurulması, ildeki iş olanaklarını arttırmış ve ticaret kesiminde bir canlılık yaratmıştır. Bunlar da Elazığ özellikle de il merkezinde nüfusun hızla artmasına neden olmuştur. Elazığ il nüfusu 1950'de 213.330 iken 1955'te 242.279'a yükselmiştir. Aynı yıl il merkezinde yaşayanların sayısı 41.667'ye ulaşmıştır.

Keban barajının yapımına başlanması ile 1965'te işçi akımı artmış, il nüfusundaki büyüme hızlanmıştır. Elazığ'ın sosyo-ekonomik yapısında köklü değişimlere neden olan Keban barajının yapımı kente göçü birden şiddetlendirmiştir. Baraj gölünün altında kalan Elazığ ve Tunceli köylerinde yaşayanlar il merkezine gelmişlerdir. 1965-1970 dönemine ilişkin veriler ildeki doğum oranının da çok yüksek olduğunu göstermiştir. Bu dönemde üst düzeye ulaşan nüfus artış hızı % 0,32 olmuştur²⁴. 1975'ten sonra nüfus artış hızında önemli ölçüde düşüş görülmüştür. Bu azalma Keban barajındaki ana ünitenin 1974'te tamamlanmasına bağlanmaktadır. 1976-1980 arasındaki ilin nüfus artış hızı(% 0.107)

²⁴ Elazığ İlinin 1927-1980 Yılları Arasında Nüfus Gelişimini Gösteren 4 Nolu Tabloya Bakınız.

ye düşmüştür. Tamamlanan barajın yapımında çalışanlar ile su altında kalan köylerde yaşayan halkın bir kısmı Elazığ il merkezinin yanı sıra, Diyarbakır ve Bursa gibi illere göç etmişlerdir. Bu göçlerde, kamulaştırma bedellerinin sanayi yatırımlarına kaydırılamaması büyük rol oynamıştır.

Elazığ ilinin yüzölçümü 9.153 km^2 dir. Bu alanın 2.158 km^2 si merkez, 260 km^2 si Ağın, 1.312 km^2 si Baskil, 1085 km^2 si Karakoçan, 543 km^2 si Keban, 939 km^2 si Maden, 2222 km^2 si Palu ve 634 km^2 Sivrice ilçelerinde bulunmaktadır. İlde 1980 nüfus sayımı sonuçlarına göre 440.808 kişi yaşamakta olup, km^2 ye 48 kişi düşmektedir²⁵.

Nüfusun ilçelere göre dağılımı ise Merkez ilçede 220.053, Ağın'da 5.355, Baskil'de 22.766, Karakoçan'da 39.373, Keban'da 12.558, Maden'de 38.937, Palu'da 78.901 ve Sivrice'de 18.885 kişidir. Bunlardan 187.025'i il ve ilçe merkezlerinde, 253.783'ü ise kırsal kesimde yerleşmiştir. İl ve ilçe merkezlerinde yaşayanların dağılımı ise, il merkezinde 142.983, Ağın'da 2.651, Baskil'de 5.146, Karakoçan'da 6.491, Keban'da 6.282, Maden'de 12.341, Palu'da 7.112 ve Sivrice'de 4.001 dir. Nüfus yoğunluğunun ilçelere göre dağılımı merkez'de 102, Ağın'da 21, Baskil'de 20, Karakoçan'da 36, Keban'da 23, Maden'de 41, Palu'da 36, Sivrice'de 30 dur. Kırsal kesimde yo-

²⁵ Elazığ'ın İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusları, Yüzölçümleri ve Nüfus Yoğunluklarını Gösteren 5 Nolu Tabloya Bakınız.

ğunluk 20-30 kişi arasında değişmektedir. İldeki yerleşmeler, daha çok ova ve vadilerde toplanmıştır. Yüksekliklerin fazla olduğu dağlık kesimlerde ise yoğunluk azalır. Dağlık kesimde yer alan Ağın, Baskil, Keban ve Sivrice ilin en az nüfuslu ilçeleridir²⁶.

Elazığ il merkezinin nüfusu yüksek bir artış hızı gösterir. Ancak, kırsal kesimdeki nüfus artış hızı bu kadar olmamıştır. İl merkezindeki nüfus doğal olarak büyürken, kırsal kesimde yaşayanları da kendine çekmiştir. Elazığ il merkezinin kendine çektiği nüfus yalnızca il sınırları içinde kalmamıştır. Tunceli'den ve Van'a kadar uzanan alandaki yaşayanlar da Elazığ'a gelerek yerleşmişlerdir.

Elazığ ve çevresindeki kırsal alanların nüfus dağılımı daha çok coğrafi yapı ve iklim koşullarına uygun olmuştur. Buna bağlı olarak tarım ekonomisindeki yapıyı yönlendiren su, toprak gibi öğelerin de nüfus dağılımında etkileri vardır. Kırsal alanlarda yoğunluk ise Elazığ'ın 574 köyünün 19'unda 50 den az (% 2), 26 sında 51-100 (% 5), 49'unda 101-150 (% 9), 76'sında 151-200 (% 13), 63'ünde 201-250 (% 11), 54'ünde 251-300 (% 9), 94'ünde 301-400 (% 16), 68'inde 401-500 (% 12), 76 sında 501-750 (% 13), 24'ünde 751-1000 (% 4), 19'unda 1001-1250 (% 2), yedisinde 1251-1500 (% 1), ikisinde 1501-1750, üçünde 1751-2000, birinde 2238, birinde 3073, dördünde 3251-4000 (% 1) ve dördünde 4001-5000 (% 1) arasındadır. 1980'de ilde ortalama köy nüfusu 442 kişidir.

²⁶ İl ve İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfuslarını Gösteren 6 Nolu Tabloya Bakınız.

Nüfusu bini aşan köy sayısı ise 40 olup, bunlardan 14'ü merkez ve 17'si Palu ilçesindedir²⁷.

Nüfusun belirli yaşlardaki insanları içine alan parçalarına yaş grupları denir. Planlamalar için değişik yaşlardaki insanların sayısını ve nüfusa göre oranını bilmek gereklidir. Her yaştaki okuyucuya hizmet vermek amacı ile planlanan halk kütüphanesi çalışmalarında okuma yazmaya başlama yaşı olan (altı ve daha yukarı) yaşlardakilerin sayısı ve nüfusa göre oranı da bilinmelidir. 1980 nüfus sayımına göre Elazığ ve çevresinde (yedi ve daha yukarı) yaşlarda 332.512 kişi yaşamaktadır. Nüfusun beşli yaş gruplarına göre dağılımında ildeki yüksek doğurganlığın etkileri açık biçimde görülmüştür. Bu nedenle yaş piramidinin tabanındaki 0-4 (61.221), 5-9 (67.794) ve 10-14 (61.508) yaş gruplarında büyük yığılma olmuştur²⁸.

1980 yılında Elazığ'da yaşayanların % 50.9'u (221.116) erkek, % 49.1'i (219.692 si) kadındır. Erkeklerin 96.851'i, kadınların 90.174'ü il ve ilçe merkezlerinde yaşıyor, erkeklerin 124.265'i, kadınların 129.518'i köylerde oturmaktadır.²⁹

Elazığ ilinin ilçeleri Ağın, Baskil, Karakoçan, Keban, Maden, Palu ve Sivrice'dir. Bu ilçelere bağlı bucak-

²⁷ Nüfus Gruplarına Göre Köy Sayısı ve Nüfus Toplamlarını Gösteren 7 No.lu Tabloya Bakınız.

²⁸ Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Nüfus Dağılımını Gösteren 8 No.lu Tabloya ve Yaş Piramidine Bakınız

²⁹ İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfuslarını Gösteren 6 No.lu Tabloya Bakınız

lar ise, merkez'e Hankendi, Harput, Hıdırbaba, İçme, Mol-lakendi, Poyraz; Baskil'e Aydınlar, Kuşsarayı; Karakoçan'a Başyurt, Çan; Maden'e Hazar; Palu'ya Arıcak, Çaybağı, Gök-dere ve Sivrice'ye Gözeli bucaklarıdır. Devlet İstatistik Enstitüsüne göre Elazığ'da 574 köy vardır. Bunların ilçe-lere göre dağılımına bakılırsa. Merkeze 145, Ağın'a 17, Bas-kil'e 62, Karakoçan'a 88, Keban'a 29, Maden'e 45, Palu'ya 138 ve Sivrice'ye 50 köy düşmektedir.

Köyler, toplu ve dağınık olmak üzere iki tipe ayrılır. Toplu olanlar coğrafi yapının insanlara birlikte yaşamalarına uygun ortam sağlanmasından ortaya çıkmıştır. Ku-ru tarım yapılan tarlalara yılın belirli aylarında gidil-mesi ve sürekli bakımın gerekmediği için tarım alanların-da oturma zorunluluğu olmaması, köylülerin birarada yerle-şerek yaşamalarına neden olmuştur. Toplu köylerde evler bir alanda toplanmıştır. Köy alanının çevresinde alışve-riş merkezi olarak birkaç dükkan, cami ve kahvehane yer alır. Okullar, köy odası sağlık merkezi ve benzerleri bir arada bulunur. Bu bölgenin yakınında bahçeler, ekili alan-lar, otlaklar sıralanır. Kıraç ve ağaçlık kısımlar ise kö-ye daha uzaktır.³⁰

Dağınık köylerde aileler köy alanı çevresinde top-lanmamıştır. Sulu tarımın uygulanmasında, her an tarım a-lanında bulunmak zorunluluğu diğer sakıncalarına karşılık asıl işin gerektirdiği, dağınık bir yerleşme biçimi orta-

³⁰ Orhan Türkdoğan. Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları. 2 bs. İstanbul, Dede Korkut Yayınları, 1977. 108.s.

ya çıkarmıştır. Yeryüzü şekilleri dağınık köylerin nedenleri arasında sayılabilir. Dağ, yayla, ormaniçi, orman kenarında yer alan köyler de dağınık köy özelliği gösterir. Dalgali dik yamaçlarda kurulmuş olup, tarıma pek uygun olmayan topraklarda yer alırlar. Dağınık ve seyrek bir yerleşme düzenleri vardır. Çiftçi ailesi tarlasının en uygun yerine evini, ahırını ve anbarını yapmıştır. Bu tip köylerde toplumsal dayanışmanı zayıftır. Aileler, köy alanından ve komşulardan uzaktır. Elazığ'ın köylerinden 359'u toplu köy, 215'i dağınık köy özelliği gösterir.³¹

Köyler kuruldukları yerlere göre, ormaniçi, orman kenarı, deniz-göl ve nehir kıyısı, anayol kenarı ve yayla köyleri olarak da tiplere ayrılır. Ormaniçi, orman kenarı yayla köyleri genellikle dik alanlarda kurulmuştur. Bu köylere ulaşılması ve hizmet götürülmesi güçtür. Deniz, göl, nehir ve anayol kenarında kurulmuş köyler ise, yakın komşuluk ilişkileri bulunan köylerdir. Kamu hizmetleri bu köylere daha kolay ulaştırılır. Elazığ köylerinde 89'u ormaniçi, 40'ı orman kenarında, 65'i göl ve nehir kıyısında, 111'i anayol üzerinde kurulmuş olup, 129'u yaylalarda yer alır. Köylerden 90'ı da öteki alanlarda bulunur.³²

Elazığ ovasının kuzeyindeki geniş ve dalgali yüksek düzlüklerde bir zamanların önemli bir ekonomi ve kültür merkezi olan tarihi Harput şehri yer almaktadır. 19. yüzyılın başlarından sonra, çeşitli nedenlerle yerleşme birimlerinin

³¹ Köylerin Kuruluş Yeri ve Tiplerine Göre Dağılımını Gösteren 9 Nolu Tabloya Bakınız.

³² Köylerin Kuruluş Yeri ve Tiplerine Göre Dağılımını Gösteren 9 Nolu Tabloya Bakınız.

amaçları ve buna bağlı olarak yerleri değişmiştir. 1834' de Elazığ ovasının kuzeydoğusunda kurulan Elazığ il merkezi gelişirken, Harput gerilemiştir. İl merkezinde adları Aksaray, Bahçelievler, 1800 evler, Çarşı mahallesi, Fevzi Çakmak, İcadiye, İzzet Paşa, Karşıyaka, Kesrik, Kültür, Nailbey, Olgunlar, Salıbaşı, Sanayi, Sarayatık, Sürsürü, Üniversite, Yeni Mahalle ve Zafran olmak üzere 19 mahalle vardır. İl merkezinin iki önemli caddesi olan Gazi ve İstasyon caddelerinin birleştiği alanın çevresi, Elazığ'ın iş ve alışveriş merkezidir. İş bağlantılarının yapıldığı ve gerekli işlemlerin hazırlandığı bu alanda belediye, PTT gibi kuruluşlarla bankalar yer alır. Elazığ Valiliği, Gazi caddesinin batısındaki yeni yapısına taşınmıştır. Valiliğin bu yeni yerinde adliye sarayı ve bazı bakanlıkların ildeki temsilcilikleri olan müdürlükler yerleşmiştir. Bu nedenle avukatlık, mali müşavirlik emlak komisyonculuğu ve noterlik gibi işlerle uğraşanların işyerlerini bu çevreye taşımaları beklenmektedir. Gazi caddesinin bu bölümünde Karayolları, Devlet Su İşleri Or-Köy, Orman İşletmesi, Toprak Su, ve YSE gibi kamu kuruluşları sıralanmaktadır. Fırat Üniversitesi de çalışmalarını bu alanda sürdürmektedir. İstasyon caddesinin doğusunda toptancı ve küçük esnaflar sebze halinin bulunduğu Çarşı mahallesi bulunur. Küçük sanatlarla uğraşanların bir kısmı da geleneksel çalışmalarını sürdürerek, Çarşı mahallesindeki işyerlerini korumuşlardır. Keban barajından elde edilen enerjiden yararlanmak için yeni sanayi kuruluşları ortaya çıkmıştır. Bu sanayi kuruluş-

ları Elazığ-Bingöl ve Elazığ-Diyarbakır karayollarının ayrıldığı Akçakiraz çevresine yerleşmişlerdir. Küçük sanatlarla uğraşanların öteki kısmı ise, geliştirilmek istenen sanayiın gereksinimlerini karşılaması için kurulan küçük sanayi sitesine taşınmışlardır. Sanayi kuruluşlarının çoğalması ve çevre yolunun yapılması Sürsürü köyünün mahalle olarak gelişmesini sağlamış, aynı neden Aksaray Kesrik, Salıbaba, mahallelerinin gelişmesini önlemiştir. Fevzi Çakmak mahallesinin kurulması ile Zafran köyü mahalle haline gelmiştir. Keban barajının yapılması ve şehirleşmenin hızlanması ile Bahçelievler, 1800 evler ve Karşıyaka gibi mahalleler ortaya çıkmıştır.

Ağın ilçe merkezi dalgalı bir alanda kurulmuş olup, tipik bir kıyı kasabası görünümündedir. Sınırlı genişlikteki ovaların da bulunduğu ilçede, toprakların önemli bir bölümü Keban barajı gölünün altında kalmıştır.

Baskil ilçe merkezi güneye doğru hafifçe alçalan bir düzlükte yayılmıştır. İlçe merkezinden demiryolu geçmektedir.

Karakoçan ilçe merkezi Elazığ-Bingöl karayolundan uzakta bir plato da bulunmaktadır.

Keban ilçe merkezi, Fırat nehri vadisinin yamaçlarında yer alır. Türkiye'nin en eski maden kasabasının iki mahallesi vardır. Keban barajının ilçe merkezinin gelişmesine etkisi olmamıştır.

İlin nüfusu on binin üzerinde olan ikinci yerleşim merkezi Maden ilçesidir. Kortik ve Poyraz mahallelerinden

oluşan kasaba, Dicle vadisinin dik yamaçlarında kurulmuştur. Türkiye'nin önemli maden kasabalarından olan ilçe merkezine Dicle vadisini izleyen demir ve karayolları uğrar.

Murat vadisi tabanında yer alan Palu ilçe merkezinde beş mahalle vardır. Murat nehrini izleyen demir yolu Palu'dan geçer. Palu'nun önemli bir merkezi de Kovancılardır. Elazığ-Bingöl ve Elazığ-Tunceli karayollarının ayrımında bulunan Kovancılar, Ferro krom işletmesine yakın olması nedeni ile de gün geçtikçe gelişmektedir.

Sivrice ilçe merkezi, Hazarbaba dağlarının sırtlarında kurulmuştur. Malatya-Diyarbakır demiryolunun geçtiği kasaba kıyı yerleşmesi özelliği gösterir.

2.4. Ulaştırma

İnsan yaşamı, ulaştırmanın içinde ve dışında kalan iki bölüme ayrılır. Toplumsal ve ekonomik sorunların nedenlerinin bulunduğu bu bölümlerden ulaştırmanın içinde kalanı, insanlar üzerinde daha etkilidir. Değişik amaçlarla yer değiştirenlerin yararlandıkları yollar ulaştırmayı uygun koşullar altında ve kolaylıkla sağlama isteğinden ortaya çıkmıştır.

Yörede ulaşım hava, demir ve karayolları ile yapılmaktadır. Havayolu ulaşımında il merkezinin 12 km. güneydoğusunda Akçakiraz-Yazıkonak köyleri arasındaki havaalanı kullanılır. Elazığ'a yapılan İstanbul-Ankara bağlantılı uçak seferlerinin sayısı ve saatleri mevsime göre değişmektedir.

Malatya yönünden gelerek Baskil ilçe merkezinden geçen demiryolu ile aynı yönden gelen devlet karayolu depresyon dizilerini izler. Yolçatı istasyonunda iki kola ayrılan demiryolunun kollarından biri Güneydoğu Torosların ilk sırasını Deveboynu gediğinden aşarak ulaşımı sağlar. Sivrice ilçe merkezinden geçen demiryolu Hazar gölünün güneyini izler. Hazarbaba dağlarını da aşan demiryolu, Gezin istasyonundan sonra Dicle vadisine girer. Demiryolunun ikinci kolu ile karayolu il merkezine ulaşır. Baskil-Elazığ (38 km) ve Keban-Elazığ (48 km) il yolları Malatya-Elazığ (100 km) devlet karayoluna bağlanır.

Doğuya doğru uzanan devlet demir ve karayolları, Elazığ ovasını Uluova'dan ayıran Gümüşkavak boğazından geçer. Bunlardan Elazığ-Bingöl (162 km) devlet karayolu ile demiryolu Uluova'dan Keban baraj gölünün güneyini izler. Uluova'nın en dar yeri olan Güllüskür'de kurulmuş köprüden birlikte geçen demir ve karayolları Palu ilçesinde birbirinden ayrılır. Demiryolu Murat vadisini izleyerek Palu ilçe merkezi ile Beyhanı istasyonlarına uğrar. Karayolu Yarımca ovasından sonra Kovancılar üzerinden Bingöl'e uzanır. Elazığ-Bingöl karayolunun Kovancılar yöresinde ayrılan bir kolu Palu'ya (8 km) gider. Elazığ-Tunceli (153 km) karayolu, Peri suyunu geçtikten sonra Karınca ovası üzerinden Kovancılar yakınlarında Elazığ-Bingöl karayolunun 87.km sinde birleşir. Akçakiraz'dan güneye doğru ayrılan Elazığ-Diyarbakır (165 km) devlet karayolu da Deveboynu gediğinden geçer. Hazar gölünün kuzeyini izleyen yol Gezin yazısından sonra Dicle vadisine girer. Dicle nehrinin yatağı

boyunca uzanan devlet demir ve karayolları, Elazığ'a 80 km. uzaklıktaki vadi kenarında kurulmuş Maden ilçe merkezinden geçerek Diyarbakır'a ulaşır.

Elazığ ilinde yer alan önemli il yolları ise Alacakaya-Maden, Güllüskür-Gezin, Palu-Arıcak, Sivrice-Göze-
li-Malatya yerleşme birimlerini birleştirir. Bu yollarda-
ki ulaşım koşulları üzerinde Güneydoğu Torosların uzanış
yönünün çok etkisi olmaktadır. Bu nedenle Palu'nun Arıcak
ve Gökdere bucaklarına Palu'dan ulaşım oldukça güçtür. Zen-
gin maden yataklarının bulunduğu Alacakaya'yı Maden ilçe
merkezinine bağlayan yol ulaşımına daha uygundur. Palu'nun
Çaybağı, Karakoçan'ın Çan bucak merkezleri yüksek alan-
larda kurulmuş olduklarından gidilmesi oldukça zordur. Ke-
ban baraj gölünün oluşturulması ile Ağın, Çemişkezek, Per-
tek il yolları ulaşımına kapanmıştır. Çemişkezek ve Pertek
ilçeleri yönetim bakımından Tunceli'ye bağlı olmakla bir-
likte ekonomik ve toplumsal ilişkileri ile Elazığ'a yöne-
lidir. Yolların su altında kalan bölümlerinde ulaşımın
feribotlarla yeniden sağlanması bu etkinin sürmesine ne-
den olmuştur.

Devlet İstatistik Enstitüsünün Köy Genel Bilgi An-
ketine göre, Elazığ'ın 65, Erzincan'ın 36, Malatya'nın 45
ve Tunceli'nin 39 köyü göl ve nehir kenarında kurulmuştur.
Oya Silieri'nin Keban barajından etkilenecek köylerde yap-
tığı araştırmalara göre Elazığ'ın 111 köyü Keban barajının
etkisinde kalmaktadır. Tümü sular altında kalan 94 yerleş-
menin 45'i merkez, 14'ü Ağın, 11'i Keban ve 24'ü Palu ilçe-

lerindedir. Göl ve nehir kıyısındaki köylerin gelişmesi ile bu köylere Keban baraj gölü üzerinde hizmet götürülebilir.

Yol ve taşıtların köylere kadar girmesi köylülerin şehir ile ilişkilerini artırmıştır. İl ve ilçe merkezlerine gidip dönen köylüler, görüp öğrendiklerini köylere götürmüşlerdir. Bu nedenle Elazığ ve çevresindeki köylerin sosyo-ekonomik yapısında değişmeler olmuştur. Bu değişmelerin derecesinde köyün il, ilçe, bucak ve öteki köylere uzaklığının önemli etkisi vardır. Yerleşme birimlerinin kuruldukları alan ve biçimlerinin değişmelerine de neden olan bu etki ile anayol kenarında yeni köyler kurulmuştur. Yetiştirdikleri ürünleri pazara götürmek isteyen köylüler yol boyuna yerleşmişlerdir.

Elazığ köylerinin il merkezlerine uzaklıkları 19'unda 0-10 km, 49'unda 11-20 Km, 77'sinde 21-30 km arasında değişmektedir. 429 köyün il merkezlerine uzaklığı ise 30 km den fazladır. Bu köylerin ilçe merkezlerine uzaklıkları ise 182'sinde 0-10 km, 133'ünde 11-20 km, 120'sinde 21-30 km arasındadır. 139 köyün ise ilçe merkezlerine uzaklığı 39 km den fazladır. Bucak merkezlerinden köylerin 403'üne 0-10 km, 113'üne 11-20 km, 35'ine 21-30 km arasındaki yollarla gidilir. 23 köy ise bucak merkezlerine 30 km den uzaktır.

Elazığ il merkezine 344, ilçe merkezlerine 142, bucak merkezlerine 84 köyden asfalt yolla ulaşım sağlanmıştır. İl sınırları içindeki stabilize yollarla, il merkez-

lerine 102, ilçe merkezlerine 136, bucak merkezlerine 90 köyden bağlantı kurulmuştur. Hamyollardan ise il merkezine 74, ilçe merkezlerine 143, bucak merkezlerine 143 köyün insanı gidip gelmektedir. Halen kullanılmakta olan patikalarla ise il merkezine 54, ilçe merkezlerine 153, bucak merkezlerine 257 köyden ulaşılmaktadır³³.

İl merkezine 217, ilçe merkezlerine 206, bucak merkezlerine 57 köyden motorlu taşıtlarla gidilir. Hayvan sırtında ise il merkezine 12, ilçe merkezlerine 18, bucak merkezlerine 11 köyden ulaşılır. İl merkezinden 18, ilçe merkezlerinden 18, bucak merkezlerinden 5 köye yürünebilmektedir³⁴.

2.5. Ekonomi

Bireylerin sorunları, genellikle, onları aşan daha geniş bir çevrenin ürünüdür. Bu çevreyi oluşturan öğelerden biri de ekonomik koşullardır. Bölgesel ve ulusal düzeyde gelişmeyi sağlamak amacı ile hazırlanan planlarda bölgenin ekonomik durumu üzerinde durulmalıdır.

Doğu Anadolu'yu ekonomik yapısına göre üç gruba ayıran kimi araştırmacılar, Elazığ'ı geniş ölçüde tarıma yani toprağa dayalı, kapalı tarım ekonomisinin egemen olduğu gruba sokmaktadır. Bize göre, 1950 lerde bütün Türkiye'de olduğu gibi Elazığ'da da tarım birden ve plansız bir

³³ Köylerin En Yakın Yerleşim Merkezlerine olan uzaklığı ve Yol Censlerine Göre Dağılımını Gösteren 11 Nolu Tabloya Bakınız

³⁴ Köylerin Alışverişe Gidilen Yer ve Kullanılan Araçlarına Göre Dağılımını Gösteren 12 No.lu Tabloya Bakınız.

şekilde makinalaşmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak tarımın verimliliği de artmıştır. Ancak, artan tarım gelirlerinin köylüler arasında dengeli dağılmaması bir kısmının köyden ayrılmasına neden olmuştur. Karayollarının yapılması ve haberleşme araçlarının (özellikle radyo, gazete ve son yıllarda televizyon) yoğunlaşması ve tekniğin gelişmesi toplumsal yapıyı değiştirmiştir. Bu değişme ise köydeki kendi kendine yeterli olan kapalı tarım ekonomisinin yerini, pazar için üreterek öteki sektörlerle yakınlaşan ve uzlaşan bir yapının almasına neden olmuştur. Böyle bir yapı değişikliğine uğrayan Elazığ köylerinde yaşayanlar pazar aramak zorunda kalmışlardır. Alışveriş için il merkezine gidip gelişleri de bu değişmeyi hızlandırmıştır. Düşük gelirli ve topraksız köylüler eğitim, kültür ve sağlık gibi ana hizmetlerden yeterince yararlanamaktadır. Kapalı tarım ekonomisinin zengin gruplarının yeni kuşakları şehirler için geçerli olan meslekleri seçerek Elazığ'ın ileri gelenleri arasına girmişlerdir. Köylerde bunların yerine ya kahyaları ya da mallarını satın alan zengin köylüler geçmiştir.

1950 yıllarından sonra Doğu Anadolu'da yapılan devlet yatırımlarının önemli bir bölümü Elazığ'da yoğunlaşmıştır. Kamu yatırımları ilde sınırlı da olsa sanayii geliştirmiştir. Özellikle bakır ve krom yataklarının işletildiği ilde, kamu kuruluşlarının bölge merkezleri kurulmuştur. Elazığ'da görülen bu gelişmeler, şehirleşme sonucu ortaya çıkan işsizliği kısmen de olsa önlemiştir. Bu dönemde Şeker fabrika-

sının kurulması tahıl gibi geleneksel ürünlerin yanında şeker pancarı üretimini de yoğunlaştırmıştır. Elazığ ekonomisi 1960'larda önemli bir canlanma dönemi yaşadı. İldeki elektrik enerjisi üretim tesislerinin bir kısmı işletmeye açıldı. Ama, ilin toplumsal yapısında gelişmeyi etkileyen asıl olgu Keban Barajının yapılmasıdır.

1965 den sonra Elazığ'da sosyo-ekonomik değişikliklere neden olan Keban Barajının yapımı kırdan şehire göçü şiddetlendirmiştir. İlin en verimli topraklarının (Uluova gibi) baraj gölü altında kalışı tarımı olumsuz yönde etkilemiştir. Baraj gölünün altında kalan köylerde yaşayan halk topluca şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Tarım alanında yardımcı aile bireyleri olarak çalışan ev kadını, öğrenci ve yaşlılar, çalışan nüfusun dışında kalmışlardır. Barajın yapımında ücretli olarak çalışanlar işin bitmesi üzerine aileleri ile birlikte tarım alanlarına dönmüşlerdir. Kamulaştırma bedellerinin sanayi yatırımlarına kaydırılması amacı ile kurulan holdingler, beklenildiği kadar başarılı olmamıştır.

Elazığ ve çevresindeki köylerin 414'ünde tarla ürünleri, 127'sinde hayvancılık, 18'inde bağcılık ve meyvecilik, birinde sebzecilik, ikisinde balıkçılık, ve 12'sinde öteki gelir kaynakları birinci derecede gelir kaynakları arasında yer almaktadır. İkinci derece gelir kaynaklarının köylere göre dağılımı ise 127'sinde tarla ürünleri, 257'sinde hayvancılık, 95'inde bağcılık ve meyvecilik, 22'sinde sebzecilik, ikisinde balıkçılık ve 78'inde öteki gelir kay-

naklarıdır³⁵.

İl topraklarının 8.406 km². si kırsal alanlarda yer almaktadır. Kırsal alanların % 57.2 si 4.805 km². dağlık, % 1.1'i 94 km². yayla, % 14.94'ü 1.225 km². ova ve % 26.8'i 2.250 km². dalgalıdır.³⁶

Yöremizin kırsal kesiminde yer alan 5.270.976 dönüm tarım alanının 1.425.651 dönümü tarla, 314.418 dönümü bağ ve bahçe, 126.660 dönümü sebzecilik 98.762 dönümü sun'i çayır, 2.411.271 dönümü otlak olarak kullanılmaktadır. Bu alanların 571.859 dönümü nadasa bırakılırken, 271.-355 dönümünde tarım yapılamamaktadır.³⁷

İl düzeyinde tarımda buğday ve arpa üretimi başta gelmektedir. Bunların dışındaki tahıl türlerinin ekim alanı çok azdır. Tahıl ekimi ilin her yöresinde yapılmaktadır. Elazığ'da başta fasulye, nohut, mercimek, fiğ ve, burçak olmak üzere çok çeşitli baklagil ekilmektedir. Fasulye Baskil, Palu ve Sivrice'nin sulanabilir alanlarında yetiştirilmektedir. Elazığ iklim koşulları çok fazla ısı isteyen sebzelerin dışında pek çok sebze türünün yetiştirmesine elverişli olmasına karşılık sebzecilik gelişmemiştir. Toprak yapısı ve iklim özelliklerine uyabilen dayanıklı birçok meyve türü yetiştirilmektedir. Yetiştirilen başlıca meyveler elma, armut, kayısı, badem, ceviz

³⁵ Köylerin Birinci ve İkinci Derecede Gelir Kaynaklarına Göre Dağılımını Gösteren 13 No.lu Tabloya Bakınız.

³⁶ Topografik Durumu Gösteren 14 No.lu Tabloya Bakınız.

³⁷ Köy Tarım Alanının Kullanılışa Göre Dağılımını Gösteren 15 No.lu Tabloya Bakınız.

dut, üzüm, karpuz ve kavundur. 1980 yılında 94.589 ton tahıl, 5.865 ton baklagil, 85.613 ton sanayi bitkisi, 1.934 ton yağlı tohumlu ve 42.758 ton yumru bitki yetiştirilmiştir. Aynı yıl üretilen meyvelerin dağılımı ise 9.467 ton yumuşak çekirdekli, 4.478 ton taş çekirdekli, 1.845 ton sert kabuklu ve 94.420 ton üzüksü meyvedir.³⁸

1970 tarım sayımlarına göre ilde 50 dekardan küçük işletmeler toplam işletmelerin 3/4 ünü oluşturduğu halde, toplam ekili alanların 1/3 ünü işletmektedir. 51-100 dekar büyüklüğündeki işletmelerin payı % 15, toplam ekili topraklar içindeki payı % 24 dolayındadır. 101-200 dekar büyüklüğündeki işletmelerin tüm işletmelere göre oranı % 7, toplam payı içindeki payı % 21 dir. 201-500 dekar büyüklüğündeki işletmeler ise toplam işletmeler yalnızca % 3 ünü oluşturmasına karşılık, toprakların % 20 sini işletmektedir. 500 dekarın üstündeki işletmelerin tüm işletmelere oranı binde üç olup, toplam ekili alanlardaki payı ise % 5 dir.

Elazığ'da hayvancılık bitkisel üretim kadar önemlidir. Yörenin yeryüzü şekilleri ile iklim koşullarının hayvancılığa uygun oluşu ve bitkisel üretimin türlü nedenlerle sınırlı ölçü de yapılabilmesi hayvancılığı yaygınlaştırmıştır. Hayvancılık bölgesi olan Doğu Anadolu'da, coğrafi konumu ve eskiden beri göçebeliğin yaygın oluşu nedeni ile, Elazığ'ın önemli bir yeri vardır. Elazığ, Doğu illerinden gelen hayvanların toplanma ve dağılma yeri olduğu gibi, ül-

³⁸ Ekilen Hasat Edilen ve Üretilen Ürünlerin Dağılışını Gösteren 16. No.lu Tabloya Bakınız.

kenin öteki alanlarına ve Ortadoğu ülkelerine yollanan hayvanların ilk durağıdır. Karacadağ'da kışlayıp, Palu üzerinden Tunceli'ye geçen Beritanlılar ile Şavaklılar arasında hayvancılık önemli gelir kaynağıdır. Yöre 1980 de 508.900 koyun, 324.190 keçi, 128.039 sığır, 5.570 manda, 28.070 eşek ve 5.180 katır bulunmaktaydı. İldeki süt üretimi 1950 de toplam 55.800 ton dolayında iken 1980 de 126.695 tona ulaşmıştır. Toplam süt üretiminin yaklaşık 2/3 ünü 82.825 kilo ile inek sütü oluşturur. 1970 de yaklaşık 2.000 ton olan et üretimi 1980 de ancak 2.400 ton'a yükselmiştir.³⁹

Köylerdeki işyerleri ve ekonomik çalışma kollarından madencilikte 20 işyerinde 296, gıda yapımında üç işyerinde 39, ağaç işlerinde 11 işyerinde 31, tuğla-kiremit üretiminde üç işyerinde 206, demir-metal yapımında altı işyerinde 37, 97 ticarethanede 153 ve 36 hizmet kuruluşunda 91 işçi çalışmaktadır⁴⁰.

Köylerde küçük sanatlarla uğraşanların ise 502'ini marangoz, 94'ü demirci, 26'sı kalaycı, 166'sı nalbant, 965'i taş ustası, 2143'ü şoför, 493'ü dokumacı, 20'si berber, 184'ü terzi, 230'u değirmenci, 272'si hallaçtır.⁴¹

Köylerde yaşayanlardan alışverişin dışında çalışmak amacı ile şehirlere gidenler de vardır. Elazığ'ın köylerin-

³⁹ Ekilen, Hasat Edilen ve Üretilen Ürünlerin Dağılımını Gösteren 17 Numaralı Tabloya Bakınız.

⁴⁰ Köylerde İşyerleri ve Çalışanların Sayısının İktisadi Çalışma Kollarına Göre Dağılımını Gösteren 18.No.lu Tabloya Bakınız.

⁴¹ Köylerin Küçük Sanatlarda Çalışanlar Sayısına Göre Dağılımını Gösteren 19.No.lu Tabloya Bakınız.

de oturupta, köy dışında çalışanlar 3.454 kişi olup iş-kollarına göre dağılımı ise maden ve taş ocaklarında 2.000, gıda üretiminde 215, dokumacılıkta 48, ağaçişle-rinde 1.000, tuğla-kiremit üretiminde 245, demir-metal işlerinde, 117, makina-motor onarımında 117, içki üre-timinde beş, tütün üretiminde 49'dur. Ticaretle uğra-şanlar 343, hizmetli olarak çalışanlar 410 kişidir.⁴²

1980 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı Büyük İma-lat Sanayi geçici sonuçlarına göre Elazığ'da 17'si özel sektör, sekizi devlet sektöründe olmak üzere 25 büyük sa-nayi kuruluşu üretim yapmaktadır. Bu kuruluşların devlet sektörüne ait olanlarında 3.971, özel sektöre bağlı olan-larda 1.225 işçi çalışmaktadır.⁴³ Elazığ ve çevresindeki fabrikalar hammadde kaynaklarına yakın alanlarda kurulmuş-tur. Bu fabrikaların kuruluş yerleri belirli bir plana bağlı olmamalarına karşılık dengeli olarak dağılmış ve şehirleşmenin hızını kesici bir rol oynamıştır. Sanayi kuruluşlarının olmadığı ilçelerde yaşayanlar özellikle üniversite ve belediye gibi hizmet kuruluşlarında çalış-maktadır. Önemli çalışma alanlarının ilçelere göre dağı-lımı ise şöyledir :

Merkez İlçe

Elazığ Şeker Fabrikası

Türkiye Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğünün 1956 yılında kurduğu Elazığ Şeker Fabrikası yılda 130 gün ça-

42 Köyde Oturupta Köy Dışında Çalışanlar Sayısının İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımını Gösteren 20.Nolu Tablo-ya Bakınız.

43 Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. 1980 Genel Sa-nayi ve İşyerleri Sayımı. Büyük İmalat Sanayi (Geçici Sonuçları). Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Mat.1982 40.s.

lımaktadır. 198 sürekli ve 390 geçici işçi görev yapmaktadır. 1980 yılında 1.923.350 kilo kristal, 4,064.900 kilo küp şeker üretilmiştir.

Elazığ Altınova Çimento Fabrikası

Türkiye Çimento Fabrikaları T.A.Ş. ile Emlak Kredi Bankası tarafından 1954 yılında kurulmuştur. 390 sürekli ve 30 geçici işçi çalışmaktadır. Yılda 350.000 ton çimento üretilmektedir.

Elazığ İplik Fabrikası

Özel sektöre ait olan fabrikada 1980 yılında 847.168 kilo pamuk ipliği işlenmiştir. Fabrikada halen 364 işçi çalışmaktadır.

Tekel Şarap Fabrikası

Tekel Şarap Fabrikası, 1942 yılında kurulmuş olup, özellikle Buzbağı şarapları üretmektedir. Çevre üzümlerinin işlendiği fabrikada 40 işçi çalışmaktadır.

Elazığ Yem Fabrikası

Yılda 16.000 ton hayvan yemi üretilmektedir. Fabrikada 50 işçi çalışmaktadır.

Elazığ Süt Fabrikası

Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunun fabrikasında yılda 7.500 ton süt işlenmektedir. Fabrikada 30 işçi çalışmaktadır.

Elazığ Et Kombinası

Et ve Balık Kurumu tarafından 1968 yılında işletmeye açılmıştır. 67.000 sığır ve 370.000 koyun kesimi yapı-

bilecek kapasitede olan kombinada 1980 yılında 27.000 sığır ve 26.000 koyun kesimi yapılmıştır. Kombinada 75 işçi çalışmaktadır.

Köksallar Kiremit ve Tuğla Fabrikası

Özel sektöre ait fabrikada 407 işçi çalışmaktadır. 2.000.000 kiremit 100.000 mahya ve 206.000 blok tuğla üretilmektedir.

Bentonit ve Barit Fabrikası

Yılda 5.894 ton bentonit ve 1800 ton işlenmiş barit elde edilen fabrikada 31 işçi çalışmaktadır.

Demir Çelik Fabrikası

Yılda 200.000 ton çelik üretmektedir.

Ağın

Ağın Dericilik Fabrikası

Keban holding tarafından kurulmuş olan fabrika yılda 600.00 küçük hayvan derisi işleyebilecek büyüklüktedir. 60.000 deri giysi üretilen fabrikada 1980 yılında 250 işçi çalışıyordu.

Keban

Keban Barajı

1965 yılında yapımına başlanan baraj 1974 de tamamlandı. Türkiye Elektrik Kurumu 8 türbinden günde 240.000 kw/saat olmak üzere yılda 6 milyar saat elektrik enerjisi üretmektedir. Barajda 100 kişi çalışmaktadır.

Keban Simli Kurşun İşletmesi

Etibank'ın bu kuruluşu kurşun ve çinko konsantresi

üretmektedir. 1977 ve 1978 de toplam 4.000 konsantre maddeden 1.600 ton külçe maden elde edilmiştir. 1980 yılında madende 450 kişi çalışmaktaydı.

Maden

Ergani Bakır İşletmesi

1935 yılından beri Etibank tarafından işletilmektedir. 1980 yılında 2.000 işçi çalışıyordu. 1978 de 350.000 ton, ham cevher ve 27.00 ton konsantre bakır ile 16.000 ton bilster bakır üretilmiştir.

Şark Kromları İşletmesi

Şark Kromları T.A.Ş. ve Etibank tarafından 1936 da işletmeye açılmıştır. Guleman Krom işletmesi 1980 de 650 işçi çalıştırmaktaydı. 1976 da 181.000 ton kromitten ve 26.800 ton konsantre kromit üretilmiştir.

Palu

Elazığ Ferro-Krom Tesisleri

1977 de tek fırınla işletmeye açılan tesislerde, ikinci fırın 1978 de çalışmaya başlamıştır. 1980 de 1500 işçisi vardır. 1978 de 25.000 ton yüksek karbonlu ferrokrom üretilmiştir.

Sivrice

Süper Fosfat Fabrikası

Azot Sanayi'nin 1967 de kurulan fabrikasında 650 işçi çalışmaktadır. Yılda 220.000 ton gübre üretilmektedir.

Hazar Hidro-elektrik Santrali

Türkiye Elektrik Kurumunun bu iki santralından 1. Hazar yılda 120.500.000 kw/saat, 11. hazar yılda 40.200.000

kw/saat elektrik üretmektedir.

1980 Sanayi Sayımlarında küçük imalat sanayi ile ilgili geçici sonuçlara göre Elazığ'da 1152 küçük imalat sanayi işyeri bulunmaktadır. Bu işyerlerinden 293'ü dokuma, giyim eşyası ve deri sanayi, 267'si orman ürünleri, ve mobilya sanayi, 151'i kağıt-kağıt ürünleri ve basım sanayi, 157'si Gıda, içki ve tütün sanayi, 34'ü kimya, petrol, kömür, kauçuk ve plastik sanayi, 16'sı taş ve toprağa dayalı sanayi, 363'ü metal eşya, makina ve teçhizatı, ulaşım araçları, ilmi ve mesleki ölçme aletleri sanayi ve öteki imalat sanayi işkollarında çalışmalarını sürdürmektedir.⁴⁴

Toptan ve perakende ticaret istatistikleri geçici sonuçlarına göre ise Elazığ'da toptan ticaret yapan 191 ve perakende satış yapan 2686 olmak üzere 3877 ticarethane bulunmaktadır.⁴⁵

2.6. Sağlık

Bir toplum içinde yaşayan bireyler, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlıklı olmalıdır. İnsanların sağlıklarını korumaları için koruyucu hekimliğin yanında, kendi kendilerine önlem alabilmelerine yetecek kadar sağlık bilgisi edinmeleri de gerekir. Kendilerinin ve çevrelerinin

⁴⁴ Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. 1980 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı. 11. Küçük İmalat Sanayi (Geçici Sonuçları) Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1982. 63-64 ss.

⁴⁵ Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. 1980 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı. 111. Toptan ve Perakende Ticaret (Geçici Sonuçları). Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1982. 63-64.ss.

sağlıklarını koruyabilmeleri eğitim, öğretim ve kültür düzeylerine bağlıdır. Bu nedenle toplumsal konularda planlama yapılırken sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri veren kurumların birbirlerine etkileri de incelenmelidir.

Elazığ ve çevresinde sağlık kurumu olarak on hastahane ve iki sağlık merkezi vardır. Bu hastahanelerden yedisi il merkezinde olup, çevre illerde yaşayanlar da bunlardan yararlanmaktadır. İl merkezinde yer alan hastahaneler, 240 yataklı Elazığ Devlet Hastahanesi, 1000 yataklı Akıl ve Ruh Hastalıkları Hastahanesi, 265 yataklı Elazığ Lepra (Cüzzam) Hastahanesi, 125 yataklı Doğum ve Çocuk Bakımevi, 250 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastahanesi, 300 yataklı Askeri Hastahane ile 250 yataklı Göğüs Hastalıkları Hastahanesidir. İlçelerdeki hastahaneler ise 25 yataklı Palu Devlet Hastahanesi ile Etibank'ın Maden'deki 23 ve Ergani'deki 16 yataklı meslek hastahaneleridir. Baskil ve Kebanda 25 yataklı sağlık merkezleri vardır.

1967'de başlayan sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu sonucu 32 sağlıkocağı ve 65 sağlikevi hizmet vermektedir. Sağlıkocağı ve evlerinin ilçelere göre dağılımı ise, merkez ilçede 11 sağlıkocağı ve 22 sağlikevi, Ağın'da bir sağlıkocağı ve bir sağlikevi, Baskil'de üç sağlıkocağı ve yedi sağlikevi, Maden'de dört sağlıkocağı ve altı sağlikevi, Palu'da yedi sağlıkocağı ve 13 sağlikevi, Sivrice'de iki sağlıkocağı ve iki sağlikevidir.⁴⁶

⁴⁶ Sağlıkocağı ve Sağlikevlerinin İlçelere Göre Dağılımını Gösteren 21 No.lu Tabloya Bakınız.

Sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonundan sonra ilde kurulan sağlık ocak ve evleri ile İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı başkanlıklar, sağlık hizmetlerini yürütmektedir. Ana çocuk sağlığına yönelik hizmetleri, Sağlık Müdürlüğü bünyesindeki Ana-Çocuk Sağlığı Başkanlığı ile Elazığ Doğum ve Çocuk Bakımevi vermektedir. Merkez ilçede 25 görevlinin çalıştığı bir Trahom Savaş Dispanseri vardır. Trahom, Elazığ ilinin en büyük sağlık sorunudur. Sıtma Savaş Başkanlığının Merkez ilçe, Baskil, Karakoçan, Maden ve Palu'da olmak üzere beş şubesi vardır. Verem Savaş Derneğine bağlı Verem Savaş Dispanserleri de kontrol ve film taramaları ile çalışmalarını sürdürerek saptadıkları hastaların tedavisini yapmaktadır.

2.7. Eğitim ve Kültür

Elazığ ve çevresinde yaşayanların eğitim düzeyini belirlemek için yaptığımız araştırmalar sırasında, daha sağlıklı ya da güncel bilgi alabileceğimiz kaynaklar olmadığı için Devlet İstatistik Enstitüsü'nün istatistiklerinden yararlandık. 1970, 1975 ve 1980 nüfus sayımlarının sosyal ve ekonomik nitelikli sonuçlarını karşılaştırdığımızda, Elazığ'da okuma yazma çağı olan altı ve daha yukarı yaşlarda 1970 yılında 296.115 kişi bulunuyorken, bu sayı 1975 de 341.806 ya ve 1980'de 365.659'a yükselmiştir. Bu sayım sonuçlarına göre, 1970'de okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 154.178 kişi iken, 1975 de 145.695'e düşmüş, 1980 ise 153.601'e yükselmiştir. Bu gerileme öteki illerden Elazığ'a yapılan göçlerden kaynaklanır. 1970'

de 141.937 kişi okur yazar iken, 1975'de 196.111, 1980'de 211.185 kişi bu yeteneği elde etmiştir. Bu olumlu gelişmenin bizce en büyük nedeni doğumlar la ölümlerin arasında-ki farkın artışının yanında, ulaştırma ve haberleşme araçlarının gelişerek köylere kadar girmesi ile şehirleşmenin doğurduğu toplumsal yapı değişmeleridir. 1980'de okuma yazma bilmeyenlerin 45.483'ü erkek, 108.118'i kadındır.⁴⁷ Okuryazarlık açısından erkeklerin kadınlara göre daha şanslı olmalarının nedeni kapalı tarım ekonomisi döneminden kalan gelenek ve göreneklere bağlanmaktadır.

Okuma yazma bilenlerin % 28'ini oluşturan 60.078 kişi hiçbir öğretim kurumunu bitirememiştir. Bir öğretim kurumundan diploma alan 151.101 kişiden (% 69'u) 104.649 kişi ilkokul, (% 14'ü) 21.665 kişi ortaokul, (% 8'i) 12.209 kişi lise, (% 5'i) 7.476 kişi ortaokul ya da dengi meslek okulu, (% 3'ü) 5.010 kişi yüksek okul ya da fakülte mezunudur.

Elazığ ve çevresinde 1981-1982 öğretim yılında 684 ilkokulda 2.563 öğretmen 61.908 öğrenciyi eğitmiştir. İldeki 574 köyden 44'ünde ilkokul yoktur.

1980-1981 öğretim yılında ilkokuldan mezun olan erkeklerin % 58'i, kızların % 37'si ortaokula kayıt yaptırmıştır. Bu dönemde 37 ortaokulda 13.900 öğrenciye 288 öğretmen ders vermiştir.

Ortaokulu bitirdikten sonra liselere devam etme e-

⁴⁷ Nüfusun Okuryazarlık, Bitirilen Son Öğretim Kurumu ve Cinsiyetine Göre Dağılımını Gösteren 22 No.lu Tabloya Bakınız.

ğilimi düşüktür. 1979-1980 öğretim yılında ortaokulu bitirenlerin % 49'u liseye kayıt olmuştur. Liseye kayıt yaptıranların % 58'i kız, % 47'si erkektir. 1981-1982 de ildeki 11 lisede 7700 öğrenci 300 öğretmen tarafından eğitilmiştir.

Elazığ'da mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarının sayısı 1979-1980 öğretim yılında ona yükselmiştir. Bu okullarda 230 öğretmen 4.986 öğrenciyi yetiştirmiştir.

Yerleşme birimlerinin sayıca çokluğu, kuruldukları alanın yer şekilleri ve iklim koşullarının farklılığı değişik büyüklükte oluşları planlı kalkınma çabasında beklenen sonuçların alınmasını engellemektedir. Örneklemek gerekirse,

"Ülkemizde eğitim sisteminin ilk basamağı, beş yıllık ilkokullardır. Ortalama bir derslikte 40 öğrenci eğitim ve öğretim görmekte olup, beş derslikli bir ilkokul'da 200 öğrenci okumaktadır. Türkiye'de okullaşma oranı % 10 olduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle bir yerleşme biriminde beş derslikli ilkokulun açılabilmesi için en az 2000 kişinin yaşaması gerekmektedir."48

Ancak,

"Ülkemizin en küçük yerleşme birimi olan köylerde, ortalama 500 kişi yaşamaktadır. Genellikle köyler arasında yürünemeyecek uzaklığın bulunması, her köye ilkokul açılmasını zorunlu kılmaktadır. Her köye bir ilkokul açılması, okul yapımına ayrılan giderlerin artmasına ve verimin düşmesine neden olmaktadır. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı kırsal alanlara ilkokulun kurulması için en az 250 kişinin yaşamasını istemektedir. Köylerde yer alacak okulların ekonomik ölçüsünün ellişer öğrenci alabilen iki derslikli ilkokullar olduğu ileri sürülmektedir."49

48 Sümer Gürel, Kent Planlarına Giriş ve Çevre Kavramı. Ankara, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 1970. 90.s.

49 Gürel. a.g.e. 90.

Toplumun düzeni, esenliği sağlığı ile ulasal çıkarlar için öteki yörelere taşınması zorunlu olan yerleşmeler dışında yurt düzeyinde yerleşme birimlerinin birleştirilmesi girişimlerinin hizmet götürme açısından yararlı olduğu düşünülse bile çeşitli güçlükleri de birlikte getirmektedir.

Yerleşme birimlerinin birleştirilmesinin güçlükleri karşısında, toplum kalkınması planlamalarında daha uygun önlemler getirilmiştir. Küçük yerleşmeler yerine, bu yerleşme birimlerini de kapsayan daha büyük alanlara hizmet götürme düşüncesi ileri sürülmektedir. Buna örnek olarak :

"Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın, nüfus ve alan ölçütlerine göre hizmet götürmesi, 200-300 nüfusa bir sağlıkevi, 2500-4000 kişiye bir ana-çocuk sağlığı köy istasyonu ile 10.000 kişiye ya da 320 km².lik alana bir sağlık ocağı istemesi"⁵⁰

gösterilebilir.

Ancak, Devlet Planlama Teşkilatı Kalkınmada Öncelikli Yörelere Dairesi de bu düşüncüyü geliştirerek, hizmet alanlarının belirlenmesinde kullanılan nüfus ve alan ölçütlerine sosyo-ekonomik öğeleri de eklemiştir. Planlamasını yaptığımız halk kütüphanesi örgüt modelinde, temel alacağımız sosyo-ekonomik çekim bölgelerini yer şekilleri, iklim koşulları, nüfus ve yerleşme biçimleri, ulaştırma yolları ekonomik yapıları, sağlık durumu, eğitim ve kültür düzeyi gibi etmenler ortaya çıkmaktadır. Bir yerleşme birimi çevresinde oluşan sosyo-ekonomik çekim bölgesinin içine, o yer-

⁵⁰ Cevat Geray. Planlı Dönemde Köye Yönelik Çalışmalar. (Sorunlar, Yaşımlar, Örgütlenmeler). Ankara, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1974. 101 s.

leşme birimini merkez alan yönetim biriminin sınırları dışında kalan ve başka yönetim birimlerine bağlı birimler de girebilir. Küçük bir yerleşme birimi de, içinde bulunduğu koşullar gereği, bir sosyo-ekonomik çekim bölgesinin merkezi olabilir. Sosyo-ekonomik çekim bölgeleride kendi aralarında derecelenmektedir. Birinci derece sosyo-ekonomik çekim bölgesinin içine ikinci ve üçüncü derecede sosyo-ekonomik çekim bölgeleri girebilmektedir. Üçüncü derecede sosyo-ekonomik çekim bölgesi ise ikinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgesinin etkisinde kalmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı ikinci ve üçüncü derecedeki sosyo-ekonomik çekim bölgelerinin sınırlarını genişletmek ve yenilerini geliştirmek istemektedir.

Elazığ il merkezi, birinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgesidir. İlin tüm ilçeleri, Pülümür'ün dışında tüm Tunceli ili ile Bingöl'ün Kiğı ilçesi, Elazığ il merkezindeki sosyo-ekonomik çekim bölgesinin etki alanına girmektedir. Karakoçan, Maden ve Palu'da ikinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgeleri oluşmuştur. Ağın, Baskil ve Sivrice ilçe merkezleri üçüncü derecede sosyo-ekonomik çekim bölgeleri sayılmaktadır. Yönetim açısından Ağın'a bağlı bir yerleşme olan Modanlı köyünün çevresinde, Arapkir çayının ulaşımını güçleştirmesi nedeni ile üçüncü derecede bir sosyo-ekonomik çekim bölgesi olmuştur. Ağın ve Modanlı sosyo-ekonomik çekim bölgeleri ikinci derecede çekim merkezi olan Keban'ın etki alanına girmektedir. Baskil ilçe merkezi, çevresindeki birinci derecede ki sosyo-ekonomik çekim merkezi olan Elazığ il merkezi ile ilişkilerini sürdürmektedir. Bas-

kil ilçesinin sınırları içinde yer alan Aşağıkuluşağı ve Kuşsarayı üçüncü derece sosyo-ekonomik çekim bölgeleri ise, birinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgesi olan Malatya'nın etkisinde kalmışlardır. Elazığ merkez ilçesinde yer alan Hankendi, Harput, Hıdırbaba, İçme, Mollakendi ve Poyraz'da üçüncü derecedeki sosyo-ekonomik çekim bölgeleri geliştirilerek düzensiz şehirleşmenin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Yerleşme şekilleri ve iklim koşullarının elverişsiz oluşu Karakoçan'da Başyurt, Çan; Maden'de Hazar, Palu'da Çaybağı, Arıcak, Gökdere, Sivrice'de Gözeli sosyo-ekonomik çekim bölgelerini ortaya çıkarmıştır. Bingöl Tunceli yolu ayrımında bulunan Ferro-krom işletmelerine yakın olan Kovancılar'da bir sosyo-ekonomik çekim bölgesi olarak gelişmektedir. Palu'nun Arıcak bucağı ile Yalındamlar köyü çevresinde yer şekillerinin ulaşımı engellemesi nedeni ile ortaya çıkan üçüncü derecedeki sosyo-ekonomik çekim bölgeleri, Alacakaya sosyo-ekonomik çekim bölgesine bağlıdır. Maden sosyo-ekonomik çekim bölgesi ise daha büyük bir sosyo-ekonomik bölgesi olan Diyarbakır ile ilişkilerini sürdürmektedir. Yerleşme birimlerinden şehir sayılanlarının geliştirilmesinde izlenecek yolları İmar ve İskan Bakanlığı Şehir Planlaması Genel Müdürlüğü saptamaktadır. Şehir Planlaması Genel Müdürlüğünün hazırladığı imar planlarında, mahalleler grubu büyüklüğü gözönünde tutulmaktadır. Birkaç mahalleden oluşan 30.000-45.000 arasında kişinin yaşadığı alanda eğitim için ortaokul, lise ya da meslek lisesi; alışveriş için ikinci derecede alışveriş merkezi, Kültür için sosyal yapı (kütüphane Toplantı Salonu vb.) tiyatro, sinema, cami, sağlık

için sağlık merkezi (100 yataklı hastahane) dispanser;
yeşil alan için semt stadları, genel park; yönetim için
yönetim yapıları bulunması öngörülmektedir.

3. BÖLÜM : ELAZIĞ VE ÇEVRESİNDE HALK KÜTÜPHANELERİ

Planlama çalışmalarında; yer şekilleri, iklim, nüfus ve yerleşme biçimleri, ulaştırma, ekonomi, eğitim ve kültür gibi planın uygulanacağı alanın koşullarını belirleyen araştırmaların verileri ile genel bir değerlendirme yapılmasının zorunluluğunu belirtmiştik. Uygulama alanındaki genel değerlendirmenin yanında, planlanacak hizmetin üretim ve verilmiş biçimini de incelemek gerekir.

Planlama çalışmamızda, yöremizde bulunan halk kütüphanelerinde verilen hizmetler üzerinde araştırmalar yaptık. Bu araştırmalarda, kütüphaneler ve özellikle de halk kütüphanelerinin varlığından söz edilebilmesi için gerekli olan yapı, derme, görevli, bütçe ve okuyucu öğeleri üzerinde durulmuştur. Bunların değerlendirilmesinden edinilen bilgilerle, halk kütüphanesi modelinin uygulanabilmesi için gereken değişiklikler belirlenmiştir.

3.1. Kütüphane Hizmeti

Elazığ ve çevresinde dört halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bu kütüphanelerden biri il merkezinde olup, ötekileri Ağın, Baskil ve Keban ilçelerinde yer alır. Karakoçan ve Sivrice'de ise halk kütüphaneleri açma çalışmaları sürdürülmektedir. Maden ve Palu ilçelerinde halk kütüphanesi yoktur.

Çocuk kütüphaneleri, 1952 yılından beri karşımıza

başı başına bir kütüphane türü gibi çıkıyordu. Bu yanlışlığın düzeltilmesi için birçok öneri yapılmıştır. Bu önerilerden birisi 1961'de hazırlanan Kütüphaneler Komitesi Raporu'nda yer alan Kütüphaneler Kanunu Tasarısı'nda bulunmakta ve Tasarının 5. maddesinde :

"Her derecedeki Halk Kütüphanesi bünyesi içinde çocuk kütüphaneleri açılabilir"

denilmekte idi. Bu uyarılara karşın çocuk kütüphaneleri çalışmalarını halk kütüphanelerinden ayrı olarak yürüttüler. Elazığ ilinde üç çocuk kütüphanesi hizmet vermektedir. Bunlardan ikisi halk kütüphanelerinin bulunduğu Elazığ il merkezi ile Ağın ilçe merkezinde yer almaktadır. Üçüncü çocuk kütüphanesi ise, halk kütüphanesi olmayan Keban ilçe merkezinde kurulmuştu. Çocuk kütüphaneleri, 1979'da hazırlanması tamamlanan Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği tasarısına göre, halk kütüphanelerinin bir bölümü olarak görev yapacaktı (13.madde).⁵² 1978'de Elazığ il merkezindeki ve Ağın'daki çocuk kütüphaneleri, halk kütüphaneleri ile birleştirildi. Keban Çocuk Kütüphanesi ise, halkın her kesimine hizmet vermeğe başladı. 1982'de yayınlanarak yürürlüğe giren Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde halk ve çocuk kütüphaneleri birbirinden ayrı birimler gibi ele alınmıştır. Bu anlayışla çocuk kütüphaneleri ile ilgili

⁵¹ "Kütüphaneler Kanunu" Milli Eğitim Bakanlığı VII. Milli Eğitim Şurası Kütüphaneler Komitesi Raporu. Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı. 1961 31.s.

⁵² "Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği I." Yeni Yayınlar Aylık Bibliyografya Dergisi. XXIV (9/Eylül 1979) 133.s.

olarak şöyle denilmektedir.

"Madde-9. 16 yaşına kadar olan çocukların fikir ve ruh gelişimini sağlamak, kendi istekleri ile bilgilerini geliştirmek, onları içinde bulundukları Milli varlığa türlü yönlerden daha yararlı bir hale getirmek amacıyla Halk Kütüphanelerinde çocuk bölümleri kurulur. Gerekli hallerde, Halk Kütüphanesine bağlı olarak ayrı binalarda çocuk kütüphanesi açılır. Tek salondan ibaret olan Halk Kütüphanelerinde çocuk kitapları için bir köşe ayrılır."53

İnceleme alanımızda bulunan halk kütüphanelerinin ürettikleri hizmetlerin yeterli olduğu söyleyemeyiz. Bizze göre Halk kütüphanelerinin görevlerini başaramamalarının ilk nedeni yıllardan beri beklenen Kütüphaneler Kanunu'nun çıkmamış olmasıdır. Kütüphanelerin tanımı, amaç ve yönetim biçimlerini saptayan, görevlilerin yetiştirilmesi ve onlarla ilgili öteki hükümleri belirleyen, üretilen hizmetlerin gözetim ve denetimi ilkelerinin yer aldığı kütüphaneler kanunu üzerindeki çalışmalar, planlı döneme hazırlık aşamasında ve planlı dönemde yapılmıştır. Kanun tasarılarının ilki, 1961 de toplanan Kütüphaneler Komitesi tarafından hazırlanmıştır. Beş bölümden oluşan bu tasarıdaki hükümler, Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı halk kütüphaneleri ile İstanbul Devlet ve Süleymaniye Kütüphanelerini kapsıyordu. İkinci kanun tasarısı ise 1973-1975 yılları arasında Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı'nın çağrısı ile hazırlanmıştı. Bu tasarı Kültür Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kütüphaneleri ilgilendirmek-

53 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. "Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği " Resmi Gazete (17787/19.8.1982) 4.s.

te idi. Genel hükümler bölümünde, kütüphanelerde verilen hizmetlerle ilgili tanımlarla çalışanların görev ve sorumlulukları ile özlük haklarını inceleyen hükümler bulunmaktaydı. Her iki kanun tasarısı da çıkarılamamıştır.

Türkiye'de halk kütüphanelerinin yönetimi ve örgütlenmesi merkezi sisteme göredir. Genellikle merkezi sistemlerde birimler birbirine kademeli olarak bağlıdır. Merkeze karşı sorumlu olan bir yönetici, yönettiği alanın sınırları içinde kalan alt birimlerin yönetim ve denetimini elinde tutar. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün taşra örgütünde yetki ve sorumlulukların kademeli olarak sağlandığı bir piramide rastlanmaz.⁵⁴ Her müdür, başmemur ve memur çalışmaları hakkında, kültür müdürlükleri aracılığı ile Genel Müdürlüğe bilgi verebilir. Belirli bir yönetim biriminin içindeki kütüphanelerin bir araya gelerek, bir plana göre işbirliği yapmalarına olanak yoktur. Böyle bir merkezi sistemde yöneticilerin, kendilerine bilgi veren ve öneriler getiren birimlerin görüşlerini değerlendirebilmesi oldukça zordur. Bunun yanında birimlerden ayrı ayrı gelen isteklerin karşılanması da zaman almaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, halk ve çocuk kütüphaneleri ile ilgili yönetmelik tasarısını hazırladı. Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği adını taşıyan tasarı 19.8.1982 gün ve 17787 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu yönetmeliğin 5. maddesine göre Kütüphane ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün taşra örgütlenmesi şöyledir :

⁵⁴ Ersoy. a.g.e. 20.s.

"Her ilde Halk Kütüphanesi Kuruluşu, İl Merkezinde bulunan Merkez Kütüphane (İl Halk Kütüphanesi) ile, şehrin çeşitli semtlerinde; İlçe, Bucak, Kasaba ve diğer yerleşme merkezlerinde açılan Halk ve Çocuk Kütüphaneleri, şube kütüphanelerinde meydana gelir."⁵⁵

Bu yönetmelikte, her il merkezinde kurulan ve şube kütüphaneleri ile varsa çocuk kütüphanelerinin ve bölümlerinin bağlı olduğu merkez kütüphaneye il halk kütüphanesi adı verilmekte olup, bir ilçe merkezinde bulunan merkez kütüphaneye ilçe halk kütüphanesi denilmektedir. Böylece herhangi bir ilin-merkez ilçe de dahil olmak üzere-ilçelerinde yer alan halk çocuk, şube ve gezici kütüphaneler o ilçenin merkez kütüphanesi sayılan halk kütüphanesine bağlanmaktadır. Bu ise 1960 lardaki eleştirilen eski örgütlenme biçiminin değişik bir şeklidir. Bu kütüphaneler de kültür ve turizm müdürlüğü aracılığıyla Genel Müdürlük ile ilişki kurabilmektedir.

3.2.Yapı

Elazığ ve çevresinde bulunan halk kütüphanelerinin hizmet verdikleri yapıların biri dışında hiçbir kütüphane hizmeti vermek amacı ile planlanmamıştır. Halk kütüphanelerinden Ağın'daki Eğitim Araçları Merkezinde, Baskil'deki Kaymakamlığın ikinci katında, Keban'daki ise Belediyenin yaptırmış olduğu dükkanlardan birinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu nedenle yapı ile ilgili incelemelerimizi, Elazığ il merkezinde bulunan halk kütüphanesi yapısı üzerinde yoğunlaştırdık.

⁵⁵ Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği. 3.s.

Halk kütüphanesi yapılarının planlanması ve yapımına yön vermesi gereken Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü yetkililerinin,

"Kütüphane, müze, sanat galerisi, devlet tiyatrosu, kültür merkezi, halk eğitim merkezi, opera binası veya konser salonu gibi kültür kuruluşlarının yapımı bir plana göre ele alındığında karşılaşılan güçlüklerden birisi, ihtiyaç duyulan şehirlerde bu kuruluşların inşa edileceği yerlerin bulunmamasıdır. Dileğimiz, Şehir imar planları hazırlanırken bu kültür kuruluşlarının da düşünülmesidir."56

demelerin karşılık, 1933-1956 yılları arasında uygulanan 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu'nun 4. maddesine göre imar planı yapılırken il ve ilçe merkezlerinde kişi başına 65 m² alan ayrılmıştır. Bu alanın % 3.1'i olan 2 m² okullar ve kütüphanelere düşmekte idi. Bu orana yerel özelliklere ve gereksinimlere göre % 2 eksiltme veya eklemeler yapılabiliyordu.⁵⁷ Bu kanun'un 1958'de yürürlükten kaldırılmasından sonra, şehir planlaması görevi İmar ve İskan Bakanlığı Şehir Planlaması Genel Müdürlüğüne verildi. Şehir Planlaması Genel Müdürlüğü, il ve ilçe merkezlerindeki alanların gereksinimlere göre kullanılabilmesi için standartlar geliştirmiştir. Bu standartlara göre,

56 Abdülkadir Salgır. "Cumhuriyetin 50.Yılında Kültür Kuruluşlarının Planlanması ve Kütüphanelerimiz." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. XXII (3-4/1973). 98.s.

57 Gündüz Özdeş. Şehir Bölgeleri : Şehirler Zoning Kavramı, Kuramları ve Çalışma Bölgeleri. İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Bölgeleri ve Ulaşım Kürsüsü, 1974 9.s.

"-5.000 kişilik komsuluk biriminde, kültür yapıları sayılan toplantı salonu, kütüphane, gençlik evi için 0.30 m²/ kişi ayrılması ilkesi benimsenmiştir. Eğitim, kültür, sağlık, yeşil alanlar, teknik, altyapı ve genel otopark için kişi başına 3.80 m²

-15.000 kişilik mahalle biriminde ise kültür yapıları sayılan toplantı salonu, kütüphane ve. için 0.20 m²/ kişi düşünülmüştür. Eğitim, kültür, sağlık, yönetim yapıları, yeşil alanlar, teknik altyapı₂ ve genel oto parklara kişi başına 4.95 m²." 58

alan öngörülmektedir.

Elazığ il merkezinin imar planı yapılırken, ilgisizlik nedeni ile halk kütüphanesinin hizmeti vereceği alan belirlenmemiştir. Halk kütüphanesi için arsaya gerek duyulduğunda, arsa spikülasyonu nedeni ile uygun alan bulunamamıştır. Hükümet konağı, Endüstri Meslek Lisesi bahçesi ile Mühendislik Fakültesi kampüsü gibi öneriler benimsenmemiştir. Sonuçta, halk kütüphanesi, İstasyon caddesindeki Atatürk İlkokulunun bahçesine yapıldı. Atatürk İlkokulunun öğrencileri ile çevredeki mahallelerde oturan çocuklar boş zamanlarını bu alanda değerlendiriyorlardı. Halk kütüphaneleri yapılarına da, öteki kamu kurumlarının yapılarında olduğu gibi, belirli süreler sonunda eklemelerin yapılması gerekmektedir. Elazığ İl Halk Kütüphanesi yapılırken bu özellik gözönünde tutulmamıştır. Kütüphane yapısı, Atatürk ana ve ilkokulları ile Elazığ Devlet Tiyatrosu salonu arasına sıkıştırılmıştır. Yapı planlanırken kamu kurumları arasında yeşil geçiş alanları bırakılması ilkesine uyulmamıştır. Kütüphaneye otomobilleri ile gelenler için park yeri

58 İmar ve İskan Bakanlığı Şehir Planlaması Genel Müdürlüğü. "Şehir Alanları Standartları." metin teksiridir.

bulunmamaktadır.

İçinde insanların toplandığı yapıların önlerinde de, bu insanları alabilecek bir alanın olması zorunludur. Elazığ Devlet Tiyatrosu Salonu gibi, İl Halk Kütüphanesi de doğrudan doğruya trafiğin yoğun olduğu İstasyon caddesine açılmaktadır. Böyle bir alanın, İstasyon caddesinin karşı kaldırımında bulunması sorunun çözümüne yardımcı olmamaktadır. Halk kütüphanesinin her derecedeki öğretim kuruluşlarının yakınında olması çok yararlıdır. Ancak, ilin alışveriş, iş ve yönetim alanlarının ulaştırma yükünü çeken İstasyon caddesinde yer alan kütüphane gürültüden çok etkilenmektedir.⁵⁹

Elazığ İl Halk Kütüphanesinde kütüphane materyalleri, çocuk bölümünün dışında kapalı raf sistemine göre yerleştirilmişti. Bu sistemin uygulandığı kütüphanelerde kütüphane materyalleri, depolarda bulunan raflara yerleştirilmiştir. Okuyucu katalogları tarayarak bulduğu eserin bibliyografik künyesini kütüphaneciye verir. Kütüphaneci aranan materyali depodan getirterek, okuyucunun yararlanmasına sunar. Kütüphanede uygulanan kapalı raf sisteminde okuyucunun kaynaklarla doğrudan doğruya ilgilenmesi önlenmiştir. Bu sistemi uygulayan kütüphane eğer katalogları tamamlanmamış ise, hizmeti daha çok aksamaktadır. Çocuk bölümü ise açık raf sistemine göre düzenlenmiştir. Bu bölümde kütüphane materyalleri, yararlanmak isteyen çocuklara el-

⁵⁹ Elazığ İl Halk Kütüphanesi yapısını dıştan gösteren 1 numaralı resime bakınız.

den geldiğince yakın dizilmiştir. Okuyucular aradıkları kitapları raflardan alabilmektedirler. Kütüphane aynı anda 250 kişiye hizmet verecek biçimde planlanmış ise de ancak 150 kişi yararlanabilmektedir. Kütüphane yapısı 140.-000 kişinin yaşadığı il merkezinin gereksinimlerini karşılamaya yeterli değildir.⁶⁰

Kütüphane yapısı planlanırken, yönetici, mimar ve kütüphaneci işbirliğinin yapıldığını sanmıyoruz. Bu nedenle, kütüphanecilerin hizmet verişleri sırasında aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Kütüphane materyalleri üzerinde, kütüphaneye girişlerinden yararlanılmaya sunuluncaya kadar birtakım işlemler yapılır. Kütüphaneye gelen materyalin ısmarlanan eser olup olmadığının araştırılması, demirbaş kayıtların yapılması, kataloglama ve sınıflama vb. işlemlerin yapıldığı alanların okuyuculardan ayrı olması gerekir. Ana katalog'un, okuyucu ve kütüphanecilerin kütüphane içindeki hareketlerinin kesim noktasında bulunması gerekir. Kütüphaneyi giriş ve çıkışlar etkin bir biçimde ama duyurulmadan denetim ve gözetim altında tutulmalıdır.

Kütüphanenin İstasyon caddesine açılan giriş kapısından, okuyucular ve görevliler birlikte yararlanmaktadırlar. Kütüphanenin girişi geniş bir hole açılır. Girişte okuyucuların kimlikleri denetlenmekte, giriş ve çıkışlarına yeterince özen gösterilmemektedir.

Zemin kattaki holün sonunda birinci kata çıkılan ve bodruma inilen merdivenler bulunur. Bu katın salonuna cam

⁶⁰ Elazığ İl Halk Kütüphanesi Yapısının Planına Bakınız.

bir kapı ile girilen çocuk bölümü yerleştirilmiştir. Bu bölümde çocukların kullanabileceği ölçülerde yapılmış üçer veya altışar kişilik masalar vardır. Masalar çocuklara göre hazırlanmış kitap raflarının aralarına serpiştirilmiştir.⁶¹ Çocuk bölümünün karşısında 30 kişilik konferans salonu yer alır.

Kütüphanenin bodrum katı depo olarak kullanılmaktadır. Bu depolara ahşap ve eski raflar yerleştirilmiştir. Kütüphane planlanırken depo 30.000 eser alabilecek genişlikte tutulmuştur. Kütüphane deposunda materyallere zarar verecek toz, nem, yangın gibi etkenlere karşı önlemler yetersizdir. Kitap depoları ile, okuyucu salonları arasında ulaşımı hızlandırıcı önlemler alınmamıştır.

Birinci kata çıkılan merdiven bir hole açılmaktadır. Okuma salonu sağ, ödünç verme bölümü sol tarafta yer almaktadır. Merdiven çıkışının karşısında ise görevlilerin çalıştıkları odalar sıralanmaktadır. Okuma salonunda altışar kişilik masalar bulunmaktadır. Başvuru kaynakları da okuma salonundaki raflarda hizmete sunulmuştur.⁶² Okuyucuların yararlanacağı göze kulağa yönelen materyallerin kullanılabilmesi için gereken yerler ile büyük boy gazete, dergi ve atlasların yararlanılabileceği masalar yoktur. Özel okuma odaları düşünülmemiştir. Başvuru kaynakları dışında kütüp-

⁶¹ Elazığ Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü Okuma Salonunu Gösteren 2 Numaralı Resime Bakınız.

⁶² Elazığ Halk Kütüphanesi Okuma Salonunu Gösteren 3 Numaralı Resime Bakınız.

hane materyallerinden yararlanmak isteyen okuyucular kataloglardan saptadıkları eserleri kütüphanecilerden isteyerek alabilmektedir. Okuyucular hiçbir denetim ve gözetimden geçmeden bodrumdaki depoya girebilir ya da kapıdan çıkıp gidebilirler.

Kütüphanenin ıskılandırılması çift camlı ve küçük boylarda yapılmış pencerelerden gelen güneş ışığı ile sağlanmaktadır. Geceleri ise aydınlatma, okumayı engellemeyen tavana asılı lambalarla yapılmaktadır. Kütüphanenin ısıtılması kalorifer iledir.

Kütüphane yapısının birinci katında Kültür Müdürlüğü vardır. Zemin katındaki konferans salonuna Turizm Müdürlüğü yerleşmiştir. Bu katta Kültür ve Turizm Bakanlığının Yayınlarını satan bir satış merkezi bulunmaktadır. Valiliğin düzenlilediği aylık İl koordinasyon toplantıları da İl Halk Kütüphanesinde yapılmaktadır. Kütüphane yapısının amaçları dışında kullanılması tasarlanacak halk kütüphanesi bir yana, şube kütüphanesi olarak da yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

3.3. Derme

Kütüphaneyi oluşturan öğelerden en önemlisi, materyallerin toplandığı dermedir. Düşün ve sanat ürünlerinin yararlanılmaya sunulmasında en doğru yol, kütüphane materyallerinin her türünün dermede yer almasıdır. Halkın her kesiminin bu hizmetten yeterince yararlanması ise, kütüphane dermelerinde bulunacak materyallerin nicelik ve özellikle niteliğine bağlıdır. Bu ise ancak tutarlı bir seçim-

le gerçekleştirilebilir.

Kütüphane materyellerinin seçimi, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı öteki kütüphaneler gibi, Kültür Bakanlığı Kitap ve Sürekli Yayınları Seçme Kurulu Yönetmeliği'ne göre yapılmakta idi.⁶³ Bu yönetmelik halk ve çocuk kütüphanelerine alınacak eserlerle, abone olunacak süreli yayınların seçimini, Bakanlığın onayı ile danışma niteliğinde oluşturulan Kitap ve Süreli Yayınlar Seçme Kurulu'na vermişti. Yönetmeliğin 2. maddesinde,

"Bu kurul, Bakanlık Makamının onayıyla Müsteşarın ya da görevlendireceği bir yetkilinin başkanlığında Kütüphaneler Genel Müdürü, Milli Kütüphane Genel Müdürü, Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanı ya da bunların görevlendirecekleri kişiler, Ankara'daki Üniversitelerden seçilecek biri hukukçu, biri sosyolog, biri iktisatçı ve biri edebiyatçı dört öğretim üyesi ile, biri Türk Tarih Kurumu ve biri de Türk Dil Kurumu üyesi olmak üzere (10) kişiden oluşur."

denilmektedir. Bu yönetmeliğin 3. maddesine göre alınacak eserler,

"... Yazarın isteği veya yayınevleri kanalıyla önerilebileceği gibi; Basma, yazı ve resimleri derleme görevini yürüten Milli Kütüphane Genel Müdürlüğüne gelen derleme nüshaları veya başka yollarla da varlığından haberdar olunan eserler arasından."

seçilecekti. Seçilecek eserler yönetmeliğin 4. ve 5. maddelerindeki ilkelere uygun olacaktı. Yörelere koşullarına uygun eserlerin belirlenerek sağlanması yönetmeliğin 8. maddesi uyarınca gerçekleştirilirdi. Bu madde,

⁶³ Kültür Bakanlığı. "Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınlar Seçme Kurulu Yönetmeliği" Resmi Gazete (15/82/19 Mart 1975) 3.s.

"Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı kütüphanelerin kendi ihtiyaçları için, bütçe olan akları içinde satın almak ya da abone olmak istedikleri kitap ve dergi listeleri yurarda tanımlanan Seçme Kurulunca gözden geçirilir ve bu yönetmelikte öngörülen nitelikleri taşıyıp taşımadığına göre değerlendirilir."

demektedir.

Bu yönetmeliğin yerini Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınlar Seçme Kurulu Yönetmeliği aldı. Yönetmeliğin 2. maddesinde,

"Bu yönetmelik, Bakanlığa bağlı kuruluşlara ve özellikle Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne bağlı kütüphaneler için satın alınacak yayınların seçiminde gözönünde bulundurulacak esasları kapsar."

denilmektedir. Satın alınacak kitaplarla abone olunacak süreli yayınların seçimini yapmak üzere Bakanın onayı ile danışma niteliğinde bir "Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Kurulu" bulunuyordu.⁶⁴ Yönetmeliğin 4. maddesine göre,

"Kurul, Bakanlık Makamının onayı ile Müsteşarın veya görevlendireceği bir yetkilinin başkanlığında, Kütüphaneler Genel Müdürü, Milli Kütüphane Müdürü, Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanı, Milli Folklor ve Araştırma Dairesi Başkanı, Muhasebe Müdürü ve Bütçe Dairesi Başkanından teşekkül eder."

"Kurulca satın alınması istenen kitaplar ve abone olunacak süreli yayınlar; yazarların veya yayınevlerinin başvuruları arasından ve Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu'na göre Milli Kütüphaneye gelen derleme nüshaları veya başka yollarla varlığından haberdar olunan kitap ve dergiler arasından,

seçilecektir. Satın alınmak istenen eserler, gerekli görül-

⁶⁴ Kültür Bakanlığı "Kültür Bakanlığı ve Süreli Yayınlar Seçme Kurulu Yönetmeliği" Resmi Gazete (17465/21 Eylül 1981) 24.s.

düğünde, yetkili kuruluş ve kurumlara incelettiriliyordu.

Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Kurulu Yönetmeliğinin kapsamını genişleten ve adını değiştiren Kültür ve Turizm Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınlar Seçme Yönetmeliği, yürürlüğe girdi.⁶⁵ Yönetmeliğin 2. maddesi,

"Bu yönetmelik, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı kütüphanelere satın alınacak yayınların seçiminde gözönünde bulundurulacak esasları kapsar."

biçiminde değiştirildi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne bağlı kütüphaneler için satın alınacak kitaplarla abone olunacak süreli yayınların seçimini yapmak görevi Kitap ve Süreli Yayınları Seçme ve Değerlendirme Kurulu'na verildi. Yönetmeliğin 4. maddesinde kurulun oluşturulması ile ilgili olarak,

"Kurul, Bakanlık Makamının onayı ile Müsteşarın Başkanlığında, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Kültürel Yayınlar Dairesi Başkanı veya yayınlara ilgili Genel Müdür Yardımcısı, Milli Folklor ve Araştırma Dairesi Başkanı, Milli Kütüphane Müdüründen teşekkül eder."

hükmü bulunmaktadır. Bu yönetmeliğin 6. maddesine göre

"Genel Müdürlük, satın alınması ya da abone olunması istenen her tür eseri, Genel Müdürlükçe görevlendirilecek Bakanlık elemanları tarafından hazırlanacak bir raporla gündeme alınır. Kurul bu rapora göre eseri değerlendirir. Raporun yetersiz bulunması veya Kurulun gerekli gördüğü durumlarda eser yetkili kurum ve kuruluşlara incelettirilir. Satın alma veya abone olma konusunda ikinci raporla karar verilir."

⁶⁵ Kültür ve Turizm Bakanlığı "Kültür ve Turizm Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Yönetmeliği" Resmi Gazete (17687/7 Mayıs 1982) 20.s.

Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınlar Seçme Yönetmeliğine göre, kütüphane materyallerinin seçimi, Bakanlığın ilgilibirimlerinin hizmet politikalarını belirleyen ve çalışmalarına yön veren üst düzeydeki yöneticiler ile hukuk, sosyoloji, ekonomi, edebiyat, dil ve tarih alanlarında uzman olan kişilerce yapılıyordu.

1981'de yürürlüğe giren yönetmelikte yalnızca Bakanlık elemanlarından oluşan kurula seçim için yetki verilmekte idi. Satın alınmak için gündeme getirilen eserler için, o anda incelenip karar verildiği gibi gerekli görülen durumlarda yetkili kuruluş ve kurumlara inceletiliyordu. Satın alınacak eserlerle ilgili ödenekler konusunda kütüphaneler Genel Müdürü bilgi verebilecek iken, Muhasebe Müdürü ile Bütçe Dairesi Başkanının Seçme Kuruluna girmesi gereksizdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınlar Seçme Yönetmeliği, satın alınması istenen her tür eserin Genel Müdürlükçe görevlendirilecek bakanlık elemanları tarafından hazırlanan bir raporla gündeme alınmasını istemektedir. Son iki yönetmelikte de bölgesel gereksinimleri karşılamak için yapılacak önerilerin de gözönüne tutulmasına ilişkin kural bulunmamaktadır.

Devletin temel bir kültür ve buna bağlı kütüphane materyali seçim politikasının olmaması nedeni ile Elazığ ve çevresinde bulunan halk ve çocuk kütüphaneleri ellerindeki olanakları iyi bir biçimde değerlendirememiştir, hizmet verdikleri yöredeki tüm okuyucu kitlesinin gereksinimlerini karşılayacak dermeyi oluşturamamıştır. Bölgenin

özellikleri gözönünde tutularak belirli konulara ağırlık verilememiştir. Her meslek ve görüşteki kişilerin yararlanması gereken kütüphaneler dermelerinin yetersizliği nedeniyle toplumla diyalog kuramamıştır.

Elazığ ve çevresindeki halk ve çocuk kütüphanelerinde materyallerin sağlanması, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı öteki halk ve çocuk kütüphanelerinde olduğu gibi Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği hükümlerine göre yapılmaktadır.

Bu hükümlere göre :

"Madde 23- Okuyucuların yararlanmasına sunulacak kitap, süreli yayın, vb. kütüphane materyalleri şu yollarla sağlanır.

1. Satın Alma : "Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Yönetmeliğine" göre seçimi yapılan eserler;
 - a. Genel Müdürlükçe satın alınarak kütüphanelere gönderilir.
 - b. Genel Bütçe, İl Özel İdare ve Belediye Bütçelerinden sağlanacak ödeneklerle kütüphaneye satın alınır.
 - c. Süreli yayınlara Genel Müdürlükçe abone olunur.
 - ç. Kütüphanelere yazma ve eski harfli basma eserler satın alınır.
2. Bağış : Gerçek ve tüzel kişilerin, herhangi bir maddi karşılık beklemezsizin yapacakları kitap, süreli yayın vb. bağışlardır. "Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Yönetmeliği" hükümlerine uygun olan yayınlar kütüphaneye kabul olunur.
3. Resmi Kurumlardan gönderilen; Bakanlık Yayınları ile diğer Bakanlıkların, Üniversitelerin ve Resmi Kurumların kütüphanelere gönderdiği yayınları içine alır.
4. Devir : Kütüphane koleksiyonundaki fazla ve kullanılmayan eserlerin, bunlara ihtiyacı olan başka kütüphaneye devir edilmesi ve onun koleksiyonunun zenginleştirilmesidir.

Elazığ'da bulunan halk ve çocuk kütüphaneleri dermelerinde 1974'de 1.795, 1957'de 932, 1976'da 1.803, 1977'de 1.065, 1978'de 110, 1979'da 2.050, 1980'de 1.462, 1981'de 2.608, ve 1982'de 4.296 eser artışı olmuştur. Bu eserlerin 932 si 1974'de 442 si 1975'de 532 si 1976'da 127 si 1977'de 114 ü 1980'de beşi 1981'de ve 26 sı 1982'de satın alınmıştır. Son yıllarda Elazığ ilindeki halk ve çocuk kütüphanelerine satın alınan materyallerin sayısında görülen düşüş 1981 ve 1982 yıllarında yürürlüğe giren kitap ve süreli yayınları seçme yönetmelikleri ile yayın bedellerinin artmasına bağlanmaktadır. Halk ve çocuk kütüphanelerinin dermelerine giren materyallerin önemli bir bölümü Genel Müdürlükçe seçilerek satın alınan kaynaklar ile abone olunan süregen yayınlardır.⁶⁶ 1980 lerde başlatılan bağış kampanyası ile çok sayıda gereksiz eser kütüphane dermelerinde toplanmasına yol açmıştır. Elazığ ve çevresinde bulunan halk ve çocuk kütüphanelerinin dermelerindeki görülen artış ülkemizde aynı yıllarda yayınlanan eserleri izlemek için yeterli değildir. Bu artış ilin nüfus artış hızına da ulaşamamaktadır. Kütüphanelere giren materyaller ile ilgili istatistiklerden anlaşılacağı gibi kütüphane dermelerinde bulunan eserler güncelliklerini yitirmişlerdir.⁶⁷ Kütüphane dermelerinde bulunan materyallerin bir

⁶⁶ Elazığ ve Çevresindeki Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Dermelerine giren Kütüphane Materyallerinin Sayısı ve Toplamlarını gösteren 23 numaralı tabloya bakınız.

⁶⁷ Türkiye'de 1974-1981 Yılları Arasında Çıkan Yayın ve Süregen Yayınların Yıllara ve Konulara Göre Dağılımını gösteren 24 Numaralı Tabloya Bakınız.

kısmı da Harput medreseleri ile Tevhid-i Tedrisat kanunundan önce kurulmuş yabancı okullardan aktarılmıştır. Güncelliklerini yitirmiş dermeleri olan kütüphanelerin 440.808 kişinin yaşadığı bu ile yeterli hizmet vermeleri beklenebilir.

Elazığ ilindeki kütüphanelerinin dermelerinde 33.275, çocuk kütüphanelerinde ise 5.823 kütüphane materyali bulunmaktadır. İncelediğimiz bu kütüphanelerdeki kaynaklar edebiyat, genel konular, tarih-coğrafya-biyografi ve sosyal bilimler konularında yoğunlaşmaktadır.

Kütüphanelerde bulunan başvuru dermelerinin asıl dermedeki yeri % 15-20 ve, küçük kütüphanelerde ise % 5 olması gerekirken, Elazığ'da bulunan kütüphanelerdeki başvuru kaynakları bu oranlara ulaşmamıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığının kendi yayınları olan Türkiye Bibliyografyası Türkiye Makaleler Bibliyografyası gibi kaynaklar bile tamam değildir. Bu kaynakların kullanılışı ile ilgili olarak kütüphanelerdeki görevlilerin bilgileri olmadığından, okuyucular yeterince yararlanamamaktadır. Kütüphanelerde bulunan ansiklopedik eserler İslam Ansiklopedisi, Türk Ansiklopedisi, Hayat Ansiklopedisi, Meydan Larousse gibi kaynaklardır. Öğrencilerin ödevlerinin karşılanmasında sürekli olarak kullanılan bu kaynaklar eskimiş, yıpranmış ve cilt bütünlüklerini yitirmişlerdir.

Kütüphaneye Türk Dili, Türk Tarih Kurumu Belleteni, Türk Edebiyatı, Türk Kadını, Çocuk ve Yuva, Uçan Türk, Yıllarboyu Tarih, Ünasya, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni,

Türk Kültürü, Milli Kültür gibi süregelen yayınlar girmektedir. Bu eserlerin seçimi ve sağlanması yönetmelikte belirtildiği gibi Genel Müdürlükçe yapılmaktadır. Bu nedenle anılan yayınların izlenmesi halk ve çocuk kütüphaneleri tarafından yapılmamamaktadır. Postadaki geçikme ve kayıplar süreli yayınların zamanında okuyucuya sunulmasını engellemektedir. Ciltleri tamamlanan süreli yayınlar, hemen cilde gönderilmemektedir. Daha önceleri uygulanan hatalı tutumla Türk Dili, Türk Tarih Kurumu Belleteni gibi süreli yayınlar demirbaş defterine ayrı ayrı geçirilmiştir. Bunlar teker teker sayılar halinde ciltlenmiştir. Süreli yayınlar alfabetik sıraya konulup bir araya getirilinceye kadar, demirbaş numaralarına göre kütüphane içinde dağınık olarak bulunuyorlardı. Yapılan düzenlemelerle bu aksaklık giderilmiş ve eksik sayılar saptanmaya başlanmıştır.

Kütüphane dermesinin kataloglanması konusunda öteki yerlerde karşılaşılan çeşitli sorunlar yöremizde bulunan kütüphanelerde de kendini göstermektedir. Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği yürürlüğe girinceye kadar halk kütüphanelerinde Kitap Kataloglama Kuralları uygulanmıştır. Çocuk kütüphanelerinde ise Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nin arkasına eklenmiş kurallara göre kataloglama yapılmakta idi. Yürürlüğe giren yönetmeliğin 25. maddesinde,

"Kataloglamada Genel Müdürlükçe belirlenmiş (Kitap Kataloglama Kuralları) uygulanır."

denilmektedir.⁶⁸ Bu maddenin uygulanması ile halk ve çocuk kütüphaneleri arasında kataloglama açısından birlik sağlanacaktır. Aynı yönetmelik il çapında kütüphanelerde birlik, gerekli zaman ve emek tasarrufunun sağlanabilmesi için il halk kütüphanesinde bir merkezi teknik hizmetler bölümü kurulmasını önermektedir. Elazığ ve çevresinde bulunan halk ve çocuk kütüphanelerinde sınıflama işlemleri Dewey Decimal Classification 15. edisyonundan çevrilen Onlu Tasnif'e göre yapılmaktadır.

Halk ve çocuk kütüphaneleri yönetmeliğine uygun olarak gerekli görülen halk kütüphanelerinde bölge cilt atölyesi kurulmaktadır. Genel Müdürlükçe belirlenen il, ilçe ve şube kütüphanelerinin kitap, süreli yayın ve benzeri basılı materyallerin cilt ve onarım işleri bir izlençe gereğince bu cilt atölyelerinde yapılır. Kütüphanelerde bulunan yıpranmış ve ciltleri bozulmuş kitaplar ciltlenmek üzere önceleri Diyarbakır Cilt Atölyesine yollanmakta idi. Diyarbakır Cilt Atölyesinin işleri yoğun olduğundan Elazığ kütüphanelerinde bulunan materyallerin ciltlenmesi çok daha uzak olan Van Cilt Atölyesinde yapılmaktadır. Elazığ'dan yollanarak cilt atölyelerinde ciltlenen eserlerin sayısı 1974'de 22, 1976'da 57, 1977'de 133, 1978'de dokuz 1979'da 1306, 1980'de 392, 1981'de 398 ve 1982'de 499 dur.⁶⁹

⁶⁸ Kültür ve Turizm Bakanlığı " Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği" Resmi Gazete (17787/19.8.1982) 9.s.

⁶⁹ Elazığ ve Çevresindeki Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Dermelerinde Bulunan Kütüphane Materyallerinin Sayısı ve Ciltlenenlerin Yıllara Göre Dağılımını Gösteren 25 Nolu Tabloya Bakınız.

Halk kütüphanelerinden yararlananların sayısı 1974'de 73.730, 1976'da 20.460, 1977'de 19.188, 1978'de 19544, 1979'da 22.259, 1980'de 24.229, 1981'de 19.130 ve 1982'de 21.986 kişi olmuştur. Okuyucuların cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde 1974'de 39.678, 1976'da 13.-472, 1977'de 12.144, 1978'de 11.415, 1979'da 19.584, 1980 de 12.828, 1981'de 11.446 ve 1982'de 14.222 erkek okuyucunun kütüphanelerden yararlandığı anlaşılmaktadır.

Kütüphanelerden yararlananların daha çok edebiyat, tarih, biyografi, ve genel konulardaki eserlere başvurdukları anlaşılmaktadır. Halk ve çocuk kütüphanelerinden yararlananların arasında ilk ve orta öğretim çağlarında bulunan okuyucular çoğunluğu oluşturmaktadır.

3.4. Görevli

Halk kütüphanelerinin verimli hizmet üretebilmele-ri için bu kurumlarda çalışan kütüphanecilerin çevreyi değerlendirerek koşullara uygun hizmet politikalarını düzenlemeleri gerekir. Hizmet politikasını düzenleyecek kütüphanecilerin toplum bilim, ekonomi, psikoloji bilgileri edinmiş ve halkla ilişkiler konularında eğitilmiş olması gerekir. Bu nitelikte kütüphaneciler yetiştirilmesinin gereği Cumhuriyetimizin ilk yıllarında dile getirilmiştir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde kütüphanecilik bölümünün kurulmasından sonra ülkemizde yetiştirilen kütüphanecilerin sayısı bini aşmıştır. Ülkemizin 1966 yılındaki koşulları gözönünde tutularak yapılan belirlemelere göre her onbin kişiye meslekten

yetişmiş bir kütüphanecinin hizmet vermesi gerekmekte idi.⁷⁰ Bu standard'a göre Elazığ ve çevresinde 44 (kırkdört) nitelikli kütüphaneciye gereksinin duyulmaktadır. 1970 yılından sonra Elazığ ve çevresindeki halk kütüphanelerinden yalnızca Elazığ İl Halk Kütüphanesinde bu nitelikleri taşıyan kütüphaneciler görev almışlardı. Sayıları dördü aşmayan bu görevliler de birbirlerinden ayrı dönemlerde hizmet verdikten sonra başka illere gitmeleri ya da daha uygun koşullarda iş bulmaları nedeni ile ayrılmışlardır. Çalıştıkları süreler içinde kütüphane dermesinin kataloglanması için uğraşan kütüphaneciler doğal olarak kütüphanenin hizmet politikasının belirlenmesi denetim ve gözetimleri altın da bulunan görevlilere kütüphaneciliğin temel ilkelerinin öğretilmesi gibi konularda başarı sağlayamamışlardır.

Günümüzde inceleme alanımızda bulunan halk ve çocuk kütüphanelerinde kütüphanecilik bölümlerinden yetişmiş kütüphaneciler yoktur. Bu kütüphanelerde çalışan tüm görevlilerin (odacı, bekçi ve kaloriferci dahil) sayısı ise 22 (yirmiiki) kişidir. Bu görevlilerden yalnızca biri üniversite düzeyinde (Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi) öğrenim görmüştür. Meslek liselerini bitiren dokuz kişi ise eğitim öğretim sınıfında görev yapmaktadır. Bunlardan dördü Elazığ , ikisi Ağın, biri Baskil ve Biri de Keban halk kütüphanelerinde çalışırken aynı niteliği taşıyan bir kişi ise Elazığ Çocuk Kütüphanesinde bulunmaktadır. Eğitim-Öğretim sınıfındaki görevlilerin se-

⁷⁰ Ersoy. a.g.e 34.s.

kezi Genel Müdürlükçe açılmış olan kütüphanecilik kurslarına katılmışlardır.Yardımcı hizmetler sınıfında ise dokuz kişi bulunmaktadır. Bu sınıftakiler altısı odacı, ikisi bekçi ve biri kalorifercidir.

Elazığ ve çevresinde bulunan kütüphanelerde yeterli sayıda nitelikli kütüphaneci bulunmamasının bazı nedenleri vardır. Bunların başında kütüphanelerde çalışanların hizmet verdikleri toplum için de onurlu olarak yaşayabilmelerini sağlayan yeterlikte ücret alamamalarıdır.

Kütüphaneler komitesinin VII. Milli Eğitim Şurasına sunduğu rapor da, kütüphanecilere ödenen ücretlerin o günün koşullarına uygun olarak artırılması önerilmişti. Buna benzer dilek ve girişimlere karşılık kütüphanecilere yalnızca Genel İdari Hizmetler Sınıfında olupda, üniversiteyi bitirmiş tüm kamu görevlilerine tanınan haklar verilmiştir. Buna göre kütüphaneciler 8. dereceden kadro ile göreve başlamaktadır. 7/8672 sayılı yan ödemeler kararnamesin de işgüçlüğü, teminindeki güçlük ve işriski gibi yan ödemeler, daktilo ve muhasebecilere bile verilirken kütüphanecilerin adı geçmemektedir. 1982 yılında Elazığ'da ev kiraları (sobalı) 10.-15.000 TL. bir takım elbise 13.000 TL. bir çift ayakkabı 3-4.500 TL. bir ton odun 13.500, bir ton kömür 7.600 TL.sı olduğu halde kütüphane görevlileri arasında en yüksek ücreti alan kütüphane müdür vekilinin eline bir ayda ancak 17.470 TL.sı geçmektedir.

Kütüphanelerde nitelikli eleman bulunamamasının

bir nedeni de Ayniyat talimatnamesidir. Bu talimatname gereğince kütüphanecilerden kefalet aidatı kesilirken, kefalet aidatı kesilen öteki devlet memurlarının aldığı haklar verilmemiştir. Bu talimatnamenin özünde yatmakta olan, devlet memurlarının kendilerine hizmet üretebilmeleri için verilen demirbaşları çalacağı ya da zarara uğratacağı kaygısı, kütüphanecileri huzursuz etmektedir.

3.5. Bütçe

Bir işletmenin verimli çalışması gelir ve giderlerinin dengeli olmasına bağlıdır. Eğitim öğretim ve kültür kurumu olan halk kütüphaneleri de yeterli ödenek verildiği ölçüde amaçlarına ulaşabilir. Kütüphanelerin kendilerine sağlanan olanakları amaçlara en uygun biçimde kullanabilmeleri de çok önemlidir.

Halk kütüphaneleri çalışmalarını genel bütçe, il özel idaresi ve belediye bütçelerinden sağlanan ödeneklerle sürdürür. İnceleme alanımızda bulunan halk ve çocuk kütüphaneleri, Elazığ İl Özel İdaresinden ve yeterli gelir sağlayamayan belediyelerden yardım alamamaktadır. Kamuya yararlı dernekler arasında yer alan Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Elazığ Şubesinin de kütüphanelere bir yararı olmamaktadır. Bu kütüphaneler harcamalarını genel bütçeden verilen ödeneklerle karşılamaktadır.

Elazığ İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğüne 1979' da 1.520.780, 1980'de 3.796.600, 1981'de 3.972.969, 1982'de 3.885.550 ve 1983 mali yılının birinci döneminde 2.856.500

lira ödenek verilmiştir. Ağın Halk Kütüphane Memurluğunun bütçesi, 1979'da 617.600, 1980'de 1.071.184, 1982'de 1.166.-650, 1982'de 1.362.400 ve 1983 mali yılının ilk bölümünde 951.700 lira olmuştur. Baskil Halk Kütüphane Memurluğunun giderlerini karşılamak için genel bütçeden 1979'da 127.350, 1980'de 362.710, 1981'de 723.500, 1982'de 719.800 ve 1983'ün ilk bölümünde 628.100 lira ödenmiştir. Keban Halk Kütüphanesi Memurluğu ise 1979'da 163.900, 1980'de 401.810, 1981'de 581.420, 1982'de 391.200 ve 1983'ün birinci yarısında 561.300 TL. sı tutarındaki bütçelerle hizmet vermişlerdir.⁷¹

Elazığ ve çevresinde halk kütüphanelerinin giderleri dört ana bölümde toplanmıştır. Aylıklar, işçi ücretleri, sosyal yardım, ek çalışma karşılığı, tazminat ve ödüller, ödeneklek, tedavi ve cenaze yardımları, yiyecek alımları gibi kütüphanelerdeki görevlilere yapılan ödemeler giderlerin en büyük bölümünü karşılamaktadır. Görevlilere yapılan ödemeler memur maaş katsayıları sosyal yardımların artırılması ile yükselmiştir.

Elazığ ilinde Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin Müdürlüklerini yapanlar 1979'da 7.544 ve 1982'de 17.470 lira almışlardır. Memur olanların ellerine 1978'de 4.250, 1979'da 7.554, 1981'de 12.464, 1982'de 14.883 lira geçmiştir. Daktilo görevini yürütenler ise 1978'de 4.452, 1979'da 4.910, 1981'de 10.600, 1982'de 14.637 lira aylıkla çalışmışlardır. Bekçi ve hizmetliler ise 1978'de 4.416, 1979'da 5.659, 1981

⁷¹ Elazığ ve Çevresindeki Halk Kütüphaneleri Bütçelerinin Yıllara Göre Dağılımını gösteren 27 nolu tabloya bakınız.

12.314 ve 1982'de 15.623 lira maaş almışlardır.⁷²

Elazığ ve çevresindeki kütüphanelerde çalışan görevlilerin değerlendirilmesini yaparken söylediğimiz gibi bu kütüphanelerde, kütüphanecilik bölümlerinden yetişmiş kütüphanecilik formasyonu olan görevli bulunmazken, yirmiiki kişi çalıştığını söylemiştik. Bunlara ödenen ücretler artırılarak az sayıda fakat nitelikli kütüphanecilerin çalıştırılması sağlanabilirdi.

Personel maaşlarının görevlilere göre dağılımı ise:

	<u>Kes.Aylık</u>	<u>Ele Gec.Ayl.</u>	<u>Topl.Aylık</u>
Kütüphane Müdür V. :	10.661	17.470	28.131
Kütüphaneci Öğretmen:	15.574	21.015	36.589
Daktilo	7.086	14.833	21.918
Hizmetli	8.473	14.637	23.110
Bekçi	7.010	15.623	22.633

liradır.

Kütüphane bütçesinin önemli bir bölümü de yakacak akaryakıt ve yağ giderleridir. Diğer tüketim malları ve malzemelerinin alımına ayrılmaktadır. Yakacak, akaryakıt ve yağ giderleri artan petrol bedellerine paralel olarak yükselmektedir. Elazığ İl Halk Kütüphanesi ısıtmak için kullanılan yakıtların bedelleri aynı yapıda çalışan Kültür Müdürlüğünün katılması ile karşılanabilmektedir.

Kütüphane materyallerinin satın alınması için verilen ödeneklerin bulunduğu 410 bütçe bölümünden kırtasi-

⁷² Kütüphanelerde Görevli olanların ücretinin Yıllara Göre Gelişmesini Gösteren 28 no.lu tabloya bakınız.

ye gereksinimleri de karşılanmaktadır. Bu nedenle bu öde-
 neklerin bir bölümü kırtasiye alımlarına ayrılmaktadır.
 Kütüphane materyallerinin sağlanmasına ayrılan pay ise
 ancak yenilenmesi gereken ansiklopediler ile bir kaç ro-
 manın alınmasına yetmektedir. Kütüphane dermelerinin ge-
 lişmelerini incelediğimiz derme bölümünde belirttiğimiz
 gibi kütüphanelerin kendileri tarafından satın alınan ma-
 teryallerin sayısı yüksek olmamasına karşılık artan kağıt
 bedelleri ile 1981 ve 1982 de yürürlüğe giren kitap seçme
 yönetmelikleri nedeni ile daha da azalmıştır. Kütüphanele-
 re giren eserlerin çok büyük bölümü Genel Müdürlükçe satın
 alınarak gönderilmektedir. Kütüphanelerce bölgelerinin ö-
 zelliklerine uygun eserlerin satın alınması kırtasiye, bas-
 kı ve yayım giderlerinden karşılanmaktadır. Elazığ İl Halk
 Kütüphanesi Müdürlüğü'nün kırtasiye, baskı ve yayım alım
 giderleri 1979'da 5.000, 1980'de 15.500, 1981'de 25.000,
 1982'de 65.000 ve 1983'ün birinci döneminde 10.000 ₺. ol-
 muştur. Ağın Halk Kütüphanesi Memurluğu'nun bu amaçlarla
 1979'da 1.000, 1980'de 9.000, 1981'de 14.000, 1982'de 10.-
 000 ₺. ödemiştir. Baskıl Halk Kütüphanesi Memurluğu 410 büt-
 çe faslından 1980'de 6.000 ₺. 1981'de 75.000, 1982'de 13.000
 ₺. harcamıştır. Keban Halk Kütüphanesi Memurluğunun satın
 aldığı kütüphane materyallerinin bedelleri ise 1979'de 2.000
 1980'de 6.000, 1981'de 7.500, 1982'de 4.000 ₺ tutmuştur. Bu
 giderlerin bir kısmının kırtasiye malzemelerinin alımında
 kullanıldığı göz önüne alınırsa kütüphane materyallerinin
 alımına ayrılan payın günümüzün koşullarına yanıt vermekten
 uzak olduğu anlaşılar.

Ulaştırma giderleri için verilen ödeneklerin çoğunluğu Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nin 12 maddesinin (m) şikkına göre il çapında yürütülen derlemeler sonunda toplanan nüshaların ilgili kütüphanelere postalanmasında harcanmaktadır. Bu nedenle kütüphaneler telefon bedellerinin karşılanmasında zorluk çekmektedir.

3.6. Okuyucu

Kütüphaneler, ürettikleri hizmetleri yayabildikleri ve toplumun kendisine sunulan bu hizmetten yararlandığı ölçü de başarılı olmuş sayılırlar. Elazığ ve çevresindeki halk kütüphanelerinden yararlananların sayısı, 1974'de 7.545, 1976'da 11.765, 1977'de 24.152, 1978'de 27.721, 1979'da 20.889, 1980'de 58.187, 1981'de 43.633 ve 1982'de 85.992 kişi olmuştur. Elazığ ve Ağın ile 1978'e kadar Keleşan'daki çocuk kütüphanelerinden yararlananlar ise toplam olarak 1974'de 72.440, 1976'da 20.460, 1977'de 19.188, 1978'de 19.544, 1979'da 22.259, 1980'de 30.285, 1981'de 19.130 ve 1982'de 21.985 kişidir. Bu bilgileri aldığımız istatistiklerde okuyucular kütüphaneye her girişlerinde, ayrı bir kişi olarak işlem görmüşlerdir. Buna karşılık il merkezinin nüfusu ile kütüphanelerden yararlananların sayısı karşılaştırıldığında bile çok olumsuz bir sonuç alınmaktadır. Bu yerleşme birimlerinde yaşayanların bir kısmı, değil kütüphanelerin yerini bilmek varlığından bile habersizdir.

Kütüphane hizmetlerinden erkekler kadınlara göre daha çok yararlanmaktadır. Okuyucuların yararlandıkları materyaller ise daha çok edebiyat, tarih-coğrafya-Biyog-

rafi ve genel konulardadır.⁷³

Toplumun kütüphanelerde üretilmekte olan hizmetlerden istenildiği ölçüde yararlanması bazı koşullara bağlıdır. Bu koşullardan bir bölümü kütüphanelerin iç dokularından, bir bölümü ise hizmet ettikleri toplumun yapısından kaynaklanmaktadır.

Elazığ ve çevresinde bulunan halk ve çocuk kütüphanelerinde yaptığımız araştırmaları bu bölümde yönetim, yapı, derme, görevli ve bütçe alt başlıkları altında değerlendirmiştir. Bu kütüphanelerin iç dokularının ya da derme, görevli, bütçe ve yapı yönünden yetersiz oldukları sonucuna varmıştık.

Kütüphanelerde verilen hizmetlerin yetersiz oluşunun yanında halkın eğitim ve kültür düzeyinin düşük oluşu, kütüphanelerden yararlanma oranını azaltmaktadır. Elazığ ve çevresinde okuma yazmaya başlama yaşı olan altı ve daha yukarı yaşlardakilerin sayısı 1980 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 385.659 kişi olup, bunların 211.185'i okur yazardır. (% 57.8). Okuma yazma bilenlerin bir kısmı ise okuma yazmayı evde, askerde ya da halk eğitim merkezlerinde öğrenmişlerdir. Bu nitelikte olupta hiçbir öğretim kurumunu bitirememiş kimselerin sayısı 60.078 dir. (% 16.4).

Ülkemizin tümünde olduğu gibi inceleme alanımızda

⁷³ Elazığ ve Çevresindeki Halk ve Çocuk Kütüphanelerinden Yararlanan Okuyucuların Cinsiyetlere, Konulara ve Yıllara Göre Dağılımını gösteren 26 numaralı tabloya bakınız.

bulunan halk kütüphaneleri de, hizmet verdikleri toplumda yaşayan bireylerin eğitim ve kültür düzeylerini yükselterek ekonomik gelirlerini artırmalarına yardımcı olamamaktadır. Çünkü, kamu kuruluşlarında işçi statüsünde olanların dışında çalışan görevliler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre atanır ve ilerlemeleri sağlanır. Bu karın memurları bitirdikleri okulun derecesine uygun görevlendirmektedir. Kanuna göre memurlar, bir üst düzeydeki öğrenim kurumlarını bitirirlerse, intibakları akranlarını geçmemek koşulu ile yapılmaktadır. Kendini yetiştiren memurların ilerlemeleri ise yöneticilerin değerlendirmesine bağlı kalmaktadır.

Elazığ ilinin kırsal kesiminde ekilen alanların % 75'i, 200 dekardan küçük parçalara ayrılmıştır. Kırsal alanlarda yaşayan köylülerin % 92 si tarafından işlenen bu tarlalarda yeni tarım teknikleri uygulanamamaktadır. Uygulamak için yatırım yapmaları beklenemez. Bu alanlarda yaşayanlar okur yazar olmayı şehirlere yerleşerek iş bulmak için gereken bir olgu olarak görmektedir. Bütün bu nedenler kütüphane kaynaklarından yararlananların sayısını azaltmaktadır.

Kütüphanelerden yararlananların önemli bir bölümü ilk ve orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerdir. Bu öğrencilerin eğitim ve öğretim gördükleri okullarda, okul kütüphanesi bulunmamaktadır. Kütüphanesi olan okullarda ise yeterli hizmet verilmediğinden, öğrenciler halk kütüphanelerinden yararlanmaktadır. Öğrencilerin önemli bir bö-

lümü kütüphanelere, verilen ödevleri yapmak zorunda olduklarından gelmektedir.

Halk kütüphanelerinden yararlananlarda bir kütüphanenin nasıl kullanılacağı konusunda eğitilmemişlerdir. Temel eğitim sıralarında kütüphaneyi kullanma alışkanlığı edinmemiş okuyucular, halk kütüphaneleri çok iyi hizmet verseler bile yeterli olarak yararlanamazlar. Elazığ ilinde bulunan halk ve çocuk kütüphanelerinin dermelerinden yararlananlarda bu konuda eğitim görmediklerinden kütüphane dermelerindeki bilgileri elde edememektedir.

Kitap ve benzeri kütüphane materyallerinden yararlanmayı ve kütüphane kaynaklarını kullanmayı tam olarak bilmediklerinden okuyucular, edebiyat , tarih,coğrafya, biyografi konularındaki eserleri alarak boş zamanlarını değerlendirmektedir. Genel konulardaki kaynaklara ise öğrenciler ödevlerini yapmak amacı ile başvurmaktadır. Yayınevlerinin yayınladıkları eserlerin konularınında edebiyat,tarih, coğrafya ve biyografi dallarında yoğunlaşması okuyucuların kütüphanelerden yararlanırken kendilerini yetiştirerek ekonomik ve kültürel düzeylerini yükseltmekten çok boş zamanlarını değerlendirme ve hoş vakit geçirmek amacını taşıdıklarını doğrulamaktadır.

4. BÖLÜM : ELAZIĞ HAİK KÜTÜPHANESİ

İnsanın bir toplumun üyesi olarak varlığını sürdürmesi, geliştirmesi ve çevre ile uyum sağlaması için her türlü bilgi, beceri ve değerlerle nesne ve araçları paylaşması gerekir. İnsanların ortaklaşa yarattıkları ve paylaştıkları bilgi, beceri ve değerlerin varlık ve sürekliliği de geçmiş toplumlardan aktarılarak yeniden biçimlendirilmesi ve gelecek kuşaklara bırakılmasına bağlıdır. Geçmişten öğrenilerek aktarılan ve toplumun sürekliliğini sağlayan bu öğelerin oluşturduğu kültür, toplumun üyeleri için yaşamın her katına uygun davranış kalıpları hazırlar. Toplumsal yapıdaki gelişmelere paralel olarak değişecek bir kültür politikası, toplumun tüm kesimlerinin gereksinimlerine uygun ortamı yaratacaktır.

Kültür politikası gereğince eğitim olanaklarının tüm nüfusa ulaştırılması, bireylerin yeteneklerini geliştirecek ve ülkenin toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına yardımcı olacaktır. Önemli bir kültür ve eğitim kurumu olarak yapılmış ve yapılmaktaki bilimsel çalışmaların sonuçları ile, düşünce ve sanat ürünlerinin kayıt edildiği elle ya da öteki yöntemlerle çoğaltılmış kütüphane materyallerinin toplandığı, belirli bir sisteme göre düzenlendiği ve özellikle de yararlanılmağa sunulduğu kütüphanelerde uygulanacak planlarında eğitimin ve kültürün özellikleri nedeni ile yalnızca büyümeğe değil, büyümeği de içeren gelişmeğe yönelik olması zorunludur.

Halk kütüphanelerinin gelişmesine yönelik planımızın felsefesi, kütüphaneciliğimizi bir bütün olarak ele almak ve onu sosyo-ekonomik yapının vazgeçilmez bir ögesi gibi düşünmektir.⁷⁴ Bu felsefe, kütüphane kurumuna toplumsal yapıda sağlam ve geçerli bir konum kazandırarak, onun önemli eğitimsel ve yaratıcı değerlerinin olduğu düşüncesini yerleştirecektir. Eğitilmiş insangücü nicelik ve nitelik yönünden görülen yetersizliğin giderilmesi için hazırlanacak politikalarda kütüphanelerin ağırlıklarının ortaya çıkaracaktır.⁷⁵ Planımız halk kütüphanelerini daha etkin duruma getirecek ve hizmetlerin verimini yükseltecek öneriler getirmektedir.

Planlama çalışmalarının başarılı olması, konu ile ilgili kanun ve yönetmeliklerle desteklenmesine bağlıdır. Çalışmamızda halk kütüphaneleri ile ilgili kanun ve yönetmeliklerde yapılması gereğine inandığımız değişikliklere ayrıntılı olarak değinecek değiliz. Bu konudaki önerilerimizi yeri geldiğinde belirteceğiz.

Halk kütüphanelerinin bir toplumsal kurum olarak yöneleceği ilke ve amaçlar ile, verecekleri hizmetin şekil ve yapısı planlanırken, kesin ölçü ve standartlar bulunmadıkça başarılı sonuçlar alınamaz. Nitelikli kütüphanecilere duyulan gereksinimi, dermelerin durumunu ve gelişmesini, hizmet edecekleri okuyucuların sayısını belir-

⁷⁴ İrfan Çakın "Kütüphanecilikte Felsefi Yaklaşım"
Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXXI (4/1982)
157.s.

⁷⁵ Özer Soysal "Kütüphaneciliğimizin Ana Sorunları ve Okul Kütüphanesi"Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XX (3/1971). 131-132.ss.

leyecek standartlar planlama çalışmalarını kolaylaştırır. Ülkemizde planlama çalışmalarının gerçekleştirilmesinde yardımcı olacak, araştırma yapılmasını sağlayacak bilgi birikimi sağlanmıştır. Ancak bu bilgi birikimine bağlı standartlar henüz saptanmamıştır. Bu nedenle kütüphanelerin insan ve materyal kaynaklarının geliştirilmesinde uygulanacak standartlar Unesco ve IFLA'nın verilerinden yararlanılarak belirlenmeğe çalışılmıştır.

Elazığ halk kütüphanesinin taşınması gereken özellikleri ve hizmetlerin geliştirilmesini planlamaya geçmeden önce, bu konuda ülkemizde yapılmış planlama çalışmalarının incelenmesinde yarar görmekteyiz.

4.1. Kütüphanecilik Alanında Planlama Çalışmaları

Maarif Vekaletinde 1920 yılında bir Mars dairesi kuruldu. Evkaf ve Şeriyeye Nezaretine bağlı okul, medrese ve kütüphaneler 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi) kanunu ile Maarif Vekaletine devir edildi. O zamana kadar kütüphaneler, yerel kuruluşlarca yönetilmekte ve dağınık durumda idi. Öğretim birliği yanında, kültür birliğinin sağlanmasında önemli bir etken olan kütüphane hizmetlerine yeni bir yön ve hız verilmesi gerekiyordu. Bu olay, kütüphanelerimizin yeni bir görüşle ele alınmasına başlangıç olacaktı.

Yeni devletin eğitim sorunlarını incelemek üzere 1924'te Türkiye'ye çağrılan John Dewey, görüşlerini iki raporla Maarif Vekaletine bildirmişti. Bu raporlarında eğitime verilecek genel yönün, Vekaletin girişeceği uzun

sürekli bir planlama ile belirleneceğini söylemişti. Eğitim en önemli sorunları arasında kararlar alacak ve planlar hazırlayacak bir uzmanlar kadrosunun yetiştirilmesinin geldiğini ileri sürüyordu. Dewey'in kütüphaneler ile önerileri ise şunlardı.

- " 4-Aldığım malûmata göre okuma öğrenen çocukların evlerinde kendi kendine okuyabilecekleri iyi kitaplar yokmuş. Eğer, Maarif Vekilliği Telif ve Tercüme Dairesi bu işle meşgul değilse bu bapta şu teklifte bulunabilirim : Ba daireye seyyar kütüphaneler şubesi ilave edilerek bu şubece çocuklar için cazibeli mevzulara dair kitaplardan teşekkül eden her kolleksiyonda 25 yahut 50 kitap bulunan kütüphane sandıkları tertip olunur. Bunlar mektepten mektebe dolaştırılarak her mahalde birkaç ay bırakılır; bu kitapları talebeler götürürler. Kendileri gibi pederleri ve valideleri okuyabilirler. Leyli mekteplerde kitaplar ahaliye tevzi edilir. Bu suretle halk arasında iyi kitaplar okumak adeti tenmiye edilir."
- " 5-Vekillik, bu yolda tedavül edilecek kitapların telifi ve adetlerinin her sene muntazaman tezyidi için Türk muharrirlerinin iştiraki temin edilir. Umumiyet üzere büyük şehirlerden bazıları umumi kütüphaneler masarifini temine muktedir olabilirse de devlet mektebi, köy yahut şehrin kıraat merkezi olmalıdır. Bu ' seyyar kütüphaneler ' den başka müstakilen her mektep binasında hem talebe hemde ahali tarafından istifade edilebilecek bir kütüphane tertip edilebilir. İnşa edilecek mekteplerin planlarında bu maksat için bir oda tahsis edilmelidir.
- "... Yalnız kitaplar ihzar eylemenin bunların halk tarafından istimalini temine kafi olmadığı diğer memleketlerdeki tecrübe ile sabit olduğundan halk mektebe gelip kitap almayı itiyat edininceye kadar kitapların bu kütüphanelerden doğrudan doğruya ahalinin evlerine götürülmesi temin edilmelidir.

Dewey'den sonra Dr. Hamit Zübeyr Koşay, 1925'te verdiği raporda,

76 John Dewey. Türkiye Maarifi Hakkında Rapor 2.bs.İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1952. 4.s.

" Türkiye Cumhuriyetini teşkil eden 64 vilayet, 395 kazadan 45 vilayet merkezi, 366 kaza umumi kütüphaneden mahrumdur. Mevcut kütüphanelerden 11 tanesinin Bursa mülhakatında 15 tanesinin Kastamonu'da 40 fazlasının İstanbul'da olduğu nazarı itibare alacak olursak kütüphanelerin sureti tevziinin de fena olduğu tahakkuk eder."

demmişti.⁷⁷ Bakan Mustafa Necati ise 9 Şubat 1925'te Milli Eğitimin genel durumu hakkında gazetecilere bilgi verirken, Hars Dairesine bütün eski eserlerin, kütüphanelerin bağlandığını söylemişti. Ulusal gelişmeğe önderlik etmesi gereken bu dairenin derin bir bilgi ve uzmanlığa duyulan çeşitli ödevlerini zayıf bir kadro ile yerine getirmeğe çalıştığını belirterek, amaçlarına ulaşamamasının doğal olduğunu vurgulamıştı. Mustafa Necati :

" Umumi kütüphaneler, müzeler, sanayii nefise, tiyatro, musiki, sinema, halk kütüphaneleri gibi muhtelif işlerle meşgul olması icabeden Hars Dairesi bugün bu işleri yapacak halde değildir. İstanbul'un en maruf Beyazıt Kütüphanesi-i Umumisi bile asri kütüphaneler arasında ahzı mevki edebilmekten uzaktır.

" Maarif Vekaletinin vazifesi yalnız mektep sıralarında oturan çocukların talim ve terbiyesiyle meşgul olmaktan ibaret değildir. Kötü idarelerin ihmali ile tenevvürden mahrum kalmış halkı, kendilerine mahsus halk dersaneleri, kütüphaneler açmak, konferanslar vermek, sinemalar kurmak... gibi müteaddit tedbirlerden istifade ederek ırşat etmek vazifemiz cümlesindendir.

Şu ufak izahat, Hars Dairesinin yapacağı işin ehemmiyet ve vüs'atini göstermeğe kafidir; binaenaleyh Hars Dairesini bu mühim vazifelerini yapabilecek bir hale getirmek üzere şubelere ayırmak ve her şubenin başına da mesleğinde sahi-

⁷⁷ Hamit Zübeyr Koşay. " Kütüphanelere Dair." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni IX (1-2/1950) 36-40 ss.

bi vukuf zatlari getirmeği pek zaruri
gördüm."78

der., 7 Şubat 1926'da da Hars dairesine üç şube müdürlüğü eklenmiş, böylece müzeler, kütüphaneler ve güzel sanatlar bölümleri kurulmuştur. Kütüphanelerden birçokları birleştirilerek birlik oluşturulmuştur. Hars Dairesi Müdürlüğüne de kimse atanmayarak, kurulan bu şubelerin ayrı ayrı çalışmaları sağlanmıştır. Haziran ayında kütüphane müfettişlikleri kaldırılarak Vekaletin kütüphaneler şubesi, bugünkü örgütün başlangıcı olmuştur.

2 Mart 1935 tarihinde İstanbul Kütüphanelerindeki yazma eserlerin toplu kataloglarını hazırlamak üzere Milli Eğitim Bakanlığınca kurulan Kütüphaneler Tasnif Komisyonu başkanlığına İstanbul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi Prof.Dr.Helmut Ritter getirilmişti, Prof.Ritter İstanbul'da bulunan kütüphanelerin daha verimli çalışmaları için " İstanbul Kütüphanelerinin Islahı İçin Umumi Plan " adlı bir rapor hazırlamıştı. Aynı yıl Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü Kütüphanesini kurmak üzere çağrılan ve beş yıl süre ile kütüphane yöneticiliği yapan Dr.Joseph Stummvoll yazdığı " Yeni Türkiye'de Kütüphanecilik " adlı makalesinde :

" Kütüphanecilikle ilgileniliyor, fakat planlı bir şekilde çalışılmadığı anlaşıyor."

demişti. Dr.Stummvoll'den sonra Prof.Dr.Yaşar Karayalçın,

"Kütüphanelerimize Umumi Bir Bakış " adlı eserinde :

78 Mustafa Necati "Eğitim İşleri Hakkında Gazetecilere Yaptıkları Demeç 9 Şubat 1926" Cumhurbaşkanları Başbakanlar ve M.Eğ.Bakanlarının Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri I. Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı 1946. 350.s.

" Türk Halk Kütüphaneciliğinin mevcut imkânlardan en iyi bir şekilde istifade edememiş olmasının çeşitli sebepleri vardır. Bir defa kütüphaneciliğimizin diğer sahalarında olduğu gibi halk kütüphaneciliğininde etüdlere ve programa dayanan koordinasyon ve bölümünü esas ittihaz eden bir çalışma tarzı şimdiye kadar maalesef mevcut olmamıştır." 79

diyerek planlı çalışmaların gereğini işaret etmiştir.

Prof.Dr.Osman Ersoy'da " Halk Kütüphanelerimiz Üzerine

Bir Araştırma " adlı eserinde,

" Hasan Fehmi Turgal'ın kütüphaneler müdürü olduğu 1926 yılından Aziz Berkeri'in müdürlüğe başladığı Haziran 1939 tarihine kadar, kütüphanelerimizin belli başlı çalışmaları, yazma ve nadir eserlerin denetim altına alınması, tasnifi konusunda olmuştur...

... Aziz Berkeri'in ilkin Kütüphaneler Müdürü, 1960 dan sonra da Genel Müdürü olarak 1939 dan 1964 yılına kadar süren hizmet süresi sırasında bizde de kütüphane hizmetinin halka ulaştırılması ön plana alınmıştır."

diyerek, halk kütüphaneleri konusunda uzun süreli planlara dayanacak çalışmaların, 1960 yılından sonra ele alınarak başarılmasının zorunlu olduğunu vurgulamıştı. Nitekim kütüphanecilik alanında planlama çalışmalarına 1961'de başlanabildi. 31 Ocak 1961 den 17 Mart 1961'e kadar toplanan Kütüphaneler Komitesi, hazırladığı raporu, 5-15 Şubat 1962 günleri arasında VII. Milli Eğitim Şûrasına sundu. Hazırlanan raporda gelişmesi istenen halk kütüphanelerinin ülke düzeyinde iyi bir halk kütüphanesi hizmeti götürebilmesi için bölge halk kütüphaneleri ve il halk kütüphaneleri şeklinde örgütlenmesi önerilmişti. Bölge halk kütüphanelerinin kurulacağı 15 il ve bu bölgelere bağlanacak il

79 Yaşar Karayalçın " Kütüphanelerimize Umumi Bir Bakış" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. I(1/1952).11.s.

halk kütüphaneleri de belirlenmişti. Bu belirlemelere göre kurulacak bölge halk kütüphaneleri ve onlara bağlanacak 11 halk kütüphanelerinin,

1. EDİRNE : Kırklareli, Tekirdağ
2. İSTANBUL : Sakarya, Kocaeli
3. BURSA : Bilecik, Kütahya, Balıkesir, Çanakkale
4. İZMİR : Aydın, Manisa, Denizli, Uşak
5. ANTALYA : Muğla, Burdur, Isparta
6. KONYA : Afyon
7. ANKARA : Eskişehir, Kırşehir, Çankırı, Bolu, Yozgat
8. ZONGULDAK : Sinop, Kastamonu
9. SAMSUN : Amasya, Çorum, Tokat, Ordu
10. KAYSERİ : Niğde, Nevşehir
11. ADANA : Mersin, Sivas, Hatay, Gaziantep
12. DİYARBAKIR : Bingöl, Elazığ, Malatya, Adıyaman, Urfa, Mardin
13. VAN : Muş, Siirt, Bitlis, Hakkari
14. ERZURUM : Erzincan, Artvin, Kars, Ağrı, Tunceli
15. TRABZON : Rize, Giresun, Gümüşhane

olması uygun görülmüştü.⁸⁰ Kütüphaneler Komitesi Raporunda önerilen ve VII. Milli Eğitim Şûrası Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu'nda incelenerek yayınlanan konular, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21.6.1962 gün ve 637 sayılı onayı ile uygulanmaya başlanacaktı. Ancak, Şûra tarafından kabul edilen planın uygulanması gerçekleşemedi.

Bundan sonraki dönemde, Devletin resmi görüşlerinin yansıdığı beş yıllık kalkınma planlarının birincisinde halk kütüphaneleri, İnsan Gücü İstihdam Eğitim ve Araştırma konularına ayrılan VII. bölümde yer alıyordu. İkinci Beş Yıllık

⁸⁰ Osman Ersoy. Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma. 19.s. Kütüphaneler Komitesi Raporu. Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1961 84.s.

Kalkınma Planı'nda bir kültür sorunu olarak karşımıza çıkan kütüphane hizmetleri, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda günlük uğraşlar arasına konulup, toplumun çevre ve beden sağlığını geliştirecek spor çalışmaları ile birleştirilmiştir. Bu üç kalkınma planı da sorunun kapsam ve niteliğine bir açıklık getirememiştir. Planların uygulanması ile ulaşılan sonuçlar ise, ne kalkınma hedeflerine ne de kütüphane kurumunun yapısına uygun olmuştur.⁸¹ Birinci ikinci ve üçüncü kalkınma planlarında kütüphane bulunmayan yerlerin gereksinimlerini karşılamak için bir plan ve program düzenlenmesi gerektiği anlaşılamamıştır. Onbeş yıllık bu dönemde, önemli bir bölümü Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yer alan 37 kütüphane yapısı bitirildi. Her yıl beş ya da on kütüphane yapısını tamamlamayı planlama sayan ve kültür kurumları için şehirlerde yer bulamamaktan yakınan ilgililer sınırlı olan kaynakları boşa kullanmışlardır. Amaç, hizmet standartlarını geliştirmek olduğu halde yatırımların sonuç vermesini sağlayacak öteki bütünleyici önlemlerde alınmamıştır. Halk yığınlarının kültür çabalarına karşılıksız ya da çok düşük bir bedelle katılmasını sağlayacak bir düzen kurulamamıştır. Bunda devletin kütüphane hizmetini anlayış ve uygulayış şeklinin açıklığa kavuşturulmamış olmasının etkisi vardır.

Halk kütüphaneleri, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlanmasında eğitim ve kültür birimi olarak

⁸¹ Özer Soysal. " Üniversite Kütüphanecilik Bölümü Mezunları Derneği Genel Başkanı Dr.Özer Soysal'ın Konuşması ". Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXI(1/1972) 11.s.

kendilerinden istenilen amaçlara yöneltilmişti. Kütüphanecilik sorunlarımızın çözümü için, kazanılmış deneyim ve mesleki gelişmelere dayalı politikalar ile, kütüphanecilik uygulamasının yalnızca teknik işlemler dizgesi biçiminde donması gibi sakıncalarının giderilmesine çaba gösterildi. Kütüphanecinin bu tür işlemleri sadece amaca ulaşmak için bir araç gibi değerlendirmesi istendi. Hizmetin altyapı öğelerinde saptanan boşluğun doldurulması amacı ile Kültür Bakanlığı 1978'den başlayarak yeni bir etkinlik planı hazırlığına girişti. Bu plan, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde ayrıca,

1. Bölge halk kütüphaneleri projesi
2. Gezici Kütüphane Projesi
3. Kırsal Alanlar ve Gecekondu Bölgelerine Prefabrik Papılarla Kütüphane Hizmeti Götürme Projesi
4. Kültür Bakanlığı Yönetimindeki Kütüphanelerde Teknik Hizmetlerin Merkezileştirilmesi Projesi
5. Kütüphane Malzemelerini Standardizesyonu Projesi

girişimlerini içeriyordu.⁸² Bu girişimler, planlayan yöneticilerin değişmesi ile uygulanmaya konulamamıştır. Uygulanmaya başlananlar ise yarım kalmıştır.

Kültür Bakanlığı'nın Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile birleştirilmesi üzerine Kütüphaneler Genel Müdürlüğü de, Kültür ve Turizm ve Bakanlığına bağlandı. Daha sonra da Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Tanıtma ve Yayınlar Ge-

⁸² Özer Soysal " Kütüphaneler Genel Müdürü Doç.Dr.Özer Soysal'ın Konuşması." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVIII(1-2/1979) 38.s.

nel Müdürlüğü ile biraraya getirilerek, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü şeklinde örgütlendirilmiştir. Kanımızca bu değişikliğin nedeni kültürün geniş halk yığınlarının ortak ürünü değil de, birtakım sanatçıların oluşturdukları etkinliklerin sergilenmesi ve çeşitli şenliklerin düzenlenmesi biçiminde değerlendirilmesidir. Bu anlaştın sonuğunda kültür, turizmin geliştirilmesinde bir araç olarak kullanılacaktır. Bu durumda halk kütüphanelerinin görevi büyük değeri taşıyan yazma eserlerin sergilenmesinden öteye gitmeyecektir.

Cumhuriyet döneminde halk kütüphaneleri üzerine yapılan bu planların bir kısmı, halk kütüphanelerinin önemi-ne ve hizmetlerinin niteliğine tam bir açıklık getirememiştir. Bunların uygulanmaları da beklenildiği kadar başarılı olamamıştır. Halk kütüphanelerinin eğitim ve kültür kurumları olarak gerçekleştirmek zorunda oldukları amaçlarına yöneltecek nitelikte olan planlar ise, ya hizmetin verilmesini engelleyen kanun ve yönetmelikler ya da bu planları hazırlayan yöneticilerin değişmesi nedeni ile, uygulanmağa konulamamıştır. Hazırlamış olduğumuz halk kütüphanesi modeline genel bir değerlendirmesini yaptığımız bu planların, Elazığ ve çevresinde halk kütüphanesi hizmetinin verilisinde yararlı gördüğümüz yönleri alınmıştır.

4.2. Yönetim

Halk kütüphaneleri ile ilgili olarak IFLA'nın hazırlamış olduğu standartlarda, yeterli bir merkezi kuruluşca denetlenecek yönetim örgütünün gerekli olduğu ile-

ri sürülmektedir. Bu önerilere göre, doğrudan doğruya yönetilen geniş kapsamlı ve yeterli bir kütüphane örgütünün; çok büyük birimler, şehirleşmiş topluluklar gibi gittikçe büyüyerek gelişen coğrafi ve toplumsal tanımlarla desteklenmesi gerekmektedir. Ancak, kalabalık ve yaşanabilir alanların bağımsız bölümlere ayrılması ile ortaya çıkan yerel yönetim sistemleri, ülküden ülkeye değişmektedir. Bu bölümlerin yöneticileri de kendi yetkilerinin daha büyük bir otoriteye devir edilmesinde istekli olmadıklarından geniş kapsamlı halk kütüphanesi sistemleri kurulamamaktadır. IFLA'nın standartları, bugüne kadar iyi bir halk kütüphanesi sisteminin 150.000 kişinin yaşadığı alanlarda kurulabildiğini göstermektedir.⁸³

Ülkemizde halk kütüphanesi hizmetlerinin daha verimli olarak üretilmesi ve topluma etkili olarak ulaştırılması planlanırken, bazı merkezlerin seçilmesinin yararlı olacağı inancındayız. Seçilecek bu merkezde, aynı zamanda birinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgesinin merkezinin bulunması da olumlu sonuçlar verecektir. Planladığımız halk kütüphanesi örgütünün hizmet alanı, çalışmamızın alan ve zaman sınırlandırılmasını yaparken belirttiğimiz gibi, Yukarı Fırat bölümünde kurulan Keban barajı yakınlarındaki Elazığ ilinin sınırları içinde kalacaktır.

Elazığ halk kütüphanesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü taşra örgütüne

bağlı bir müdürlük olarak kurulacaktır. Elazığ Halk Kütüphanesi, devletin kültür politikası doğrultusunda çalışma programları düzenleyerek uygulayacaktır. Bu programlar,

- a) Kütüphanenin hizmet götüreceği çevrede okuma yazma alışkanlığı kazanmış olanların artmasına,
- b) Halkın bilgi edinmesine, uğraş ya da ilgi alanlarına göre kendilerini yetiştirmesine, boş zamanlarını değerlendirmesine,
- c) Eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesine,
- ç) Hizmet verdiği toplumun gereksinim duyduğu her türlü bilgi, düşünce ve sanat ürünlerinin toplanmasına,
- d) Ulusal ve bölgesel toplu katalog çalışmalarına katılmağa,
- e) Çevredeki öteki kütüphaneler ile işbirliğinin sağlanmasına, yönelik olacaktır.⁸⁴

⁸⁴ Ersoy. Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma
4.s.

Elazığ ve çevresine hizmet verecek halk kütüphanelerinin merkezi sisteme göre örgütlenmesini önermekteyiz. Çünkü, tezimizin Elazığ ve çevresindeki halk kütüphaneleri başlığını taşıyan üçüncü bölümünde söylediğimiz gibi, Elazığ' da yeterli sayıda meslekten yetişmiş kütüphaneci bulunmamaktadır. Halk kütüphaneleri de iyi örgütlenmemiş olup, doyurucu gelir kaynakları hizmete uygun yapıları ve toplumun isteklerine göre gelişen dermeleri yoktur. Bu nedenle, Elazığ halk kütüphanesinin toplumca benimsenmesi, çağdaş kütüphaneciliğin Elazığ' da tutunması ve gelişmesi için merkezi bir örgütlenme biçimi seçilmiştir.⁸⁵ Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğünün amaçlarına ulaşması için gerekli olan çalışmalar belirlenerek sınıflandırılmış ve bir örgüt yapısının içine yerleştirilmiştir.

Elazığ halk kütüphanesi örgütünün ve bağlı birimlerinin büyüklükleri belirlenirken; Elazığ ve çevresinde yaşayanlarda görülecek artış gözönüne alınacaktır. Bu artış, hizmetin verilmesinde büyük ölçüde yararlanılacak yapıların kaplayacağı alanlara, dermede yer alacak materyallerin sayısına görevlendirilecek kütüphanecilerin nicelik ve niteliklerine de ya

⁸⁵ Ersoy. Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma
19.s.

ELAZIĞ HALK KÜTÜPHANESİ

TEKNİK HİZMETLER BÖLÜMÜ

Öğütme Birimi

Kataloglama Birimi

Kataloglama alt birimi

Sınıflama alt birimi

Cilt işliği

OKUYUCU HİZMETLER BÖLÜMÜ

Merkez kütüphane Birimi

Araştırma alt birimi

Danışma alt birimi

Yazma ve Nadir Eserler Altbirim

Sürelî yayınlar alt birimi

Şube Kütüphane Birimi

1800 Evler şube kütüphanesi

İstasyon caddesi şube kütüphanesi

Karşıyaka şube kütüphanesi

Rızaiye Şube kütüphanesi

Baskil şube kütüphanesi

Ağın şube kütüphanesi

Keban şube kütüphanesi

Karakoçan şube kütüphanesi

Palu şube kütüphanesi

Sivrice şube kütüphanesi

Gezici Kütüphane Birimi

Gezici Kütüphane Dermeleri Birimi

Arıcak G.K. Dermesi

Çan G.K. Dermesi

Çaybağı G.K. Dermesi

Gezin G.K. Dermesi

Gökdere G.K. Dermesi

Gözeli G.K. Dermesi

siyacaktır. Bu konuda birbirinden az yada çok değişik sonuçlar veren çeşitli yöntemler vardır. Bunlardan biri de belirli aralıklar ile yapılan nüfus sayımlarının sonuçlara arasındaki farkların ortalamasını bulmak ve ileriye doğru uzatmaktır.⁸⁶ Elazığ ve çevresinde yaşayanların toplam sayısı, nüfus sayımlarına göre 1965'te 332.727, 1970'te 376.915, 1975'te 417.924 ve 1980'de 440.808 kişi olmuştur. Yukarıda sözü edilen yöntem Elazığ halk kütüphanesinin hizmet alanına uygulanacak olursa,

$$\begin{aligned} \text{Ortalama nüfus artışı} &= \frac{(1970 \text{ nüfusu} - 1965 \text{ nüfusu})}{3} + \frac{(1975-1970) \text{ nü. nü.}}{3} \\ &+ \frac{(1980-1975) \text{ nü. nü.}}{3} = \frac{(336.915-332.724)}{3} + \frac{(417.924-336.915)}{3} \\ &+ \frac{(440-808-417.924)}{3} = \frac{44.188+41.009+22.884}{3} = \frac{108.081}{3} = 36.027 \end{aligned}$$

kişi bulunacaktır. Bu artışa göre Elazığ halk kütüphanesinin hizmet vereceği nüfus; 1985 te 440.808+36.0275 476.835'e ulaşacaktı.

Bu işlemi daha ileriye doğru uzatacak olursak 1990'da 512.862, 1995'te 548.889, 2000'de 584.915, 2005'de 620.943, 2010'da 656.970 ve 2015'te 692.997 kişiye hizmet verilmesi gerekeceği sonucuna varılacaktır.

Merkezi sisteme göre düzenlenmesini önerdiğimiz Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü örgütünün iki ana bölümü olacaktır. Bu bölümlerden biri kütüphane materyalleri.

sağlayan ve yararlanmağa sunulacak duruma getiren Teknik Hizmetler Bölümü'dür. Teknik hizmetler bölümü, sağlama ve kataloglama birimlerine ayrılacaktır. Kütüphanenin cilt işliğı de bu bölüme bağılı olacaktır. Elazığ halk kütüphanesi dermesindeki kütüphane materyallerini yararlanmağa sunacak ve toplumun çeşitli kesimlerine hizmet ulaştıracak bölüm ise, Okuyucu Hizmetleri Bölümüdür. Okuyucu hizmetleri bölümü, kütüphane hizmetini Elazığ ve çevresinin coğrafi koşullarına uygun şube kütüphaneleri, gezici kütüphaneler, geçici kütüphane dermeleri biçimlerinde düzenlenmiş olarak ulaştıracaktır. Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğünün hizmeti üreteceğı merkez kütüphaneden de okuyucular yararlanabilecek tir. Bu nedenle Okuyucu Hizmetleri Bölümü, Merkez Kütüphanesi, Şube Kütüphaneleri, Gezici Kütüphaneler ve Geçici Kütüphane Derme'eri birimlerine ayrılacaktır.

Teknik hizmetler ve okuyucu hizmetleri bölümleri, müdür yardımcılarınca yönetilecektir. Elazığ Halk Kütüphanesinin müdür ve müdür yardımcıları hazırlanan çalışma programlarını uyguluyacaklardır. Müdür yardımcıları, müdürün denetimi ve gözetiminde programa uygun konularda işbirliğı yapacaklardır.

Teknik hizmetler bölümüne bağılı olan sağlama ve kataloglama birimleri şefler tarafından yönetilecektir. Okuyucu hizmetleri bölümünde ise, şube kütüphaneleri bir, Gezici Kütüphane bir ve geçici kütüphane dermeleri bir şefin denetimi ve gözetimi altında bulunacaktır. Merkez kütüphaneden ise Okuyucu Hizmetleri Müdür Yardımcısı sorum-

lu olacaktır.

Okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı birimlerin birincisi, Elazığ şehir içinde çalışmalarını sürdürecektir ve aynı zamanda tüm Elazığ'a verilecek hizmetin üretileceği merkez kütüphane (Elazığ Halk Kütüphanesi) dir. Merkez kütüphane, Elazığ ile ilgili araştırmaların yapılmasına yardımcı olacak ve bu amaca uygun eserlerle belgeleri toplayarak bir araya getirecektir. Her türlü bilim ve sanat çalışmalarına uygun ortamı yaratacaktır. Merkez kütüphanenin Araştırma, Danışma, Yazma ve Nadir Eserler, Süreli Yayınlar altbirimleri bulunacaktır.

Araştırma altbirimi, Elazığ ile ilgili ya da değişik konularda çevrede yapılmakta olan araştırmalara yardımcı olacaktır. Bilim adamlarının yerli ve yabancı yayınlara ulaşmalarında karşılaştıkları zorlukları gidermelerini sağlayacaktır.

Danışma altbirimi, Elazığ halk kütüphanesi dermesinde yer alan basılı yada yazılı eserler ile görsel-işitsel araç ve gereçlerin tanıtılması, kütüphane hizmet ve kaynaklarından okuyucuların etkin olarak yararlanmaları için kurulacaktır. Danışma altbiriminin temel amacı okuyucuların ilgi ve gereksinim duydukları konularda kütüphaneden gereğince yararlanmasını sağlamaktır. Bu altbirimin hizmet alanına ilgi ve gereksinin duyulan konularda okuyucuların kaynak seçmelerinde danışmanlık yapılması ve bu amaçla hazırlanmış katalogların kullanılmasına yardımcı olunması da gerektir.

Yazma ve Nadir Eserler altbirimini, yazma ve eski harfli basma eserleri toplayarak, yararlanmak isteyenlerin kolayca ulaşabilmesi için gerekli önlemler alacaktır. Bu eserlerin mikrofilm ve fotokopilerini hazırlayarak ödünc almak isteyenlerin yararlanmasına sunacaktır. Eldeki kaynakların sağladığı olanaklar içinde bir mikrofilm ve fotokopi dermesi kurulacaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Diyarbakır ve Elazığ müzelerinde bulunan yazma ve nadir eserlerin fotokopileri sağlanacaktır. Elazığ'ın tarihi ile ilgili nadir eserlerin öteki kütüphanelerden, kuruluş ve kişilerden alınmasına çalışılacaktır. Sağlanması güç olan kaynaklarında mikrofilm ve fotokopileri çekilecektir.

Sürelî yayınlar altbirimi; toplumsal, kültürel, ekonomik, teknik ve sanat içerikli her türlü süreli yayını izleyerek, bunların toplandığı bir derme oluşturacaktır. Öteki okuyucu hizmetleri birimlerinin istedikleri süreli yayınları da izleyerek, sağlayacak ve ilgili birimlere yollayacaktır. Derleyeceği süreli yayınlardaki bilgilerden kütüphane dışında yararlanmak isteyenlere, fotokopi çekilerek yardım edilecektir.

Okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı birimlerden birisi de şube kütüphaneleridir. Şube kütüphaneleri Elazığ şehir içinde ve kırsal alanlarda olmak üzere kurulacağı yerin özelliğine göre iki tipe ayrılacaktır. Şehir içinde yer alacak şube kütüphaneleri İmar ve İskan Bakanlığı Şehir Planlaması Genel Müdürlüğü'nün önerileri ile imar planlarında uygun bir planlama birimi olarak benimsenen 30.000

45.000 kişinin yaşadığı üç-beş mahalleden oluşan mahalleler grubunda kurulacaktır. Birbirinden ve merkezi kütüphaneden üç-beş kilometre ya da yürünerek yarım saat uzaklıkta bulunan İstasyon caddesi, 1800 evler, Karşıyaka ve Rızaiye mahalleleri şube kütüphanelerinin kurulabileceği en uygun yerlerdir.

Elazığ halk kütüphanesinin şehir dışında yer almasını düşündüğümüz şube kütüphaneleri ise 20.000-25.000 kişinin yaşadığı ikinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgelerinin merkezlerinde ya da 1000 km². den daha geniş yer-şekilleri ile iklim koşullarının, yılın her döneminde ulaşım uygun olduğu alanlar yayılan yönetim birimlerinin merkezinde yer alacaktır. Bu kütüphanelerin çalışmaları değerlendirilerek geliştirilecek ya da çevreye gezici kütüphane ve geçici kütüphane dermeleri ile hizmet ulaştırılacaktır. Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nün hizmet alanı içindeki Ağın, Baskil, Keban halk kütüphaneleri şube kütüphanesi olarak çalışmalarını sürdürecektir. Karakoçan, Maden, Palu ve Sivrice'de ilçe merkezlerinde ise yeni şube kütüphaneleri açılacaktır.

Okuyucu hizmetleri bölümünün bir birimi de kütüphane materyallerinden kütüphane yapısının dışında da yararlanılmasını sağlayacak ve hizmeti kütüphanelerin bulunmadığı yerlere ulaştıracak gezici kütüphanelerdir. Gezici kütüphane birimleri kırsal alanlarda hizmet vereceklerdir. Gezici kütüphane durakları, belirli bir yörede bulunan küçük yerleşmelerde yaşayanların birlikte yararlanacakları

noktalarda kurulacaktır.

Karayolları üzerinde gezici kütüphane otobüsleri ile hizmet götürülecektir. Gezici kütüphane otobüsü yılın her döneminde ulaşım yapılan asfalt kaplama ya da heyelan, sel gibi doğal olaylarının yolu bozmasını önlemek için yapılan köprü, menfez, tünellerin bulunduğu stabilize yollar üzerinde dolaşacaktır. Ülkemizde şehirlerarası ulaşımı sağlayan devlet karayolları ile bir ilin içindeki yerleşme birimlerini birbirine bağlayan iller yollarının, önemli bölümü asfalt ve stabilize kaplamadır. Hamyollar ile patikalardan iklim koşullarının uygun olmadığı dönemlerde ulaşımın sağlanması mümkün değildir. Gezici kütüphane durakları belirlenirken daha çok toplu köylerin seçilmesine çalışılmıştır. Toplu köylerde bir arada yaşayan insanlar arasında toplumsal dayanışma ve işbirliği kolay kurulabilmektedir. Bu tip köylere kamu hizmetleri kolayca ve yaygın olarak ulaştırılabilmektedir. Yakın komşuluk ilişkilerinin kurulduğu köyler daha çok deniz, göl nehir, ova ve anayol kenarında karşımıza çıkmaktadır. Bu tip köylerde, duracak gezici kütüphanelerden yararlananların sayısı kabarık olacaktır. Çevredeki küçük yerleşme birimlerinde oturanlar da, gezici kütüphane otobüsünün vereceği hizmetlerden yararlanabilecektir.

Gezici kütüphaneler çalışmalarına başlarken, Devlet Planlama Teşkilatının şehirleşme hızını azaltmak için geliştirmek isteği ve yukarıdaki özellikleri taşıyan üçüncü derecede sosyo-ekonomik çekim bölgelerinin merkez-

leri durak olarak seçilmiştir. Gezici kütüphanenin turları bir gün sürecektir. Belirlenen her duraktan gezici kütüphanenin iki geçişi arasındaki süre onbeş gün olacaktır.

Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü gezici kütüphane otobüsü'nün çarşamba günleri bakım ve onarımı yapılacaktır. Araç, Elazığ merkez ilçesinin sınırları içinde kalan Harput Serince, Gümüşbağlar-Kaplıkaya-Salkaya,Ulukent-Güneyçayırı, Akçakiraz-Yurtbaşı,Yemişlik-Tadım yönlerinde hizmet götürecektir.

Gezici kütüphane otobüsü Ağın ve Keban ilçeleri yönünde ilerlerken, Hıdırbaba ve Poyraz bucaklarına da uğruyacaktır. Bu doğrultu da Şahinkaya, Cıpköyü, Sünköyü, Hıdırbaba, Altankürek, Korukköy, Sağdıçlar, Ulupınar, Denizli, Modanlı, Yedibağ ve Saraycık duraklarına uğruyacaktır. Ağın ilçesinde bulunan Bademli, Beyelması, Yenipayam köylerinde duracaktır.

Gezici kütüphane Keban ilçe merkezinden yola çıkacağı ikinci turunda durak yapacağı Örenkaya-Üçpınar-Akuşağı köylerinden dolayarak, Baskil ilçesinin sınırlarına girecektir. Aşağıkuluşağı bucağında Aşağıkuluşağı, Bozoğlak, Konağa köylerine uğradıktan sonra, Karakaş, Sıtuşağı, durakları üzerinden Baskil ilçe merkezinde turunu tamamlayacaktır.

Gezici kütüphane otobüsü üçüncü turuna Gümüşkavak boğazını geçerek başlayacaktır. Uluova'da Keban barajı gölünün güneyini izlerken Mollakendi ve İçme bucaklarına uğ-

ruyacaktır. Mollakendi ve İçme bucaklarındaki Mollakendi Yazıkonak, İçme, Değirmenönü, Korucuköy, Gümüşkaynak, Kumla ve Yolüstü yerleşme merkezlerinde duracaktır. Palu'nun Çaybağı bucağında kışın uzun süre yağışlar görülmektedir. Yılın bu dönemlerinin dışında Çaybağı bucağına gezici kütüphane ile hizmet götürülecektir. Gezici kütüphane Yolüstü köyünden sonra, Gülüşkür köprüsünden geçerek Çaybağı bucağına girecektir. Çaybağı bucağın da Beşpınar, Akmezrea, Çaybağı, Fahribey, Soğanlı, Topağacı, Gülaçtı, Sürek yerleşme merkezlerindeki duraklardan geçecektir. Palu ilçesi içindeki turunu sürdürecektir olan araç Kovancılar, Saraybahçe, Çakırkaş, Karınca köylerinde duracaktır. Kovancılardan bir daha geçecek taşıt, Palu ilçe merkezine gelecektir. Daha sonra Murat nehrinin güneyini izleyerek Andılar, Yarımtepe, Balbaşı ve Bozcanak yolu ile Elazığ-Bingöl devlet karayoluna çıkacaktır.

Gezici kütüphanenin dördüncü turu, Karakoçan ilçesi ile Palu'nun Gökdere bucağını kapsayacaktır. Karakoçan'ın Başyurt bucağında Akbulak, Başyurt, Mehmetli köylerine uğrayacaktır. Yoğunağaç ve Kızılcı köylerini dolaşarak Karakoçan ilçe merkezinden sonra Gündoğdu, Beydere yolunu izleyecektir. Kış aylarında geçici kütüphane dermesinin bulunacağı Çan bucağında ulaşımın sağlandığı dönemlerde Çan, Kocadayı, Alabal ve Yeşilbelen'e gezici kütüphane ile hizmet götürülecektir. Gezici kütüphane Çan bucağından dönerken Kulundere, Sarıcan köylerine uğruyacaktır. Bayramyazı köyünün üzerinden Gökdere bucağına girecektir. Gökdere bucağında Tabanözü, Okçular, Kırkbulak, Köklüce, Beydoğan, Beyhan köyle-

rinde duracaktır. Gökdere bucağında da kış aylarında geçici kütüphane dermeleri bulundurulacaktır.

Gezici kütüphanenin karayolu üzerindeki beşinci turu ise, Maden ilçesi yönünde olacaktır. Uluova'da Kuyulu, Gözebaşı ve Uluova duraklarından sonra Deveboynu geldiğinden geçerek, Hazar gölünün kuzeyini izleyecektir. Gezici kütüphane otobüsü Gezin'den sonra Kartaldere ve Tek-evler duraklarında duracaktır. Dicle nehrinin yatağındaki karayolundan Gezin'e uğradıktan sonra Maden ilçe merkezine ulaşacaktır. Gezici kütüphane Maden ilçe merkezinden Alacakaya, Sularbaşı, Bakladamlar, Kayranlı, Bozcavuş, Ormanpınar, Tarhanaköy, Yalındamlar, Çakmakmaya yerleşme merkezlerinde hizmet verecektir. Arıcak bucağında kış aylarında ulaşım olanağı bulunmamaktadır. Yörede bulunanlara bu dönemlerde geçici kütüphane dermeleri ile hizmet verilecektir.

Gezici kütüphane otobüsünün altıncı turunu Maden'in Hazar bucağında yapacaktır. Araç bu doğrultusunda Naldöken, Çalkaya, Dutpınarı, Işıktepe, Çitliköy ve Sivrice ilçesinde Durmuştepe, Koçkonağı, Yıldızhan, Çakıroğlu, Alaattin köye uğruyacaktır.

Gezici kütüphane otobüsünün Elazığ-Malatya devlet karayolunda başlayacağı son turu ise Gözeli ve Hankendi bucaklarını içine almaktadır. Gezici kütüphanenin bu doğrultudaki durakları ise Hankendi, Karaali, Aladikme, Sakabaşı, Demirören Aşağıdemirtaş, Sarılı, Gözeli, Duygulu, Taşlıyayla ve Uslu köylerinde duracaktır. Gözeli bucağında ve

Uslu köy çevresinde kış aylarında ulaşım oldukça zordur. Bu nedenle Gözeli bucak merkezinde kış aylarında geçici kütüphane dermesi bırakılacaktır.

Yerşekilleri ve iklim koşulları, yılın belirli dönemlerinde ulaşımı engellemektedir. Hamyollar ile patikalardan ulaşımın sağlandığı yörelere yağışlı günlerde hizmet götürülmesi zordur. Karayollarınının karla kaplı olduğu bu aylarda kütüphane hizmeti geçici kütüphane dermeleri ile verilecektir. Palu'da kar yağışlarının görüldüğü Kasım-Mart ayları arasında, Çaybağı ve Gökdere bucaklarına geçici kütüphane dermeleri ile hizmet götürülecektir. Bu dermeler, Çaybağı ve Gökdere ortaokullarına bırakılacaktır. Bu dermelerden Çaybağı'nda Fahribey, Soğanlı, Topağaç, Gülaçtı; Gökdere bucağında ise Akbulak, bölükelma, Beydoğan Köklüce, Burgudere köylerinde yaşayanlar yararlanacaktır. Aynı dönemde Çan bucağına da hizmet ulaştırmak için, Çan Ortaokulunda geçici kütüphane dermesi yerleştirilecektir. Bu dermeden Alabal, ve Yeşilbelen yerleşmelerinde yaşayanlarda kütüphane materyali ödünç alabilecektir. Bir başka geçici kütüphane dermesi ise, Arıcak bucak merkezindeki Arıcak Ortaokulunda hizmete sunulacaktır. Bu dermeden Göründe, Karakaş, Küplüce, Gümüşyaka, Ormanpınarı, Çevrecik, Yoğunbilek, Kutludüğün köyleri yararlanacaktır. Gözeli Ortaokulundan ise, Ekim-Nisan ayları arasında geçici kütüphane dermeleri ile hizmet verilecektir.

Turizm ve benzeri nedenlerle nüfus yoğunluğunun belirli dönemlerde arttığı alanların merkezlerinde geçici kü-

tüphane dermeleri bulundurulacaktır. Haziran-Ağustos aylarında nüfus sayısı ve yoğunluğu Sivrice ve Gezin çevresinde yükselmektedir. Gezin Ortaokulunda geçici kütüphane dermesi ile yöreye dinlenmek için gelenlerinde kütüphane hizmetlerinden yoksun kalması önlenecektir.

4.3. Yapı

Elazığ Halk Kütüphanesi dermesinin bir bölümü, kütüphane yapılarının dışına taşınarak, okuyuculara gezici kütüphane araçları ile hizmet götürülecektir. Kütüphane yapıları, kütüphane hizmetlerinin üretilmesi ve daha iyi koşullarla, topluma sunulabilmesini sağlayacaktır. Bu nedenle, Elazığ Halk Kütüphanesinin çevre koşullarına uygun yapılara gereksinimi vardır. Yapılar, genellikle bir dizi gereksinimden kaynaklanıyorlarsa ve bu gereksinimlerin çözümünde anlaşılır bir düzen yaratabiliyorsa, yeterli sayılmaktadır.⁸⁷ Kütüphane yapılarında böyle bir düzen, yapıların tasarlanmasında görev alacak yönetici, kütüphaneci ve mimarların birlikte çalışmaları ile kurulabilecektir. Tezimizin bu bölümünde, Elazığ Halk Kütüphanesi için gerekli gördüğümüz yapıların, kütüphanecilik bilimi açısından taşımaları zorunlu olacakları özelliklerini belirlemeğe çalıştık.

4.3.1. Konumları :

Kütüphane yapılarının yerleşme birimleri içindeki konumları çok önemlidir. Kötü yapılacak bir yerleştirme kütüphane hizmetlerinin topluma yeterince sunulabilmesini

⁸⁷ Peter Carolin-M.S.Long "Kitaplıklar" Çevre Mimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi (1/Ocak.Şubat 1979)17.s.

engelleyecektir. Bu nedenle, gerektiğinde kütüphane yapıları için ayrılan ödeneğin yarısına yakını arsa alımında kullanılabilecektir.⁸⁸

Elazığ ilinde Ağın, Baskil, Karakoçan, Keban, Palu ve Sivrice ilçe merkezleri yirmi binden az kişinin yaşadığı yerleşme birimleri olup; yönetim, eğitim, sağlık, alış-veriş işgörülerinin biraraya toplandığı bir merkezin çevresinde gelişmişlerdir. Nüfusu yüz binin üzerine çıkan Elazığ il merkezi ile, vadi kenarında kurulan Maden ilçe merkezinde ise; ana merkezin dışında ikinci derecede merkezlerde ortaya çıkmıştır. Bu merkezlerde kamu kuruluşları ve trafiğin yoğunlaştığı noktalar yer almaktadır. Yaya ve taşıtların do-laştıkları yollar birbirine karışmakta ve çatışmaktadır. Bu nedenle çalışma amacı dışında günlük gereksinimlerin büyük bölümü, yaya yürünerek ve taşıt yolu geçilmeden karşılanma-ğa çalışılmaktadır.⁸⁹ Çağdaş şehirciliğin bu önemli ilkesi kütüphanecilerce de benimsenmiştir. IFLA'nın halk kütüphane-leri ile ilgili standartlarında üç-dört kilometre, ya da ya-rım saat yürüyen her kişinin bir halk kütüphanesi birimine ulaşması uygun görülmektedir.⁹⁰ İmar ve İskan Bakanlığınca ülkemizde uygulanan şehir planlarında, birkaç mahalleden o-luşan ve 30.000-45.000 kişinin yaşadığı mahalleler grupları-nın gereksinimlerine karşılık verilmek istenmektedir. Bir

⁸⁸ Joseph L. Wheeler. The Small Library Building
American Library Association, 196 4.s.

⁸⁹ Göçer a.g.e

⁹⁰ IFLA. Section of Public Library a.g.e 39.s.

mahalleler grubunda çeşitli kamu kuruluşlarının yanında halk kütüphanesi şubesinin bulundurulması düşünülmektedir. Böylece halk kütüphanesi yapılarının, birkaç mahallenin ortaklaşa yararlanabilecekleri ve kısa süreler içerisinde ulaşabilecekleri noktalara yerleştirilmelerinin sağlıklı olacağı savunulmaktadır. Bu görüşlerin doğrultusunda planladığımız halk kütüphanesi yapıları, Elazığ il merkezinin birkaç mahallesinde yaşayanların ortak olarak yararlanabilecekleri alanlara dağılacaktır. Elazığ ilinin dışındaki yapılar ise ikinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgelerinin merkezleri olan ilçe merkezlerinde yapılacaktır

Toplumun tüm kesimlerinin halk kütüphanesinden yararlanandırılması amaçlandığından, kütüphane yapılarının yerleri kolayca bulunabilmelidir. Bu nedenle, halk kütüphanesi yapıları; hükümet konağı, belediye sarayı, okul, hastane, cami gibi çevrede yaşayanların iyi bildikleri ve sık sık uğradıkları yapıların yanında yer alacaktır. Halk kütüphanesi yapıları; yerleşme biriminin öteki önemli yapıları ile biraraya getirilirken, halk kütüphanesi hizmeti verilmesi amacıyla oldukları unutulmayarak, çalışmalarını bu kurumlardan bağımsız olarak sürdürmeleri sağlanacaktır. Halk kütüphanesi ile öteki kamu kurumlarının yapıları arasında yeterli geçiş alanları bırakılacaktır. Bu alanlar, kalın taş duvarlar yerine, ağaç ve yeşil yüzeyler ile birbirinden ayrılacaktır. Yapılar doğa ile bağdaştırılarak özgün bir gruplandırma yapılacaktır. Ağaç ve yeşil çimenlerle çevrilmiş kütüphane yapısı, hizmet vereceği topluma çekici gelecektir.

Çevresinde yer alacak yeşil bitki örtüsü, kütüphane yapısını gürültü ve tozun etkisinden koruyacaktır. Halk kütüphanesi yapılarının önünde, içinde insanların toplandığı öteki yapılar gibi boş bir alan bulundurulacaktır. Kütüphane yapıları için sağlanacak arsa, üç ana yolun birleştiği yerde bulunsa bile, yapı caddelerin doğrultularına uydurulmayacaktır. Bu koşullar altında, ana yollardan biri gözönüne alınarak küçük bir değişiklik ile uygun biçim verilmeğe çalışılacaktır. Yapı önünde geniş bir görüş alanı kalacak şekilde yerleştirilecektir. Kütüphane yapısı ara sokaklarda yer alacak olursa, tüm kamu kuruluşları gibi konutlardan biraz daha içeri kaydırılarak dikkati çekecek duruma getirilecektir.

Halk kütüphanelerinde görevli olanların ve okuyucuların arasında, kütüphaneye kendi araçları ile gelenlerde olacaktır. Bu okuyucuların ve kütüphanecilerin araçlarını bırakacakları otopark yerleri kütüphane yapılarının arkalarına yerleştirilecektir.

Halk kütüphanesi hizmetlerinin üretilmesi ve topluma sunulması amacı ile planladığımız yapılar, Elazığ halk kütüphanesi örgütü içinde alacakları görevlerin niteliklerine göre bazı değişiklikler göstereceklerdir. Kütüphane yapılarını, merkez kütüphane (halk kütüphanesi) ve şube kütüphaneleri yapıları biçimlerinde tasarlamış bulunuyoruz. Yapıların bazıları Elazığ il merkezinin içinde, bazıları ise dışında yer alacaktır. Elazığ ovasının doğusu Meryem dağı birleşen eşikle sınırlanmıştır. Bu nedenle, ovanın kuzey-

doğusunda yer alan Elazığ il merkezinin, batıya doğru uzanan Elazığ-Malatya ve Elazığ-Keban karayollarının yönünde gelişmesi beklenilmektedir. Elazığ ve çevresine ulaştırılacak halk kütüphanesi hizmetinin üretileceği merkez kütüphanenin (Elazığ Halk Kütüphanesi) yapısı, Orman Fidanlığı Bölge Başmüdürlüğü'nün arkasında yer alacaktır. Bu alan Çevre yolu ile Gazi caddesinin birleştiği yayın arasında kalmakta olup, batısından Atatürk stadı, Evren Paşa İlkokulu ve doğusundan ise Kültür Sağlık Ocağının önünden geçen ara sokak ile, çevrelenmektedir. Elazığ Halk Kütüphanesinin yeri, Orman Fidanlığı'nın malı olduğu için boş kalmıştır. Elazığ il merkezinde yaşayanların dinlenmeleri, gezinmeleri ve boş zamanlarını değerlendirmeleri için yeşil alan olarak geliştirilmesi planlanmıştır. Elazığ Valiliğinin yeni yapısına taşınması, Fırat Üniversitesinin ve çeşitli kamu kuruluşlarının çevrede yer alması, bu alanın önemini artıracaktır. Vali Tefik Gür Caddesi ile ona bağlanan ara sokaklar Elazığ Halk Kütüphanesine ulaşımı kolaylaştıracaktır. Merkez kütüphaneden yola çıkacak gezici kütüphane aracı, kısa süre içerisinde çevre yoluna ulaşacaktır. Böylece Elazığ Halk Kütüphanesi bir yandan çevredeki kuruluşlarda bilimsel çalışmalara yardımcı olurken, öte yandan da 56 Evler, Kültür, Olgunlar, Sürsürü, Üniversite ve Yenimahalleden oluşan bir alanda oturanlara halk kütüphanesi hizmeti verecektir. 56 Evler, Hacı Hayri, Ziya Gökalp, Vali Tefik Gür, Murat, Namık Kemal ilkokulu gibi çevrede bulunan öğretim kurumlarının öğrencileride yararlanabileceklerdir.

İl merkezindeki öğrenci yurtları da bu alana yakın olduklarından, yurtlarda kalan öğrenciler boş zamanlarını merkez kütüphanede değerlendirebileceklerdir. Elazığ il merkezinde bulunan spor alanları da Elazığ Halk Kütüphanesinin yapılacağı bu alanın çevresinde yer almaktadır.

Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nün çalışmalarını yürüttüğü İstasyon caddesindeki yapı, şube kütüphanesi olarak kullanılacaktır. Burada bulunan Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Kültür ve Turizm Müdürlükleri başka yerlere taşınacaktır. Bu kütüphane Akpınar, Aksaray, Çarşı Nailbey, Rüstempaşa, Sarayatık mahallelerinde oturanlara hizmet verecektir. Atatürk, Balak Gazi, Fırat, Yakup Şevki, Yücel İlkokulu gibi çevredeki okulların öğrencileri bu şube kütüphanesine gelebileceklerdir.

Elazığ il merkezindeki şube kütüphanelerinin biri 1800 evler (Aptullah Paşa) mahallesinde bulunacaktır. 1800 evlerin çevresi iskan alanı olarak gelişip Kütüphane yapısı bu alanın merkezi olan Fatih Lisesinin yanında yapılacaktır. Bu şube Elazığ Çocuk Islah Evindeki hükümlülere de hizmet verecektir.

Fevzi Çakmak, İzzet Paşa, İcadiye, Rızayye, Yıldız-Bağları mahallelerinin yayıldığı alanlardakilere hizmet götürecek halk kütüphanesinin şubesi, Anadolu Lisesi ile Sosyal Sigortalar Kurumu Hastahanesinin önünde yer alan boşluğa yerleştirilecektir. Rizaiye şube kütüphanesinin yeri, Elazığ Devlet Hastahanesi, Elazığ Akıl ve Ruh Hastalıkları Hastahanesi, Elazığ Askeri Hastahanesi, Elazığ

Doğum ve Ana-Çocuk Sağlığı Merkezi, Elazığ Göğüs Hastalıkları Hastahanesi Elazığ Lepral (Cüzzam) Hastahanesi çevresinde bulunmaktadır. İsmet Paşa (M.Zeki), Dumlupınar, Fatih, Cumhuriyet ve Mehmet Akif Ersoy İlkokullarının öğrencileri bu şube kütüphanesinden yararlanacaktır.

İl merkezindeki şube kütüphanelerinin biri de Karşıyaka Lisesinin yanında yer alacaktır. Bu şube kütüphanesi Karşıyaka, Kesrik, Salıbaşa ve yakınlarındaki mahallelere hizmet verecektir. Çimento Fabrikası, İplik Fabrikası ve küçük esnaf sanayi sitesinde çalışanlarda bu şube kütüphanelerinden yararlanacaktır. Karşıyaka Lisesi, 27 Mayıs Çatalçeşme İlkokulu gibi öğretim kurumlarının öğrencileri Karşıyaka şube kütüphanesine gelecektir.

Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğüne bağlı olan ve Elazığ il merkezinin dışındaki şube kütüphaneleri; Ağın, Baskil, Karakoçan, Keban, Maden, Palu ve Sivrice'de yer alacaktır. Ağın ilçe merkezi, Keban baraj gölüne doğru büyüyerek, bir kıyı kasabası özelliği taşımaktadır. İlçe merkezi yamaçta yer almasına karşılık yeni gelişmeler feribot iskelesine doğru olmaktadır. Ağın'lılar günlerinin önemli bir bölümünü iskele çevresinde geçirmektedir. Bu alanda sosyal tesislerinde bulunduğu bir site yapılmıştır. Alışveriş dükkanlar ile çeşitli kamu kuruluşları sitede yer almaktadır. Ağın şube kütüphanesi bu sitenin çevresinde yapılacaktır.

Baskil ilçe merkezi, bir ova ve ana yol kenarı yerleşmesi özelliği göstermektedir. Baskil şube kütüphanesi,

Baskil Kaymakamlığının yanında yer alacaktır. Kaymakamlık yapısı, Baskil ilçe merkezinin ortasında bulunmaktadır. İlçe merkezi ve çevre köylerde yaşayanlar, Baskil şube kütüphanesi yapısına kısa sürede ulaşabilecektir.

Karakoçan ilçe merkezinin en işlek yeri, sağlık ocağı ile caminin arasında kalan alandır. Kamu kuruluşları alış veriş merkezleri buradadır. İlçe merkezinin bu kesiminde yapılacak Karakoçan şube kütüphanesinin yapısı amaçlara uygun olarak kullanılabilecektir.

Keban ilçe merkezi, Elazığ-Arapkir karayolu üzerinde kurulmuştur. Bu yol Keban barajına ulaşımı sağlamaktadır. Dağ yamacında kurulan bir yerleşme özelliği gösteren kasabanın önemli merkezi Yusuf Ziya Paşa külliyesinin çevresindedir. Belediyenin alışveriş amacı ile yaptırdığı dükkanlar buradadır. Ancak, Keban şube kütüphanesinin Elazığ-Arapkir karayolunun geçtiği tepe de yer alacaktır. Keban ilçe merkezini öteki yerleşmelere bağlayan karayolunun durak yeri bir tepededir. Barajda çalışanlar da sık sık buraya gelmektedir. Fırın eczane gibi bazı gereksinimlerin karşılandığı dükkanlarda çevrede yer almaktadır.

Maden ilçe merkezi, Dicle vadisinin yamaçlarında ve nehrin kıvrılması nedeni ile ortaya çıkan Kortık ve Poyraz mahallelerinden oluşmuştur. Maden şube kütüphanesinin kortık mahallesinde yada jandarma karakolunun yanında olmasını düşünmekte idik. Jandarma karakolunun bulunduğu çevreye şehirler arası karayolundan gidilmek zorunda kalınması kortık mahallesinde ise işletme lojmanlarının bu-

lunması bu düşüncemizden geri dönmek zorunda kaldık. Bu nedenlerle Maden şube kütüphanesi halkın sık uğradığı sosyal sigortalar hastahanesinin çevresinde yapılması uygun olur.

Palu ilçe merkezi, Murat vadisinin tabanında kurulmuştur. Palu kaymakamlığı ve Postahanenin çevresi Paluluların en çok uğradıkları yerdir. Palu şube kütüphanesi demiryolunun gürültüsünden uzak olan bu alanda yapılacaktır. Şube kütüphanesine Palu'nun öteki mahallelerinden ulaşım çok kolay olacaktır.

Sivrice ilçe merkezi Hazar gölüne bakan bir tepe üzerinde kurulmuştur. Sivrice şube kütüphanesi, Sivrice kaymakamlığının çevresinde yapılacaktır. Bu kütüphaneden Sivrice'lilerin yanında dinlenmek için çeşitli kamplara gelenlerde yararlanabilecektir.

4.32. Dış ve İç Kullanım Alanları

Kütüphanelerle ilgili standartlar ; kütüphane yapılarının kaplayacağı alanlar, dermelerin genişlikleri, görevlendirilecek kütüphanecilerin sayısı, kütüphane giderlerinin karşılanması için gereken gelir kaynakları saptanırken kolaylık sağlamaktadır. Bu standartlar gelişmiş ve kütüphanecilikte ilerlemiş ülkelerin deneyimlerine dayanmaktadır. Kütüphaneyi oluşturan öğelerin büyüklükleri, hizmet verilecek toplumdaki bireylerin sayısına bağlı olmaktadır. Kütüphane dermesinin büyüklüğü, görevli kütüphanecilerin sayısı ve kütüphane giderleri belirlenirken, kısa

süreler için ve toplumsal yapının değişmesine uygun olarak geliştirilmektedirler. Ancak, kütüphane yapıları planlanırken, yirmi yıllık gereksinimlere karşılık verilmek istenmektedir. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde ise kütüphane yapılarının planlanmasında daha uzun süreler gözönüne alınmalıdır. Elazığ halk kütüphanesi yapılarını planlarken yirmi yıldan daha çok kullanılabilmelerini amaçlamış bulunuyoruz. Bu sürelerin sonunda yapıların yetersiz kalmaları durumunda ek yapıların gerçekleştirilebilmeleri için gerekli gelişim alanları, kütüphane yapılarının konumları belirlenirken ayrılmış çalışılmıştır.

Kütüphane yapılarında gereksinim duyulan alanların belirlenmesinde kullanılacak bir formülü J.L.Wheeler ile mimar Alferd M.Githens 1941 yılında geliştirmişlerdir. Bu formül 1920 den 1940'a kadar yapılan 129 yapının incelenmesi ile ortaya çıkarılmıştır. Kütüphane yapısının kaplayacağı yerin büyüklüğü nüfusun yirmi yıl sonunda ulaşacağı düzeye göre hesaplanmaya çalışılmıştır. Yapının alanı, yararlanmaya sunulacak kütüphane materyalleri ve okuyucuların oturacağı yerlerin sayısı ile kütüphane içindeki dolaşım büyüklüğüne göre değişmektedir.

$$\begin{aligned} & \text{Wheeler ve Githens kütüphane yapısının kaplayacağı alanı,} \\ & = \frac{(\text{Kütüphane Materyallerinin Toplamı})}{10} + (\text{Oturul.Yer.Say.X } 40) \\ & + \frac{(\text{Dolaşılacak Alan})}{40} \text{ şeklinde formüle etmişlerdir.}^{91} \end{aligned}$$

⁹¹ Wheeler. The Small Library Building 8.s.

Nevada Eyalet Kütüphanesi, 1961 yılında kütüphane yapılarının kaplayacağı alanlarla ilgili toplantının sonuçlarını yayınladı. Bu toplantıda kütüphane yapılarının kaplayacağı alanların saptanması için bir formül geliştirildi. Bu formüle göre kütüphane yapılarının kaplayacağı alan,

$$= \frac{(\text{20 yıl sonraki nüfus})}{10} \times 25 \times 30.5 \text{ cm}^2 \text{ olması gerekmektedir.}^{92}$$

Yukarıda sözü edilen formüller birbirine yakın değerleri vermektedir. Bu formüllerin kütüphanelerle ilgili standartlara uygulanması tablolar şeklinde verilmiştir. Tablolardan birincisi 1961 yılında yayınlanan Interim Standards for Small Public Libraries : Guidelines Toward Achieving the Goals of PUBLIC LIBRARY SERVICE adlı eserde " GUIDELINES FOR DETERMINING MINIMUM SPACE REQUIREMENTS (En küçük kullanım Alanlarının Belirlenmesi İçin Yönerge) adını taşımaktadır. Adı geçen tabloda yerleşme birimleri, yerleşme biriminde yaşayanların sayısına göre sınıflandırılarak, gereksinim duyulan alanların tümü ile kişi başına düşecek en az büyüklükte verilmeğe çalışılmıştır. İkinci tablo ise Wheeler ve Goldhor'un birlikte yazdıkları " Practical Administration of Public Libraries " adlı eserde " Experience Formulas for Library Size and Costs " (Kütüphane Yapılarının Büyüklükleri ve Bedelleri için Uygun Ölçüler) başlığı taşıyarak yer almaktadır. Bu tabloda da yerleşme birimleri

92

Wheeler. a.g.e. 8.s.

nüfuslarına göre gruplandırılmıştır. Kişi başına düşecek alan belirlenerek 1961 yılına göre bedelleri dolar olarak verilmeğe çalışılmıştır. Bu tablolaradaki standartlar ileride anlatacağımız derme, görevli gibi öğelerin gelişmelerinde de incelenmiştir. Ancak Elazığ ve çevresinin koşulları gözönünde tutularak gerekli ölçüler belirlenmeye çalışılmıştır.

Elazığ halk kütüphanesi yapılarına birinci tabloda ki değerler uygulanarak ;

Ağın şube kütüphanesinin 325 m^2 ya da kişi başına 652 sm^2 ,

Baskil, Karakoçan, Keban, Palu ve Sivrice şube kütüphanelerinin 650 m^2 ya da kişi başına 652 sm^2 Maden şube kütüphanesinin 1395 m^2 ya da 558 sm^2 alanı kaplaması gerektiği sonucuna varmış bulunuyoruz.

Wheeler ve Goldhor'un tablosuna göre ise kişi başına, Ağın şube kütüphanesinde $465-652 \text{ sm}^2$ arasında, Baskil, Karakoçan, Keban, Palu ve Sivrice şube kütüphanelerinde $558-604 \text{ sm}^2$ arasında 1800 Evler, Fevzi Çakmak, Karşıyaka ve Maden şube kütüphanelerine $465-558 \text{ sm}^2$ arasında alan düşecektir. Elazığ merkez kütüphanesi için ise kişi 279 sm^2 genişlikte yer ayrılacaktır. Bu alanların içine gezici kütüphane aracının garajı, kütüphanecilere yapılacak konutlar ve kütüphanenin gelişmesine gerekli olan ek yapılara ayrılacak arsa payları alınmamıştır.

93 En küçük kullanım alanlarının kullanım alanlarının belirlenmesi için yönerge ve kütüphane yapılarının büyüklükleri ve bedelleri için uygun ölçülü tablolara bakınız.

Elazığ halk kütüphanesi yapılarının iç kullanım alanları planlanırken derme kütüphaneci, okuyucu öğeleri ve bunların birbiri ile ilişkileri üzerinde durulmuştur. Elazığ ve çevresindeki halk kütüphanesi yapıları arasındaki temel mimari ayrılıklar, bu öğelerin yapılardaki değişen önemlerin den kaynaklanacaktır. Merkez kütüphane yapısında yönetim ve teknik hizmetlerle ilgili çalışmalar şube kütüphane yapılarına göre daha çok ağırlık kazanacaktır. Elazığ halk kütüphanesinin yönetimi, kütüphane materyallerinin sağlanması, kataloglanması ve sınıflanması, ciltlenmesi güncelliğini ve işlerini yitirmiş olanların saklanması merkez kütüphane yapısında gerçekleştirilecektir. Şube kütüphanelerinde ise bu görevler için daha az yer ayrılacaktır.

Kütüphane yapıları planlanırken iki konu çok önemlidir. Birincisi üretilen ve topluma sunulan her tür hizmetin yöneticilerce gözetilip denetlenmesi ve teknik hizmetler bölümünün göre yaptığı alanlara, kütüphaneden yararlanmaların girmesinin önlenemesidir. İkincisi ise teknik hizmetler ve okuyucu hizmetleri bölümlerinin, başvuru kaynakları ve katalogların konulacağı yerlerle bağlantısının sağlanabilmesidir.

Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü, merkezi kütüphane yapısında çalışmalarını sürdürecektir. Kütüphane müdürü, merkezi kütüphanede üretilen ve topluma sunulan hizmetleri denetleyebileceği bir bölüme yerleştirilecektir. Kütüphane Yönetiminin, Elazığ ve çevresindeki kamu kurumları ve özel

kuruluşları ile ilişkilerini sürdürebileceği bir ortam sağlanacaktır. Kütüphane müdürünün çevre ile ilgilenmesi ve çeşitli amaçlarla kendisini görmeğe gelen konukların kütüphaneye girebilmeleri için bir kapı bulunacaktır. Kütüphane müdürünün odasında, kendi çalışma masasının yanında konukları ağırlayacağı bir alan bulunacaktır. Bu odaya kütüphane ile ilgili görüşmelerin yapılması ve çalışmaların planlanabilmesi için bir toplantı masası konulacaktır. Kütüphane müdürünün odasına giriş iki kapıdan olacaktır. Kapıların birinden resmi konuklar yararlanacaktır. İkinci kapı ise müdür sekreterinin odasına açılacaktır. Müdür sekreteri müdürün görüşmelerini not alacak ve çeşitli yazıları daktilo ile çoğaltacaktır.

Elazığ halk kütüphanesinde çalışanların özlük işleri ile ilgili işlemler merkezi kütüphane yapısında yürütülecektir. Kütüphane materyallerinin sağlanması dışında, Elazığ halk kütüphanesinin gereksinim duyacağı tüm malzemelerin alımları ile ilgili işlemlerde merkezi kütüphane yapısında gerçekleştirilecektir. Özlük işleri ve satın alma çalışmaları, okuyucu ve teknik hizmetler bölümlerinden kesinlikle ayrı yerleştirilecektir.

Halk kütüphanesinin seçim politikasına uygun olan kütüphane materyalleri, sağlama birimi tarafından kütüphane dermesine katılacaktır. Sağlama işlemlerine başlanmadan istenen materyallerin kimlikleri doğru olarak saptanacaktır. Sağlanması istenen materyalin, kütüphane dermesinin olup olmadığı ve daha önce de sağlanması için girişimlerde bulun-

lup, bulunmadığı gözden geçirilecektir. Bu nedenle sağlama birimi, başvuru kaynakları ilk katalogların bulunduğu alana yakın yerleştirilecektir.

Kataloglama birimi, sağlama biriminden gelen materyallerin katalogunu hazırlayacaktır. Hazırlanan birim fişten minigraph makinası ile istenen sayı da çoğaltılacaktır. Birim fişlere gereken eklemeler yapılarak ek fişler elde edilecektir.

Kataloglama biriminde katalogların yakınında olmasına çalışılacaktır. Kütüphane yapılarında kataloglar ve sınıflama işleri uzmanlık isteyen görevlerdir. Bu bölümün çalışma alanı kullanılacak malzemenin tip ve sayısı ile belirlenecektir. Belirli bir sayıda kütüphane malzemesinin bir arada işlem görmesi gerekebilir. Bu yalnızca geniş çalışma yüzeylerini değil, aynı zamanda sabit veya hareketli depolama gerektirecektir. Kütüphane materyalleri birim fişlerinin çoğaltılmasında kullanılacak minigraph makinasının ayrı bir yeri olacaktır. Makinanın gürültüsü ile makina kullanılan tarafın malzemelerine etkisi ve bunların depolanmasının gerekmesi, bazı sakıncalar doğurmaktadır.

Şube kütüphanesi yapılarında yönetim, sağlama ve kataloglama işlemleri için daha sınırlı yerler ayrılacaktır. Çünkü şube kütüphanesi kendi yapısı içindeki çalışmalarını denetleyerek yönlendirecektir ve daha bilgili bir toplumun gereksinimlerini saptayacak, merkez kütüphaneye bildirecektir. Sağlama işlemleri hizmet verilen toplumun istediği materyallerin belirlenerek merkez kütüphane dermesinden

getirtilmesi ile sınırlı olacaktır. Kataloglamanın ise Merkez kütüphanenin dermesinden gelen materyallerin katalog fişlerinin katalog dolaplarına yerleştirilmesinden başka zorluğu olmayacaktır. Kütüphanede bulunmasında yarar görülmeyen kaynaklar, merkez kütüphaneye geri yollanırken katalog fişleri de birlikte gönderilecektir.

Teknik Hizmetler bölümünün cilt işliğı, kütüphane materyallerini ciltleyecek ve gerekli formları çoğaltacaktır. Cilt işliğinde ciltcilerin çalışacağı araçlar için gerekli yerler sağlanacaktır. Ayrıca, cilt malzemelerinin depolanması için önlem alınacaktır.

Kütüphane yapıları üzerinde çalışan kimi araştırmacılar, kütüphane yapılarının ön yüzünün camla kaplanmasını ve verilen hizmetlerin dışardan da izlenebilmesini istemektedir. Bu düşünce halkın kütüphaneye çekilmesi ve yapının içine girilmesi zor bir kale görüntüsünden kurtarılması amacıyla yöneliktir. Planlama alanımızın iklim koşulları bu düşüncenin uygulanabilmesini engellemektedir. Elazığ halk kütüphanesi yapılarının ön yüzüne toplumun ilgisini çekecek bir görünüş verilecektir. Sanat değeri olan süslemelerin yapılması kütüphane yapısının sempatik görünmesini sağlayacaktır. Kütüphane yapısının çevresindeki yeşil alanlarla, yapı bütünleştirilerek iç açıcı bir görünüm ortaya çıkarılacaktır.

Okuyucuların kütüphane yapılarına, kütüphane materyallerine ayrılan ve görevlilerin de yararlandıkları kapıdan girmemeleri gerekmektedir. Elazığ halk kütüphanesi ya-

pıllarında okuyucular için ayrı bir giriş kapısı olacaktır. Girişte palto, pardüsü, manto, kaban, parka ve benzeri giyecek eşyaları ile çantaların bırakılacağı vestiyer yer alacaktır.

Kütüphane yapılarında aranılan materyallerin bulunmasında kataloglar kolaylık sağlayacaktır. Bu nedenle katalog dolaplarının kütüphane içinde yerleştirilmeleri çok önemlidir. Katalog dolapları okuyucuların kütüphane içinde dolaşacakları ana yönlerin birleştiği noktalara yerleştirileceklerdir. Bu noktaların giriş kapısına yakın olmasına çalışılacaktır. Daha önce söylediğimiz gibi teknik hizmetler ve okuyucu hizmetleri bölümlerinde çalışan görevliler kısa süre içinde kataloglara ulaşabilmeleri sağlanacaktır.

Bir katalog dolabının genişliği 60 sm., derinliği ise 45 sm. olacaktır. Katalogtan yararlanan kişi, dolabın önündeki ortalama 70 x 40 sm. ölçülerinde bir boşluğu kaplayacaktır. Katalog dolabının üst yüzeyi 137 sm., en alt kenarı ise 74 sm. yükseklikte olacaktır. Çünkü normal bir insan ayakta dururken görüş aralığı en çok 75 sm., en az 38 sm. olmak üzere 56 sm. dir.

Kütüphanede birden çok katalog dolabı kullanılacaksa, bu dolaplar arasında 250 sm uzaklık bulunacaktır. ⁹⁴

⁹⁴ Katalog Dolaplarının Büyüklükleri ve Kullananların Ençok Ortalama ve En az Görüş uzaklıklarını gösteren 1. No.lu Şekile Bakınız.

Kütüphane katalogları, okuyucuların yararlanmak istedikleri kütüphane materyallerini bulmalarına yardımcı olur. Kütüphanelerde çalışan görevlilerde, kataloglar gibi okuyuculara aradıkları kaynakları yöneltebilmektedir. Bu nedenle okuma salonuna giren bir okuyucu buradaki görevli kütüphanecilere ulaşabilmelidir. Okuma salonundaki görevlilerin kullanacakları ödünç verme bankosu, salondaki okuyucuların denetim ve gözetim altında tutulabileceği bir alana yerleştirilecektir. Bu banko ödünç verme işlerinde de kullanılacaktır ve ödünç verilen materyallerin izlenmesi için gerekli izleme fişlerinin saklanacağı biçimde düzenlenecektir. Ödünç verme bankosunda ayrıca, kütüphaneye geri getirilen materyallerin yerine konuluncaya kadar saklanacağı bölmeler bulunacaktır. Ödünç verme bankosunun önünde aydınlık bir alan bulunacaktır. Buşvuru kaynaklarının yer alacağı raflar da ödünç verme bankosuna yakın olacaktır.

Okuma salonunda ve kütüphane materyallerinin bulunduğu depolarda yangın tehlikesi için gerekli önlemler alınacaktır. Bunun için yeterince yangın söndürme araç ve gereci bulundurulacaktır.

Okuma salonunun ve depoların toz, nem, böcek gibi zararlı etkilere korunması sağlanacaktır. Büyük salonlarda ses çok yankı yapmaktadır. Okuyucular birbirinin davranışından rahatsız olabilmektedir. Bütün bu olumsuz etkilerin önlenmesi zorunludur.

Okuyucu masaların arasındaki boşluklarda ses olmama-

si için yolluk bulunacaktır. Bu yolluklar kolayca temizlenecek biçimde yerleştirilecektir. Raflar okuyucu masalarının arasında dizilip okuma salonunda okuyucuların yığılmaları önlenecektir. Raflarda ki kütüphane materyalleri yer numarasına göre sıralanacağından okuyucular okuma salonu içinde dağılacaktır. Okuma salonu kütüphane yapıların güne-ye yerleştirilmesi, gün ışığından yararlanılmağı sağlayacaktır.

Bunun için çevre koşullarına uygun pencereler konulacaktır. Okuma salonunun havalandırılması üst pencereler açılarak yapılacaktır. Rafların arasındaki boşluğun genişliğine göre kalorifer radyotürünün büyüklüğü değişecektir.

Okuma salonu, kütüphaneye gelenlerin isteklerini karşılamak üzere düzenlenecektir. Kütüphaneye araştırma yapmak amacı ile gelenler bir yada iki kişilik masalarda çalışmak isteyeceklerdir. Daha çok yalnızlığa gereksinim duyanlar, mikro reproduksiyon türündeki kütüphane materyallerinden yararlanacak olanlar ya da bant ve kaset benzeri materyalleri kullanmak isteyenlere de kabinler ayrılacaktır. Bu kabinlerde ve tek kişilik masalarda çalışanların yanında yararlanacakları materyalleri koyacakları raflar bulunacaktır. Tek kişilik masaların üzerinde gece lambaları bulunacaktır. Araştırmacılar isterlerse depodaki raf'ların arasında da dolaşabilecek ve buralarda konulacak masalarda kullanabileceklerdir. Tek başına çalışma isteyen bir okuyucu için 90 x 60 sm. boyutlarında masalar kullanılacaktır. Bu okuyucunun çalışır-

ken kaplıyacağı alan ortalama 4 m^2 olacaktır. Tek kişilik bir kabin için ise yaklaşık 6 m^2 ayrılacaktır.⁹⁵

Kütüphaneden yararlanacak öteki okuyucular için ise 4, 6 ya da 8 kişilik masalar kullanılacaktır. Bu masalar tavanında asılmış floresan lambaları ile aydınlanacaktır. Bu lambaların balanslarının ses yapmamaları sağlanarak ışığın gölgeli olmamasına çalışılacaktır. 6 kişilik masalar $2,5 \text{ m} \times 1,2 \text{ m}$ boyutlarında olacaktır. Bu masaların raflara uzaklığı ortalama $1,2 \text{ m}$ olacaktır.⁹⁶

Masalar arasındaki boşluk aralarından bir kişinin çalışanları rahatsız etmeden geçebilmesine olanak sağlayacaktır. Bunun için ortalama $2,5 \text{ m}$ boşluğa gerek duyulmaktadır.⁹⁷

Masaların yükseklikleri en az 61 cm olacaktır. Bu masaları kullanacak okuyucuların oturacağı sandalyelerin oturma yüksekliği ortalama 38 cm yükseklikte yapılacaktır.

Güneş ışığının okuyucuların rahatsız ettiği durumlarda perdeler kullanılacaktır. Perdelerin tül ve normal perde olmasına çalışılacaktır.

Okuma salonunda sigara içmek yasak olduğundan, okuyucuların bu gereksinimlerini karşılayacak yerler yapılacaktır. Çalışmalarını gün boyunca sürdürmek isteyen araştırmacıların bazı gereksinimleri kütüphane yapısı içerisinde karşılanmaya çalışılacaktır. Bu amaçla çay ocağı ve kantin gibi yerler planlanacaktır.

⁹⁵ Bir kişinin çalışacağı alanın ve kabinin Büyüklüklerini gösteren 6 ve 7.No.lu Şekillere Bakınız

⁹⁶ Altı ve sekiz kişilik çalışma alanlarının büyüklüklerini gösteren 10 ve 11 No.lu şekillere bakınız.

⁹⁷ Okuma masaları arasındaki ortalama geçit büyüklüğünü gösteren 9 No.lu şekle bakınız.

Dermede başta kitap olmak üzere süreli yayınlar, broşür, film, filmstrip, mikrokart, mikrofiş, mikroprint, ve benzeri mikro reproduksiyonlar, harita, atlas, resim, plak, bant ve öteki kütüphane materyalları yer alacaktır. Kütüphane materyalleri Elazığ halk kütüphanesi şube kütüphanelerinin yapılarında açık raf sistemine göre yerleştirilecektir. Okuyucuların kütüphane materyallerini raflardan özgürce almalarını sağlayan açık raf sistemi çok yararlıdır. Kütüphane çıkışında yapılacak etkili bir denetim kayıpları önleyecektir. Merkez kütüphanenin okuma salonunda ise ansiklopedi, sözlük, bibliyografya, indeks, yıllık, almanak, atlas ve benzerleri gibi baş vuru kaynakları, süreli yayınların son sayıları ve okuyucuların sık aradıkları kütüphane materyalleri açık raf sistemine göre yerleştirilecektir. Okuyucuların yararlanmak istedikleri materyellere elden geldiğince yakın olmaları sağlanacaktır.

Dermedeki kütüphane materyallerinin tümünün açık raflara konularak okuma salonlarında hizmete sunulması çok zor olmaktadır. Araştırmacıların yararlanacağı ya da güncelliğini yitirmiş materyaller depolarda kapalı raf sistemine göre yerleştirilecektir. Depolara konulacak materyallerde yer numarasına göre sıralanacaktır. Kapalı raflar yer numarasına göre sıralanmış materyallerden bilgi toplama isteyen araştırmacılar için depolarda çalışma alanları düzenlenecektir.

Okuma salonuna yerleştirilecek rafların bir kısmı duvara dayanacaktır. Okuyucuların arasına sıralanacak raflar ise pencerelere dik konulacaktır. Güneş ışığının okuma

salonuna girmesi sağlanacaktır. Raflardaki kütüphane materyallerinin ise güneşten etkilenmesi önlenmiş olacaktır. Rafların arasına en az 6 kişilik okuma masası yerleştirilmek istendiğinde 4.30 sm açıklık bırakılacaktır. Masaların kullanılmayan dar kenarları ise, raflara 90 sm uzaklıkta yerleştirilecektir.

Kütüphane raflarının ölçüleri depolanacak materyallerin türüne göre değişecektir. Temel birim mikro reproduksiyon materyallerinden ve küçük kitaplardan, haritalara kadar tüm materyalleri saklayacak biçimde olacaktır. Mimarlar kütüphane materyallerin boylarına göre sıralanması ile % 30 kadar kullanım alanı kazanmak istegindedir. Kütüphaneci olarak, kütüphane materyellerinin boylarına ve dış görünümlerine göre değil, taşıdıkları bilgilerin topluma sunulmasının sıralanması gerektiği bu nedenle % 30 luk yer kaybının göze alınması düşüncesindeyiz. Kütüphane materyallerinin yer numarasına göre kütüphane raflarına sıralanmasının doğru olduğunu savunmaktayız.

Ayakta duran 1.83sm. boyundaki bir kişi en çok 2.10 sm. yüksekliğe ulaşabilecektir. Böyle bir rafta, materyallerin konulacağı en yüksek sıra 1.83 sm yükseklikte olmalıdır. Raflardaki kütüphane materyallerine ulaşmak isteyen her kişi eğilmeden en çok 107 sm yükseklikteki rafları gözden geçirebilir.⁹⁸ Daha aşağıdaki rafları incelemek isteyenler çömelerek, 30-107 sm arasında değişen yükseklikteki sıralara ba-

⁹⁸ Kitap Raflarını Kullananların Ulaşacakları En Büyük Ortalama ve En az Düşük Yükseklikler ile En Üst ve En Alt Rafların Yüksekliklerinin Gösteren 2.No.lu Şekile Bakınız.

Rafların karşısında duran bir kişinin görüş genişliği en çok 76. sm. en az 38 sm olmak üzere, ortalama 56 sm dir. Raf birimleri bölmelerinin genişlikleri ise genellikle 90 sm olarak standartlaşmıştır. Fırınlanmış gürgenden yapılmış raflarda, sıra açıklığı daha çok olursa zamanla eğilmektedir. Bu uzunlukta bir rafın içine 51-20 cilt kütüphane materyali konulmaktadır.⁹⁹

Birbirine paralel iki raf sırası arasında oturan bir kişinin arkasından, bir kişinin daha geçebilmesi için 170 sm lik açıklığa gerek vardır.¹⁰⁰

Elazığ halk kütüphanesi yapılarındaki rafların uzunlukları Ağın'da 39.65m, Baskil, Karakoçan, Karşıyaka, Keban, Palu ve Sivrice şube kütüphanelerinde 57.65 metreye ek olarak 15.000 üzerindeki her sekiz kütüphane materyali için 30.5 sm yer ayrılacaktır. 1800 evler ve Maden şube kütüphanelerinde ise 76.15 m. rafların uzunluğu olacaktır.¹⁰¹

4.33. Gezici Kütüphane

Elazığ halk kütüphanesinin hizmet alanında görev yapmasını düşündüğümüz gezici kütüphane otobüsü karayolları Trafik kanununda belirlenen ilkelere uygun olarak planlanmıştır. Bu ilkelere göre gezici kütüphane otobüsü, okul taşıtları gibi üzerinde kullanılacağı amacı belirten GEZİCİ

KÜTÜPHANE yazı ve işaretini taşıyacaktır. Okuyuculara hizmet

99 Kitap Raflarını Kullananların ulaşacakları Ortalama

Raf Genişliklerini Gösteren 3 No.lu Şekile Bakınız.

100 İki Raf Sırası Arasındaki Uygun Aralıkları Gösteren 4 No.lu Şekile Bakınız.

101 En Küçük Kullanım Alanlarının Belirlenmesi İçin Yönergeye Bakınız.

verildiği sırada kullanılacak en az 30 sm çapında ve üzerinde siyah KÜTÜPHANE yazılı kırmızı ışık veren bir lamba bulunacaktır. Gezici kütüphane otobüsünün genişliği 2.50 m. yüksekliği 4.00 m ve uzunluğu 10.00 m. den çok olmayacaktır. Ağırlığı 8.000 ton çekecek gezici kütüphaneye yaklaşık 3.000 kütüphane materyali taşıyacaktır. Aracın iç yüksekliği ise en az 1.90 m yi bulacaktır. Gezici kütüphane otobüsünün ön camları çarpma ve sarsıntılara dayanıklı olacaktır. Saydam beyaz cam takılacak pencereler okuyucular ve kütüphane materyalleri için tehlikeli olabileceği için açılıp, kapatılamıyacaktır. Kapılar içerden ve dışardan emniyetle açılıp, kapanacaktır. Otobüsün sağındaki iki ve solundan bir kapısı olacaktır. Sol yandaki kapı servis kapısı olarak kullanılacaktır. Gezici kütüphane otobüsü aksine bir trafik işareti bulunmadıkça yolun sol tarafında duracak okuyucuların iniş ve binişleri taşıtın sağından yaptırılacaktır.

Okuyucular ön kapıdan gezici kütüphane otobüsüne bineceklerdir. Arka kapıdan kütüphanecinin denetimi ve gözetimi altında, gerekli işlemleri yaptırarak ineceklerdir.

Gezici kütüphane sürücüsüne aracın kullanabilmesi için 50 sm genişliğinde yer ayrılacaktır. Aracın sürücüsü ile görevli kütüphaneciler en az 43 sm genişlikte ve arkalığı 50 sm yüksekliği olan oturma yerinde görev yapacaklardır.

Gezici kütüphane içindeki okuyucular hiçbir şekilde görevlilerin çalışmalarını zorlaştırmamalı ya da başkalarının inip binmelerini engellememelidir. Kütüphane rafları arasında en az 40 sm genişliğinde geçit bulunacaktır. Otobüsün içinde her metre karede bir okuyucu dalaşabilecek- tir. İç lambalar taşıtın içini aydınlatacak ve hareket sırasında sürücünün gözünü almayacak beyaz ışıklı olacaktır. Kütüphane materyallerinin konulacağı dolapların rafları, gezici kütüphane aracı yol alırken materyallerin devrilmemesi için eğimli olacaktır.

Gezici kütüphane trafiğin düzenini bozmayacak ve yoldan yararlananları rahatsız edici sesler çıkarmayacak nite- likte hoparlör kullanılacaktır. Bunun için trafik şube ya da bürolarından izin alınacaktır Pikan, teyp ve benzeri a- raçlar, gezici kütüphane otobüsünde sürücünün taşıtı kulla- nırken uzanamayacağı yerde bulundurulacaktır.

Kütüphane dermesinin oluşturulması ve geliştirilmesi, toplumun isteklerinin karşılanması için materyal çeşitlerinin bir araya getirilmesini kapsayan kütüphanecilik dünyasının evrensel bir işlemidir. Bu işlem toplumun isteklerini araştırma, seçim politikasını belirleme, kütüphane materyallerini seçme, ayıklama ve geliştirme diye tanımlanan altı aşamanın sürekli birbirini izlemesinden oluşan bir çemberdir.¹⁰³

Elazığ halk kütüphanesi dermesinin oluşturulması ve geliştirilmesinin ilk aşamasında, hizmet alanında yaşayanların istekleri araştırılmıştır. Bu istekler, tezimizin Elazığ ve Çevresinin Genel Görünümü başlığını taşıyan ikinci bölümünde ayrıntılı olarak değindiğimizi nüfus ve yerleşme, ekonomi, sağlık, eğitim ve kültür konularında yoğunlaştırmış olduğumuz araştırmalar sonunda belirlenmiştir. Araştırmalarımızın sonuçlarına göre, isteklerin başında çocuklara, gençlere ve yetişkinlere kazandırılacak düşünsel ve bedensel yeteneklerin artırılmasını amaçlayan eğitim sorununun çözümlenmesi gelmektedir. Çünkü, Okuma yazmağa başlama yaşı olan yedi ve daha yukarı yaşlarda 332.512. kişinin yaşadığı ilde, 5-9 yaşlarında 67.794 ve 10-14 yaşlarında 61.508 kişi bulunmaktadır. Bunlardan 211. 185'i okuma yazma bilmektedir. Okuma yazma bilmeyenler ise 154.474 kişidir. Okuma yazma bilenlerin 60.078'i bir öğretim kurumu-
¹⁰³G. Edward Evans Developing Library Collections. Littleton, Colorado, Libraries Unlimited, Inc, 1979. 19.s.

nu bitirme fırsatını bulamamıştır.¹⁰⁴ Bu nedenle, Elazığ halk kütüphanesi dermesinin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde izlenecek seçim politikasının ana ilkelerinden biri, Elazığ ve çevresinde yapılmakta olan eğitimin desteklenmesini ve gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik olacaktır. Elazığ halk kütüphanesi dermesinde yer alacak kütüphane materyallerinin bir bölümü düşünce ve bedensel yeteneklerin geliştirilmesini sağlayan genel konular, felsefe, din, toplum bilim, dilbilim, güzel sanatlar, edebiyat ve tarih konularında toplanacaktır.

Toplumdaki bireylerin yaşama düzeylerinin yükselmesi, nitelikli insan gücüne dayanan ekonomik yapıya bağlıdır. Elazığ ve Çevresinde yaşayanlarda ekonomik gelirlerini artırıcı yeni teknikler öğrenerek uygulamak istegindedir. Tezimizin ikinci bölümünde Elazığ ve Çevresinin ekonomik yapısını incelerken çalışan nüfus olarak benimsenen 15 ve daha yukarı yaşlarda 236.357 kişinin yaşadığını söylemiştik. Bunların bir bölümü bakır ve kurşun işletmeleri Çimento, Şeker, Şarap Fabrikaları ve hidro elektrik santralleri gibi büyük üretim birimlerinde çalışmaktadır. Bu nedenle, Elazığ halk kütüphanesi dermesinde uygulamalı bilimlerden elektrik, inşaat ve makina mühendisliği konularında yazılmış, değişik eğitim düzeyindeki okuyucuların yararlanabileceği kütüphane materyalleri bulundurulacaktır.

¹⁰⁴ Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 12.10.1980 İli Elazığ Ankara Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası. 1983. 18.19 ss.

Çalışan nüfusun önemli bir bölümü köylerde yaşamaktadır. Köylerin 414'ün de tarla ürünleri, 127'sinde hayvancılık birinci derecede; 120'sinde tarla ürünleri, 257'sinde hayvancılık 95'in de bağ ve meyvecilik 22 sinde sebzeçilik ikinci derecede gelir kaynağı olduğunu söylemiştik.

Köylere gezici kütüphane ile gönderilecek kütüphane dermesinde tarla ürünlerinin yetiştirilmesi ve hayvancılık konularında kaynaklar bulundurulacaktır. Yörenin önemli ürününün buğday ve arpa olduğu unutulmayacaktır. İl merkezi dışındaki şube kütüphaneleri ile gezici kütüphane için derme oluşturulurken Ağın, Karakoçan ve Palu'da hayvancılığın önemli ekonomik gelir kaynağı olduğu unutulmayacaktır. Ayrıca Hankendine üzüm, Sivrice'ye mısır, fasulye, nohut, Mollakendi Kavun, karpuz, çilek; Uluova'ya Pamuk, Palu ve Kuzayinde prinç yetiştirilmesi ile ilgili eserler yollanacaktır.

Elazığ halk kütüphanesinin geliştirilmesinde yalnızca, kütüphaneleri etkili olarak kullanan okuyucular değil, çevrede yaşayanların tümüne yararlı olmak amaçlanmaktadır. Kütüphane dermesinin geliştirilmesinde izlenecek politikanın önemli bir ilkesi de Elazığ halk kütüphanesinin kendi iç yapısı, örgütlenmesi ve dermesinin denetim ve gözetim altına alınarak gereksinimlerinin saptanmasıdır. Tezimizin Elazığ ve Çevresinde Halk Kütüphaneleri başlığını taşıyan üçüncü bölümünde, inceleme alanımızda bulunan halk ve çocuk kütüphanelerini yönetim, yapı, derme, görevli, bütçe ve okuyucu yönünden incelemiş bulunuyoruz. Bu incelemelerimizin sonucunda yöremizde bulunan halk kütüphanelerinde toplam olarak 37.275. ve çocuk kütüphanelerinde 5.825 kütüphane materyali yer almaktadır. Bu kütüphane materyallerinin önemli bir bölümü güncelli-

ğini yitirmiştir. Dermenin gelişmesi, ülkemizde yayınlanmakta olan eserlerin izlenmesine yetmeyip, artan nüfusun da gereksinimlerini karşılayamamaktadır. Bu durumdaki kütüphane dermeleri ile yeterli hizmet verilemeyeceği sonucuna varılmıştır. Kütüphane dermesi bütün konularda dengeli olacak şekilde geliştirilecektir.

Kütüphane dermelerinin geliştirilmesi çalışmalarının en önemli aşaması kütüphane materyallerinin seçilmesidir. Elazığ halk kütüphanesi, seçim politikasının ilkele-ri doğrultusunda seçme işlemlerini gerçekleştirecektir. Elazığ halk kütüphanesi dermesine girecek materyallerin seçimi, kütüphane müdür ve müdür yardımcıları ile sağlama, şube kütüphaneleri, gezici kütüphaneler ve geçici kütüphane dermeleri birimlerinin şeflerinden oluşacak bir kurul tarafından yapılacaktır. Kütüphane materyallerinin seçilmesi ile ilgili kararlarda, doğal olarak bu kurulda bulunanların değer yargıları etkili olacaktır. Bu nedenle sağlanacak kütüphane materyallerinin seçiminin daha objektif olabilmesi için çevrede yaşayanların görüş ve önerileri de gözönüne alınacaktır. Elazığ halk kütüphanesi seçim kurulu, kütüphane materyallerinin seçimini yaparken bazı kolaylıklardan yararlanacaktır. Bu kolaylıklardan biri Türkiye Bibliyografyası, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Yeni Yayınlar Aylık Bibliyografya dergisi gibi bibliyografik kaynaklardı. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu gibi kuruluşlar ile kitabevlerinin ticari katalogları da yardımcı olacaktır. Süreli yayınlarda yer alan kitap tanıtıcı yayınlarda seçme

işlemleri sırasında başvurulacak kolaylıklardan biridir. Değişik toplum kesimlerinin isteklerine uygun eserleri seçerken okuyucu hizmetleri bölümü müdür ve yardımcısı ile, şube kütüphaneleri, gezici kütüphaneler ve geçici kütüphane dermeleri birimlerinin şefleri kendi birimleri ile ilgili istatistikleri değerlendirerek belirliyecekleri istekleri gözönüne alacaklardır. Okuyucu hizmetleri birimlerinde çalışanların, birimleri ilgili materyallerin seçimi konusunda önerilerini, bağlı olduğu birimin şefi seçim kuruluna iletecektir.

Elazığ halk kütüphanesi, kütüphane materyallerinin seçiminden sonra, satın alma bağış ya da değişim yolları ile sağlama işlemlerini gerçekleştirecektir. Kütüphane materyallerinin seçilmesi ile, sağlanması tek ve aynı görev gibi görülürse de gerçekte bunlar birbiri ile bağlantılı değişik işlerdir. Teknik hizmetler bölümü müdür yardımcısı ile, sağlama birimi şefinin seçim işlemleri ilgili olarak alacakları sorumluluk, sağlanması için daha önce ismarlanan ve kütüphane dermesinde bulunan materyallerle ilgili bilgileri vermekle sınırlı olacaktır.

Elazığ halk kütüphanesine girecek materyaller teknik hizmetler bölümü sağlama birimi tarafından sağlanacaktır. Sağlama işlemlerinin tek merkezden olmasının yararlarının başında, okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı birimlerin herbiri için aynı eserden çok sayıda alınmasının önlenmesi gelmektedir. Böyle bir önlem, kütüphane bütçesinden yapılacak gereksiz harcamaları azaltacaktır. İkinci yararı ise,

Elazığ halk kütüphanesinin satın alma için ayıracağı bütçe bölümünden bedelleri yüksek kaynakların alınmasını da sağlayacaktır. Elazığ halk kütüphanesine kütüphane materyallerinin satın alınması için ayıracağı paralar, bütçe bölümünde anlatılacağı gibi genel bütçeden ve belediyenin sağlayacağı olanaklardan elde edilecektir. Kütüphane bütçesinden kütüphane materyallerinin satın alınması için ayrılan pay seçim politikasındaki ilkelere göre konulara ayrılacaktır. Sağlanacak kütüphane materyali, Elazığ halk kütüphanesi dermesine bağış ya da değişim yolları ile kazandırılmayacaksa, satın alınacaktır. Satın alınacak eserler, sağlama birimi tarafından yazar, yayınevi, basımevi, gibi birinci el kaynaklardan indirimli olarak alınmağa çalışılacaktır.

Elazığ halk kütüphanesi dermesine kütüphane materyallerinin sağlanmasında izlenecek öteki iki yol ise, bağış ve değişim'dir. Elazığ halk kütüphanesi amaçlarına uygun kütüphane materyallerini armağan etmek isteyenlerin öne sürecekları koşulları kesinlikle geri çevirecektir. Bağışlanacak kaynaklarında Elazığ halk kütüphanesinin seçim politikasına uygun olması istenecektir. Bu önlemler ile dermenin sayıca kabarık, fakat amaca uygun olmayan materyaller yığınına dönmesi önlenenecektir.

Elazığ halk kütüphanesinin öteki kütüphaneler ile değiştirmek için ayıracağı materyaller iki grupta toplanacaktır. Bir kısmı daha önce kütüphane dermesine girmiş olupta, kütüphane için önemini yitirmiş kaynaklardır. Öteki

kısmı ise kütüphanenin kendi yapacağı yayımlardan oluşacaktır. Değişim yolu ile kütüphane dermesine girecek materyallerinde seçim politikasındaki ilkelere uygun olması zorunludur.

Planımızın ilk aşamasında Elazığ çocuk, Ağın halk ve çocuk, Baskil halk ve Keban halk kütüphanelerinde bulunan kütüphane materyalleri, Elazığ halk kütüphanesi dermesinde birleştirilecektir. Bu materyallerden güncelliklerini yitirmiş, cilt bütünlükleri bozulmuş ve yararlanılmayacak durumda olanlar ayıklanacaktır. Ciltlenmesi gerekenler ise, cilt işliğine gönderilerek ciltlenecektir.

Elazığ halk kütüphanesinin sorumluluk alanında bulunan halk kütüphane dermelerinin tek merkezden yönetilmesinin yararları,

a) Okuyucu hizmetleri birimlerine güncelliğini yitirmiş ve eskimiş kaynakların tekrar tekrar gönderilmesinin önüne geçilerek daha çok yeni kaynaklar ile hizmet verilmesi,

b) Tüm kütüphane materyallerinin doğru ve seri olarak kataloglanması,

c) Kütüphane materyallerinin binlercesinin gereksiz yere okuyucu hizmetleri birimlerinin depolarında bekletilmesinin önlenmesidir.¹⁰⁵

Kütüphane materyallerinin sağlanması gerçekleştirildikten sonra, düzenleniş ve kullanılışları ile ilgili sorunlar ortaya çıkmaktadır. Elazığ halk kütüphanesinden

¹⁰⁵ Eleanor Frances Brown Bookmobiles and Bookmobile Service Metuchen Nj Scarecrow Press.İnc 1967 94-95 ss.

beklenen hizmet, yalnızca gerekli bilgi taşıyıcılarını toplamak değil, her yaşta her meslekten, her düzeyde kadın-erkek herkesin bunları kolaylık bulmasını sağlamaktır. Bu ise iyi bir kataloglama ve sınıflama sisteminin uygulanmasına bağlıdır.

Elazığ halk kütüphanesi dermesinin düzene koyulmasında, kütüphane içindeki raflara yerleştirilmesine kolaylık sağlayacak ve herhangi bir okuyucunun onlara kolaylıkla ulaşmasına yardımcı olacak kataloglama işlemleri, gerçekleştirilecektir. Kataloglama yapmakla aranan kütüphaneye materyallerinin bulunabilecekleri öğelere örne listelenmesi yapılarak, kütüphane içindeki yerleri belirlenmiş olacaktır. Kataloglama ile ayrıca kütüphane materyallerinin nitelendirilmesi yapılacaktır. Ülkemizde kataloglama işlemleri için uygulanan kataloglama kurallarında ve bunların dayandığı ilkelere, bir birlik ve uyum elde edilememiştir. Değişik türdeki hatta aynı türdeki çeşitli kütüphanelerde dayandıkları ilkelere ve verdikleri sonuçları ayrı olan kataloglama kurallarının kullanılması, değişik durumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum ülke çapında bir bibliografik denetlemeyi önlemekte, başka ülkelerde başarı ile gerçekleştirilen kataloglama alanındaki işbirliği yollarını tıkamakta, kataloglama işlemleri ile uğraşacak kütüphaneci ve öteki görevlilerin yetiştirilmesini güçleştirmektedir. Pahalı olan kataloglama işlemlerini daha da pahalılaştırmaktadır. Bu nedenle uluslar arası gelişmeleri yansıtan ve başarı ile uygulanmakta olan kataloglama kuralları toplulu-

ğunun Türkçe'ye aktarılması ve ayırım yapılmaksızın tüm kütüphanelerde uygulanması zorunludur. Kanımızca, ülkemiz koşullarına en uygun kataloglama kuralları, Kültür Bakanlığınca hazırlatılan, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun bastırduğu Kataloglama Kuralları'dır. Çünkü bu kurallar Paris ilkelerine dayanan, kataloglama ve kataloglama uygulamaları alanında köklü deneyimleri olan üç Anglo-Amerikan ülkesi (ABD, Kanada ve İngiltere) kütüphanecilerinin hazırladığı American Cataloging Rules'in Türkçe'ye çevirisidir. American Cataloging Rules 1973 in çok yaygın uluslararası kullanım şansı bu unmakta olup, kitap ve benzeri basılı materyallerin yanında " kitapdışı kütüphane materyalleri " nin kataloglanmasını da sağlayan kurallara da yer vermektedir.¹⁰⁶ Bu kurallar kataloglama işlemlerinde tek biçimliliği uluslararası standartlara kavuşturmuştur. Kütüphane materyallerinin niteleyici bilgilerin derlenip, kayıt edilmesine ilişkin ilke ve kuralların uluslararası düzeyde belirlenmiştir. Değişik türdeki kütüphane materyallerinin kataloglanmasına yeni ve önemli boyutlar kazandırmıştır.

İnsan ve toplum yaşamının çeşitli yön ve açılardan ele alınmasını sağlayacak konuları benzerliklerine göre gruplayarak düzenleyen, Dewey Decimal Classification sisteminin, Elazığ halk kütüphanesinde uygulanması sürdürülecektir. Çünkü, Dewey Decimal Classification yazarın işle-

¹⁰⁶ Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kataloglama Kuralları Ankara. TÜRDOK Türkiye Bilimsel ve Teknik Dökümantasyon Merkezi 1980. VI-VII.ss.

diği konuyu gözönüne alarak gerçek ve temel benzerlik ögesine göre sınıflama yapan sistemlerden biridir. Bu sistem ülkemizde halk kütüphanelerinde uygulanmaktadır.

Elazığ halk kütüphanesinde bulunan tüm kütüphane materyalleri için birim fiş yöntemi ile çoğaltılmış katalog takımları hazırlanacaktır. Fiş kataloglar giriş ögesi eserin konusuna göre olanları bir bölümünde,; yazara-dı, eseradı, serikaydı, emeği geçenlere göre yapılanları bir bölümde toplanacak biçimde bölünmüş olarak düzenlenecektir. Katalogda yer alacak fişler alfabetik olarak kelime kelime kuralına uygun sıralanacaktır. Kütüphane materyalleri, okuyucu hizmetleri birimlerinde yararlanılmağa sunulurken, herbiri için hazırlanış fiş takımları da birlikte gönderilecektir. Kütüphane dermesinde bulunan materyallerin hangi okuyucu hizmetleri biriminde hizmete sunulacağı izleme fişlerinden denetlenecektir. Birim fişler daha sonra bastırılarak toplu katalog hazırlanacaktır. Hazırlanacak toplu kataloglar, okuyucu hizmetler birimleri tümüne gönderilecektir. Okuyucu hizmetleri bölümünün birimlerinden herhangi birine başvuran okuyucular, Elazığ halk kütüphanesi dermesinde bulunan tüm materyaller ile ilgili bilgileri alabilecektir.

Elazığ halk kütüphanesinin çalışmalarını düzenleyecek planın ikinci aşamasında okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı merkez kütüphane, şube kütüphaneleri, gezici kütüphaneler, ve geçici kütüphane dermelerinde yararlanılmağa sunulacak materyallerin nicelik ve nitelikleri belirlenmeğe çalışılmıştır. Okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı birim-

lerde yararlanmağa sunulacak materyaller, Elazığ halk kütüphanesi depolarında açık raf sistemine göre yerleştirilecektir. Depolarda Elazığ halk kütüphanesindeki tüm materyalleri alabilecek kadar yer bulunacaktır. Depolarda süreli yayınlar alfabetik olarak yerleştirilirken, öteki kütüphane materyalleri Dewey Decimal Classification göre sistematik olarak sıralanacaktır.

Kütüphane dermesinin büyüklüğü belirlenirken de, Elazığ ve çevresinde yaşayanların artışı gözönüne alınmıştır.

IFLA'nın halk kütüphaneleri bölümünün belirlediği standartlara göre halk kütüphanesinin her bin kişiye 1.350-1.500 kütüphane materyali hizmet vermesi gerekmektedir.¹⁰⁷

Interim standards for small Public Libraries :

Guidelines Toward Achieving the Goals of

PUBLIC LIBRARY SERVICE adlı esere göre,

2.499 e kadar nüfusu olan alanlarda, en az 10.000 cilt

2.500-4.999 arasında nüfuslu yerleşme birimlerine 10.000 cilt ve kütüphane materyaline ek olarak,

3.500 üzerindeki her kişi için 3 kitap

5.000-9.999 arasında kişiye 15.000 cilt kütüphane materyali ve ek olarak 5000 üzerinde her kişi için 2 kitap

10.000-24.999 nüfusun yaşadığı yerlerde 20.000 cilt ve kütüphane materyali ve ek olarak, 10.000 kişinin üzerinde her kişi için iki kitap

¹⁰⁷ " IFLA Public Libraries Section Standards of Public Library Service Library Premises" Libri IX(2/1959)167.s.

25.000-49.999 kişinin yaşadığı bölgelerde 50.000 cilt kütüphane materyaline ek olarak 25.000 kişinin üzerindeki her kişi için iki eser sağlanmalıdır.

Bu standartlara göre Elazığ halk kütüphanesi dermesinde 1985-te 642.600 ile 714.600 ve 1990'da 691.200 ile 768.699 arasında değişen kütüphane materyali bulunmalıdır. Bu toplam güncelliğini yitirmiş olan kütüphane materyalleri alınmayacaktır. Kütüphane materyalleri her beş okuyucuya bir çift kopya düşecek biçimde çoğaltılması istenmektedir. Ancak, ülkemizdeki halk kütüphanelerinin sayısının çokluğu ve önemli bir bölümünün dermesinde Elazığ halk kütüphanesinin dermesini ile aynı durumda olduğu düşünülürse bu kadar çok kütüphane materyallerinin sağlanmasına olanak yoktur. Bu nedenle planın uygulanacağı ilk dönemlerde 150.-200 bin kütüphane materyalinin sağlanması yeterli hizmet verilmesini sağlayacaktır. Kanımızca Elazığ halk kütüphanesinin okuyucu hizmetlerinin verileceği şube kütüphanelerinden Ağın'da 7.800, Baskil'de 10.000, Karakoçan'da 10.000, Keban'da 9.000, Maden'de, 18.000, Palu'da, 14.000 ve Sivrice'de 8.000 kütüphane materyali hizmet verilecektir. Elazığ halk kütüphanesine bağlı gezici kütüphane otobüsü ile 3.000 kütüphane materyali hizmete sunulacaktır. Bu materyallerin % 10'u başvuru kaynağı olacaktır. 108

Gezici kütüphane dermeleri ile şehir içindeki şube kütüphanelerinin dermelerinde hizmet verilen alanlarda oturanların her on kişi için üç kütüphane materyali düşünülmüş-

108 IFLA a.g.e. 24-25.s.

tür. Bu materyallerin % 5'i başvuru kaynağı olacaktır. Geçici kütüphane dermelerinde yer alacak kütüphane materyallerinin sayısı ise Arıcak'ta 5.000, Can'da 3.000, Çaybağında 3.000, Gökdere'de 4.000 ve Gezin'de 1.000 olacaktır.

Kütüphane dermesinin canlılığını koruyabilmesi için her yıl 150-200 bin kütüphane materyali bulunacak dermedeki romandışı eserlerin 1/7 si, romanların 1/3 ü ve çocuk kitaplarının 1/2 si yenilenecektir. 109

IFLA'nın standartlarına göre halk kütüphanesi hizmet verdiği her bin kişi için on süreli yayın izlemelidir. Elazığ halk kütüphanesinin gelir kaynakları bu kadar çok süreli yayının izlenmesini karşılayamaz. Bizce ortalama bin kişiye bir süreli yayın düşebilecek kadar süreli yayın izlenmelidir. Bu orana göre Elazığ halk kütüphanesinin 1985 te 475 ve 1990'da 500 süreli yayını izlemesi gerekmektedir. Bu sayının içine çocuklar için ve yabancı dildeki süreli yayınlarda alınacaktır. Bu standartlara göre yüz bin ve daha yukarı sayıda kişinin yaşadığı alanlara hizmet veren kütüphanelerin izleyeceği süreli yayınların sayısında düşüş olacaktır. Elazığ halk kütüphanesi Fırat Üniversitesi gibi araştırma, eğitim, öğretim yapan kurumlar ve öteki kuruluşların kütüphaneleri ile işbirliği programları hazırlayarak süreli yayınların sağlanmasına çalışacaktır.

Elazığ halk kütüphanesi süreli yayınlar birimi, okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı öteki birimlerin istedikleri süreli yayınları izleyerek, ilgili birimlere yollayacaktır.

109 Ma Colvin. "Standards of Public Library Service" Libri VII (2/1958) 194-196.ss.

110 IFLA a.g.e. 27.ss.

Cilt bütünlüğü sağlanan süreli yayınlarda cilt işliğinde ciltlenerek kütüphane dermesine yerleştirilecektir.

IFLA'nın standartlarına göre 20 bin kişiden çok nüfus olan alanlarda ikibinden çok plak ve bant bulundurulacaktır. Bunlar yalnızca müzik yayınlarını kapsamayıp, konuşma eğitici metinler, dil kursları, ve çocuklar ile ilgili konuları da içerecektir. Elazığ halk kütüphanesinin bu kadar çok sayıda plak ve bant bulunan dermeyi geliştirebileceği sanılmamaktadır. Bunun için her yüz kişiye iki bant ¹¹¹ ya da plak düşmesi çok yerinde olacaktır. Bu düşüncemize göre Elazığ halk kütüphanesi dermesinde 1990 yılında onbine yakın plak ya da bant yer alacaktır.

Elazığ halk kütüphanesi dermesinde okuyucuların ödünç alarak evlerinde ya da kütüphanenin onlara sağlayacağı ortamda izleyecekleri film, slayt, resim ve benzeri materyallerde yer alacaktır. Bu materyallerin daha çok eğitici ve öğretici konularda olacaktır.

Elazığ halk kütüphanesi, Elazığ ile ilgili yazma ve nadir eserlerin sağlanabiliyorsa asılları, yoksa fotokopileri, mikrofilmleri ya da fotoğraflarından oluşacak bir derme kurulacaktır. Bu dermeden yararlanmak isteyenlere fotokopiler ya da mikrofilmler ödünç verilecektir.

IFLA'nın standartlarına göre halk kütüphanesi dermesindeki kütüphane materyallerinin üçte biri çocuklar için ayrılacaktır. Bu sayının % 25-30'u arasında kalanı ise 14 ve daha büyük yaşlardaki çocuklara hizmet vermek için seçi-

Elazığ halk kütüphanesi dermesinde bulunacak başvuru kaynaklarının asıl dermeye oranı % 15-20 olacaktır. Bu oran şube kütüphanelerine % 5'e kadar düşecektir.

4.5. Görevli

Planlama çalışmalarının tümünde yapıldığı gibi, Elazığ halk kütüphanesinin gereksinim duyduğu görevlilerin niteliklerini de saptamış bulunuyoruz. Bize göre, Elazığ halk kütüphanesinde görev yapacakların teknik becerileri, insani ilişkilere yatkınlıkları ve yöneticilik yetenekleri bulunmalıdır. Teknik becerileri seçim, sağlama, kataloglama ve benzeri gibi işlerin görülebilmesi için gerekli bilgi, yöntem ve araçları kullanmağı içerir. Bu tür beceriler, deneme, eğitim ve geliştirme yollarından kazanılır. Bireylerin tek başına ya da gruplar içinde, bireysel ve toplumsal gereksinimlerini gidermelerine yardımcı olabilecek insani ilişkilere yakınlıktan, kişiler ile birlikte çalışma, onları yönlendirme ve etkili olarak önderlik edebilme anlaşılmaktadır. Yöneticilik yeteneği ise, halk kütüphanesinin örgütlenişindeki karmaşıklık kavrayarak, kendi görev ve çalışmalarının tüm örgüt içindeki yerini değerlendirebilmektir. Bu becerileri olan kütüphaneciler yalnızca, kendi çalıştığı bölümün ya da birimin değil, tüm halk kütüphanesi örgütünün amaç ve gereksinimlerini gözönünde tutacaktır.

Kütüphanelerdeki görevlilerden, halk kütüphanesi örgütü içindeki alt düzeyden üst düzeye doğru yükselirken, tek-

nik becerilerinin yanında yönetme yeteneklerinin de gelişmiş olması istenecektir. Bölümlerdeki kütüphaneci ve öteki görevlileri, yetiştirme ve geliştirme zorunda olan halk kütüphanesinin birim ve altbirim yöneticileri, büyük ölçüde teknik bilgiye sahip olacaktır. Halk kütüphanesinin müdür ve müdür yardımcılarının kendilerine bağlı birim ve altbirimlerde üretilen hizmetin işleyişini bilmeleri gerekmektedir. Bu yöneticilerin görevi, halk kütüphanesinin bölüm, birim ve alt birimleri... örgütün amaçlarına uygun olarak birleştirip bütünleştirmektir..

Halk kütüphanesinde çalışacak kütüphanecilerin nicelik ve nitelikleri, hizmet verilecek alanın nüfusuna, yararlanmasa sunulacak materyallerin sayısına ve hizmeti üretecek birimlerin gelişmesine bağlı olarak belirlenmiştir. Kütüphanede, özellikle de uzmanlık gerektiren görevlerde çalıştırılacak nitelikli kütüphanecilerin belirlenmesinde nüfus önemli rol oynamıştır. Fakat, kütüphanenin geliştirilen birimlerinde görev alacakların saptanmasında öteki etkenler de gözönüne alınmıştır.

Halk kütüphanesinde çalışacak mesleki bilgi ve görüşü olan kütüphaneciler, kütüphanenin yönetiminde, üretilen hizmetlerin denetiminde, kütüphane materyallerinin seçiminde ve kataloglanmasında, okuyuculara mesleki ve teknik yardımın sağlanmasında, eğitim-kültür ve toplumsal görevleri olan kurumlar ile ilişkilerin sürdürülmesinde ve hizmetlerin planlanmasında görev alacaklardır.

IFLA'nın kütüphanelerde görev alacaklar ile ilgili standartlarına göre, 9000 kütüphane materyali ve birkaç

sürekli yayın ile en az 3000 kişiye hizmet verecek kütüphane biriminde, kütüphanecilik mesleki bilgi, görgü ve deneyimi olan bir kişi tam gün görev almalıdır. Bu standartlara göre geliştirilecek kütüphane birimlerinde ortalama her ikibin kişiye, bir meslekten yetişmiş görevlinin hizmet vermesi istenmektedir. Hizmet ulaştırılan alanın nüfusu çoğaldıkça görev alacak kütüphanecilerin sayısı azalacaktır. Hizmet 150.000 ve daha çok kişinin yaşadığı alanlara ulaştırıldığında her 2500 kişiye bir kütüphanecinin düşmesi gerektiği ileri sürülmektedir.¹¹³ Ancak, 1966 yılında Prof.Dr.Osman Ersoy, halk kütüphanelerimiz üzerine yaptığı incelemesinde ülkemizde kütüphanecilik alanında yetiştirilmiş eleman sayısının sınırlı olması nedeni ile her onbin kişiye meslekten yetişmiş bir kütüphanecinin hizmet vermesinin uygun olacağı sonucuna varmıştı.¹¹⁴ Araştırmaların yapıldığı dönemden günümüze kadar, üniversite düzeyinde kütüphanecilik eğitimi görmüş ve deneyim kazanmış kütüphanecilerin sayısında görülen artış, ülkemiz nüfusunun gelişmesi ile orantılı olamamıştır. Kenımızca, planladığımız halk kütüphanesi modelinin uygulanabilmesi için mesleki eğitim ve öğretim görmüş nitelikli kütüphanecilerin sayısı onaltıya ulaşmalıdır.

Kütüphanenin branşlarını ve ana kütüphanenin bölümlerini de kapsamına almak üzere, hizmetin üretildiği ve verildiği her yerde kütüphaneci niteliği taşıyan en az bir

¹¹³ IFLA a.g.e. 35 s.

¹¹⁴ Ersoy Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma 34 s.

kişiyeye gerek duyulmaktadır. Bu sağlanamazsa, kütüphane örgütünün en küçük hizmet biriminde iyi bir kütüphanecinin genel denetimi altında ve kütüphaneciliğin amaç ve yöntemlerini kavramış bir kişinin bulunması zorunludur.

Yeterli bir akademik eğitim görmüş ve kütüphaneciliğin temel tekniklerini öğrenmiş kütüphanecilerin, kütüphanede çalışan tüm görevlilere oranı, hizmet biriminin koşullarına göre değişecektir. Geniş bir şehir merkezi için önerilen oran, bu birimlerde görev alacakların % 33'ünün nitelikli kütüphanecilerden oluşmasıdır. Onbin kişinin yararlanacağı bir kütüphane biriminde çalışan kütüphanecilerden biri çocuklara hizmet verebilecek biçimde yetiştirilmiş olacaktır. Geniş bir kütüphane sisteminde hizmet üretecek görevlilerin üçte birinin meslekten yetişmiş kütüphanecilerden oluşması zorunludur. ¹¹⁵

Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nde bir kütüphane müdürü ve iki müdür yardımcısı bulunacaktır. Müdür yardımcıları, teknik hizmetler ve okuyucu hizmetleri bölümlerini yöneteceklerdir. Teknik hizmetler bölümünün sağlama ve kataloglama birimlerinin başında birer şef bulunacaktır. Bu şefler, müdür ve müdür yardımcıları gibi akademik eğitim görmüş ve kütüphaneciliğin temel tekniklerini kavramış kişilerden seçilecektir. Sağlama biriminin satın alma ve bibliyografik denetim işlerinde bir meslekten yetişmiş kütüphaneci görev alacaktır. Kataloglama bölümünde ise kataloglama ve sınıflama işlerini gerçekleştirecek üç kütüphaneci görevlendirilecektir.

¹¹⁵ IFLA a.g.e 36.s.

Okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı merkezi kütüphane (Elazığ Halk Kütüphanesi) nin araştırma ve danışma altbirimlerinde iki, yazma ve nadir eserler ile süreli yayınlar altbirimlerinde birer kütüphaneci çalıştırılacaktır. Okuyucu hizmetleri bölümünün şube kütüphaneleri, gezici kütüphane ve geçici kütüphane dermeleri birimlerinin başında da meslekten yetişmiş kütüphanecilerden seçilecek birer şef bulundurulacaktır. Gezici kütüphane otobüsünde bir kütüphaneci hizmetin verilmesinde yardımcı olacaktır. Gezici kütüphane hizmetinde etkili olarak görev yapacak olan kütüphanecilerin, her türlü kütüphane malzemesini kullanabilecek deneyimlere kazanmış olmaları zorunludur.

Elazığ halk kütüphanesinin teknik hizmetler bölümünün sağlama biriminde ticaret lisesi mezunu bir memur çalıştırılacaktır. Kataloglama ve sınıflama biriminde ise onparmak daktilo yazan üç sekreter ile minigraph makinasında fişleri çoğaltacak bir teksirci çalıştırılacaktır.

Okuyucu hizmetleri bölümünün araştırma ve danışma ve süreli yayınlar alt birimlerinde ikişer memur çalıştırılacaktır. Yazma ve nadir eserler altbiriminde Osmanlıca'nın yanı sıra Arapça ve Farsça dillerinden birini bilen iki uzman çalıştırılacaktır. Bu eserlerin mikro-reproduksiyonlarını hazırlayarak bir dermenin oluşmasında yardımcı olacak iki fotoğrafçı görev alacaktır. Merkezi kütüphanenin fotokopi işlerini yürütecek bir de fotokopi ve teksir

ci bulunacaktır.

Okuyucu hizmetleri bölümüne bağlı şube kütüphanelerinden şehir içinde yer alacak olan İstasyon caddesi, 1800 evler, Rüstempaşa ve Sürsürü şube kütüphanelerinde üçer kişi görev yapacaktır. Bu görevlilerden en az biri kütüphaneciliğin temel kurallarını kavramış olması zorunludur. Ağın, Baskil, ve Keban şube kütüphanelerinde ikişer; Maden, Karakoçan ve Sivrice şube kütüphanelerinde üçer; Palu şube kütüphanesinde ise beş kişi hizmet verecektir.

Gezici kütüphane otobüsü araç yönetecek sürücü bulunacaktır. Gezici kütüphane araçlarının hizmet vereceği duraklar ile geçici kütüphane dermelerinin yerleştirileceği merkezlerde muhtar, din görevlisi ya da öğretmenlerden kütüphane hizmetinin verilmesinde yardım istenecektir.

Planımızın ilk aşamasında Elazığ ve çevresinde bulunan halk ve çocuk kütüphanelerinde çalışan görevliler hizmet içi eğitiminden geçirilecektir. Başarı gösterenler mesleki bilgi ve becerilerine uygun birimlerde görevlendirilecektir.

Elazığ halk kütüphanesinde çalışacak elemanların sağlanması için bir takım koşulların değişmesi gerekmektedir. Değiştirilecek bu koşulların en başında Kütüphaneler kanununun çıkarılması gelmektedir. Kütüphaneler kanununda kütüphanenin ve kütüphanecinin açık ve kesin bir tanımı yapılacak, kütüphanecilik mesleğine giriş standard ve ko-

sulları belirlenecek, kütüphanelerde görülen hizmetler sınıflandırılacak ve bunların herbirinde hangi nitelikte personelin görevlendirileceği açıklığa kavuşturulacak, kütüphaneler ve kütüphane hizmetleri ile ilgili, yurt koşullarına standartlar koyacak, kütüphanecilerin mesleki örgütlenmesini kanun koruyuculuğu altına alacaktır.

Kütüphaneler kanunu çıkarıldıktan sonra, toplum-bilim, ekonomi ve psikoloji bilgileri edinmiş olan kütüphaneciler hizmet verecekleri toplumun yapısını değerlendirerek, hizmet politikasını hazırlayacak ve halkla iyi ilişkiler kuracaktır. Hizmet verecekleri toplumun eğitim ve kültür düzeyine katkıda bulunacak kütüphaneciler, teknik elemanlar gibi ele alınmalıdır. Kütüphaneciler, mühendis ve mimarların görevlendirildikleri gibi iki üst dereceden göreve başlatılmalıdır.

Kütüphanecilerin çalışma süreleri, normal devlet memurlarının günlük çalışmalarını sürdürdükleri zamanın dışına taşmaktadır. Haftanın dinlenme günleri olan Cumartesi ve Pazar günleri de hizmet üreten kütüphanecilere iş güclüğü zammı verilmelidir.

Ayniyat talimatnamesinin kütüphanecilere yüklediği mali sorumluluklarda düzenleme yapılmalıdır. Bu düzenlemeler ile kütüphane dermesinde bulunan materyallerden bir ya da dermenin niteliğine göre birkaç kişi sorumlu tutulmalıdır. Kütüphane dermesinde bulunan materyallerin yaklaşık % 3'ü kadar, her yıl yitirme payı verilmelidir. Ayrıca, ma-

li sorumluluk verilen bu kişilere mali sorumluluk tazminatı ödenmelidir.

Kütüphanecilere, tüm teknik elemanlara verildiği gibi ek göstergeler de verilmelidir. Ülkemizde meslekten yetişmiş kütüphaneci sayısının az olması nedeni ile eleman teminindeki güçlük zammı da ödenmelidir. Kütüphane yöneticilik yapan kütüphanecilere de makam tazminatı verilmelidir. Bu ödemelerden kütüphanede çalışan öteki görevlilerde, ürettikleri hizmetin niteliğine göre yararlandırılmalıdır.

Gezici kütüphanelerde görev yapacak kütüphaneciler, yurt içi sürekli görev yollukları almalıdır. Kütüphanelerde çalışan tüm görevlilere ödenen yemek yardımları da gezici kütüphanelerde çalışanların içinde bulundukları koşullar gözönüne alınarak verilmelidir.

Kütüphanecilerin normal çalışma sürelerinin üstünde çalışacakları süreler için fazla çalışma ücretleri ödenmelidir. Kütüphanede görev alan memurların yaptıkları işin niteliğine göre iş elbisesi verilmesi zorunludur. Fotoğraf ve fotokopi gibi işlerle uğraşan görevlilere sağlık yardımı yapılmalıdır.

Topluma hizmet verecek olan kütüphanecilerin konut sorunları çözüme kavuşturulmalıdır. Kamu hizmeti üreten mühendis, doktor ve benzeri meslekten kimselere devlet konut sağlamaktadır. Toplumun içinde yaşayan bireylerin yetiştirilerek kültürlü insan olmalarında ve kalkınma için gerekli nitelikli işgücünün karşılanması emeği geçen öteki eği-

timciler gibi, kütüphanecilere de devlet konut vermeli-
dir. Bu amaçla kütüphane yapıları planlanırken, kütüpha-
necilerin oturacağı konutlarda düşünölmelidir.

Gezici kütüphane duraklarında ve geçici kütüphane
dermelerinin yerleştirecekleri merkezlerde hizmetin ve-
rilmesi için yardımları istenecek muhtar gibi yöneticile-
re, din görevlilerine ve öğretmenlere belirli ödemeler ya-
pılmalıdır.

4.6. Bütçe

Elazığ halk kütüphanesi ilgili planımızın uygula-
nabilmesi için, Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nün sü-
rekli gelir kaynakları bulması zorunludur. Elazığ halk kü-
tüphanesinin gelirlerinden bir bölümü Genel Bütçeden sağ-
lanacaktır. Elazığ İli Özel İdaresi ile Elazığ Belediyesi-
nin Elazığ halk kütüphanesine ekonomik yardımda bulunabi-
leceğini sanmıyoruz. Elazığ Valiliğinden çıkarılacak bir
emir ile, il sınırları içinde üretilen çimento, şeker, ip-
lik, krom gibi sanayi ve madencilik ürünlerinden elde edi-
lecek gelirlerden Elazığ halk kütüphanesine de bir pay ve-
rilebilir. Elazığ Belediyesinin alacağı bir karar ile de
odun, kömür, gibi yakacak maddeleri; sinema ve tiyatro gi-
bi eğlence ve dinlenme yerlerinin ücretlerinden Elazığ halk
kütüphanesine kaynak temin edilebilir. Elazığ Halk Kütüpha-
nesi Müdürlüğü, kütüphaneden yararlanan okuyucuların foto-
kopi, fotoğraf, film, mikrofilm, cilt işleri gibi gereksi-
nimlerini karşılayarak kendisine gelir sağlayacaktır. Ela-
zığ halk kütüphanesinin yayınlayacağı kitap, dergi, broşür,
belge, fiş ve toplu katalogların satışından da önemli gelir

elde edecektir.

Elazığ halk kütüphanesinin bütçesi personel giderleri, kırtasiye-baskı ve yayın giderleri ile öteki giderler olmak üzere üç ana bölümden oluşacaktır. Personel giderlerinin önemli bölümü, Elazığ halk kütüphanesinde çalışan görevlilerin aylıklarının ödenmesine ayrılacaktır. Bu bölümden aylık alacak görevlilerin nitelikleri ve sayısı ise :

a) Kütüphane Müdürü	1
b) Kütüphane Müdür Yardımcısı	2
c) Şef	5
ç) Kütüphaneci	11
d) Yazma ve Nadir Eser Uzmanı	2
e) Daktilo Memuru	19
f) Memur	25
g) Teksirci-Fotokopici	3
ğ) Fotoğrafçı	2
h) Ciltci	2
ı) Kaloriferci	1
i) Şoför	2
k) Odacı	2

olacaktır.

Personel giderlerinin bir bölümden ise Cumartesi ve Pazar günleri ile haftanın öteki çalışma günlerinde sekiz saatlik normal işgününün dışında görev yapacaklara, ek çalışmalarının karşılığı ile, şehir dışındaki şube kütüphaneleri ve gezici kütüphanelerde görevlendirile-

ceklere sürekli görev yolluğu verilecektir.

Personel giderlerinden kütüphane müdür ve müdür yardımcılarına makam tazminatı; mali sorumluluk taşıyanlara kendilerinden kesilen kefalet aidatını karşılığı mali sorumluluk tazminatı verilecektir.

Kütüphanede çalışan tüm görevlilere ayırım yapılmaksızın yakacak, yemek ve benzeri sosyal yardımlar ödenecektir. Bu görevlilere kütüphane içinde ürettikleri hizmetlere göre elbise ve sağlık yardımı yapılacaktır. Gezici kütüphane durakları ile geçici kütüphane dermelerinin yerleştirileceği merkezlerde kütüphane hizmetinin verilmesine yardımcı olacak yöneticilere (bucak müdürü ya da muhtar), din görevlisi ve öğretmene yapacakları katkılar ile orantılı aylık bağlanacaktır.

Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nün bütçesinin önemli bir gideri de kırtasiye-baskı ve yayın giderlerine ayrılacaktır. Bütçenin bu bölümünden kırtasiye ve baskı giderleri için yapılacak harcamalar belirlendikten sonra, geri kalan kısmı Elazığ halk kütüphanesinin seçim politikası doğrultusunda karar verecek seçim kurulunun denetimi altında bölümlere ayrılacaktır. Bu bölümlerden biri izlenmekte olan süreli yayınların abone bedellerinin ödenmesine harcanacaktır. Seçim politikasına uygun olarak bağış ya da değişim yolları ile sağlanamayan kütüphane materyalleri satın alınacaktır. Kütüphane materyallerinden satın alınmasına karar verilenler birinci el kaynaklardan indirimli olarak sağlanmaya çalışılacaktır.

Kütüphanenin öteki giderleri ise kiralar, bina küçük onarımı, yakacak, elektrik-su ve havagazı ile yangından korunma malzemelerinin alınması için ödenecektir. Karakoçan, Maden, Palu ve Sivrice kütüphanelerinin hizmet verecekleri yapılar tamamlanıncaya kadar, hizmetin yürütüleceği uygun yerler kiralanacaktır. Kütüphane hizmeti vermekte olan ya da yeni yapıların sürekli bakımının ve onarımının yapılması gerekmektedir. Belirli süreler ile yapılacak bu bakım ve onarımların karşılanması yerel olanaklarla sağlanacaktır. Bunun için şube kütüphanelerinin yöneticilerine gerektiği kadar avans verilecektir. Kütüphanenin ve şubelerinin ısıtılması genellikle odun, kömür ve fuel oil ile sağlanacaktır. Isınmanın sağlanabilmesi için artan yakıt bedellerine göre geliştirilecek fon kurulacaktır. Kütüphanenin aydınlatılmasında, havalandırılmasında, temizlenmesinde ve her türlü elektrikle çalışan araçları ile su kullanılarak yapılması gereken işlerde tütetilecek elektrik, su ve havagazının bedelleri karşılanacaktır.

Kütüphane giderlerinin bir bölümü büro makineleri ve malzemelerinin satın alınmasında ve makina-teçhizat, demirbaş alımları ile bakım ve onarımlarına ayrılacaktır. Bu bölümden kütüphane hizmetinin verilebilmesi için masa, sandalye, dolap, mikrofilm okuma makinası, mikrofilm çekme makinesi fotokopi makinası, cilt atelyesi için gerekli olan araç gereçler, slayt makinası, mini-graph makinası alınacaktır. Bu araçları bakımı ve bunlarda kullanılacak tüketim malzemeleri sağlanacaktır.

Elazığ halk kütüphanesine bağlı birimler ile halk kütüphanesinin sürekli bağlantısı telefonla sağlanacaktır. Bunun dışında telefon danışma hizmetlerinin karşılanması da da kullanılacaktır. Derleme kanunu gereğince Elazığ Halk Kütüphanesi tarafından derlenerek, derleme nüshalarının toplandığı kütüphanelere yollanacak kütüphane materyallerinin postolama ücretleri ile resmi yazışmaların gönderilmesi için gereken ücretlerde, Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nün bütçesinden karşılanacaktır.

4.7. Okuyucu

Elazığ ve çevresinde yaşayanların kültürü, doğal olarak ülkemiz kültürünün bir parçasıdır ve ona bağlı olarak gelişmektedir. Yaşamı sürdürmek için yaratılan ve yaratıcılarının almış oldukları eğitimin izlerini taşıyan eserlerde toplumun değer yargılarını destekleyen, geliştiren ya da bu yargılara karşı çıkan düşünceler ileri sürülmektedir. Bu düşünceler başta kitap olmak üzere, broşür, süreli yayınlar, fotoğraf, resim, harita, plan, kroki vb. basılmış ve çoğaltılmış materyallere yansımaktadır. Sanayinin gelişmesinden sonra seri üretimin başlaması ve yeni teknolojik yayın kanallarının belirmesi ile düşüncenin biriktirildiği ve yayıldığı kanallarda da gelişmeler olmuştur. Göze ve kulağa yönelen film, filmstrip, slayt, mikrokart, mikroprint, plak ve kaset şeklinde ortaya çıkan malzemelere de düşünceler kayıt edilmeğe başlamıştır. bireylerin ve toplumsal grupların düşünceleri algılayışı toplumsal olgular ile yaş, sosyo-ekonomik düzey gibi öge-

lere bağılı olarak değişmektedir. Bu öğelerden başka düşünce ürünlerine ulaşma ve elde etme koşullarına değişik yaklaşımlarda bulunan grupları da anlamak gerekir. Düşünce ürünlerinden yararlanma, bir yandan Elazığ çevresindeki toplumsal kesim ya da gruplara, öteki yandan da kullanım alanlarına göre değişmektedir.

Kütüphaneler, düşünce ürünleri ile onların alıcılarının bir araya geldikleri örgütlü iletişim merkezleridir. Elazığ halk kütüphanesinin etkinlikleri, dermesinden yararlananların gereksinimlerini disiplin altına alacak ve yönlendirecek biçimde geliştirilecektir. Kütüphanenin kaynaklarının geliştirilmesinde seçim politikasından yola çıkılarak, istatistiksel olarak gruplandırılacak okuyucuların yararlanmalarına sunulacaktır. Seçim politikaları dermenin geliştirilmesinde önerdiğimiz gibi ne yalnızca bir kaynağın empozesi ne de çeşitli değer yargılarının bulunduğu ortamın etkisi ile ortaya çıkacaktır. Kütüphane materyallerinin seçiminde izlenecek politikalar, devletin kültür politikasına uygun olacak bilinçli bir arayışın sonucunda belirlenecektir. Seçim politikasının başarıya ulaşması toplumun her kesiminin gereksinimlerini karşılayarak toplumun kalkınması için nitelikli işgücü ve eğitim düzeyi yüksek kişilerin yetiştirilmesini sağlayacaktır. Elazığ halk kütüphanesi, Elazığ ve çevresinde bulunan birey ve toplumsal grupların düşünce ürünlerini algılama, onlara ulaşma ve elde edebilme koşulları arasındaki ayırımın ortadan kaldırılmasına yardımcı olmağa çalışacaktır.

Elazığ ve çevresinde yaşayanların, Elazığ halk kü-

tüphanesinin kendilerine sunacağı hizmetlerden yararlanabilmeleri için bazı önlemler alınacaktır. Bu önlemlerin başında halkın kütüphaneden yararlanma alışkanlığı kazanmalarına kadar, hizmetin onların ayağına götürülmesidir. Öncelikle gezici kütüphane otobüsü altı aylık geçici bir süre şehir içinde hizmet verecektir. Elazığ halk kütüphanesinin çalışma süresi, normal çalışma dönemi olan sabah 7.30-12.00 ve öğleden sonra 13.30-18.00 arasında kalan dokuz saatlik zaman dilimini aşacaktır. Bu zaman içerisinde öğrenciler okullarından, çalışanlar görevlerinden ayrılarak kütüphaneye gelemezler. Bu nedenle Elazığ halk kütüphanesi sabah 7.00 dan akşam 22.00 ye kadar hizmet verecektir. Kütüphane çalışmalarını Cumartesi ve Pazar günleri de çalışacaktır.

Okuyucuların kütüphane materyallerinden yararlanabilmeleri için onların kütüphane içindeki yerlerini belirleyerek ulaşmalarına bağlıdır. Kütüphane materyallerinin kütüphane içindeki yerini belirlemek, onlara ulaşmak ve kapsadığı bilgilerden yararlanmak sistemli bir eğitimin sonunda kazanılabilir. Elazığ halk kütüphanesi bu amaçla eğitim programları geliştirecektir. Bu programları kütüphane kaynaklarından yararlanmak isteyen okuyuculara rehberlik edilerek sağlanabileceği gibi, Elazığ ve çevresinde bulunan örgün ve yaygın eğitim kurumları ile birlikte de başarıya ulaştırabilir.

Elazığ halk kütüphanesi, şehir içinde ya da kırsal alanlarda topluma hizmet verenlere de yardımcı olacaktır.

Kamu hizmeti verenler, zaman zaman kendilerini yenilemek isteğini duymaktadır. Elazığ halk kütüphanesi şube, gezici kütüphane ve geçici kütüphane dermeleri ile bu görevlilerin yetiştirmelerine yardımcı olacaktır. Bu görevlilerin yardımı ile toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilecektir. Elazığ halk kütüphanesi bu görevlilerin toplum karşısında kendilerine güvenmelerine yardımcı olacaktır.

4.8. İşbirliği

Günümüzde bireyler ve toplum içinde yaşayan çeşitli gruplar, gereksinimlerini karşılayabilmek için bir araya gelmektedir. Bireylere ve çeşitli toplumsal gruplara hizmet götüren kurum ve kuruluşlar, kendilerine verilen ödevleri tek başlarına yerine getiremez. Halk kütüphaneleri hizmet verdikleri toplum içindeki birey ve grupların büstünleşmeden ve öteki kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmadan belirlenmiş olan amaçlarına ulaşamazlar. Elazığ halk kütüphanesinin Elazığ ve çevresinde yaşayanlara hizmet veren öteki kurum ve kuruluşlar ile sağlıklı işbirliği yapabilmesi bazı koşulların olgunlaşmasına bağlıdır. Bu koşulların başında işbirliği yapacak kurum ve kuruluşların kendi iç yapı ve örgütlenişlerinden doğan sorunlarını çözüme kavuşturmaları gelmektedir. Elazığ halk kütüphanesi, planımız uygulanmağa başladıktan sonra, işbirliğinin gerçekleştirilebilmesi için kendisine verilecek sorumlulukları yerine getirebilecektir. İşbirliği sağlanabilmesinin bir koşulu da, işbirliği yapacak kurumların üst düzey yöneticilerine işbirliği düşüncesinin benimsetilmesidir. Elazığ halk kütüphanesi ve onun sağlayacağı çalışma ortamından

yararlanacak kurumların üst düzey yöneticileri bir araya gelerek çalışma programlarını karşılaştıracak ve ortak noktaları belirleyeceklerdir. Çalışma programlarındaki ortak noktalar belirlendikten sonra hazırlanacak işbirliği programının gerçekleştirilmesi için iş bölümü yapılacaktır.¹¹⁴

Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğünün işbirliği yapacağı kuruluşların başında değişik amaçlar ile kurulmuş öteki kütüphaneler gelmektedir. Bu kütüphanelerin büyük çoğunluğu, okul kütüphaneleri türünde karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁵ Elazığ'ın 574 köyünden 44'ünde ilkokul yoktur. İlde, orta öğretim kurumu olarak 37 ortaokul, onbir lise ve on lise dengi meslek okulu ile iki yatılı bölge okulu bulunmaktadır. Bu okullarda çağdaş eğitim temeli olan okul kütüphanelerinin varlığından söz edilememektedir. Okul kütüphaneleri okul, halk kütüphaneleri ise toplum içindeki görevlerini sürdürürken öğrencilerin yetişmesinde ortak sorumlulukları bulunmaktadır. Halk kütüphanelerinin olmadığı yerlerde, okul kütüphanelerinden öğrenciler kadar çevrede yaşayanlarda yararlanabilmelidir. Bu nedenle Elazığ halk kütüphanesinin yanında okul kütüphaneleri de geliştirilerek işbirliği için gereken koşulların olgunlaştırılmasına çalışılacaktır. Okul kütüphaneleri geliştirilinceye kadar halk kütüphanesi gereken yardımları yapacaktır.

¹¹⁴ Özer Soysal "Açık Oturum: Kütüphanelerarası İşbirliği." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVII (2/1978) 105.s.

¹¹⁵ Ersoy a.g.e. 6-7 s.

Fırat Üniversitesi öğretim üye ve yardımcıları ile öğrencilerinin başvuracakları bazı kaynaklar, Elazığ halk kütüphanesinin dermesinde bulunabilir. Bu kaynakların bir bölümü ise yöredeki halk ve üniversite kütüphanelerinde olmayabilir. Üniversite ve halk kütüphaneleri arasında işbirliği yapılarak okuyucuları aranılan kaynaklara kısa süre içinde ulaşmaları sağlanacaktır. Elazığ halk kütüphanesi ile Fırat Üniversitesinin kütüphanesi kütüphane materyallerin seçimi ve sağlanması konularında da işbirliği yapacaklardır.

Elazığ halk kütüphanesini amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak kullanacak eğitim, öğretim ve araştırma kurumları ile işbirliği yapılacaktır. Çeşitli yaş ve toplumsal gruplarda görülecek toplumsal ve ekonomik değişmeler ile, bireysel ve ulusal düzeydeki toplumsal gelişmeler sırasında davranış ve becerilerin düzenlenmesine yardımcı olacaktır. Bilginin yayılmasında, eğitim hizmetinin verilmesinde gerekli olan kaynakları toplayarak, bu çalışmalara destek sağlayacaktır. Yetişkinlere okuma yazma öğretmek, temel bilgileri vermek, en son bitirdiği öğrenim kurumundan edindikleri bilgi ve yetenekleri artıracak yeni nitelikleri kazandırmak amacına yönelik yaygın eğitimde etkin görev alacaktır. Elazığ halk kütüphanesi bu amaçla, halkın okuma yazma düzeyini yükseltmek için sınıflar açan, kurslar düzenleyen Elazığ Halk Eğitim Müdürlüğü'nün programlarına katılacaktır. Elazığ halk kütüphanesi, yaygın ve örgün eğitimde her türlü materyaller ile göze kulağa yöneler, eğitim ve öğretimin Elazığ il sınırları içinde yayılması için gerekli destekleyici çalışmaları yapacak olan Elazığ Eğitim Araçları Merkezi ile dayanışma kuracaktır.

Toplumların çağın teknolojik gelişmesine ayak uydurabilmeleri, büyük artış hızına ulaşan bilgi birikiminden yararlanmalarına ve laboratuvarlarda denemeler yaparak uygulamalarına bağlıdır. Çünkü sanayi kuruluşlarında seri üretim insanoğlunun deneyimlerine dayanarak elde etmiş olduğu bilgilerin geliştirilerek uygulanması ile gerçekleştirilmiştir. Tarım alanında üretimin artırılması da yeni teknolojik bilgilerin uygulanması ile sağlanmıştır. Geliştirilen bilgi kaynaklarının en kolay bulunacağı yerlerde şüphesiz kütüphanelerdir. Elazığ halk kütüphanesi sekiz devlet ve 17 özel sektör sanayi kuruluşunun büyük artış hızına ulaşan bilgi birikiminden yararlanmalarına yardımcı olacaktır. Onların kendi kütüphanelerini kurmaları ve geliştirmeleri için yol gösterecektir. Bu kuruluşların gereksinim duydukları nitelikte ve kültür düzeyi yüksek işgücünün artırılmasında üzerine düşen görevleri yapacaktır. Topluma kamu hizmeti götüren Tarım, Köy İşleri, Sağlık ve Sosyal Yardım, Ulaştırma, Milli Eğitim, Orman, Bayındırlık ve benzeri Bakanlıkların ildeki temsilcilikleri ile de işbirliğini gerçekleştirerek bu kurumların eğitim ve kültür düzeyini yükseltecek çalışmalarına katılacaktır. Elazığ Halk Kütüphanesi ildeki sağlık kurumları ile işbirliği yaparak sağlık görevlilerinin bilgilerini yenilemeleri için gerekli ortamı yaratacaktır. İnsanların kendi sağlıklarını koruyabilmelerine yetecek bilgileri edinmelerine yardımcı olacaktır.

S O N U Ç

Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat bölümünde yer alan Elazığ, ülkemizin geri kalmış ve kalkınma sürecindeki illerinden sayılmaktadır. Bölgeler arasındaki dengesizliklerden kaynaklanan sorunlara, toplumsal ve ekonomik amaçlı planların etkin bir biçimde uygulanması çözümler getirebilecektir. Ülke düzeyinde hazırlanan toplumsal ve ekonomik amaçlı planların başarılı olması, yerel birimlerin illerdeki koşulları değerlendirerek uygulamalarına bağlıdır. Bu planları uygulayacak birimlerin de nicelik ve nitelik yönünden yeterli olması zorunludur.

Halk kütüphanesi hizmeti veren Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün Elazığ ve çevresindeki yerel birimleri olan halk ve çocuk kütüphanelerinin yönetim, yapı, derme, görevli, bütçe ve okuyucu yönünden incelemiş bulunuyoruz. Tezimizin "Elazığ ve Çevresinde Halk Kütüphaneleri" başlığını taşıyan üçüncü bölümündeki incelemelerimize göre, yöredeki halk ve çocuk kütüphanelerinin yönetimi ve çalışmaları, Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde belirlenen ilkeler dayanmaktadır. Bu yönetmelik ilçedeki halk ve çocuk kütüphanelerini ilçenin merkez kütüphanesi olan ilçe halk kütüphanesine bağlamaktadır. Bir ildeki ilçe halk kütüphaneleri birbirinden bağımsız çalışmakta ve kültür müdürlüğü aracılığı ile Genel Müdürlükle bağlantı kurabilmektedir. Halk ve çocuk kütüphanelerinin bu örgütleniş biçimi yönetimi ve denetimi aksatmakta, kütüphanelerin bir araya gelerek hazırlanacak planlarda sorumluluk almalarını ve işbölümünü önlemektedir.

Kütüphane olgusundan söz edilebilmesi yapı, derme, görevli ve bütçe öğelerinin yeterli olmasına bağlıdır. Elazığ ve çevresindeki halk ve çocuk kütüphanelerinden Elazığ İl Halk Kütüphanesinin dışında hiçbirinin kütüphane hizmeti üretmek amacı ile planlanmış kütüphane yapısı yoktur. Elazığ İl halk Kütüphanesinin yapısı ise, Elazığ şehir içinde yaşayanlara hizmet verilmesine yetmemektedir. Halk ve çocuk kütüphanelerinin dermelerindeki kütüphane materyalleri edebiyat, genel konular, tarih, coğrafya, biyografi ve sosyal bilimler konularında yoğunlaşmıştır. Halk kütüphanelerindeki 33.275 ve çocuk kütüphanelerindeki 5.823 kütüphane materyalinin önemli bir bölümü güncelliğini yitirmiş olup, okuyucuların gereksinimlerine karşılık verememektedir. Bu kütüphanelerde görev yapan nicelik ve nitelik yönünden yeterli olabilecek sayıda kütüphaneci bulunmamaktadır. Bu sonuçlar Elazığ ve çevresindeki halk kütüphanelerinin toplumsal ve ekonomik amaçlı planların uygulanmasında sorumluluk alabilecek durumda olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Elazığ ve çevresindeki halk kütüphanelerinin geliştirilmesi ve çağdaş halk kütüphaneciliğinin Elazığ'da tutunması merkezi sisteme göre düzenlenmiş bir örgüt ile gerçekleştirilebilir. Tezimizin " Elazığ Halk Kütüphanesi " başlığını taşıyan 4. bölümünde önerdiğimiz gibi merkezi sisteme göre düzenlenecek Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü örgütünün iki anabölümü olacaktır. Bu bölümlerden biri teknik hizmetler ve ötekisi ise okuyucu hizmetleridir. Okuyucu hizmetleri bölümü, kütüphane hizmetinin verileceği Elazığ ve çevresinin coğrafi koşullarına uygun olarak halk

kütüphanesi, şube kütüphaneleri, gezici kütüphaneler ve geçici kütüphane dermeleri birimlerine ayrılacaktır. Şube kütüphaneleri Elazığ şehir merkezinde ve kırsal alanlarda olmak üzere kurulacağı yerin özelliğine göre iki tipe ayrılacaktır. Şehir içinde yer alacak şube kütüphaneleri, uygun bir planlama birimi olarak benimsenen 30.000-45.000 kişinin yaşadığı mahalleler grubunda kurulacaktır. Şehir dışında yer alacak şube kütüphaneleri ise 20.000 - 25.000 kişinin yaşadığı ikinci derecede sosyo-ekonomik çekim bölgelerinin merkezlerinde ya da 1000 km². den daha geniş alan kaplayan ve yer şekilleri ile iklim koşullarının yılın her döneminde ulaşımına uygun olduğu alanlara yayılan yönetim birimlerinin merkezinde yer alacaktır. Gezici kütüphaneler görevlerini karayolları, üzerinde ulaşımı sağlayan taşıtlarla yerine getirecektir. Gezici kütüphane otobüsü asfalt ya da stabilize yollar üzerinde dolaşarak göl, nehir, anayol kenarları ile ovalarda yer alan toplu köylerde duracaktır. İklim koşullarının ulaşılmasını zaman zaman engellendiği yerleşme birimleri ile belirli dönemlerde nüfus yoğunluğu artan alanlara geçici kütüphane dermeleri ile halk kütüphanesi hizmeti götürülecektir.

Halk kütüphanesi yapıları modelimizde iki tipte düşünülmüştür. Yapılardan birincisi şehir merkezinin halk kütüphanesi olarak okuyuculara hizmet verirken aynı zamanda örgütün tüm hizmetlerinin gerçekleştirileceği kütüphanenin yapısıdır. İkinci tip yapılar ise şehir merkezinde ya da kırsal alanlarda okuyucu hizmetleri verecek şube kütüphanelerinin yapıları olacaktır.

Okuyucuların yararlanmasına sunulacak kütüphane materyallerinin dermesi, Elazığ ve çevresinde yaşayanların eğitim, kültür ve ekonomik alanlarda yoğunlaşan isteklerini karşılamak için devletin kültür politikası doğrultusunda hazırlanacak seçim politikalarına uygun olarak geliştirilecektir. Kütüphane dermesindeki materyallerin sayısı bin kişiye 1350-1500 kütüphane materyali düşecek biçimde geliştirilmeğe çalışılacaktır. Halk kütüphanesinin sorumluluk alanında bulunan halk kütüphaneleri dermeleri tek merkezden yönetilecektir. Bu merkezde sağlanacak materyaller ise, şube kütüphaneleri, gezici kütüphane ve geçici kütüphane dermeleri birimlerinde hizmete sunulacaktır.

Elazığ halk kütüphanesinde çalışacak mesleki bilgi ve görgüsü olan kütüphaneciler, kütüphanenin yönetiminde, üretilen hizmetlerin denetiminde, kütüphanenin yönetiminde, kütüphane materyallerinin seçiminde, yararlanmaya sunulmak üzere katalog ve sınıflandırmanın yapılmasında, okuyucuların mesleki ve teknik yardımın sağlanmasında ve hizmetlerin planlanmasında görev alacaklardır. Kütüphanenin bölümleri ve bunlara bağlı birimleri kapsamak üzere, hizmetin üretildiği ve verildiği her yerde kütüphaneci niteliğini taşıyan en az bir kişiye gerek duyulmaktadır. Kütüphane örgütünün en küçük birimlerinde iyi bir kütüphanecinin genel denetimi altında ve kütüphaneciliğin amaç ve yöntemlerini kavramış en az bir kişinin çalıştırılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Elazığ ve çevresinde yetersiz oluş nedenlerini ayrıntılı bir biçimde ortaya koyduğumuz halk

kütüphanelerinin yeniden ele alınması zorunludur. Planımızın uygulanması ile

- a) Elazığ Halk Kütüphanesi Müdürlüğü önerdiğimiz gibi merkezi sisteme göre örgütlenecektir.
- b) Hizmetin üretilmesi ve topluma sunulabilmesi için gerekli olan yapılar gerçekleştirilecektir.
- c) Gezici Kütüphane otobüsü yaptırılacaktır.
- ç) Devletin kültür politikasına uygun olarak toplumun isteklerini karşılayacak ve onun çağın gereklerine göre yönlendirilmesinde yardımcı olacak kütüphane dermesi geliştirilecektir.
- d) Nicelik ve nitelik yönünden yeterli sayıda mesleki bilgi ve görgüsü olan kütüphaneciler sağlanacaktır.

Böylece Elazığ Halk Kütüphanesi Elazığ ve çevresinde yaşayanların tümüne yeterli hizmeti üreterek sunabilecektir.

1 No.lu Tablo : Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı.

G.S.: Gözlem Süresi (Yıl) Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı

Gözlemevi	G.S.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Elazığ	15	6.1	7.0	2.7	0.1	-	-	-	-	-	-	0.4	3.5	19.9
Keban	14	4.1	5.0	1.8	0.3	-	-	-	-	-	-	0.4	2.8	14.5
Palu	17	3.6	4.0	1.2	0.1	-	-	-	-	-	-	0.3	1.8	11.0

Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.
Ortalama ve Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni. Ankara, Başbakanlık Basımevi,
1974. 647.s.

2 No.lu Tablo : Ortalama Karla Örtülü Günler Sayısı.

G.S.: Gözlem Süresi (Yıl) Ortalama Karla Örtülü Günler Sayısı

Gözlemevi	G.S.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Elazığ	40	12.6	10.1	3.2	0.1	-	-	-	-	-	-	0.5	4.5	31.0
Keban	14	7.8	10.7	5.0	1.2	-	-	-	-	-	0.1	0.2	4.2	29.2
Palu	17	9.6	8.5	2.2	-	-	-	-	-	-	-	1.0	3.2	24.6

Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.
Ortalama ve Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni. Ankara, Başbakanlık Basımevi,
1974. 647.s.

3 No.lu Tablo : En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı.

G.S.: Gözlem Süresi (Yıl) En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (sm.)

Gözlemevi	G.S.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Elazığ	42	56	48	31	4	-	-	-	-	-	1	11	68	68
Ağın	7	34	30	10	2	-	-	-	-	-	-	2	18	34
Baskil	15	47	53	23	10	-	-	-	-	-	-	10	28	53
Karakoçan	10	34	105	129	11	-	-	-	-	-	-	53	42	129
Keban	14	113	115	146	91	-	-	-	-	-	2	4	38	146
Maden	7	69	52	31	5	-	-	-	-	-	-	5	22	69
Palu	13	45	65	43	-	-	-	-	-	-	-	16	10	65
Şivrice	12	60	80	30	3	-	-	-	-	-	-	11	30	80

Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.
Ortalama ve Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni. Ankara, Başbakanlık Basımevi,
 1974. 647.s.

4 No.lu Tablo :

Elazığ İlinin 1927-1980 Yılları Arasında Nüfus Gelişimi

İlçeler	1927			1935			1940		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Elazığ	20052			81993	23178	58815	74458	25465	48993
Ağın									
Baskil	386			13312	865	12447	14952	983	13969
Karakoçan							16479	324	16155
Keban	568			6286	503	5783	13900	600	13300
Maden	2272			15569	2762	12807	20859	4691	16158
Palu	3703			45912	3661	42251	37359	4006	33353
Sivrice							12359	242	12117
Toplam	26981			163072	30969	132103	190366	36311	154055
İlçeler	1945			1950			1955		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Elazığ	72452	23695	48757	82240	29317	52923	101472	41667	59805
Ağın							7638	1723	5915
Baskil	16111	1066	15045	18090	1244	16846	19034	1782	17252
Karakoçan	17595	546	17049	20622	1012	19610	22496	1515	20981
Keban	13796	542	13254	14388	523	13865	7622	1066	6556
Maden	21110	4377	16733	23898	5461	18437	23612	6834	16778
Palu	43964	7487	36477	41082	4273	36809	44343	4390	39953
Sivrice	13053	290	12763	13010	356	12654	16062	489	15573
Toplam	198081	38003	160078	213330	421561	171144	242279	59466	182813
İlçeler	1960			1965			1970		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Elazığ	118202	60289	57913	142361	78605	63756	175444	107364	68080
Ağın	7405	1926	5479	7552	1926	5626	6644	2002	4642
Baskil	20743	2167	18576	22932	2733	20199	23378	2578	20781
Karakoçan	26726	2266	24460	30850	2965	27885	34825	4703	30122
Keban	8475	1471	7004	10014	2746	7268	14487	8298	6189
Maden	27513	7956	19557	31647	10166	21481	36594	15516	21078
Palu	51856	3995	47861	57818	4035	53783	64633	5385	59248
Sivrice	17412	1153	16259	19553	3004	16549	20910	5690	15220
Toplam	278332	81223	197100	322727	106180	216547	376915	151515	225360
İlçeler	1975			1980					
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy			
Elazığ	203417	106924	96493	220053	142983	77070			
Ağın	5745	2500	3245	5355	2651	2704			
Baskil	26425	5119	21306	26776	5164	21612			
Karakoçan	39459	5604	33855	39373	6491	32882			
Keban	11821	5800	6021	12558	6282	6276			
Maden	38689	15151	23538	38937	12341	26596			
Palu	72860	5489	67371	78901	7112	71789			
Sivrice	19508	4597	14911	18855	4001	14854			
Toplam	418014	151274	266740	440808	187025	253783			

1. Cumhuriyetin 50.yılında Elazığ 1973 il yıllığı. Elazığ Bingöl Matbaası 1973 286 s. 28 cm. 23 cm.
2. Devlet İstatistik Enstitüsü "23. Elazığ" Genel Nüfus sayımı. İdari Bölü-
nüs 26.10.1975, Ankara. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
3. Devlet İstatistik Enstitüsü "23. Elazığ" Genel Nüfus Sayımı. İdari Bölü-
nüs. 12.10.1980, Ankara. Başbakanlık Devlet İstatistik Enst. Matbaası 1981

5 No.lu Tablo : Elazığ'ın İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusları,
Yüzölçümleri ve Nüfus Yoğunlukları.

İlçeler	Toplam	Şehirler Nüfusu	Köyler Nüfusu	Yüzölçüm Km2.	Nüfus Yoğunluğu
Toplam	440.808	187.025	253.783	9.153	48
Merkez ilçe	220.053	142.983	77.070	2.158	102
Ağın	5.555	2.651	2.704	260	21
Baskil	26.776	5.164	21.612	1.312	20
Karakoçan	39.373	6.491	32.882	1.085	36
Keban	12.558	6.282	6.276	543	23
Maden	38.937	12.341	26.596	939	41
Palu	78.901	7.112	71.789	2.222	36
Sivrice	18.855	4.001	14.854	634	30

Başbakanlık. Devlet İstatistik Enstitüsü. Genel Nüfus Sayımı İdari
Bölünüşü 12.10.1980. 23-Elazığ. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü,
1981. 1.s.

6 No.lu Tablo : İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusları

İlçeler	Toplam			Şehirler Nüfusu			Köyler Nüfusu		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	440.808	221.116	219.692	187.025	96.851	90.174	253.783	124.265	129.518
Merkez İlçe	220.053	111.605	108.448	142.983	73.472	69.511	77.070	38.133	38.937
Ağın	5.355	2.511	2.844	2.651	1.284	1.367	2.704	1.227	1.477
Baskil	26.776	13.416	13.360	5.164	2.841	2.323	21.612	10.575	11.037
Karakoçan	39.373	18.950	20.423	6.491	3.274	3.217	32.882	15.676	17.206
Keban	12.558	6.088	6.470	6.282	3.236	3.046	6.276	2.852	3.424
Maden	38.937	19.432	19.505	12.341	6.493	5.848	26.596	12.939	13.657
Palu	78.901	39.902	38.999	7.112	4.159	2.953	71.789	35.743	36.046
Sivrice	18.855	9.212	9.643	4.001	2.092	1.909	14.854	7.120	7.734

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Genel Nüfus Sayımı 12.10.1980 İli:23-Elazığ
Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1983, 4.s.

7 No.lu Tablo :

Nüfus Gruplarına Göre Köy Sayısı ve Nüfus Toplamları

Nüfus grupları	Köy sayısı	Nüfus toplamları
Genel toplam	589	253783
Toplam - 2000	580	220443
- 50	19	133
51 - 100	26	2139
101 - 150	49	6102
151 - 200	76	13343
201 - 250	63	14255
251 - 300	54	14849
301 - 400	94	32933
401 - 500	68	30837
501 - 750	76	45819
751 - 1000	24	20359
1001 - 1250	19	21284
1251 - 1500	7	9766
1501 - 1750	2	3136
1751 - 2000	3	5488
Toplam 2000-5000	9	33340
2001 - 2250	-	-
2251 - 2500	1	2389
2501 - 2750	-	-
2751 - 3000	-	-
3001 - 3250	1	3073
3251 - 4000	4	14473
4001 - 5000	3	13405
5001 +	-	-

Şehir : İl ve ilçe merkezlerinin belediye sınırları içinde kalan alan.

Köy : İl ve ilçe merkezlerinin belediye sınırları dışında kalan Bucak ve köy Muhtarlıkları.

8 No.lu Tablo : Nüfusun Yaş Gruplarına ve Cinsiyete
Göre Dağılımı.

Toplam Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	440.808	221.116	219.692
00-04	61.221	31.420	29.801
05-09	67.794	35.020	32.774
10-14	61.508	32.268	29.240
15-19	52.062	25.964	26.098
20-24	36.646	17.750	18.896
25-29	29.154	13.954	15.200
30-34	23.028	11.178	11.850
35-39	19.957	9.290	10.667
40-44	19.299	8.894	10.405
45-49	18.137	9.773	8.364
50-54	13.959	6.741	7.218
55-59	9.902	5.258	4.644
60-64	7.704	3.815	3.889
65-69	7.396	3.533	3.863
70-74	5.101	2.304	2.797
75-79	2.964	1.618	1.346
80-84	2.028	941	1.087
85 +	1.237	531	706

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Genel Nüfus
Sayımı 12.10.1980 İli: 23-Elazığ. Ankara, Devlet İsta-
tistik Enstitüsü Matbaası, 1983 14.s.

9 No.lu Tablo : Köylerin Kuruluş Yeri ve Tiplerine Göre Dağılımı.

A-Toplu Köy B-Dağınık Köy.

İl ve İlçe	Köy Sayısı	Köy Tipi		Orman Kenarı		Orman İçi		Kuruluş Yeri				Anayol Kenarı		Yayla		Diğer	
		A	B	A	B	A	B	Deniz Kenarı		Göl-Ne-		A	B	A	B	A	B
								A	B	A	B						
Elazığ	574	359	215	19	21	21	18	-	-	44	21	73	38	146	83	56	34
Merkez	145	105	40	-	4	-	-	-	-	12	5	33	12	39	13	21	6
Ağın	17	12	5	-	-	-	-	-	-	5	2	1	-	5	1	1	2
Baskil	62	19	43	-	4	-	3	-	-	10	4	3	9	3	18	3	5
Karakoçan	88	58	30	7	5	6	3	-	-	1	2	10	5	28	13	6	2
Keban	29	14	15	-	1	-	-	-	-	1	1	3	1	4	5	6	7
Maden	45	19	26	-	2	-	-	-	-	2	1	-	2	15	14	2	7
Palu	138	100	38	11	4	13	11	-	-	9	6	19	6	36	10	12	1
Sivrice	50	32	18	1	1	2	1	-	-	4	-	4	3	16	9	5	4

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Köy Genel Bilgi Anketi. 1976. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981 256.s. (Yayın No:964) 26.s.

11 No.lu Tablo : Köylerin En Yakın Yerleşim Merkezlerine Olan

Uzaklığı ve Yol Cinslerine Göre Dağılımı.

A-Asfalt, B-Stabilize, C-Hamyol, D-Patika, U=0-10 km. V=11-20 km.

Y=21-30 " Z=30+

İl ve İlçe	Köy Sayı	Yol Cinsi	İl Merkezine				İlçe Merkezine				Bucak Merkezine			
			U	V	Z	Z	U	V	Y	Z	U	V	Y	Z
Elazığ	574	A	10	26	43	265	19	38	38	47	49	21	10	4
		B	6	15	20	61	24	41	33	38	48	24	8	10
		C	2	7	10	55	21	38	39	45	77	46	12	8
		D	1	1	4	48	118	16	10	9	229	22	5	1
Merkez	145	A	10	21	36	14	3	3	7	6	27	7	2	1
		B	6	15	15	6	2	2	4	2	22	4	3	-
		C	2	7	7	3	3	2	1	-	28	8	2	-
		D	1	1	1	-	108	1	-	1	40	1	-	-
Ağın	17	A	-	2	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
		B	-	-	-	7	4	4	2	-	-	-	-	-
		C	-	-	-	1	5	1	-	-	-	-	-	-
		D	-	-	-	-	1	-	-	-	17	-	-	-
Baskil	62	A	-	-	1	15	-	-	1	-	-	1	-	-
		B	-	-	4	13	3	5	3	9	-	2	3	2
		C	-	-	2	17	5	10	7	13	10	8	5	2
		D	-	-	-	10	1	3	1	1	25	3	1	-
Karakoçan	88	A	-	-	-	65	8	7	6	5	9	4	2	-
		B	-	-	-	15	10	15	9	6	18	7	1	2
		C	-	-	-	2	2	7	6	4	8	3	1	1
		D	-	-	-	6	-	-	2	1	28	4	-	-
Keban	29	A	-	1	1	12	1	5	1	1	1	-	-	-
		B	-	-	-	4	2	3	2	1	1	-	-	-
		C	-	-	1	4	-	-	6	3	-	-	-	-
		D	-	-	-	6	1	1	2	26	1	-	-	-
Maden	45	A	-	1	-	29	1	3	6	11	-	-	1	2
		B	-	-	-	1	1	1	2	2	3	1	-	2
		C	-	-	-	5	1	6	3	6	5	6	-	-
		D	-	-	-	9	-	-	1	1	23	1	1	-
Palu	138	A	-	-	1	99	5	19	14	14	11	7	3	1
		B	-	-	1	11	1	10	8	15	4	8	1	3
		C	-	-	-	12	1	8	9	12	20	14	2	5
		D	-	-	3	11	2	11	6	3	44	11	3	1
Sivrice	50	A	-	1	4	24	1	1	3	10	1	2	2	-
		B	-	-	-	4	1	1	3	3	-	2	-	1
		C	-	-	-	11	4	4	7	7	6	7	2	-
		D	-	-	-	6	5	-	-	-	26	1	-	-

12 No.lu Tablo : Köylerin, Alışverişe Gidilen Yer ve Kullanılan
Nakil Araçlarına Göre Dağılımı.

A-Motorlu Araç, B-Hayvan, C-Yaya.

İl ve İlçe	Köy Sa- yı	Pazar Ku- şan Köy Sayısı	İl			İlçe			Bucak			Diğer Köyler		
			A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Elazığ	574	3	217	12	8	206	28	16	57	11	5	3	2	6
Merkez	145	1	108	4	3	8			16	3			1	1
Ağın	17		4			8	3	1						
Baskil	62		15	2	2	30	9	4						
Karakoçan	88		11			47	4	4	21	1				
Keban	29		12			15	2							
Maden	45		8			20	4		4	4	1	2		2
Palu	138	1	42	6	3	47	6	6	16	3	4	1	1	2
Sivrice	50	1	17			31		1						

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Köy Genel Bilgi
Anketi. 1976. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası
1981. 258.s.(Yayın No:964).

13 No.lu Tablo : Köylerin Birinci ve İkinci Derecede Gelir Kaynaklarına Göre Dağılımı.

		Birinci Derece Gelir Kaynakları					İkinci Derecede Gelir Kaynakları										
İl ve İlçe	Köy Sayısı	Tarla Mahsülleri	Hayvancılık	Bağcılık Meyvecilik	Sebzecilik	Balıkçılık	Orman Mahsülleri	El Sanatları	Diğer	Tarla Mahsülleri	Hayvancılık	Bağcılık Meyvecilik	Sebzecilik	Balıkçılık	Orman Mahsülleri	El Sanatları	Diğer
Elazığ	574	414	127	18	1	2			12	120	257	95	22	2			78
Merkez	145	117	19	6	1				2	16	53	40	6	2			28
Ağın	17	13	2			2				3	12	2					
Baskil	62	45	15	2						16	32	11	3				
Karakoçan	88	52	35						1	35	49	2	1				1
Keban	29	21	6	2						5	13	6	1				4
Maden	45	30	10	1					4	7	13	14	3				8
Palu	138	104	26	5					3	21	59	16	8				34
Sivrice	50	32	14	2					2	17	26	4					3

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Köy Genel Bilgi Anketi 1976. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981, 117.s. (Yayın No:964)

14 No.lu Tablo :

Topoğrafik Durumu

İlçesi	Yüzölçümü	Dağlık			Topoğrafik Durum			Dalgalı		
	Dönüm	Dönüm	%	Dönüm	%	Dönüm	%	Dönüm	%	Dönüm
	(1/10 ha)	(1/10ha)		(1/10ha)		(1/10ha)		(1/10ha)		
Merkez	2066076	725899	35.1	-	-	662827	38.1	677410	32.8	
Ağın	235170	102417	43.5	10743	4.5	1400	0.6	120610	51.4	
Baskil	1081721	585527	54.2	-	-	195569	18.0	300625	27.8	
Karakoçan	965927	643289	66.6	29837	3.1	54974	5.7	237827	24.6	
Keban	528785	364203	68.9	2310	0.4	3920	9.7	158352	30.0	
Maden	889500	641795	72.2	2925	0.3	65825	7.4	178955	20.1	
Palu	1916074	1205511	62.9	42949	2.2	194221	10.1	473393	24.8	
Sivrice	723070	536484	74.2	5800	0.8	77038	10.6	103743	14.4	
Elazığ	8406323	4805065	57.2	94564	1.1	1255774	14.9	2250920	26.8	

Köy İşleri Bakanlığı.Köy Envanter Etüdlerine göre Elazığ:23
Konya,Yıldız Basımevi, 1966 VIII,156 14 s. (KİB) 44.

15 No.lu Tablo : Köy Tarım Alanının Kullanılışı Göre Dağılımı.

İl ve İlçe	Köy Sayısı	Toplam Köy Tarım Alanı.	Tarla Arazisi	Bağ ve Meyve Arazisi	Sebze Arazisi	Sunî Gayır	Otlak	Nadas	Elverişsiz Arazisi.
Elazığ	574	5270976	1426651	314418	126660	98762	2461271	571859	271355
Merkez	145	1140611	387885	123432	34697	11777	340660	194130	48030
Ağın	17	228627	69700	17290	8445	590	89800	13802	29000
Baskil	62	790280	255977	31749	28281	1680	316483	111870	44240
Karakoçan	88	746396	175537	7789	16493	40506	383835	71755	40485
Keban	29	416817	126440	30765	9017	24155	174390	31600	20450
Maden	45	444706	100839	27615	8207	3628	281570	12037	10810
Palu	138	994401	233318	64038	16988	11616	545826	79435	43180
Sivrice	50	508738	76555	11744	4532	4810	328707	57230	25160

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Köy Genel Bilgi Anketi 1976. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981, 258.s. (Yayın No:964)

16 No.lu Tablo : Ekilen, Hasat Edilen ve Üretim

	Alan Hektar		Üretim Ton
	Ekilen	Hasat Edilen	
Genel Toplam	96.591	96.501	230.759
Tahıl	78.208	78.118	94.589
Buğday	64.288	64.198	77.319
Arpa	12.571	12.571	15.396
Baklagıl	6.886	6.886	5.865
Nohut	1.315	1.315	1.008
Fasulye	1.100	1.100	1.339
Sanayi Bitkisi	5.758	5.758	85.613
Tütün	5	5	7
Şeker Pancarı	4.454	4.454	85.149
Pamuk	1.235	1.235	457
Yağlı Tohum	2.270	2.270	1.934
Yumru Bitkisi	3.469	3.469	42.758
Soğan	1.519	1.519	22.700
Patates	750	750	10.394

Tarımsal Yapı ve Üretim, 1980. Ankara, DİE.
Matbaası, 1982 XXI, 232.s.

Meyve Ağaçları Sayısı ve Meyve Üretimi

	Ağaç Sayısı	Üretim Ton
Genel Toplam	1.303.095	65.214
Yumuşak Çekirdek	344.100	3.407
Armut	121.100	1.740
Ayva	34.200	188
Elma	188.800	7.598
Taş Çekirdek	515.070	4.478
Sert Kabuklu	231.825	1.845
Üzümsü	212.100	4.940

Tarımsal Yapı ve Üretim 1980. Ankara, DİE.
Matbaası, 1982 XXI, 96.s.

Tablo : Elazığ İlinde Yer Alan Köylerin Kuruldukları Alanın Özelliği, Tipleri, Birinci ve İkinci Derecede Gelir Kaynakları Ulaşım Sağlanan Yol ve Aracın Türü 1970-1975-1980 Sayımlarına Göre Nüfusları Okullarındaki Derslik, Öğretmen, Öğrenci Sayısı.

Birinci Sütun Birinci Sırası					Köylerin Birinci ve İkinci	
<u>Köyün Kurulduğu Alanın Özelliği</u>					<u>Derecede Gelir Kaynakları</u>	
Orman Kenarı	1				Tarla Ürünleri	1
Orman İçi	2				Hayvancılık	2
Deniz Kenarı	3				Bağcılık-Meyvecilik	3
Göl-Nehir Kenarı	4				Sebzecilik	4
Anayol Kenarı	5				Balıkçılık	5
Yayla	6				Orman Ürünleri	6
Diğer	7				El Sanatları	7
					Diğer	8
Birinci Sütunun İkinci Sırası					Köylerde İşyeri ve Çalışan	
<u>Köyün Tipi</u>					<u>Sayısı</u>	
Toplu Köy	1				İşyeri	A
Dağınık Köy	2				İşçi	B
<u>Yolun Cinsi</u>					<u>Madencilik.Taşocağı</u>	
Asfalt	A				Gıda Üretimi	2
Stabilize	B				Dokumacılık	3
Hamyol	C				Ağaç İşleri	4
Patika	D				Tuğla	5
Ulaşım Sağlanan Yer ve Aracın					Demir-Metal Üretim	
<u>Türü</u>					İçki Üretimi	
İl'e Mot.Taş.1 Hayvan 5 Yaya 9					Makina Onarımı	8
İlçe'ye " 2 " 6 " 10					Alveriş	9
Bucağ'a " 3 " 7 " 11					Hizmet	10
Köy'e " 4 " 8 " 12						

İdari birimler

Merkez İlçesi

Şehir

107364 131415 142983

Merkez Bucağı

Acıpayam	61	15	A9	306	368	370	12	1	2	44
Akçakiraz B	51	7	A7	1269	4906	3575	13	7	12	239
Aşağıdemirtaş	51	13	A7	281	301	371	13	2	3	25
Badempınarı	61	21	A9	116	84	96	1	1	1	12
bağdere	61						13	1	1	16
Baglarca	52	15	S	325	345	389	12	1	3	33
Balıca	61	23	S	176	138	148	12	1	2	23
Çamyatağı	61	7	H				23	1	1	20
Çatalçeşme	61	3	A	1712	2368	1901	13	12	30	791
Dedepınarı	51	18	S	168	180	152	13	1	1	11
Gözebaşı	51	12	A	912	850	877	13	3	6	88
Gümüşkavak	51	4	A	735	994	1416	13	3	7	236
Hoşkøy	61	25	A	481	552	537	31	2	4	45
Kavaktepe	61	15	A	522	531	601	1	5	4	51
Kıraçköy	42		A		364	577	13			
kuyulu	51	10	A	1001	1091	1151	13	4	11	185
Örençay	71	12		280	281	314	32	1	2	30
Safran	51	2	A1	250	237	456	8	2	5	87
Sarıçubuk	51	7	A9	655	921	839	12	3	10	137
Sarıyakup	71	10	H9	235	237	253	13	1	4	32
Sedeftepe	71	16	S9	400	342	385	21	1	2	61
Şahinkaya PTT	52	7	A9	1087	1342	1399	12	5	13	244
Tadım	71	16	A9	583	665	682	12	1	2	39
Tepeköy	61	15	H9	52	58	107	12	3	5	95
Tohumlu	62	24	A10	168	238	154	12	1	1	13
Ulukent PTT	62	5	A9	1502	3045	3820	12	8	19	370
Ürünveren	71	20	S9	168	140	164	12	1	1	19
Yalnız	61	13	S9	144	256	180	1	1	2	20
Yazıkonak PTT	51	12	A9	1484	2263	2023	12	7	20	450
Yedigöze	61	15	A9	474	563	563	13	1	2	70
Yemişlik	72	7	H1	390	430	494	12	2	4	78
Yukarıdemirtaş	71	14	P9	295	250	387	12	1	3	49
Yurtbaşı B.PTT	41	14	A9	2334	3720	4470	13	7	18	392

Poyraz Bucağı

Poyraz B.M.PTT	62	19	A11	167	208	228	13	2	2	16
Alaca	71	20	S	264	271	248	12	1	2	35
Alpagut	61	23	A9	282	312	360	12	2	2	54
Arındık	71	25	S9	240	254	241	12	1	3	52
Avcılı	51	20	A9	202	293	338	41	1	3	55
Balıpınar	71	30	H5	76	72	77	12	1	1	10
Beşikköy	61	22	A9	216	263	194	1	1	2	30
Cıpköy	51	13	A9	373	555	693	12	3	6	106
Çötelı	51	25	S9	224	276	282	12	2	4	34
Harmantepe	51	16	A9	218	267	243	12	2	2	36
Kalkantepe	61	27	A5	97	255	92	1	1	1	14
Karaçavuş	61	90	A9	224	171	237	12	1	1	20
Kavakpınar	51	20	A11	92	94	112	1			
Kepektaş	61	27	A9	217	219	282	21	1	1	25
Kozluk	51	25	A9	213	78	121	13	1	1	6
Pelteköy	51	20	S9	478	339	413	1	1	2	57
Sünköy	72	22	S9	471	614	1103	1	3	4	60
Uzuntarla PTT	51	15	A9	689	829	1163	14	6	15	230
Üçağaç	52	30	A9	151	205	170	2			
Yukarıçakmak	51	25	A9	249	113	168	12	2	2	14

İçme Bucacı										
İçme B.M.PTT	52	35	A9	1885	1332	1492	13	3	8	133
Değirmenönü	61	36	A9	705	787	919	21	3	7	97
Gedikyolu	51	38	H9	254	264	265	12	1	2	38
Harmanpınar	-									
İkizdemir	-									
Koçkale	42	27	S9	457	476	489	14	3	5	72
Konakkalmaz	52	29	A9	371	220	229	13	1	2	36
Korucu PTT	71	37	A9	997	679	831	13	3	6	115
Kumla	71	39	A11	226	315	312	12	1	2	37
Kuşhane	61	59	A9	335	421	408	12	1	1	28
Munzuroğlu	-									
Saraybaşı	-									
Sarıkamış	61	28	S11	666	782	871	14	3	5	120
Şeyhsuvar	61	45	H9	663	655	626	21	2	6	83
Yolüstü	52	30	A9	343	456	538	13	1	3	54
Yukarıbağ PTT	52	33	A9	1162	862	966	21	1	2	41

Mollakendi Bucacı

Mollakendi B.B.	51	20	A9	749	926	911	13	3	8	81
Bahçekapı	71	11	A9	838	1012	1066	12	3	8	108
Cevizdere	62	27	A10	543	554	552	12	1	2	51
Çağlar	41	25	A11	498	554		12	2	5	65
Demirgülü	-									
Dereboğazı	72	21	A9	605	524	570	13	3	3	65
Doğankuşu	61	17	S9	413	592	595	1	3	4	63
Elmapınarı	41	30	A9	550	344	499	15	2	5	75
Gölardı	42	45	A9	401	424	415	21	2	4	52
Güngörne	-	20		314						
Güntaşı	51	21	A9	722	655	684	1	5	8	93
İkiztepe	61	23	A11	297	377	385	13			
Karasaz	62	31	A9	186	160	174	12	1	2	18
Karşıbağ	51	17	A9	455	516	637	13	2	5	95
Kavakaltı	-									
Kuşluyazı	-									
Yenikapı	41	23	A9	1221	580	165	15			
Yünlüce	41	20	A10	832	836	731	1	1	7	95

Ağın İlçesi

Şehir										
Merkez Bucacı				2002	2500	2651				
Altınayva	61	33	A12	309	260	226	12	2	2	225
Aşağıyabanlı	41	12	S6	333	107	66	12			
Bademli	61	13	A10	152	136	130	12	2	1	9
Bahadırlar	41	11	S6	184	68	48	12			
Balkayası	71	35	A10	185	129	119	12	1	2	12
Beyelması	61	5	A10	241	209	236	12	2	1	11
Bükler	-									
Demirçarık	13	35	A4	157	128	86	13	1	1	5
Dibekli	42	31	S9	267	116	108	12	2	1	13
Dürümlü	41	9	A9	381	248	213	52	2	3	30
Kaşpınarı	42	5	A10	152	54	51	51	1	1	18
Modanlı	61	35	A9	273	246	181	12	1	1	24
Pulköy	72	15	S9	252	219	182	21	2	2	28
Samançay	52	12	A20	203	150	135	11	4	6	71
Saraycık	51	21	A10	581	540	554	12	3	5	65
Yedibağ	41	31	S10	260	158	126	21	1	2	10
Yeniyapan	61	6	S6	161	109	118	13	1	1	14

Hankendi Bucağı

Hankendi B.M.PTT	51	19	A9	2370	2394	1834	13	1	1	21
Akçakale	61	30	A9	221	226	242	12	1	1	21
Bölüklü	52		A9				12	1	1	17
Bulutlu	62	36	S9	110	118	95	12	1	1	12
Çalıcı	12	30	H9	523	521	631	13	1	2	28
Dilekköy	51	26	A9	412	387	399	12	2	4	31
Durupınar	51	24	A9	152	167	192	1			
Gökçe	62	28	A9	120	135	159	12	1	1	14
Gölköy	61	25	A9	286	442	470	13	3	6	63
Gözpınarı	51	28	A9	159	138	166	13	1	2	11
Günaçtı	52	30	A9	263	260	255	13	2	2	28
Günbağı	61	32	H11	130	191	154	12	1	1	16
Işıkyolu	51	27	H9	309	314	323	1	2	4	76
Karaali	61	28	S9	292	370	399	12	1	2	44
Kelmahtut	51	23	A9	293	361	329	13	2	4	66
Keluşağı	61		S9				12	1	1	7
Kocaharmanı		35		221	273	270		1	2	36
Koparuşağı	71	27	A9	179	213	205	1	1	2	20
Küllük	12	23	A9	176	194	205	1			
Ortaçalı	52	35	A9	291	284	267	12	1	3	55
Öksüzuşağı	12	30	A9	339	356	409	12	2	2	37
Sakabaşı	12	33	A9	562	578	619	12	3	5	108
Sarıgül	62	36	A9	189	177	154	1	1	1	22
Sarılı	61	27	A9	454	393	436	13	3	3	48
Sarıtosun	62	22	A9	106	175	174	21	1		
Sinanköy	62	16	A9	80	93	100	12	1	1	24
Sütlüce	52	27	A9	234	281	366	12	2	2	38
Şabanlı	71	30	H9	152	169	162	1	1	1	15
Şahaplı	61	24	A9	103	169	434	12	1	1	17
Temirköy	51	25	A9	155	178	224	13	1	2	33
Yalındamlar	52	40	A9	517	523	599	1	1	2	47
Yazıpınarı	61	30	S9	261	224	216	12	1	20	450
Yenikonak	51	26	S9	125	123	113	1	1	4	51
Yolçatı	51	24	A9	433	333	377	1	1	2	14

Baskil İlçesi

Şehir

2597 5119 5164

Merkez Bucağı

Akdemir	72	17	H9	143	199	161	12	1	1	13
Beşbölük	12	15	S10	246	265	237	13	1	3	38
Demirlibahçe	61	7	H6	226	228	238	21	1	1	31
Doğancık	62	3	S6	342	378	476	13	2	3	41
Düğün-tepe	62	4	H2	273	370	387	21	1	2	48
Hacımustafaköy	72	13	A10	297	324	325	21	1	1	23
Hacıuşağı	12	12	S10	216	256	258	21	1	2	44
İçlikavak	62	22	A10	128	155	127	23	1	1	18
Karagedik	22	12	A6	263	266	291	21	1	2	28
Karakaş	62	20	P5	479	502	510	31	1	2	5
Karoğlu	61	25	H10	336	360	379	12	1	2	51
Kayabeyli	51	6	S10	177	206	228	12	1	1	31
Kızıluşağı	62	15	A2	347	328	364	13	2	2	31
Koçyolu	62	10	A10	364	358	390	13	2	1	15
Kuluşağı	52	20	A9	378	375	441	12	1	2	17
Meydancık	22	4	H2	63	64	102	12	-	-	-
Resulkahya PTT	62	27	H6	445	465	486	12	1	4	74
Söğüt-dere	71	15	H10	258	259	259	13	2	2	33
Sultanuşağı	52	10	S9	152	154	148	12	2	2	54
Şahaplı	72	3	P6	273	291	434	13	1	2	48
Şahindere	62		P6				21	1	1	26
Situşağı	42	14	S6	438	483	553	13	2	2	75
Tavşanuşağı	62	5	H2	176	182	159	21	1	1	9
Yalından	52	12	H10	177	204	205	12	1	1	24
Yeniocak	71	13	S6	240	245	281	13	1	2	25
Yıldızlı	62	13	H10	114	123	237	12	-	-	-
Yürekli	71	16	S9	714	122	93	12	-	-	-

Harput Bucağı

Harput B.M.PTT	51	5	A9	2677	3231	4113	23	5	9	205
Aydıncık	51	22	S9	391	338	460	12	1	1	-
Beşoluk	61	17	H9	89	96	118	13	1	1	10
Beydalı	41	23	H11	126	69	71	13	1	2	42
Beydoğan	62	35	S10	166	154	102	21	-	-	-
Çakmaközü	71	30	H11	49	24	12	14	-	-	-
Çatalharman	61	25	H5	468	193	172	21	1	2	28
Erildi	71	27	H9	210	282	306	13	2	2	36
Gümüşbağlar	61	13	S9	440	531	595	12	2	5	68
Güneyçayırı	62	15	S10	173	324	285	12	1	1	4
Karataş	62	22	H7	144	160	132	3	1	1	15
Kaplıkaya	62	25	H9	350	270	292	12	1	2	15
Körpe	72	30	H11	321	359	391	1	1	2	50
Kurtdere	42	17	S9	282	257	273	31	1	1	30
Meşeli	42	80	H9	265	265	232	21	2	4	71
Obuz	61	15	S9	70	119	98	12	-	-	-
Oyma ağaç	71	35	S9	317	335	373	34	1	1	20
Salkaya	51	22	S9	737	795	882	21	2	4	77
Sarıbük	61	30	S7	275	286	238	21	1	2	43
Serince	71	20	S9	445	381	446	34	2	5	66
Yenigün	41	25	H5	196	-	-	2	1	2	59

Hıdırbababucağı

Hıdırbaba B.M.	51	25	S9	250	279	276	12	1	2	79
Altarla	41	35	A5	230	160	266	2	2	4	14
Altınkuşak	61	26	H9	451	522	564	21	1	2	32
Aydınlar PTT	41	30	A11	65	101	183	21	3	5	21
Balibey	61	35	A9	150	134	133	12	1	2	10
Dallıca	61	30	S9	291	265	256	12	1	2	23
Dambüyük	41	35	A8	258	224	192	21	1	2	25
Esenkent	-									
Fatmalı	41	33	S9	129	119	104	1	1	2	20
Korukköy	61	30	S9	539	691	710	12	4	7	90
Muratkık	41	42	S9	516	239	315	1	1	2	46
Özgören	-	41		284						
Pirinçci	71	26	S9	277	189	263	13	2	2	28
Yeniçubuk	61	36	S9	295	247	319	13	2	2	15

Aydınlar Bucağı

Aşağıkuluşağı B.M22	55		A10	509	545	494	21	2	4	47
Akuşağı	-	40		622	574	515		2	1	33
Altınuşağı	61	60	S10	260	273	302	12	2	3	51
Bilaluşağı	41	45	H10	606	692	769	12	2	4	124
Bozoğlak	62	65	A5	740	636	670	12	2	3	57
Emirhan	62	60	H9	235	232	237	12	1	1	19
Hüyük	41	46	H10	293	255	251	12			
Kelaköy	41	30	H9	231	210	163	12	1	1	18
Konalga	62	45	S1	562	525	461	12	1	2	36
Kumlutarla	41		H10			272	12	2	4	100
Suyatağı	42		H10			285	12	2	2	64

Kuşsarayı Buc.

Kuşsarayı B.M.	51	25	S10	228	225	247	12	2	3	46
Aladikme	52	24	A9	572	614	631	21	3	5	133
Alangören	41	24	H10	190	233	242	13	1	2	42
Çavuşlu	12		A10				12	1	3	48
Çiğdemlik	42		S10	364	330		12	1	2	66
Deliktaş	62	20	S9	302	253	299	21			
Eskiköy	12	30	A9	365	363	385	12	1	2	37
Gemici	41	30	A10	601	597	619	13	3	4	92
Habibuşağı	41	40	A10	229	183	193	12	1	1	22
Hacıhüseyinler	62	50	H11	347	360	384	12	2	2	22
Hacımehmetli	41		S1				14	2	2	22
Harabakayış	72		H6				12	4	5	101
İmikuşağı	52	35	S10	97	116	114	14	1	1	19
Kadıköy	41	43	S9	936	848	712	14	3	4	105
Karaali	52	40	A9	476	488	622	12	1	4	72
Konacık	52	25	H9	342	386	396	12	3	4	80
Kutludüğün	62		A9				12	1	1	28
Pınarlı	51	35	A10	350	326	339	12	1	2	42
Sarıtaş	62	45	S10	297	351	346	21	1	1	21
Tabanbükü	41	45	H9	297	351	346	12	1	3	51
Tatlıpayam	22	20	H10	238	216	243	21	1	2	23
Topaluşağı	71		A6			476	21	1	3	58
Yayvanlı	42		S9			371	12	1	1	-

Karakoçan İlç.

Şehir			4703	5604	6491				
Merkez Bucacı									
Ağmezrası	72	3	A9	201	350	423	21	1	3 49
Akarbaşı	12	30	A10	697	608	568	14	3	3 103
Akçiçek	11	8	A10	95	90	102	12	1	1 13
Akkuş PTT	51	20	A10	287	264	196	12	1	2 41
Altınoluk	51	8	A10	410	362	461	21	2	2 49
Bahçecik	61	7	A6	426	477	534	21	1	3 78
Balcalı	52	15	S11	219	227	209	12	1	2 37
Bardaklı	41	30	A11	135	155	186	12	1	1 32
Beydere	72	15	A9	372	456	394	21	1	3 76
Bulgurcu	21	15	A10	1076	1398	1416	21	3	5 180
Çalıyaka	11	20	A10	298	364	300	12	1	2 56
Çamardı	21	6	S10	152	204	159	12	1	2 28
Çatalyol	21	10	A2	124	168	167	12	2	1 31
Çavuşyolu	11	13	A9	224	331	227	21	1	2 45
Çayırgülü	62	10	S10	408	402	367	12	1	2 39
Demirdelen	11	5	A10	74	88	133	12	1	1 13
Doğanoglu	62	17	S9	341	352	302	21	1	2 52
Gündeğdi	61	10	A10	685	741	720	21	2	4 120
Hamzalı	71	6	A10	304	377	303	21	1	2 70
Kalecik	42	2	A10	481	494	582	21	1	4 81
Kalkankaya	61	13	A10	229	264	212	21	1	2 44
Karakoçan	21	13	S6	159	174	198	12	1	2 39
Karapınar	-	1		77	184	252		2	2 41
Karasakal	21	25	A11	159	169	184	12	2	1 26
Kavakdere	61	10	A11	246	290	217	21	2	3 62
Kızılca	51	5	A11	209	275	307	12	1	4 56
Kızılpınar	62	18	A10	369	401	477	21	2	2 111
Koçyiğitler	22	17	S10	429	425	397	21	2	2 46
Kulundere	61	14	A10	376	466	471	21	1	2 58
Okçular	42	35	A10	1470	2023	1260	21	6	7 190
Ormançık	61	23	A10	138	136	124	12	1	2 17
Pamuklu	12	20	A10	187	242	183	12	1	2 35
Paşayaylası	22	13	A10	36	40	48	21		
Sarcan	71	15	A10	1024	1253	1541	21	2	4 60
Tekardıç	51	4	A10	186	366	207	12	1	2 33
Üçbudak	62	13	A9	129	154	158	12	1	2 30
Yalıntaş	52	11	A10	52	116	123	12	1	
Yenice	61	4	S10	212	215	334	12	1	2 50
Yenikaya	61	20	A9	242	289	311	21	1	1 40
Yeniköy	51	5	A10	510	602	620	21	1	6 90
Yoğunağaç	22	17	S10	386	391	317	12	1	2 38
Yücekönak	61	17	A6	451	473	481	21	1	4 115

Başıyurt Bucağı

Başıyurt B.M.PTT	51	15	A10	434	515	652	21	1	4	99
Akbulak	61	19	A11	471	503	538	12	2	3	94
Akyokuş	71	30	A10	280	257	255	12	1	1	46
Alayağmur	12	20	H9	377	380	349	12	2	3	100
Aşağılovacık	61	10	A11	211	194	267	12	1	2	42
Çanakcı	12	12	A10	312	307	239	2	1	1	48
Çayırdam	61	13	A11	129	160	198	12	1	1	26
Demirtepe	71	13	H2	75	112	85	12			
Deveci	62	20	A11	366	409	379	21	1	2	50
Durmuşköy	61	8	A2	404	380	387	21	1	2	47
Gözerek	61	14	A11	197	131	143	21	1	1	20
Güllüce	61	17	A7	416	489	329	21	1	2	56
İsabey	61	25	A10	236	242	238	12	1	2	38
Kırgıl	71	23	A9	271	281	278	12	1	2	47
Köryusuf	11		A11			218	13	1	2	43
Kuşçu	61	30	A10	256	298	338	21	1	2	55
Kümbet	52	22	H10	348	420	482	1	1	2	48
Mahmutlu	51	16	A11	405	404	449	12	1	4	120
Maksutali	61	23	S10	326	340	337	12			
Mirahmet	61	15	A9	177	190	176	13			
Sağın	61	13	A11	293	370	341	21	3	3	47
Savucak	12		A11				12	1	2	
Yukarılovacık	51	10		316	335	311	12	1	3	49
Yüzey	62	20	S11	454	511	486	12	2	4	122

Çan Bucağı

Çan B.M.PTT	61	35	S9	397	415	397	12	2	1	43
Akpınar	62	17	A10	239	267	243	12	1	2	55
Alabal	52	40	H6	538	527	411	12	2	3	99
Bazlama	62	25	A10	1004	1101	1169	21	1	2	52
Çelebi	62	45	S9	605	636	756	12	1	1	17
Çitak	61	23	A10	263	218	349	21	1	1	15
Demirtaş	11	31	A11	369	261	195	12	1	1	33
Dumluyazı	62	31	A10	248	241	229	21	1	4	41
Gümüşakar	61	34	H10	209	213	187	11	1	2	29
Hamurkesen	61	16	S10	322	309	263	12	1	3	75
Karaçan	61		A11				12			
Kavalcık	62	23	A11	389	437	216	21	1	2	55
Keklikköy	71	30	A10	378	393	310	12	1	3	88
Kocadayı	61	37	A10	490	525	614	21	1	2	29
Korudibi	52	47	A11	538	578	483	12	2	3	69
Kuşbayırı	61	37	A11	542	602	567	12	2	5	128
Pilavtepe	11		A11			119	12	1	1	16
Özlüce	21	42	A9	218	232	179	12	1	2	36
Sarıbaşak	62	18	S11	709	795	739	21	1	5	143
Sarıhan	62	45	S11	422	424	413	12	1	2	69
Yeşilbelen	62	30	A11	563	608	570	21	2	4	91
Yıldızlı	51	37	H10	213	199	161	12	1	1	29

Keban İlç.

Şehir				8298	5800	6282				
Merkez Buc.										
Akçatepe	42	32	P10	378	353	359	1	1	1	32
Akgömlek	62	22	H9	184	197	180	13	1	2	22
Altınkürek	61	28	A9	386	241	537	13	2	4	74
Altınyaka	62	18	A9	331	340	377	13	2	3	34
Aslankaşı	42	25	S9	60	81	83	21			
Aşağıçakmak	51	18	A10	180	186	189	12	1	3	31
Bademli	61	15	A10	191	185	204	13	1	1	25
Bahçeli	72	20	A9	132	255	118	3	1	1	15
Bayındır	71	18	A10	315	180	159	12	2	2	22
Beydeğirmeni	62	20	S9	305	354	419	12	2	3	28
Bölükçalı	72	25	H10	13	78	25	21			
Büklümlü	71	15	H10	147	50	69	12			
Çalık	72	7	A10	103	115	113	12			
Çevrekaya	52	13	P6	197	193	182	1	1	1	20
Delikavak	-	25		157	50		21			
Denizli PTT	51	16	S10	485	405	306	12	3	4	41
Gökbelen	61	30	H9	388	459	452	12	1	1	19
Göldere	72	30	H10	160	169	194	12	1	1	21
Güneytepe	72	22	H9	94	108	126	12	1	2	18
Kopuzlu	41		S10			162	13	1	1	11
Koyunuşığı	62	38	A10	190	183	164	12	1	1	30
Kurşunkaya	61	5	P6	101	94	123	21			
Kuşcu	62	15	S10	90	112	134	14	1	1	11
Örenkaya	72	25	H10	82	160	81	12	1	1	9
Pınarlar	51	15	A10	188	146	141	21	1	2	25
Sağdıçlar	71	18	A9	315	383	429	13	1	3	47
Taşkesen	71	20	S9	199	131	222	12	1	1	19
Topkıran	72	40	S9	211	178	186	21	1	1	27
Ulupınar	71	15	A9	365	408	331	12	2	2	23
Üçpınar	71	30	A10	242	227	211	13	1	1	10

Maden İlçesi

Şehir	155161515112341									
Merkez Bucağı										
Ağadibek	61	13	H6	369	311	230	34	1	1	28
Alacakaya PTT	72	26	H7	2348	2620	3342	2	11	25	616
Altıoluk	71	30	A10	842	874	932	13	2	4	155
Arslandaşı	72	15	A11	234	283	332	12	1	1	21
Bakladamlar	62	18	A10	463	521	541	13	2	3	60
Cumhuriyetçi	72							1	1	
Çalkaya	72	27	H9	469	480	437	12	1	1	21
Çanakçı	61	15	A10	407	421	403	32	1	2	52
Çatakli	61		A10					1	4	6
Çayırözü	62	20	A6	204	289	292	12	1	1	7
Çitliköy	12	18	A10	400	582	591	21	1	2	51
Dutlupınar	12	20	A10	298	398	473	23	1	1	6
Gezin	41	25	A9	1042	1084	1291	13	6	11	197
Hanevleri	61		H6				12	1	2	40
İncebayır	62	35	A12	334	365	473	12	1	2	70
Karatop	62	10	H10	325	359	421	13	1	1	19
Kartaldere	61	40	A9	413	554	576	21	1	2	40
Kaşlıca	62	15	A6	569	614	853	13	3	4	85
Kayalar	72	15	A10	272	406	442	1			
Kayranlı	62	18	A10	507	502	507	13	2	3	79
Kızıltapa	52	27	A9	385	462	486	13	1	2	25
Kumyazı	71	46	A9	273	291	319	14	1	1	32
Küçükova	62	33	P9	326	363	361	12	1	2	39
Naldöken	62	35	H10	1044	1069	1185	13	2	3	101
Örtülü	62	46	A9	251	257	327	12	1	1	26
Sağırlı	62	21	A10	551	576	758	14	3	4	79
Sularbası	72	30	A12	443	474	476	13	2	4	75
Tekevler	52	18	A6	946	1065	1059	31	3	4	84
Tepecik	61	35	A10	351	434	447	13	1	2	42
Yeşilova	61		A9					1	1	28

Hazar Bucağı

Kavak B.M.PTT	61	35	A10	745	741	887	21	3	4	91
Altıntarla	61	45	S10	363	322	362	12	1	2	43
Akboğa	61	22	A7	124	153	220	12	1	1	14
Bahçedere	61	40	H11	517	575	614	23	2	3	84
Çakıroğlu	72	38	H9	393	460	558	12	1	2	43
Durmuştepe	62	40	A10	372	506	525	21	1	1	28
Eğrikavak	61	28	H7	191	184	210	21	1	1	28
Hatunköy	42	37	A10	209	262	287	13	1	2	28
Işıktepe	61	26	A10	279	315	340	12	1	1	46
Koçkonacı	72	38	A7	624	689	632	21	2	2	48
Plajköy	41		A10				1	1	2	31
Polatköy	62	36	H11	388	493	475	12	1	2	52
Topaluşağı	61	35	H7	163	152	185	2	1	2	21
Yenibahçe	62	25	A10	324	369	369	21	2	3	50
Yıldızhan	61	35	A11	316	311	417	12	1	2	37
Yoncapınar	62	35	A10	418	238	274	13	2	2	40

Palu İlçesi

Şehir.

5385 5489 7112

Merkez Bucacı

Akmezra	51	14	A10	336	467	542	1	1	2	37
Akyürek	61	14	A7	549	483	418	21			
Altınölçek	61	13	H2	108	138	89	3			
Andılar	61	11		330	408	394	2			
Arındık	22		A10				12	1	3	60
Aşağımirahmet	61	18	A10	765	871	771	12	2	3	72
Baltaşı	12	18	A10	914	1304	1492	12	2	4	122
Bayramyazı	71	16	A11	423	478	516	12	1	3	58
Beşpınar	51	17	A10	137	171	191	12	1	2	25
Beyhanı B.PTT	42	17	A12	2947	2674	3736	12	6	13	354
Bilalköy	72	9	H3	253	425	277	1	1	1	18
Bozcanak	22	17	H5	599	559	735	12	2	2	101
Burgudere	42	27	A11	843	979	868	12	1	3	79
Çakırtaş	52	8	A10	1011	1108	1248	12			
Çiftlikköy	51	20	A11	129	139	97	1	1	1	35
Damlapınar	21	14	A11	127	157	198	8	1	1	25
Demirci	61	14	A11	357	343	371	12	1	2	42
Ekinözü	61	11	A11	738	923	1037	12	2	4	127
Gedikyurt	52	12	A9	994	1135	1194	12	2	5	176
Gökçedal	61	13	A11	291	281	258	12			
Gözecik	62	10	A10	209	246	209	1	1	1	35
Gömeçbağlar	42	11	H9	202	184	154	13			
Güllüce	61	18	A9	675	684	710	12	1	3	99
Gümüşkaynak	51	22	A9	50	45	81	12			
Hasbey	12	21	A9	530	561	646	12	3	8	143
Kaplaçmaz	51		A10	302	373		12	1	2	37
Karabük	61	16	A10	158	149	146	12	2	3	79
Karacabağ	61	6	A9	682	817	764	31			
Karaman	61	9	A6	243	256	207	12			
Karasalkım	11	13	A9	866	938	1137	12			
Karataş	22	10	A2	313	325	341	12			
Karınca	52	8	A11	156	237	321	1	1	1	33
Kasıl	51	7	S6	143	138	141	12			
Kavakköy	62	15	A11	445	426	529	12	1	5	83
Kayaönü	21	23	A9	409	511	479	21	1	2	58
Keklikdere	51		A9				1	2	2	72
Kovancılar B PTT	51	7	A11	2466	4002	4822	1	8	20	588
Köprüdere	51	7	A11	192	248	295	1	1	2	38
Mağaraköy	71	11	A10	229	219	227	12	1	2	43
Muratbağı	41	19	A9	158	110	91	1	1	4	65
Nişankaya	51	21	A9	128	151	149	1	1	1	

Arıcak Bucığı										
Arıcak B.M.PTT	51	25	A10	1314	2953	2389	1	5	8	227
Bozçavuş	11	32	A10	370	492	575	12	1	2	32
Bükardı	21	32	A3	761	912	1005	12	2	3	61
Çakmaklı	12	34	A10	765	878	996	13	2	4	141
Çavuşdere	61	18	A11	379	445	436	21	1	2	35
Çevrecik	21	22	A11	240	243	291	12	1	1	47
Erbağı	11	31	A5	404	424	553	1	1		34
Erimli	22	26	S10	1226	1483	1757	12	4	7	156
Esenlik	71	29	A9	196	259	330	21	1	2	45
Göründü	11	34	A10	427	411	465	1	1	2	38
Gürçubuk	21	31	A10	307	394	463	21	1	2	73
Halkalı Kamber- tepe	21	32	A10	741	753	1064	12	2	4	148
Karakaş	21	35	S3	565	594	621	13	2	2	61
Kayahisar	52	18	A2	295	387	435	8	1	1	35
Kutludüğün	71	42	A2	388	324	358	12	1	2	47
Küplüce	21	32	S10	573	826	758	13	1	2	46
Ormanpınar	71	18	A9	402	416	468	32	2	2	49
Tarhanamöy	22	39	A10	462	547	598	12	1	2	41
Üçocuk	22	25	A6	717	779	918	13	2	3	61
Yalnızdam	21	25	H10	539	604	544	23	1	3	66
Yaylabası	21	36	H57	750	954	1031	22			
Yoğunbilek	33		S10	750	1954	1031	12	1	2	56
Çaybağı Bucığı										
Çaybağı B.M.	61	40	A10	450	661	398	12	3	4	68
Akçakent		35		208						
Altinkum	42	35	H10	102		53	12			
Aşağıköse	41	28	H9	96	87	104	21	1	3	67
Avlağı	61	21	A9	320	354	337	12			
Bağgülü	21	26	A7	266	258	226	21			
Çatakbaşı	62	19	A9	149	152	191	13	1	1	27
Çelebi	62	45	H5	605	636	274	12	1	1	12
Değirmentası	61	36	A10	208	328	292	1	1	1	18
Ekinbağı	61	26	A9	381	220	240	13	2	1	25
Esenkavak		33		246	271	307		1	3	53
Fahribey	61	35	A9	242	271	303	13	1	1	34
Fahribey Mezra.	11	35	A1	172	155	136	14			
Gülçatı	71	21	S9	548	601	633	21	2	1	13
Hacımekke	61		A10				12	1	2	40
Hacısam	41	22	A9	283	262	252	1	1	2	29
İğdeli	61	27	A9	222	188	178	24	1	2	21
Kacar	71	33	A9	240	207	214	14	1	1	32
Kolluca	62	31	A9	169	173	175	13			
Kuşağacı	61	23	S10	115	151	115	34			
Kuşçuköy	62	22	S9	221	315	256	21			
Mustafaköy	51	29	A11	363	330	399	21	1	2	50
Osmanağaköy	41	37	S9	101	126	96	12	2	1	13
Salkınlı	41	31	A3	262	273	275	12	1	2	42
Soğanlı	21		A9				12	1	1	22
Sürekli	21	20	A10	103	146	175	13	1	2	31
Taşören	61	18	A11	221	315	256	12	1	2	45
Topağaç	61	26	A10	355	385	437	1	1		
Uyandık	71	37	A3	395	424	452	14	2	4	89
Uzunova	41	34	A10	287	68	78	12			
Yenidam	11	35	A10	303	402	348	12	1	1	38
Yeşildere	42	45	A10	241	184	204	14	1	1	29
Yukarıkazanlar	11	31	A5	101	123	127	12	1	1	22

Gökdere Bucacı

Gökdere B.M.	11	50	H10	1017	1606	1143	12	1	4	130
Akbulut	11	55	S9	1326	1060	1191	12	2	4	130
Aşağıdemirci	71	36	H9	267	356	348	12	2	3	140
Aşağıkanatlı	51	31	A10	319	397	238	12	1	1	37
Atikköy	61	55	P9	100	108	126	12			
Beydoğan	61	56	S9	471	472	457	21	1	2	36
Bölükelma	11	46	A6	62	61	64	12			
Büyükçatı	62	49	P10	559	747	755	21	1	2	35
Durmuşlar	61	27	A10	159	195	178	12			
Gemtepe	61	53	P10	259	296	324	21			
Göçmezler	61	43	P10	150	260	228	2	2	4	97
İsağağamezrası	61	35	A9	199	254	320	12	1	1	17
Karasungur	52	26	A9	482	434	559	12	1	2	51
Kayalık	61	26	A9	302	338	465	21	2	2	27
Kırkbulak	22	44	P16	400	393	426	2	1	1	36
Köklüce	22	45	H10	520	579	719	12	1	2	28
Küçükçaltı		50		149	159	155				
Okçular	61	33	H10	910	1115	1112	12	1	2	61
Tabanozü	61	29	H10	389	502	502	12	2	4	128
Yılbaşı		38		227	260	239		1	2	57
Yoncalıbayır		40		483	404	505		1	2	27
Yukaridemirli	71	45	H9	169	161	196	12	1	2	70
Yukarıkanatlı	51	32	H9	312	389	343	12	1	1	24
Örencik	42	19	S10	158	110	91	12			
Örgülü	61	9	A1	295	327	327	3	1	1	23
Payamlı	71	14	A7	126	158	193	13	1	2	51
Saraybahçe	51	5	A9	467	509	701	1	2	4	111
Sarıbuğday	11	11	A4	213	250	230	1	1	2	41
Seydili	41		H9				13	2	4	71
Sogukpınar	52	17	A9	352	376	331	12	2	2	61
Şenova	71	7	A11	404	447	492	12	1	4	94
Taşçanak	71	10	A16	232	186	165	1	1	1	19
Tatarköy	51	23	A10	195	165	139	1	1	1	8
Tepebağı	51	13	A9	444	537	618	12	2	6	97
Umüt kaya	62	4	A2	138	192	94	1	1	1	23
Üçdeğirmen	11	8	A16	873	958	1018	13	2	3	54
Yarımca	51	16	A10	678	812	1208	14	4	11	252
Yarıntepe	61	9	A6	284	311	350	1	1	2	31
Yazıbaşı	51	4	A12	341	727	574	1	1	1	16
Yeniköy	41	13	A9	315	306	465	1	1	3	62
Yeniköymezerası	41		A11				14	1	2	37
Yeşilbayır	62	4	A6	345	309	318	31	1	1	16
Yukarımirahmet	61	19	A11	193	187	233	12	1	1	29

Sivrice İlçesi

Şehir			5690	4597	4001				
Merkez Bucağı									
Akbugday	62	A10				12	1	2	65
Alaattinköy	61 8	A10				21	1	2	58
Alıncık	61 8	A10	191	150	164	21	1	1	11
Aşağıçanakçı	71 25	H10	252	206	182	12	1	1	16
Başkaynak	61 30	A10	801	815	876	12	2	4	85
Bekçitepe	-						1	3	53
Çatakkaya	61 71	H10				21	1	2	18
Dedeyolu	61 20	A9	554	540	660	12	3	3	38
Dikmen	11 32	H10				32	1	1	16
Doğansu	62 25	H9				21			
Dörtbölük	62 10	S10	352	389	344	21	1	2	38
Düzbahçe	72 8	S8	695	565	229	1	1	1	11
Elmasuyu	71	A10				13	1	2	32
Güneyköy	51	A10				21	2	3	60
Hacılar	61 30	A9	296	265	274	21	1	1	32
Kavvallı	61 20	A9	426	461	454	31	2	3	37
Kayapınar	21 40	A10				12	1	1	32
Kösebayır	62 15	A9				12	1	4	77
Kürkköy	71 6	A10	872	682	708	31	2	4	17
Soğukpınar	72 8	P10	418	360	344	81	1	2	36
Sürek	41	A10				12	1	2	26
Uslu	61 25	S10	555	562	570	12	2	4	76
Uçlerce	61 32	S9	393	459	453	21	1	2	53
Ügrük	61 40	S10	178	164	158	21	1	1	11
Yedikardeş	61 8	A2	205	152	221	12			
Yedipınar	61 15	A9	176	160	269	21	1	1	31
Yukarıçanakçı	22 26	P10	225	203	202	12	1	1	20
Gözeli Bucağı									
Gözeli B.M.	62 25	P9	719	707	801	12	2	4	69
Akseki	41 50	H9	148	243	164	12	1	1	13
Canuşağı	61 50	A9	176	280	190	12	1	1	13
Çevrimtaş	51 50	A10	321	296	291	12	1	2	46
Çortumlu	21 77	S9	292	237	238	21	1	1	32
Dereboynu	61 25	H9	78	110	115	12	1	1	28
Doğanbağı	41 35	H10	288	245	223	13	2	1	25
Duygulu	52 40	A10	221	193	195	12	1	1	22
Gelindere	12 50	H10	164	139	171	12			
Görgülü	62 49	H9	217	218	197	12	1	2	24
Günbalı	72 20	A10	134	149	144	13	1	1	19
Ilıncak	41 35	H10	218	165	173	13	1	1	17
Kalaba	51 35	A10	140	126	153	12	1	1	14
Kamışlık	72 20	H10	452	550	445	12	2	2	46
Kavakköy	61 15	A10	208	210	187	12	1	1	17
Kayabağlar	41 60	H9	349	272	261	12	1	1	27
Kılıçkaya	61	H9				12	1	1	20
Mollalı	71 30	A10	134	89	150	12	1	2	15
Tarlatepe	51 30	A10	177	196	219	2	1	1	15
Taşlıyayla	51 40	A3	264	277	283	12	1	2	26
Topaluşağı	62 40	H9	303	324	327	12	2	3	43
Yürekkaya	52 50	A10	196	177	161	12	1	2	22

18 No.lu Tablo : Köylerde İşyerleri ve Çalışanlar Sayısının İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı. A-İşyeri, B-İşçi

İktisadi Faaliyet Kolları																									
İl ve İlçe	Köy Sayı- sı	Madencilik Taş Ocaklığı		Gıda İmalatı		Mensucat		Ağaç İşleri		Tuğla Kiremit		Demir Metal		Makina Motor Tamiri		İçki İmalatı.		Tütün İşleme		Ticaret		Hizmet		Diğerleri	
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
Elazığ	574	20	296	3	39	1	1	11	31	3	206	6	87	3	4							95	153	36	91
Merkez	145	3	25	3	39			4	7	1	200	1	70									30	30	20	28
Ağın	17																								
Baskil	62													1	1										
Karakoçan	88	3	30					1	2			1	2									3	4		
Keban	29	2	7			1	1															2	3	2	3
Maden	45	8	194					1	3													7	11		
Palu	138	4	40					5	19			4	15	2	3							52	104	14	60
Sivrice	50									2	6											1	1		

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Köy Genel Bilgi Anketi 1976.
Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981, 142.s.(Yayın No:964)

19 No.lu Tablo : Köylerin Küçük Sanatlarda Çalışanlar Sayısına Göre Dağılımı.

İl ve İlçe	Köy Sayısı	Küçük Sanatlar										
		Marangoz	Demirci	Kalaycı	Nalbant	Taş Ustası	Şoför	Halı Kilim	Berber	Terzi	Değir- menci	Hallaç
Elazığ	574	502	94	26	166	965	2143	493	20	184	230	372
Merkez	145	174	54	10	12	174	1117	65		88	88	72
Ağın	17	7			5	16	18	2	1	10	3	7
Baskil	62	116	19	9	34	289	257	400	19	39	86	67
Karakoçan	88	52	4	1	5	111	80	11		4	21	53
Keban	29	10			91	109	170	2		6	5	17
Maden	45	43	9	1	4	47	234			9	5	30
Palu	138	82	8	5	12	195	245	13		26	17	93
Sivrice	50	18			3	24	22			2	5	33

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Köy Genel Bilgi Anketi 1976.
Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981 207.s.(Yayın No:964)

20 No.lu Tablo : Köyde Oturupta Köy Dışında Çalışanlar Sayısının
İş Kollarına Göre Dağılımı.

İl ve İlçe	Köy Sayısı	Çalışanlar Toplamı	İş Kolları											
			Maden T Taş Ocak- cılığı	Gıda İmalat	M.Men- sucat	Ağaç İşleri	Yuğla Kiremit	Demir Metal	Makina Motor	Tamiri	İçki İmalatı	Tütün İmalatı	Ticaret	Hizmet
Elazığ	574	3454	2000	21	48	100	245	117	117	5	48	343	410	
Merkez	145	765	66	15	9	49	97	80	97	4	-	167	181	
Ağın	17	36	-		6					10			20	
Baskil	62	338	187		11	22	10					40	68	
Karakoçan	88	82	22				1	6	4			9	40	
Keban	29	576	573										3	
Maden	45	1023	946				8		17	8		39	5	
Palu	138	405	156	6			20	100	10			42	71	
Sivrice	50	229	50		22			32	6	2		48	46	22

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Köy Genel Bilgi Anketi, 1976
Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981. 162.s.
Yayın No:964.

21 Nolu Tablo : Sağlık Ocağı Sağlık Evlerinin İlçelere Göre
Dağılımı Sağlık Ocağı ve Sağlık Evinin Adı

Elazığ İl Merkezi

Kültür Sağlık Ocağı
Çam Yatağı Sağlık Evi
Sanayi Sağlık Ocağı
Çatalçeşme Sağlık Evi
Yurtbaşı Sağlık Evi
İzzetpaşa Sağlık Ocağı
Sarıçubuk Sağlık Evi
Rüstempaşa Sağlık Evi
Kuyulu Sağlık Evi
Kavaktepe Sağlık Evi
Tadım Sağlık Evi

Merkez İlçe

Hankendi Sağlık Ocağı
Günaçtı Sağlık Evi
Sakabaşı Sağlık Evi
Yalçatı Sağlık Evi
Harput Sağlık Ocağı
Salkaya Sağlık Evi
Serince Sağlık Evi
Hıdırbaba Sağlık Ocağı
Koruk Sağlık Evi
İçme Sağlık Ocağı
Harmanpınarı Sağlık Evi
İkizdemir Sağlık Evi
Konakalmaz Sağlık Evi
Sarıkamış Sağlık Evi
Mollakendi Sağlık Ocağı
Dereboğazı Sağlık Evi
Yazı Konak Sağlık Evi
Poyraz Sağlık Ocağı
Sünköyü Sağlık Evi
Uzuntarla Sağlık Ocağı
Uslu Sağlık Ocağı
Kayapınar Sağlık Evi

Ağın İlçesi

Ağın Sağlık Ocağı
Dibekli Sağlık Evi
Baskil İlçesi
Baskil Sağlık Ocağı
Beşbölük Sağlık Evi
Koçyolu Sağlık Evi
Sütlüce Sağlık Evi
Aşağı Kuluşağı Sağlık Ocağı
Akuşağı Sağlık Evi

Lilal Uşağı Sağlık Evi
Kuş Sarayı Sağlık Ocağı
Hacımehmet Sağlık Evi
Topal Uşağı Sağlık Evi

Karakoçan İlçesi

Karakoçan Sağlık Ocağı
Bulgurcuk Sağlık Evi
Çayırşölü Sağlık Evi
Gündeğdi Sağlık Evi
Koçyiğitler Sağlık Evi
Okçular Sağlık Evi
Başyurt Sağlık Ocağı
Akbulak Sağlık Evi
A.Mirahmet Sağlık Evi

Kırgıl Sağlık Evi
Okçular Sağlık Evi
Çan Sağlık Ocağı

Korudubi Sağlık Evi
Sarıbaşak Sağlık Evi

Keban İlçesi

Keban Sağlık Ocağı
Beydeğirmeni Sağlık Ocağı
Büklümlü Sağlık Evi
Çatalelma Sağlık Evi
Denizli Sağlık Evi

Maden İlçesi

Maden Sağlık Ocağı
Kaşlıca Sağlık Evi
Alacakaya Sağlık Ocağı
Bakladamlar Sağlık Evi
Gezin Sağlık Ocağı
Gezinköy Sağlık Evi
Işıktepe Sağlık Evi
Hazar Sağlık Ocağı
Başkaynak Sağlık Evi
Çalkaya Sağlık Evi

Sivrice İlçesi

Sivrice Sağlık Ocağı
Kürk Köyü Sağlık Evi
Gözeli Sağlık Ocağı
Yürekkaya Sağlık Evi

Palu İlçesi

Palu Sağlık Ocağı
Karacabağ Sağlık Evi
Arıcak Sağlık Ocağı
Erimli Sağlık Evi
Kütpüce Sağlık Evi
Beyhan Sağlık Ocağı
Burgudere Sağlık Evi
Çaybağı Sağlık Ocağı
Avlağı Sağlık Evi
Fahribey Sağlık Evi
Gödere Sağlık Ocağı
Akbulut Sağlık Evi
Kovancılar Sağlık Ocağı
Çakırkaş Sağlık Evi
Ekihözü Sağlık Evi
Taşören Sağlık Evi
Üçdeğirmen Sağlık Ocağı
Balkaşı Sağlık Evi
Yarımca Sağlık Evi

22 No.lu Tablo : Nüfusun Okuryazarlık, Bitirilen Son Öğretim Kurumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı. (6 ve Daha Yukarı Yaşlardaki Nüfus).

	1975			1980		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Genel Toplam	341.806	176.860	164.946	365.659	182.538	183.121
Okuma Yazma Bilme.	145.695	49.238	96.457	153.601	45.483	108.118
Okuma Yazma Bilen	195.414	127.112	68.302	211.185	136.437	74.748
Okul Bitirmeyenler	62.730	37.996	24.734	160.078	105.474	24.604
Okul Bitirenler	132.686	89.116	43.570	151.101	100.960	65.493
İlkokul	101.751	65.493	36.258	104.649	65.493	39.156
Ortaokul	16.373	12.322	4.051	21.665	16.569	5.096
Ortaokul Dengi	357	286	71	214	150	64
Lise	7.114	5.711	1.403	12.209	9.379	2.830
Lise Dengi Meslek	4.737	3.260	1.477	7.262	5.015	2.247
Y.Okul ve Fakülte	2.181	1.892	289	5.010	4.300	710
Öğretim Kurumu Bilin.	171	152	19	92	54	38
Bilinmeyen	697	510	187	6	3	3

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. 25.10.1970. İli: 23-Elazığ. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1979. 21.s.

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. 25.10.1975. İli: 23-Elazığ. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 19 . 14.s.

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. 12.10.1980. İli: 23-Elazığ. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 19 . 18.s.

23a.No.lu Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Halk Kütüphaneleri Dermelerine Giren
Kütüphane Materyallerinin Sayısı ve Toplamları.

	1974		1975		1976		1977		1978	
Kütüphane Adı	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam
Genel Toplam	1330	20.452	638	21.090	1.175	22.265	866	23.030	37	24.241
Elazığ Halk	762	17.935	401	18.336	705	19.041	438	19.378	20	19.509
Ağın Halk	568	2.517	237	2.754	470	3.224	428	3.652	2	3.654
Keban Halk									5	1.078

	1979		1980		1981		1982		1983	
Kütüphane Adı	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam
Genel Toplam	1.910	25.886	1.315	27.698	2.581	30.269	3.637	33.280		
Elazığ Toplam	502	20.011	354	20.774	1.913	22.687	2.263	24.960		
Ağın Halk	302	3.933	561	4.469	11	4.480	403	4.869		
Keban Halk	274	1.110	282	1.392	35	1.427	622	1.675		
Baskil Halk	832	832	118	1.063	622	1.675	349	1.776		

23b.No.1u Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Çocuk Kütüphaneleri Dermelerine Giren
Kütüphane Materyallerinin Sayısı ve Toplamları.

Kütüphane Adı	1974		1975		1976		1977		1978	
	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam
Genel Toplam	465	5.106	294	5.400	627	6.027	199	6.190	73	5.151
Elazığ Çocuk	125	3.412	200	3.612	268	3.820	13	3.833	36	3.869
Ağın Çocuk	266	796	30	826	272	1.098	186	1.284	37	1.282
Keban Çocuk	74	898	64	962	147	1.109	-	1.073		

Kütüphane Adı	1979		1980		1981		1982	
	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam	Yeni	Toplam
Genel Toplam	140	5.291	147	5.139	27	5.166	659	5.825
Elazığ Çocuk	96	3.965	15	3.682	5	3.687	352	4.045
Ağın Çocuk	44	1.326	132	1.457	22	1.479	307	1.780

No.lu Tablo : Elazığ ve Çevresinde Bulunan Çocuk Kütüphaneleri Dermelerine Giren Kütüphane Materyallerinin Giriş Yoluna, Konulara ve Yıllara Göre Dağılımı.

	1974 Yeni					1976 Yeni					1977 Yeni					1978 Yeni				
	T	S	D	B	G.Top.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Toplam
Toplam	465	404	57	-	5106	627	316	291	-	6027	199	74	125	-	6190	73	-	73	-	5151
000	-	-	-	-	177	-	-	-	-	264	-	-	-	-	329	-	-	-	-	269
100	-	-	-	-	10	-	-	-	-	15	-	-	-	-	18	-	-	-	-	18
200	-	-	-	-	36	-	-	-	-	89	-	-	-	-	189	-	-	-	-	51
300	-	-	-	-	156	-	-	-	-	194	-	-	-	-	199	-	-	-	-	134
400	-	-	-	-	10	-	-	-	-	24	-	-	-	-	24	-	-	-	-	24
500	-	-	-	-	16	-	-	-	-	29	-	-	-	-	51	-	-	-	-	20
600	-	-	-	-	15	-	-	-	-	9	-	-	-	-	14	-	-	-	-	16
700	-	-	-	-	63	-	-	-	-	64	-	-	-	-	69	-	-	-	-	69
800	-	-	-	-	3593	-	-	-	-	4949	-	-	-	-	4950	-	-	-	-	4434
900	-	-	-	-	132	-	-	-	-	390	-	-	-	-	447	-	-	-	-	116

	1979 Yeni					1980 Yeni					1981 Yeni					1982 Yeni				
	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Top.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Toplam
Toplam	140	-	140	-	5301	147	15	132	-	5139	27	5	22	-	5166	659	-	659	-	5823
000	11	-	11	-	280	-	-	-	-	373	-	-	-	-	383	60	-	60	-	443
100	-	-	-	-	18	-	-	-	-	27	-	-	-	-	27	3	-	3	-	30
200	-	-	-	-	51	-	-	-	-	47	-	-	-	-	47	5	-	5	-	52
300	3	-	3	-	137	3	-	3	-	490	2	1	1	-	492	68	-	68	-	560
400	-	-	-	-	24	1	-	1	-	48	-	-	-	-	48	12	-	12	-	60
500	3	-	3	-	23	21	-	21	-	160	2	-	2	-	162	-	-	-	-	162
600	-	-	-	-	17	1	-	1	-	87	-	-	-	-	87	2	-	2	-	89
700	119	-	119	-	69	1	-	1	-	68	-	-	-	-	68	10	-	10	-	78
800	119	-	119	-	4453	118	151	163	-	3445	19	1	18	-	3464	414	-	414	-	3878
900	3	-	3	-	119	2	-	2	-	384	4	3	1	-	388	85	-	85	-	473

T : Toplam S : Satın alma D : Değişim G.Top. : Genel Toplam

23  No.lu Tablo : Elazığ ve Ağın Çocuk Kütüphaneleri Dermelerine Giren Kütüphane Materyallerinin Giriş Yoluna, Konularına ve Yıllara Göre Dağılımı.
Elazığ Çocuk Kütüphanesi

1979					1980					1981					1982				
T	Yeni			G.Toplam	T	Yeni			G.Toplam	T	Yeni			G.Toplam	T	Yeni			G.Toplam
96	-	96	-	3965	15	15	-	-	3682	5	5	-	-	3687	358	-	-	352	4045
-	-	-	-	83	-	-	-	-	186	-	-	-	-	186	3	-	-	3	189
-	-	-	-	10	-	-	-	-	19	-	-	-	-	19	3	-	-	3	22
-	-	-	-	34	-	-	-	-	30	-	-	-	-	30	5	-	-	5	35
-	-	-	-	90	-	-	-	-	440	1	1	-	-	441	63	-	-	63	504
-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	23	1	-	-	1	24
-	-	-	-	9	-	-	-	-	125	-	-	-	-	125	-	-	-	-	125
-	-	-	-	6	-	-	-	-	75	-	-	-	-	75	2	-	-	2	77
-	-	-	-	50	-	-	-	-	48	-	-	-	-	48	8	-	-	8	56
96	-	96	-	3643	15	15	-	-	2433	1	1	-	-	2434	254	-	-	254	2688
-	-	-	-	40	-	-	-	-	303	3	3	-	-	306	19	-	-	19	325

1979					1980					1981					1982				
T	Yeni			G.Toplam	T	Yeni			G.Toplam	T	Yeni			G.Toplam	T	Yeni			G.Toplam
44	-	44	-	1326	132	-	132	-	1457	22	-	22	-	1479	307	-	307	-	1780
11	-	11	-	197	-	-	-	-	197	-	-	-	-	197	57	-	57	-	254
-	-	-	-	8	-	-	-	-	8	-	-	-	-	8	-	-	-	-	8
-	-	-	-	17	-	-	-	-	17	-	-	-	-	17	-	-	-	-	17
23	-	3	-	47	3	-	3	-	50	1	-	1	-	51	5	-	5	-	56
-	-	-	-	24	1	-	1	-	25	-	-	-	-	25	1	-	1	-	26
3	-	3	-	14	21	-	21	-	35	2	-	2	-	37	-	-	-	-	37
-	-	-	-	19	1	-	1	-	12	-	-	-	-	12	-	-	-	-	12
23	-	23	-	910	1	-	1	-	20	-	-	-	-	20	2	-	2	-	22
3	-	3	-	79	103	-	103	-	1012	18	-	18	-	1030	176	-	176	-	1200
					2	-	2	-	81	1	-	1	-	82	66	-	66	-	148

23 d No.lu Tablo : Elazığ ve Ağın Çevresinde Bulunan Halk Kütüphaneleri Dermelerine Giren Kütüphane Materyallerinin Giriş Yoluna,Konulara ve Yıllara Göre Dağılımı.

	1979						1980						1981						1982					
	Yeni						Yeni						Yeni						Yeni					
	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Topl.				
Toplam	502	-	502	-	20011	354	99	255	-	20774	1913	-	1913	-	22687	2263	-	2263	-	24960				
000	55	-	55	-	6037	94	-	94	-	5553	19	-	19	-	5572	216	-	216	-	5788				
100	6	-	6	-	1004	2	2	2	-	788	-	-	-	-	788	100	-	100	-	888				
200	25	-	25	-	2774	32	18	14	-	364	10	-	10	-	375	80	-	80	-	455				
300	30	-	30	-	1255	62	27	35	-	3913	13	-	13	-	3926	87	-	87	-	4013				
400	12	-	12	-	328	3	3	-	-	271	-	-	-	-	271	-	-	-	-	271				
500	40	-	40	-	1018	20	8	12	-	1677	12	-	12	-	1689	15	-	15	-	1704				
600	49	-	49	-	1118	24	7	17	-	1272	79	-	79	-	1351	40	-	40	-	1391				
700	48	-	48	-	464	9	-	9	-	359	6	-	6	-	365	10	-	10	-	375				
800	155	-	155	-	4802	64	21	43	-	4148	838	-	838	-	4986	795	-	795	-	5781				
900	82	-	82	-	1211	44	13	31	-	2429	945	-	945	-	3374	920	-	920	-	4294				

Ağın Halk Kütüphanesi

	1979					1980					1981					1982				
	Yeni					Yeni					Yeni					Yeni				
	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Toplam	T	S	D	B	G.Toplam	T	S	D	B	G.Toplam
Toplam	302	-	274	28	3933	561	-	389	172	4469	11	-	11	-	4480	403	26	331	46	4864
000	125	-	125	-	323	18	-	11	7	340	10	-	10	-	350	108	-	108	-	458
100	1	-	1	-	49	1	-	1	-	50	-	-	-	-	50	3	-	2	1	53
200	6	-	6	-	309	33	-	27	6	340	-	-	-	-	340	20	12	4	4	358
300	31	-	30	1	651	105	-	45	60	756	1	-	1	-	757	42	-	33	9	788
400	4	-	3	1	140	29	-	15	14	169	-	-	-	-	168	6	4	1	1	172
500	1	-	1	-	65	40	-	20	20	105	-	-	-	-	105	3	3	-	-	108
600	3	-	2	1	326	17	-	11	6	343	-	-	-	-	342	4	-	4	-	346
700	7	-	6	1	69	12	-	9	3	81	-	-	-	-	81	17	5	11	1	98
800	58	-	55	3	1566	207	-	179	28	1753	-	-	-	-	1753	94	2	73	19	188
900	66	-	45	21	435	99	-	71	28	534	-	-	-	-	534	106	-	95	11	640

23 e No.lu Tablo : Keban ve Baskil Halk Kütüphaneleri Dermelerine Giren Kütüphane Materyallerinin Giriş Yoluna, Konulara ve Yıllara Göre Dağılımı.
Keban Halk Kütüphanesi.

	1979 Yeni						1980 Yeni						1981 Yeni						1982 Yeni					
	T	S	D	B	G.Top.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Toplam				
Toplam	832	-	230	411	832	118	-	112	-	1063	10	-	10	-	1073	622	-	203	-	1675				
000	2	-	1	-	2	-	-	-	-	18	10	-	10	-	28	7	-	6	-	35				
100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	11	100	-	60	-	111				
200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	15	90	-	20	-	105				
300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85	-	-	-	-	85	25	-	12	-	110				
400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	6	10	-	3	-	16				
500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	-	-	-	-	35	19	-	8	-	54				
600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	17	20	-	12	-	37				
700	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	11	8	-	3	-	19				
800	830	-	229	411	190	118	-	118	-	821	-	-	-	-	821	117	-	20	-	918				
900	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	-	-	-	-	44	226	-	59	-	270				

Baskilhalk Kütüphanesi.

	1980 Yeni					1981 Yeni					1982 Yeni				
	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Topl.	T	S	D	B	G.Top.
Toplam	282	-	282	-	1392	35	-	22	13	1427	349	-	349	-	1776
000	-	-	-	-	63	15	-	3	12	78	3	-	3	-	81
100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200	13	-	13	-	53	10	-	10	-	53	24	-	24	-	77
300	-	-	-	-	50	-	-	-	-	50	65	-	65	-	115
400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
500	114	-	114	-	184	-	-	-	-	-	-	-	-	-	184
600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
700	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
800	90	-	90	-	655	10	-	9	1	675	140	-	140	-	915
900	65	-	65	-	387	-	-	-	-	387	19	-	19	-	406

24 No.lu Tablo : Türkiye'de 1974-1981 Yılları Arasında Çıkan Yayın ve Süregen Yayınların Yıllara ve Konulara Göre Dağılımı.

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
000	611	521	442	655	509	538	1051	946
100	121	89	95	70	60	84	130	78
200	275	277	268	326	271	252	563	348
300	1928	2042	1879	2059	1559	1559	2295	1406
400	148	108	122	120	100	75	185	145
500	289	230	312	334	256	216	316	225
600	869	856	873	892	657	675	1024	944
700	280	206	238	214	170	152	240	197
800	1237	991	939	831	698	641	1226	896
900	220	253	234	197	166	268	387	356
Paralar	2	1	2	-	-	-	-	-
Pullar	32	26	42	2	17	-	43	-
Haritalar	40	11	12	8	-	-	-	-
Notalar	-	14	36	45	19	-	285	37
Takvimler	-	-	-	51	52	-	73	10
Toplam	6052	5625	5474	5804	4534	4460	7818	5588
Sürekli Yayın.	562	665	500	372	379	387	318	413
Genel Toplam	6614	6290	5974	6176	4913	4847	8136	6001

25 No.lu Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Dermelerinde
Bulunan Materyallerin ve Ciltlenenlerin Sayısı

Konu Adı	1974			1975			1976			1977			1978		
Çocuk	4	5086	1020				20	4526	1501	4500	1690	5	4326	825	
Halk	18	11837	8615				37	18159	4106	134	19608	3427	4	20159	4082

	1979			1980			1981			1982		
Elazığ Çocuk	144	3684	281							-	2689	351
Ağın Çocuk	41	816	510	22	850	607	158	1614	465	171	1287	517
Elazığ Halk	640	18786	1225	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağın Halk	481	2063	1870	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Baskil Halk	-	-	-	137	830	233	240	842	833	228	3445	331
Keban Halk	-	431	678	233	670	722	-	-	-	-	2662	2183

26a. No.1u Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Halk Kütüphanelerinden Yararlanan Okuyucuların Kütüphanelere, Cinsiyetlere ve Yıllara Göre Dağılımı.

	Top.	1974			1975			1976			1977			1978		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın	
Elazığ Top.	7.545	6.201	1.344				11.765	9.244	2.581	24.152	15.218	8.934	27.721	19.703	8.018	
Elazığ Hal.	6.041	5.305	736				7.900	6.985	915	20.281	13.485	6.796	14.761	12.284	2.477	
Ağın Halk	1.504	896	608				3.865	2.259	1.606	3.871	1.733	2.138	3.950	1.899	2.051	
Keban "	-	-	-										9.010	5.520	3.490	
	Top.	1979			1980			1981			1982					
		Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	
Elazığ Top.	20889	14251	6638	58187	35807	22380	43623	34674	8949	85992	50022	35970				
" Halk	15309	11539	3770	38792	24067	14725	23444	21181	2263	63606	35641	27965				
Ağın Halk	5122	2642	2480	4874	2366	2508	3953	2245	1708	3883	2081	1802				
Baskil "				2391	1324	1067	3485	2278	1187	14723	2800	1923				
Keban "	458	20	388	12130	8050	4080	12761	8970	3791	13780	9500	4280				

26b.No.lu Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Halk Kütüphanelerinden Yararlananların Konulara Göre Dağılımı.

Konu	1974			1975			1976			1977		
	Top.	Erk.	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın
000	13572	7158	6414				7360	4481	2889	10067	6517	3550
100	-	-	-				11	7	4	116	62	54
200	70	47	23				286	186	100	406	254	161
300	63	38	25				1611	842	769	1065	542	523
400	67	45	22				134	70	64	148	82	66
500	4724	2590	2134				202	156	46	283	187	96
600	733	436	297				29	21	8	237	124	113
700	122	65	57				413	270	143	542	331	211
800	47549	25255	22294				44230	25694	18536	34545	18797	15748
900	5540	3016	2524				2125	1123	992	2658	1594	1064

Elazığ ve Çevresindeki Çocuk Kütüphanelerinden Yararlananların Konulara Göre Dağılımı.

Konu	1974			1975			1976			1977		
	Top.	Erk.	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın
000	2604	2339	265				1679	1376	303	4566	2994	1572
100	109	66	43				213	170	43	486	349	137
200	193	119	74				235	206	29	629	410	219
300	353	273	80				481	447	34	744	507	237
400	185	141	44				364	307	39	788	542	246
500	284	140	144				419	378	41	664	415	249
600	328	91	48				121	92	29	499	397	102
700	139	54	97				172	141	31	685	314	371
800	1713	1343	370				5474	3857	1617	6974	3891	3083
900	701	521	180				1621	1296	325	5091	3220	1871

26c. No.lu Tablo : Elazığ ve Ağın Halk Kütüphanelerinden Yararlanan Okuyucuların Cinsiyetlere, Konulara ve Yıllara Göre Dağılımı.

Elazığ Halk Kütüphanesi.

Konu	1979			1980			1981			1982		
	Toplam	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın
000	2722	1883	839	1024	608	416	5788	5572	216	9397	4662	4735
100	298	183	115	384	251	133	878	778	100	3317	1591	1726
200	630	404	226	440	251	189	455	375	80	3215	1766	1449
300	510	363	147	3605	2294	1311	4013	3926	87	2562	1216	1346
400	711	459	252	408	228	180	271	271	-	2576	1338	1238
500	880	725	155	1151	741	410	1704	1689	15	2649	1206	1443
600	932	762	170	2098	1242	856	1391	1351	40	1874	1048	826
700	1203	881	322	1684	1035	649	375	365	10	2033	1026	1007
800	4449	3548	901	15351	10549	4802	4986	4191	795	24778	15145	9633
900	2974	2331	643	12647	6868	5799	3373	2453	920	11205	6643	4562

Ağın Halk Kütüphanesi

Konu	1979			1980			1981			1982		
	Toplam	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın
000	1318	735	583	646	341	305	680	410	275	725	411	314
100	25	13	12	67	33	34	14	14	-	2	2	-
200	206	117	89	143	76	67	109	63	46	168	90	78
300	78	37	41	181	97	84	305	195	110	212	116	96
400	23	15	8	32	17	15	12	12	-	79	57	22
500	7	7	-	110	47	63	167	106	61	221	145	76
600	63	38	25	152	73	79	66	33	33	153	78	75
700	22	16	6	181	95	86	79	47	32	68	35	33
800	2915	1411	1504	2976	1357	1619	1808	915	896	1787	883	904
900	465	253	212	386	230	156	708	453	255	468	264	208

26ç. No.lu Tablo : Baskil ve Keban Halk Kütüphanelerinden
Yararlanan Okuyucuların Cinsiyetlere,
Konulara ve Yıllara Göre Dağılımı.

Keban Halk Kütüphanesi										
1980			1981			1982				
Konu	Topl.	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın	Topl.	Erkek	Kadın	
000	1000	650	350	3000	2000	1000	3050	2100	950	
100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
200	205	125	80	377	310	67	1000	750	250	
300	100	80	20	150	90	60	275	190	85	
400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
500	720	440	280	731	416	315	760	475	285	
600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
700	300	200	100	475	310	165	-	-	-	
800	6805	4555	2250	4193	2914	1279	5020	3200	1820	
900	3000	2000	1000	3835	2930	905	3675	2785	890	
Baskil Halk Kütüphanesi										
000	270	149	121	360	200	160	700	360	340	
100	18	11	7	40	28	12	120	70	50	
200	109	60	49	320	168	152	204	130	74	
300	42	23	19	157	98	59	160	90	76	
400	8	5	3	-	-	-	-	-	-	
500	41	24	17	22	10	12	190	110	80	
600	78	45	33	-	-	-	-	-	-	
700	27	19	8	56	26	30	100	80	20	
800	1393	766	627	2964	2220	744	2980	1800	1180	
900	405	222	183	46	28	18	269	160	109	

26d. No.1u Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Çocuk Kütüphanelerinden Yararlanan Okuyucuların Kütüphanelere,Cinsiyetlerine ve Yıllara Göre Dağılımı.

	1974			1975			1976			1977			1978		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın
Elazığ Top.	73.730	39.672	34.058				20.460	13.472	6.988	19.188	12.144	7.044	19.544	11.415	8.129
Elazığ Ço.	65.902	34.977	30.925				7.661	5.460	2.201	6.523	4.853	1.670	15.329	9.329	6.000
Ağın Çocuk	1.587	1.014	573				3.698	2.102	1.596	3.930	1.921	2.009	4.215	2.086	2.129
Keban "	6.241	3.681	2.560				9.101	5.910	3.191	8.735	5.370	3.365	-	-	-
	1979			1980			1981			1982					
	Top.	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın			
Elazığ Top.	22.259	12.828	9.431	30.285	18.985	11.300	19.130	11.446	7.234	21.985	14.722	7.263			
Elazığ Ço.	17.248	10.126	7.122	24.229	15.564	8.665	13.326	8.063	4.263	16.901	11.783	5.118			
Ağın Çocuk	5.011	2.702	2.309	6.056	3.421	2.635	6.300	3.352	2.948	5.084	2.939	2.145			

26e.No.lu Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Çocuk Kütüphanelerinden Yararlanan Okuyucuların
Kütüphanelere, Cinsiyetlere ve Yıllara Göre Dağılımı

Kütüp.Adı	1974			1975			1976			1977			1978		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Elazığ Top.	73.730	39.672	34038				20.460	13472	6988	19.188	12144	7044	19.544	11415	8129
" Çocuk	65.902	34.977	30925				7.661	5460	2201	6.523	4853	1670	15.329	9329	6000
Ağın "	1.527	1.014	573				3.698	2102	1596	3.930	1921	2009	4.215	2086	2129
Keban "	6.241	3.681	2560				9.101	5910	3191	8.735	5370	3365			
Kütüp.Adı	1979			1980			1981			1982					
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın			
Elazığ Top.	22.259	12.828	9431	30.285	18985	11300	19.130	11446	7234	21.985	14722	7263			
" Çocuk	17.248	10.126	7122	24.229	15564	8665	12.326	8063	4263	16.901	11783	5118			
Ağın "	5.011	2.702	2309	6.056	3421	2635	6.300	3350	2948	5.084	2939	2145			

26f. No.lu Tablo : Elazığ ve Ağın Çocuk Kütüphanelerinden Yararlanan Okuyucuların Cinsiyetlere, Konulara ve Yıllara Göre Dağılımı.

Elazığ Çocuk Kütüphanesi.

Konu	1979			1980			1981			1982		
	Toplam	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın
000	6622	3654	2968	15544	10080	5464	7131	4690	2441	4947	2971	1976
100												
200							87	43	44	758	473	285
300												
400										190	115	75
500												
600												
700	522	306	216							180	115	65
800	9222	5600	3622	8685	5484	3201	5074	3307	1767	8859	6799	2060
900	882	566	316	-	-	-	34	23	11	1967	1310	657

Ağın Çocuk Kütüphanesi.

Konu	1979			1980			1981			1982		
	Top.	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın
000	373	184	189	349	205	144	316	164	152	694	382	312
100	60	38	22	190	107	83	75	39	36	-	-	-
200	320	190	130	222	134	88	228	139	89	514	320	194
300	240	130	110	264	149	115	371	205	166	165	98	67
400	99	50	49	82	45	37	96	51	45	33	21	12
500	134	80	54	342	205	137	349	196	153	75	51	24
600	168	87	81	159	95	64	171	95	76	84	45	39
700	379	188	191	387	209	178	380	215	165	314	187	127
800	2773	1502	1271	3308	1857	1451	3642	1905	1737	2285	1257	1028
900	465	253	212	753	415	338	672	343	329	920	578	342

BÜTÇE BÖLÜMLERİ

<u>Numarası</u>	<u>Adı</u>
110	Aylıklar
130	İşçi Ücretleri
140	Sosyal Yardımlar
150	Ek Çalışma Karşılığı
160	Tazminat ve Ödüller
170	Ödenekler
180	Tedavi Yardımı ve Cenaze
190	Öteki Personel Giderleri
210	Yurtiçi Geçici Görev Yollukları
220	Yurtiçi Sürekli Görev Yollukları
240	Yurtdışı Geçici Görev Yollukları
320	Ulaştırma Giderleri
330	Taşıma
340	Tarifeye Bağlı Ödenekler
350	Kiralar
360	Makina-Tecchizat-Demirbaş-Taşıt Bakım ve Onarım
370	Bina Küçük Onarımı
390	Öteki Hizmet Alımları
410	Kırtasiye Baskı ve Yayın Giderleri
420	Yakacak
430	Akaryakıt ve Yağ Giderleri
440	Elektrik-Su ve Havagazı Giderleri
450	Yiyecek ve Yem Alımları
490	Öteki Tüketim Malları ve Malzemeleri
510	Büro Malzemeleri Alımları
520	Büro Makinaları
530	Yangında Korunma Malzemeleri Alımları
590	Öteki Demirbaş Alımlar

27 No.lu Tablo : Elazığ ve Çevresindeki Halk Kütüphaneleri Bütçelerinin Yıllara Göre Dağılımı.

Elazığ İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü

Bölümü	1979	1980	1981	1982	1983 I.Dönem
110	1.020.000	2.683.000	2.381.000	2.178.000	1.757.800
140	246.200	478.610	797.950	649.000	481.800
150	-	36.550	62.050	32.550	-
160	176.400	369.600	385.200	352.000	313.400
180	28.400	51.040	89.000	113.000	45.000
210	-	-	1.625	-	-
320	3.250	7.300	22.000	35.000	25.000
330	-	1.000	-	-	-
360	-	-	-	1.500	-
370	-	-	9.144	100.000	-
410	5.000	15.500	25.000	65.000	10.000
420	30.000	145.000	175.000	250.000	100.000
440	3.000	8.000	15.000	23.000	13.000
450	-	-	2.500	11.500	12.000
490	750	1.000	7.500	75.000	5.000
510	-	-	-	-	40.000
520	-	-	-	-	51.500
530	-	-	-	-	-
590	7.780	-	-	-	2.000
Toplam	1.520.780	3.796.600	3.972.969	3.885.550	2.856.500

Ağın Halk Kütüphanesi Memurluğu.

Bölümü	1979	1980	1981	1982	1983 I.Dönem
110	433.000	747.918	711.500	941.000	669.300
140	109.000	168.970	280.600	217.000	143.100
160	46.800	72.000	79.200	93.200	65.100
170	14.400	24.000	14.400	12.000	7.200
180	7.600	13.000	16.000	24.000	30.000
320	200	2.896	6.200	7.200	7.000
410	1.000	9.000	14.000	10.000	-
420	5.000	16.000	40.000	40.000	25.000
440	500	500	3.000	4.500	3.000
450	-	4.900	1.750	1.500	-
490	100	-	-	-	2.000
530	-	-	-	2.000	-
590	-	12.000	-	10.000	-
Toplam	617.600	1.071.184	1.166.650	1.362.400	951.700

Baskil Halk Kütüphanesi Memurluğu.

Bölümü	1979	1980	1981	1982	1983 I.Dönem!
110	80.000	212.000	327.000	320.000	368.600
130	-	61.010	-	-	-
140	25.000	-	212.200	240.000	127.400
150	-	36.000	-	-	-
160	12.600	-	54.000	90.000	44.100
170	4.200	12.000	10.800	6.000	58.500
180	2.000	4.000	12.000	12.000	-
320	200	300	750	2.000	1.000
410	-	6.000	75.000	13.000	-
420	3.000	24.000	20.000	30.000	25.000
440	300	900	2.000	3.000	1.500
490	50	500	1.750	2.800	-
590	-	6.000	8.000	1.000	-
Toplam	127.350	362.710	723.500	719.800	628.100

Keban Halk Kütüphanesi Memurluğu

Bölümü	1979	1980	1981	1982	1983
110	93.000	258.000	291.000	62.700	372.600
140	37.000	73.010	147.000	164.000	102.400
160	21.600	35.800	62.500	68.000	42.400
170	3.600	12.000	9.300	8.000	4.700
180	1.400	4.000	8.000	28.000	10.000
320	200	500	1.500	2.000	1.000
410	2.000	6.000	7.500	4.000	-
420	5.000	12.000	30.000	40.000	25.000
440	-	-	2.000	1.500	1.500
490	100	500	1.750	3.000	2.000
530	-	-	-	10.000	-
590	-	-	20.870	-	-
Toplam	163.900	401.810	581.420	391.200	561.300

1978

<u>Görevi</u>	<u>Kesilen</u>	<u>Elegeçen</u>	<u>Toplam</u>	<u>Yıllık</u>
Memur	2986	4250	7236	86.832
Daktilo	3408	4452	7860	94.320
Hizmetli	2890	4416	7306	83.672
Bekçi	2739	4048	6787	81.444

1979

Müdür	9094	7554	16648	199.776
Memur	4049	5547	9596	115.152
Daktilo	4186	4910	9096	109.152
Hizmetli	3899	5659	9558	114.696
Bekçi	3635	5323	8958	107.496

1981

Memur	5169	12.464	17.633	211.569
Daktilo	7248	10.600	17.848	214.176
Hizmetli	4781	12.314	17.095	205.140
Bekçi	5169	12.464	17.633	211.596

1982

Kütüphane Md.V.	10.661	17.470	28.131	337.572
Kütüphaneci Öğ.	15.574	21.015	36.589	439.068
Kütüphaneci Öğ.	7.085	14.833	21.918	269.016
Daktilo	8.473	14.637	23.110	277.320
Hizmetli	6.962	15.456	22.418	269.016
Bekçi	7.010	15.623	22.633	271.596

En Küçük Kullanım Alanlarının Belirlenmesi İçin Yönerge

Hizmet Verilen Nüfus	Depo Alanı Kütüphane Dermesinin Büyüklüğü	Rafların Uzunluğu	Tabanda Kapladığı Alan	Okuyuculara Ayrılan Alan	Görevlilere Ayrılan Alan	Gerekli Olabilecek	Toplam Taban Alan
2.499 dan az	10 bin Cilt	396.5 m	93 m ²	Bir Kişiye 2.79m ² ayrılmak üzere 13 kişi için 37.2m ²	27.9m ²	27.9m ²	186m ²
2.500- 4.999	10.000 cilt+3500 in üzerinde her kişi için 3 eser	396.5 m ek olarak binin üzerindeki her 8 eser için 30.5sm	93m ² +Onbinin üzerinde her on eser için 9.30 sm ²	16 Kişi için en az 46.5m ² ek olarak bir kişiye 2.79m ² ayrılmak üzere 3500 üzerinde her okuyucuya	27.9m ²	65.1m ²	232.5m ² ya da bir kişiye 0.65 m ²
5.000- 9.999	15.000cilt+5000 üzerindeki her kişi için 2 eser	571.9 m ek olarak 15 binin üzerindeki her sekiz eser için 30.5 sm	139.5 m ² +15 binin üzerindeki her on eser için 9.30 sm ²	23 kişi için en az 65.1m ² ek olarak bir kişiye 2.79m ² ayrılmak üzere 5000 den sonra dört yer	46.5 m ² ek olarak tam gün çalışan için üzerindeki her görevli için 13.95m ²	93 m ²	325.5 m ² ya da bir kişi için 0.65 m ²
10.000- 24.999	20.000 cilt+10 binin üzerinde ki her kişi için 2 eser	762.5 m ek olarak 20 binin üzerindeki her sekiz eser için 30.5 sm	186 m ² +20.000 binin üzerindeki her on eser için 9.30 sm ²	40 kişi için en az 111.6m ² ek olarak bir kişiye 2.79m ² ayrılmak üzere 4 kişilik yer	93 m ² ek olarak tam gün çalışan 7 nin üzerindeki her görevli için 13.95 m ²	167.4m ²	651 m ² ya da bir kişi için 0.65m ²
25.000- 49.999	50.000 cilt+ 25 binin üzerindeki her kişi için 2 eser	1616.5 m ek olarak 50 binin üzerindeki her 8 eser için 30.5 sm	465 m ² +50 binin üzerindeki her on eser için 9.30 sm ²	75 kişi için en az 199 m ² ek olarak bir kişiye 2.79m ² ayrılmak üzere 3 yer	139.5 m ² ek olarak tam gün çalışan 13 üzerinde ki her görevli için 13.95	488.2 m ²	1395m ² ya da bir kişi için 0.54 m ²

Kütüphane Yapılarının Büyüklükleri ve Bedelleri İçin Uygun Ölçüler

Nüfus Bü- yükülüğü	Kişi Başına Kü- tüphane Materyali	Bir Kişiye Düşen Yer	Kütüphane Ki- tap Doluşımı	Kişi Başına Ayrılan Alan	Tabanda Kişi Ba- şına Ayrılan Alan	
10.000 den az	3 $\frac{1}{2}$ -5	10	10	65.70	46-65	15
10.000 35.000	2 $\frac{3}{4}$ - 3	5	9.5	55-60	37-42	12
35.000 100.000	2 $\frac{1}{2}$ - 2 $\frac{3}{4}$	3	9	46.55	23.27.9	10
100.000 200.000	1 $\frac{3}{4}$ - 2	2	8	37.46	13.18	9
200.000 500.000	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{4}$	7	32.37	9.10	7
500.000 den çok	1 - 1 $\frac{1}{4}$	1	6.5	27.29	0.55.0.74	6

1. No.lu Resim : Elazığ İl Halk Kütüphanesi Yapısının
Dıştan Görünüşü

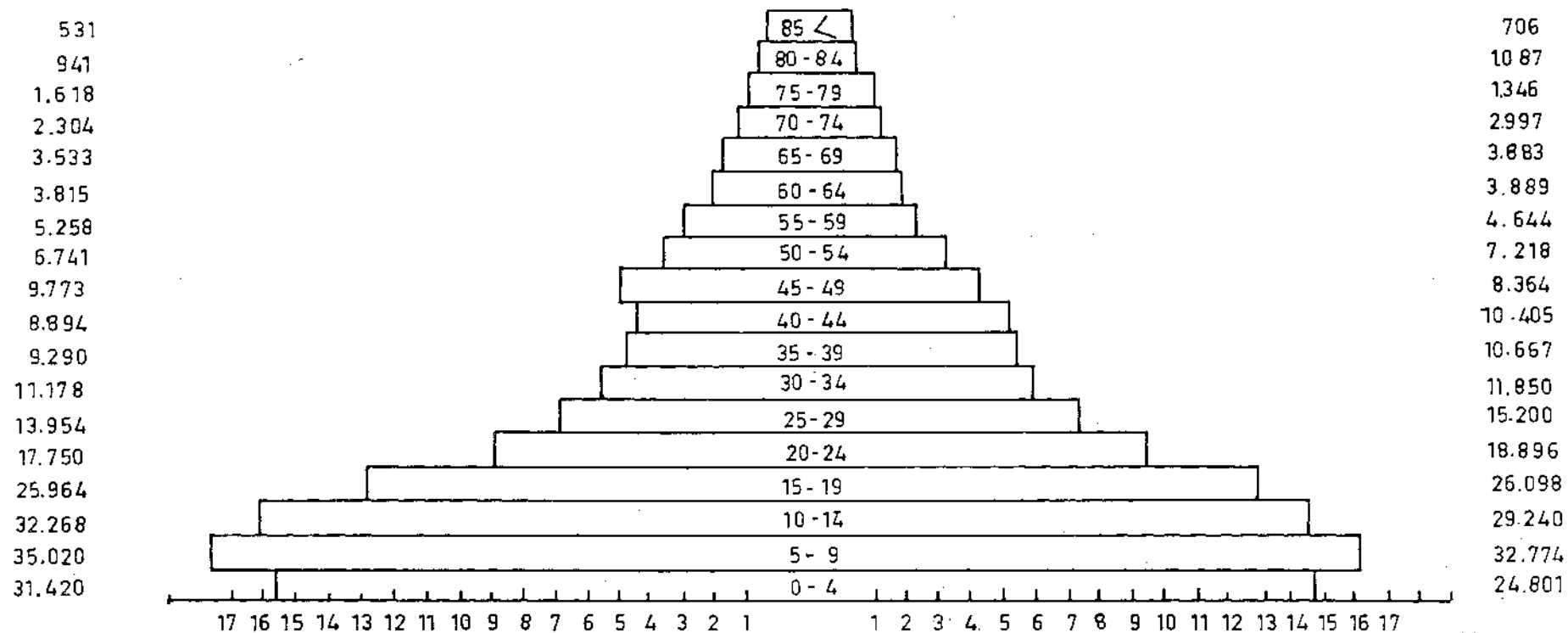

2. No.lu Resim : Elazığ Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü
Okuma Salonunun Görünüşü

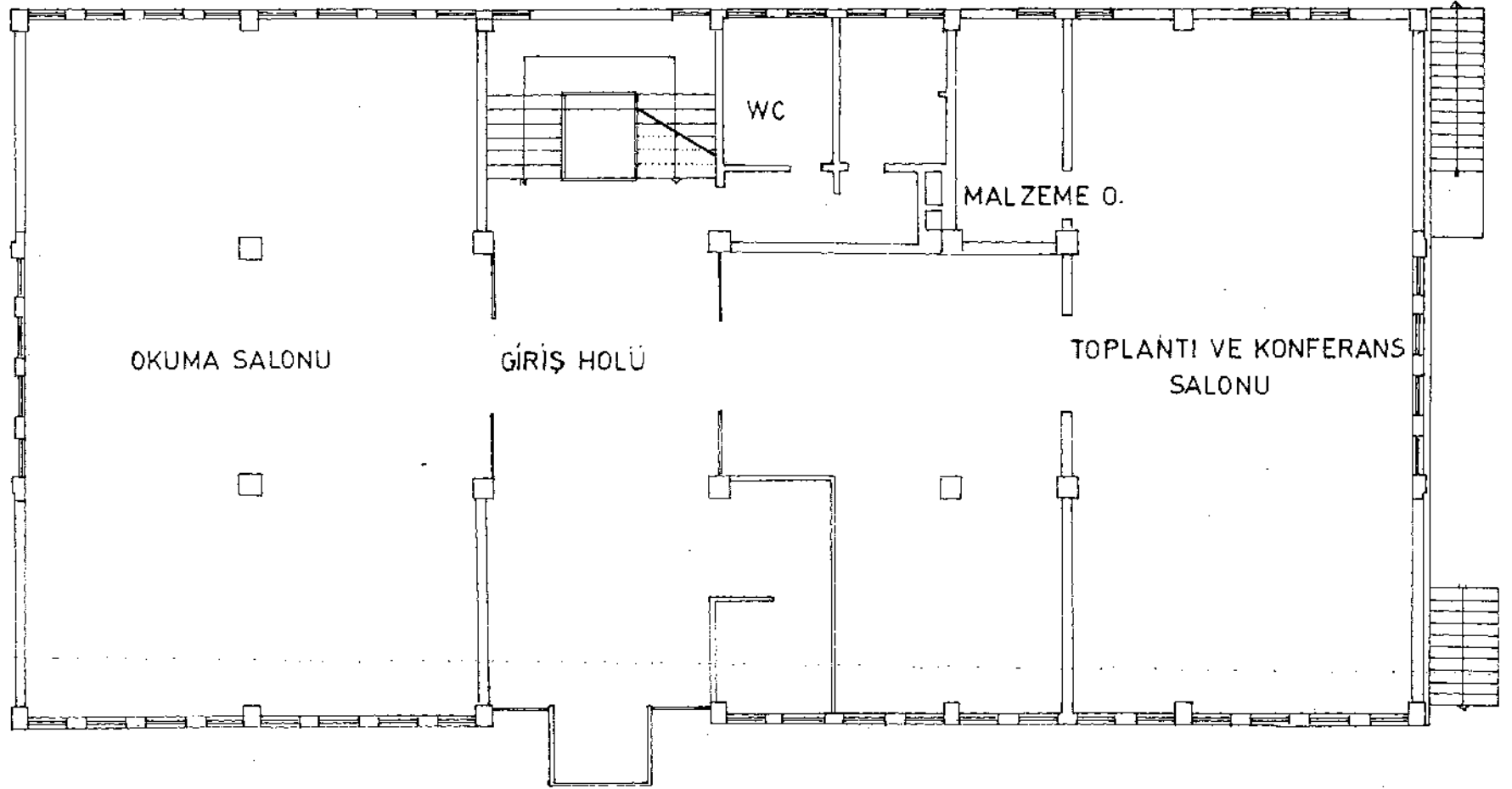
3. No.lu Resim : Elazığ İnkılabı Kütüphanesi Okuma Salonunun Görünüşü

ELAZIĞ İLİ YAŞ PRAMİDİ (1980)

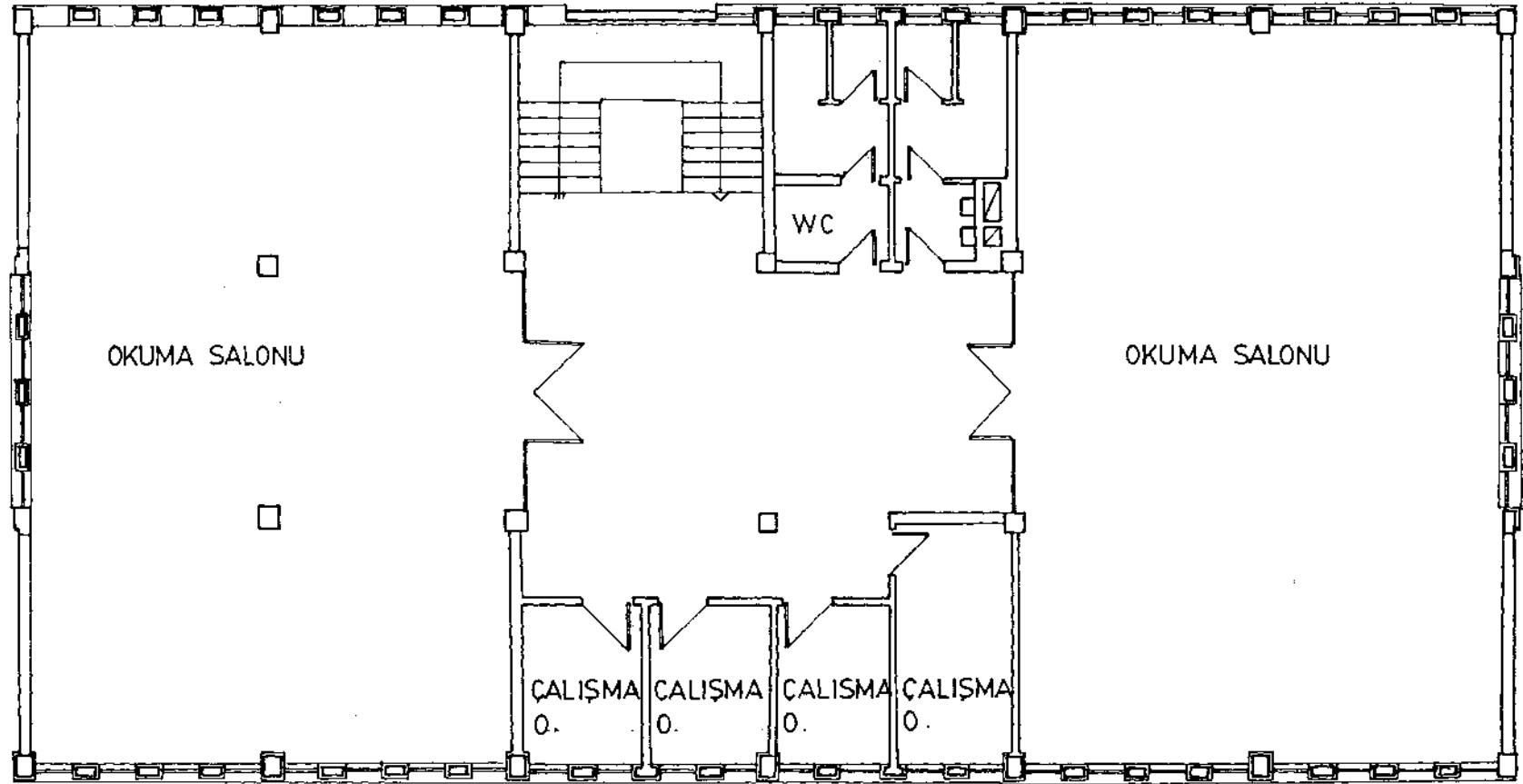

E

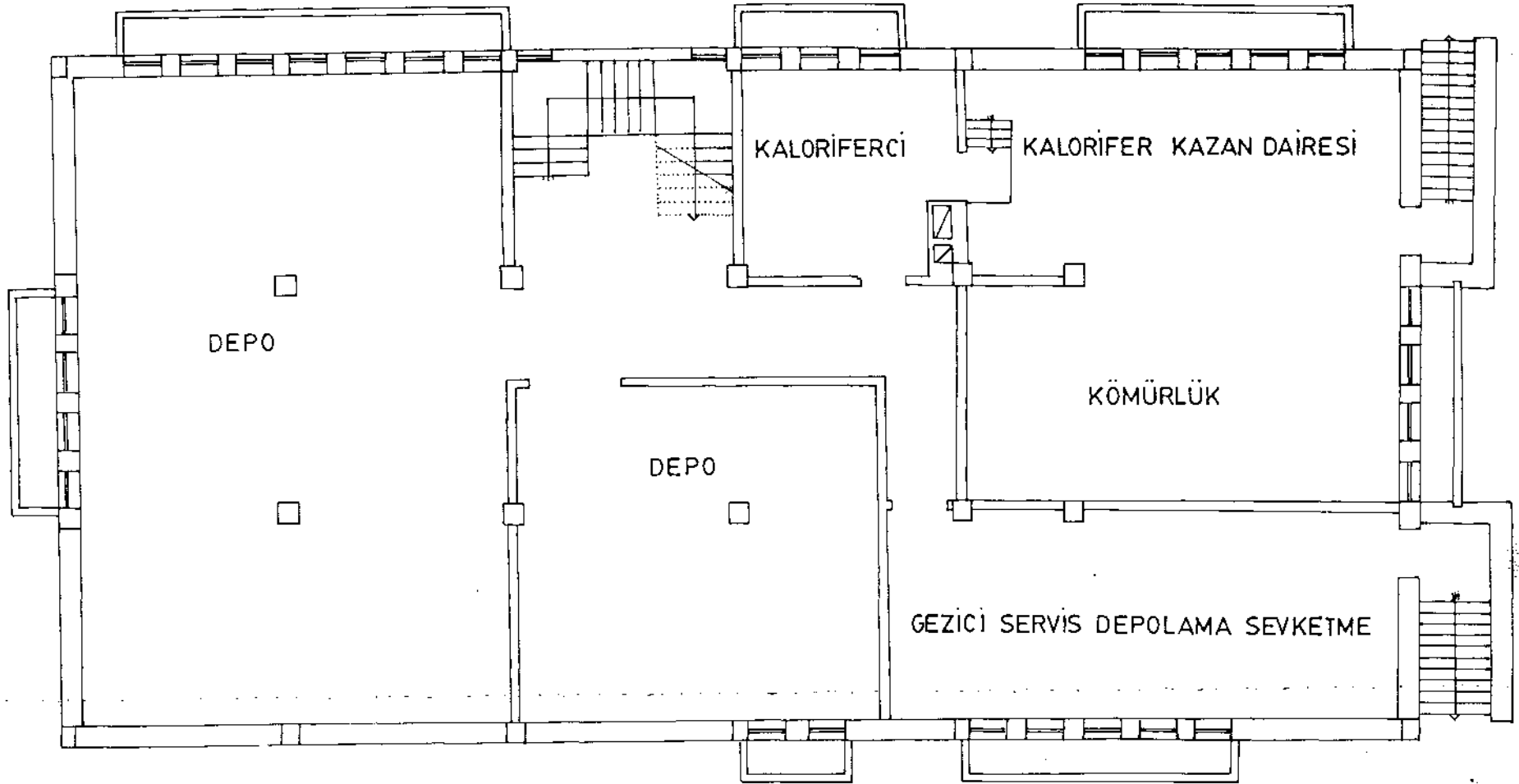
K

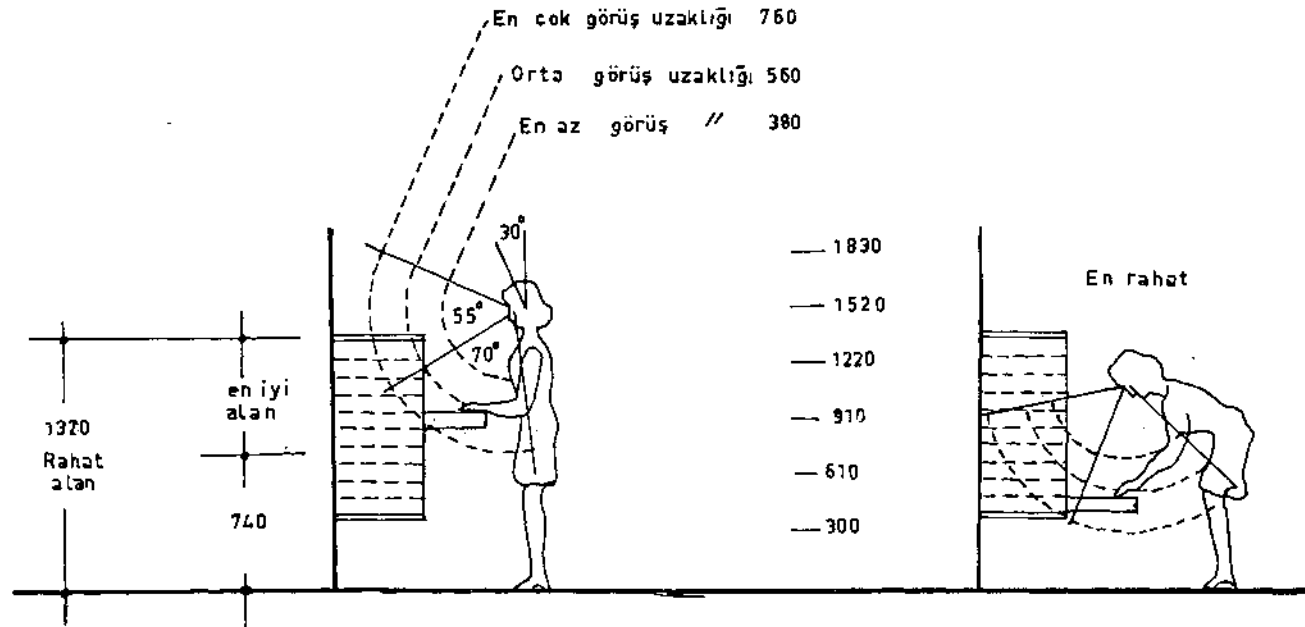
Elazığ İl Halk Kütüphanesi Yapısının Planı
Zemin Kat

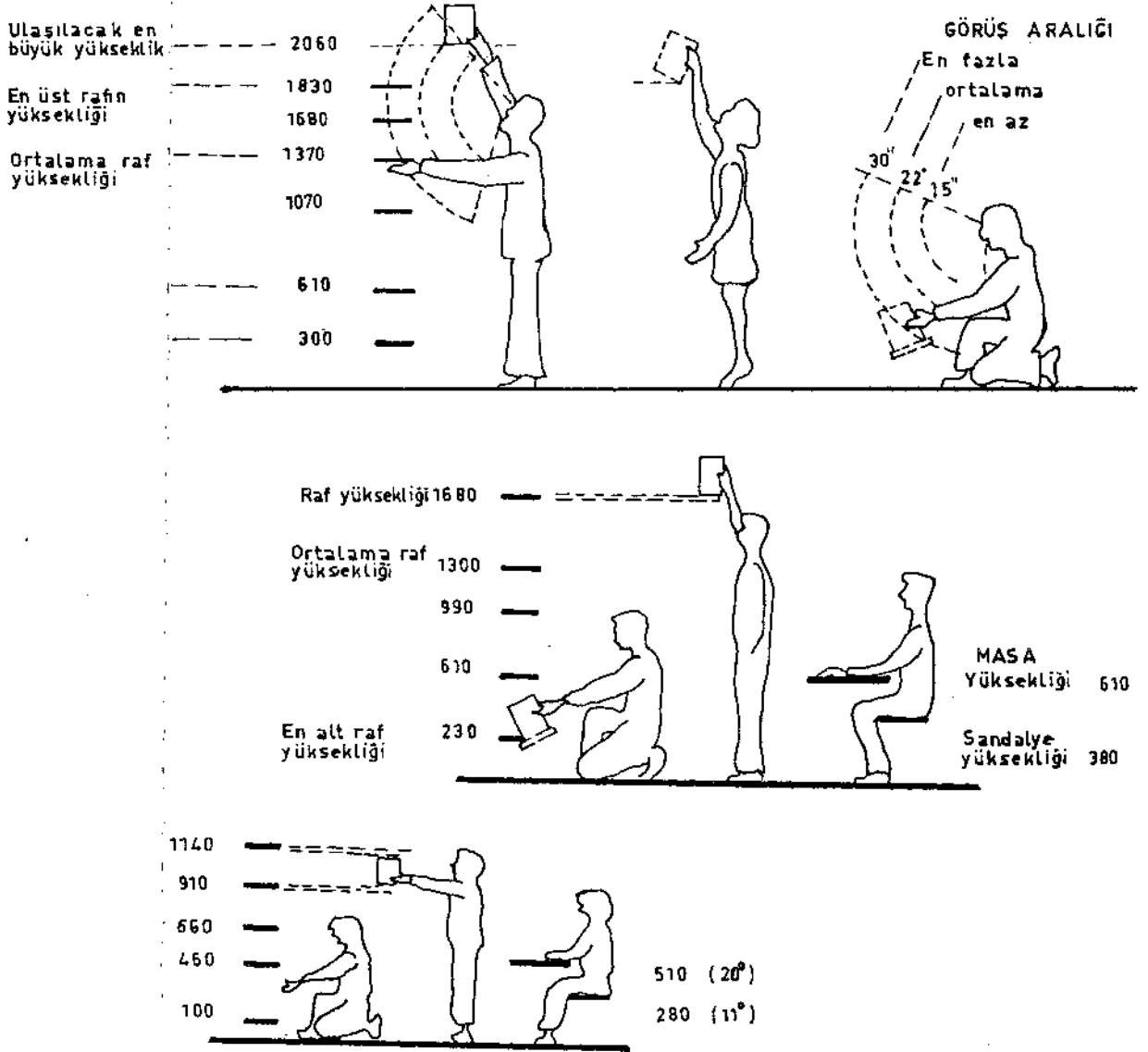
Elazığ İl Halk Kütüphanesi Yapısının Planı
Birinci Kat

Elazığ İl Halk Kütüphanesi Yapısının Planı
Bodurum Kat

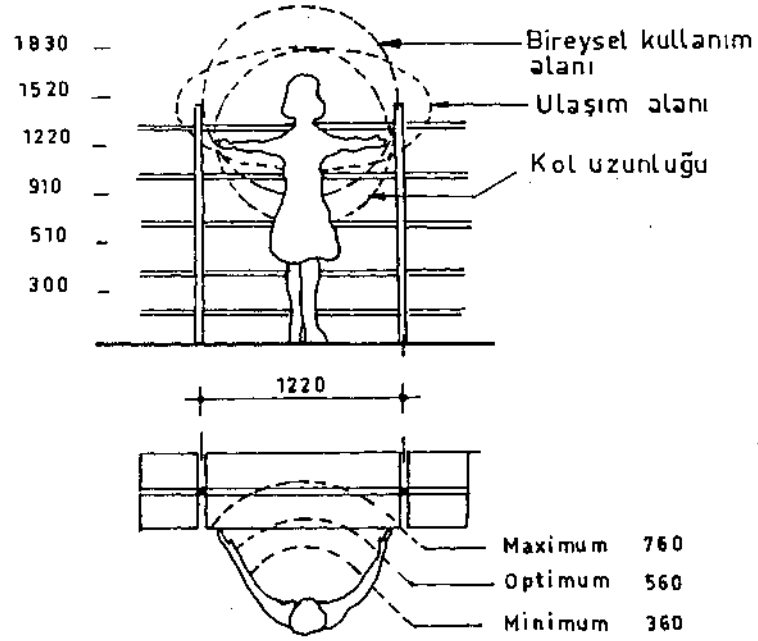

1 No.lu Şekil : Katalog Dolaplarının Büyüklükleri ve Kullananların En Çok, Ortalama ve En Az Görüş Uzaklıkları

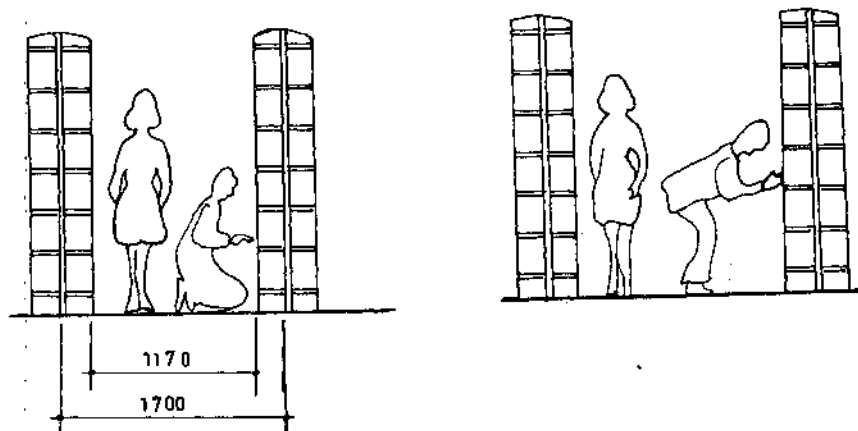

2.

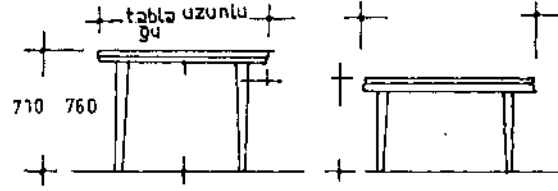
2 No.lu Şekil : Kitap Raflarını Kullananların Ulaşacakları En Büyük,Ortalama ve En Düşük Yükseklikler İle En Üst ve En Alt Rafların Yükseklikleri

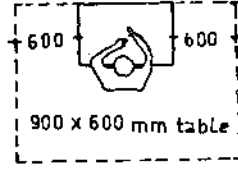
3 No.lu Şekil : Kitap Raflarını Kullananların
Ulaşacakları Ortalama Raf Ge-
nişlikleri

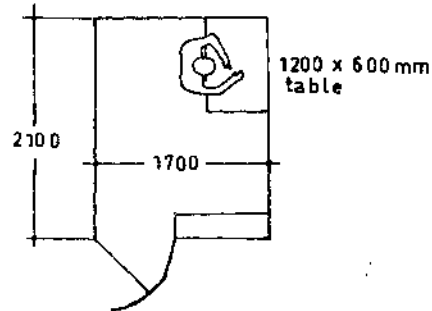
4 No.lu Şekil : İki Raf Sırası Arasındaki Uygun Aralıklar

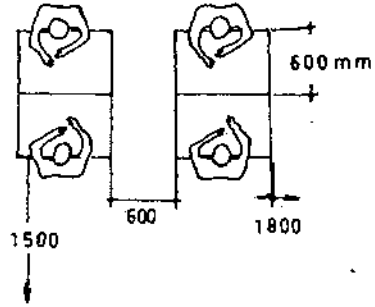
5. No.lu Şekil : Ortalama Masa Yükseklik ve Genişlikleri

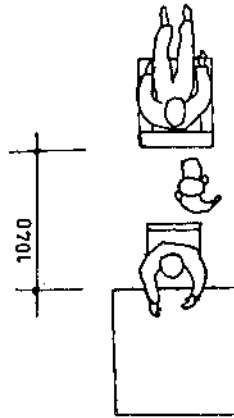
6. No.lu Şekil : Bir Kişinin Çalışabileceği Alanın Büyüklüğü

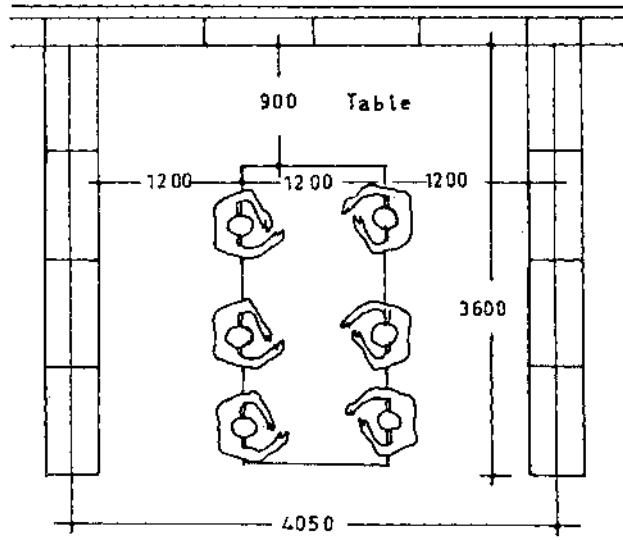
7. No.lu Şekil : Bir Kişilik Kabinin Büyüklüğü

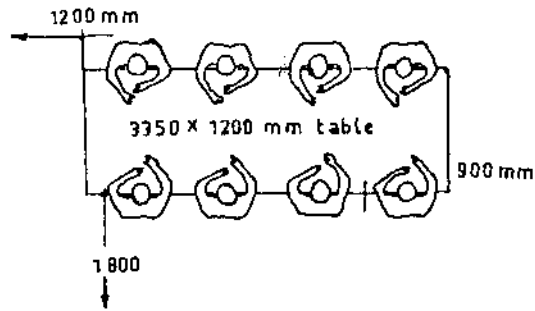
8. No.lu Şekil : İki Kişilik Çalışma Alanlarının ve Aralarındaki Boşluğun Ortalama Büyüklükleri

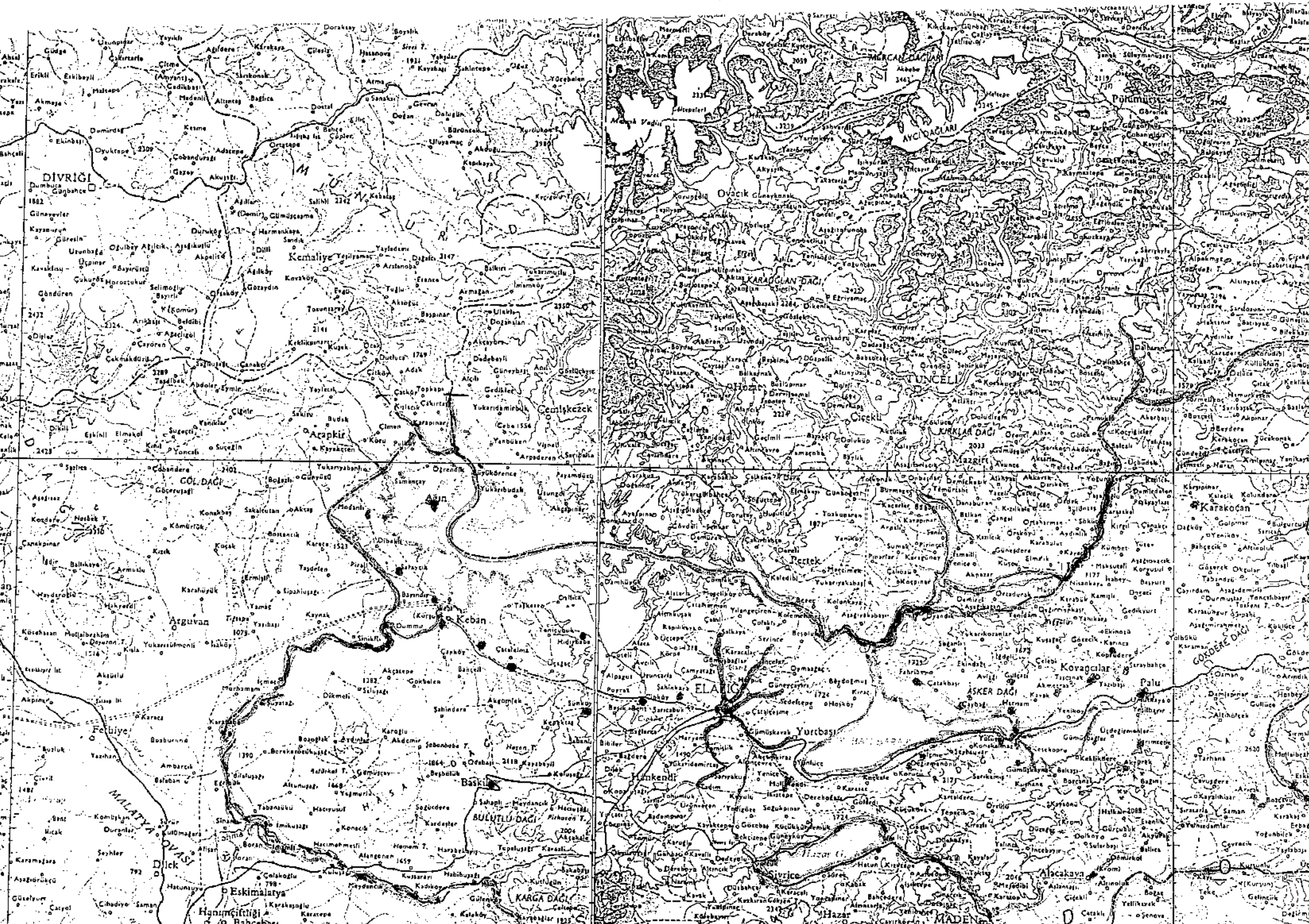
9. No.lu Şekil : Okuma Masaları Arasındaki Ortalama Geçit Büyüklükleri

10. No.lu Şekil : Altı Kişilik Çalışma Alanının Büyüklüğü

11. No.lu Şekil : Sekiz Kişilik Çalışma Alanının Büyüklüğü

Acaroğlu, M.Türker. " Gezici Kütüphaneler. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVIII (3/1969).171-173 ss.

Acaroğlu, M.Türker. " Halk Kitaplıklarımız ve Çağdaş İstemler. " Türk Kütüphanecilik Derneği Bülteni XIII(1/1924)

Acaroğlu, M.Türker " Kütüphaneciliğimizin Elli Yılı. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXIV (1/1975). 7-13.ss.

Acaroğlu, M.Türker. " Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında : Kültür ve Sanat İşleri. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXII(3-4/1973) 103-109.ss.

Adams,Kathryn " Gezici Bir Kütüphane Servisi Nasıl Teşkil Edilmelidir ? Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni VII(3-4/1958) 48-54.ss.

Adem,Mahmut Eğitim Planlaması. Ankara,Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.1977.

Akbulut,Mustafa " Halk Kütüphanesi Politikası. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXIX (3/1980)173-177 ss.

Akbulut,Mustafa. " Kütüphanelerarası İşbirliğinde Otamasyon Plânlaması. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVI (4/1977). 191-200.ss.

Akbulut,Mustafa " Planlama Nedir ? " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXV (2/1976). 67-76.ss.

Akkan,Erdogan " Elazığ ve Keban Barajı Çevrelerinde Coğrafya Araştırmaları. " Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Araştırmaları Dergisi(1-2/1972) 175-214 ss.

Alpay,Meral " Bir Temel Atma Töreninin Düşündürdükleri.."
Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XX(1/1971).31-34.ss.

Alpay,Meral " Halk Eğitiminin Önemi.." Türk Kütüphaneci-
ler Derneği Bülteni XIX(4/1970) 317-320.ss.

Alpay,Meral " Halk Eğitimi ve Halk Kütüphaneleri.." Türk
Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVIII(1/1969).3-10.ss.

Artukoğlu,Adil " Türkiye'de Kütüphanecilik Eğitime Ge-
nel Bakış.." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVIII
(1-2/1979) 1-11 ss.

Atlioğlu,Ayşen " Üniversite Kütüphanelerine Merkezi veya
Merkezi Olmayan Sistemlerin Uygulanması ve Hacettepe Üni-
versitesinde Kütüphanelerindeki Durum Ankara Hacettepe Ü-
niversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi.1978

Aybaş,Osman Tekin " Kütüphane Hizmetlerinde Merkezileşme.."
Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XX(4/1971)220-231.ss.

Aybaş,Osman Tekin Kütüphane Malzemesi El Kitabı Ankara,
Türk Kütüphaneciler Derneği, 1968

Aybaş,Osman Tekin " Kütüphaneler Arası İşbirliği."Ankara
Türk Kütüphaneciler Derneği,1967

Aybaş,Osman Tekin " Türk Kütüphaneciliğinin Dünü,Bugünü
ve Yarını.." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXIV
(2/1975)81-92

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü 1980 Genel Sanayi
ve İşyerleri Sayımı.Büyük İmalat Sanayi (Geçici Sonuçları
Ankara,Devlet İstatistik Enstitüsü,Matbaası 1982

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı. İdari Bölünüş 12.10 1980 Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası 1981

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Kültür İstatistikleri 1978 Ankara, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası. 1981

Bayraktar, Nail " İstanbul İl Halk Kütüphanesi Çalışmalar ve Gelişme Planı.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XV(4/1960) 242-249

Baysal, Jale " Faydalananlar Açısından Kitaplıklarımız.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVI(3/1977). 140-149. ss.

Buckman, Thomas R. "Planning-Programming-Budgeting Systems in University, National and Large Public Libraries in the United States.. " Libri XXII (3/1972) 256-270. ss.

Carolin, Peter-M. S. Long " Kitaplıklar.. " Çevre Mimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi (1/Ocak-Şubat 1979) 17-26. ss.

Celina, Munin Iglesias " İşitme-Görme Materyalleri ve Kütüphaneler. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVIII (1/1969) 39-49. ss.

Cribb, Gülçin " Kütüphaneler ve Pazarlama.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXIX(3/1980) 186-193. ss.

Cribb, Gülçin " Kütüphanelerde Kullanıcı Eğitiminin Önemi.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXX(2/1981) 90-99. ss.

Cunbur, Müjgan " Kütüphanecilik Bakımından " Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni IX(3-4/1960) 83-88 ss.

Çakın, İrfan " Kütüphane ve Enformasyon Hizmetlerinin Planlanması. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XII (1-2/1973) 63.74.ss.

Çakın, İrfan. " Kütüphanecilikte Felsefi Yaklaşım., " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXXI (4/1982)155-157 ss.

Çankaya, Leman. " Kataloglama Kurallarında Uluslararası Birliğe Doğru. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXI(4/1972) 243-244 ss.

Çapar, Bengü " Planlı Kalkınma Döneminde Kütüphane Hizmetlerine Yasalar Açısından Genel Bir Bakış. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXX(1/1981) 24-32 ss.

Çapan Bengü " Türkiye'de Kütüphanecilik Alanında İnsangücü Planlaması. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXX(2/1981) 100-108.ss.

Deliorman, Altan " Türkiye'de Kitap Pazarlaması. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXIV(3/1975) 201-204 ss.

Dewey, John Türkiye Maarif Hakkında Rapor. 2.bs.
İstanbul Milli Eğitim Basımevi 1952

Dewey, Melvil " Meslek Olarak Kütüphanecilik " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni VII(3-4/1958) 1-3 ss.

Eastlick, John T " Financial Problems Affecting Metropolitan Libraries " Library Trends (Octobu 1974) 207-227 ss.

Elazığ. " Yurt Ansiklopedisi Türkiye. İ/İl : Dünü Bugünü Yarını. IV(45-46/13 Eylül 1982-20 Eylül 1982)2474-2536 ss.

Ering, Sirri. Doğu Anadolu Coğrafyası. İstanbul İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü, 1953

Ersoy, Osman " Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kütüphaneleri Konusunda Rapor'u Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVI(1/1977) 7-11 ss.

Ersoy, Osman " Gezici Kütüphaneler " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XI(3-4/1962) 114-127.ss.

Ersoy, Osman " Gezici Kütüphaneler II. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XII(1-2/1963) 31-42.ss.

Ersoy, Osman Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma Ankara Güven Matbaası 1966

Ersoy, Osman " Kütüphanelerin Çağımızdaki Önemi." Türk Kütüphaneciler Derneği X(1-2/1961) 2-8 ss.

Ersoy, Osman " Merkeziyeti ve Merkeziyetçi Olmayan Yönetimlerde Kütüphane. " Türk Kütüphanecilik Derneği Bülteni XXI(1/1972) 14-20 ss.

Ersoy, Osman " Üniversite Kütüphanelerinin Sorunları." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVII(3-4/1976)144-159

Evans, G. Edward. Developing Library Collections Littleton, Colorado, Libraries Unlimited, Inc, 1979

Frantz, John C " The Changing Environment and Changing Institution : The Urban Library " Library Trends (October 1971) 367-375.ss.

Gelfand, Morris A. " Planning Library and Information Systems. " Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü XXV.Yıl Anı Kitabı 1954-55/1979-80 37-48.ss.

Geray " Cevat Planlı Dönemde Köye Yönelik Çalışmalar
(Sorunlar, Yaklaşımlar Örgütlenmeler) Ankara, Türkiye ve
Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü 1974

Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Meteoroloji
İşleri Genel Müdürlüğü. Ortalama ve Ekstrem Kıymetler
Meteoroloji Bülteni Ankara, Başbakanlık Basımevi. 1974

Göçer, Orhan Şehirsel Yoğunluk Bölgeleri ve Sınırlandırma
Kriterleri İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık
Fakültesi Şehirsel Bölgeler ve Ulaşımı Kürsüsü 1975

Gürel, Sümer Kent Planlarına Giriş ve Çevre Kavramı Anka-
ra, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi 1970

" Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği I " Yeni Yayınlar Aylık
Bibliyografya Dergisi XXIV (9/Eylül 1979)

İmar ve İskan Bakanlığı Şehir Planlaması Genel Müdürlüğü
" Şehir Alanları Standardları"metin teksirdir "

IFLA (International Federation of Library Associations
and Instrtutruns) Section of Public Library. Standards
for Public Libraries, München, Verlag Documentation, 1973

Karacal, Hasan " Sosyal-Planlamanın Problemleri Üzerine."
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Gelişme Dergisi (1981 Özel
Sayısı)

Karaer, İbrahim " Türkiye Kütüphaneleri Örgütü. Türk Kütüp-
haneciler Derneği Bülteni XXVI(4/1977)206-210 ss.

Karayalçın, Yaşar Kütüphanelerimize Umumi Bir Bakış. Ankara
Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, 1952

Koşay, Hamit Zübeyr " Kütüphanelere Dair." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni IX(1-2/1950)

Köy İşleri Bakanlığı Köy Envanter Etüdlerine Göre Elazığ
Ankara, Köy İşleri Bakanlığı, 1966

Kerim, İlhan " Başarılı Bir Kütüphaneler arası İşbirliği Projesi OCLC " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVIII (3/1979) 109-114

Kültür Bakanlığı. " Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Kurulu Yönetmeliği." Resmî Gazete (15782/19 Mart 1975)

Kültür Bakanlığı " Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Kurulu Yönetmeliği " Resmî Gazete (17465/21 Eylül 1981)

Kültür ve Turizm Bakanlığı " Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği " Resmî Gazete (17787/19 Ağustos 1982)

Kültür ve Turizm Bakanlığı " Kültür ve Turizm Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınları Seçme Yönetmeliği " Resmî Gazete (17687/3 Mayıs 1982)

" Açık Oturum : Kütüphanelerarası İşbirliği " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVII(2/1978) 102-130

Loren, John C " Kütüphanelerin Sosyal ve Ekonomik Gelişmedeki Rolü," Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XII (3-4/1963) 180-188

Mc Anally, Arthur " Kütüphane Mimarisinde Modun Eğilimler" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVIII(3/1969)151-163

Malhotra,Dina N " Gelişen Memleketlerde Kitap Kıtılığı."

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XX(1/1971)46-52

Markley,Anne I " Kütüphaneler arası İşbirliği Konusunda Notları,, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni X(1-2/1961) 23-32.ss.

Milli Eğitim Bakanlığı, VII.Milli Eğitim Şûrası.Kütüphaneler Komitesi Raporu. Ankara,Milli Eğitim Bakanlığı,1961

Öksözoğlu,Ayşe F " Köy Kitaplıkları ve Köyde Okunan Kitaplar, "Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXIV(3/1975)155-200.ss.

Özdeş,Gündüz Şehir Bölgeleri : Şehirler Zening Kavramı, Kuramları ve Çalışma Bilgileri İstanbul,İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Bölgeleri ve Ulaşım Kürsüsü.1974

Özlem,Gürsel " Kütüphane Okuyucusunun Eğitilmesi." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XX(1/1971)39-42 ss.

Pakin,Erol " Dewey Tasnif Sisteminin Türkiye'deki Uygulanması." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXI(3/1922) 150-158.ss.

Sağlamtuç,Tülin " INTAMEL ve Metropoliten Kent Kütüphaneciliğinde En Son Aşamalar." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXX(1/1981) 33-38.ss.

Sağlamtuç,Tülin " Metropoliten Kent Kütüphaneciliği ve Ankara'da verilen Halk Kütüphanesi Hizmeti." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXX(2/1981)67-71.ss.

Salgır, Abdülkadir " Cumhuriyetin 50.yılında Kuruluşların Planlanması ve Kütüphanelerimiz." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXII(3-4/1973) 93-102

Salgır, Abdülkadir. " Yönetici Olarak Kütüphaneci." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVII(2/1978)91-98 ss.

San, Aysel " Kütüphane İstatistikleri Sorununa Genel Bir Bakış." Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Kursüsü XXV.Yıl Anı Kitabı 1954-55/1979-80 77-89.ss.

Saraçoğlu Hüseyin Doğu Anadolu. Ankara, Maarif Vekaleti

Sarıbeyoğlu, Mahmud Aşağı Murat Bölgesi Beşeri Coğrafyası Ankara, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Doğu Anadolu Araştırma İstasyonu, 1951

Sefercioğlu, Necmeddin " Bir Konuşmanın Işığında Kütüphaneciliğimizin Bazı Meseleleri." Kütüphanecilik Aylık Meslek Dergisi I(10/1973) 3-7

Sefercioğlu, Necmeddin. " Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi İle İlgili Raporlar I" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVIII(2/1969)99-112 ss.

Sefercioğlu, Necmeddin " Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi İle İlgili Raporlar II" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVIII(3/1969) (74-199)

Sefercioğlu, Necmeddin " Kataloglamada Milletlerarası Gelişmeler." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVI(3/1977)

Sergün Umit Beşeri Coğrafya Açısından Bir Araştırma ULUOVA. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü, 1975

Sertoğlu Danyal " Temel Eğitimde Halk Kütüphanelerinin Yeri ve Halk Kütüphanelerimiz " Türk Kütüphaneler Derneği Bülteni IX(3-4/1960) 89-93.ss.

Silier Oya. Keban Köylerinde Sosyo Ekonomik Yapı ve Yeniden Yerleşim Sorunları. Ankara,Orta Doğu Teknik Üniversitesi,1976

Soysal,Özer Çağdaş Eğitim ve Türkiye'de Okul Kütüphanesi Ankara,Güven Matbaası.1969

Soysal,Özer " Kütüphaneciliğimizin Ana Sorunları ve Okul Kütüphanesi." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XI(3/1971) 131-135 ss.

" Kütüphaneler Genel Müdürü Doç.Dr.Özer Soysal'ın Konuşması" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVIII(1-2/1979) 37-40.ss.

" Üniversite Kütüphanecilik Bölümü Mezunlar Derneği Genel Başkanı,Dr.Özer Soysal'ın Konuşması." Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXI(1/1972)11-12.ss.

Soysal,Özer " Yeni Eğitim Anlayışında Kütüphane " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVI(4/1967)231-239

Stueart.Robert D-John Taylor Iastlic'le Library Management. 2.ed.Littleton Colorado, Libraries Unlimited,1981

Şenalp,Leman " Cumhuriyet Döneminde Kütüphaneciliğimiz, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXIII(1/1974)38-47

Thompson,Godfrey Planning and Design of Library Buildings. London,The Architectural Press.

Thompson, Lawrence S. Türkiye'de Kütüphaneleri Geliştirme Programı - İstanbul Milli Eğitim Bakanlığı. 1952

Türkdoğan, Orhan Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları. 2.bs. İstanbul - Dede Korkut Yayınları. 1977

Türkiye Cumhuriyeti Kanunları İl İdaresi Kanunu (Kanun No: 5442 Kabul Tarihi 10.6.1949)

Türk Kütüphaneciler Derneği. " Kütüphane Malzemesinde Standardlaşmaya Doğru " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVII(1/1969) 1-2 ss.

Türk Kütüphaneciler Derneği " Kütüphane Yapıların da Gelişme.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XVIII(2/1969) 81-82.ss.

Türk Kütüphaneciler Derneği " Kütüphanecilerin Büyük Özlemi : Kütüphaneler Kanunu.. " Türk Kütüphaneler Derneği Bülteni XIX(4/1970) 289-290.ss.

" Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği Hakkında TKD Görüşü.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXVIII(3/1979) 157-160

Wheeler, Joseph L " The Small Library Buildings " Chicago, American Library Association, 1967

Wheeler, Joseph L.-Herberd Goldhor Practical Administration of Public Libraries New York, Harper and Row. Publishers, 1962

White, Carl M. Kütüphaneciliğin Birleştirici Kaderi ve Kültürlü Cemiyet Ankara, Güven Basımevi. 1959

White, Carl M.- Osman Ersoy. " Türk Kütüphanelerinin Gelişmesini Kontrol Eden Şartlar.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni X(1-2/1961) 9-22.ss.

White, Carl M. ed. Modern Kütüphaneciliğin Esasları Ankara,
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüp-
hanecilik Enstitüsü, 1961

Yurdadoğ, Berin U " Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yer-
leşme Planı Hakkında.. " Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni
XX(4/1971) 197-210.ss.